

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

บทบาทการทำงานของมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการเรียนการสอนนั้น นอกจากจะให้ความรู้แก่นักศึกษาแล้ว การให้บริการวิชาการเพื่อสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนและสังคมอย่างแท้จริงยังถือเป็นอีกหนึ่งบทบาทสำคัญที่มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องดำเนินการปฏิบัติควบคู่กันไปด้วย โดยได้บูรณาการเรียนการสอน การให้บริการวิชาการแก่สังคม และการพัฒนาวิจัยเพื่อชุมชนและสังคม ผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคณาจารย์ นักศึกษา ศิษย์เก่า ชุมชน และหน่วยงานจากทุกภาคฝ่าย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ถือได้ว่าเป็นกระบวนการที่แสดงความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างแท้จริง (University Social Responsibility: USR)

คณะนิเทศศาสตร์ได้ลงพื้นที่การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ในการทำงานบริการวิชาการแก่สังคมตลอดระยะเวลา 2 ปีการศึกษาที่ผ่านมา (พ.ศ.2555-2557) พบว่า คนในพื้นที่หมู่ที่ 2 บ้านศาลาแดงเหนือ ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี เป็นชาวบ้านมอญที่สืบเชื้อสายวิถีชีวิตความเป็นอยู่ตามแบบแผนดั้งเดิม เรียนรู้การดำเนินชีวิต วัฒนธรรมริมแม่น้ำเจ้าพระยา การดำเนินชีวิตของชาวบ้านในหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ เป็นไปอย่างเรียบง่าย อยู่กันแบบพอมีพอกิน แต่ด้วยยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป วิถีทำกินของชาวบ้านจากการประกอบอาชีพค้าขายทางเรือ หรือใช้เรือในการประกอบอาชีพนั้น หดหายเหลือเพียงไม่กี่ครัวเรือนที่ยังทำต่อ ที่เหลือก็หันมาประกอบอาชีพอื่น โดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่อยู่วัยทำงานก็หันมาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น เพราะพื้นที่หมู่บ้านไม่ได้ห่างไกลจากแหล่งอุตสาหกรรมในเขตนวนคร ส่วนผู้สูงอายุในหมู่บ้านก็ใช้เวลาส่วนใหญ่กับการเลี้ยงดูหลาน รายได้ก็มาจากการรับจ้าง หรือรายได้จากบุตร และอาชีพอื่น ๆ หรือแม้กระทั่งเบี้ยยังชีพ

จากวิถีชีวิตที่แปรเปลี่ยนไปทำให้วิถีและภูมิปัญญาดั้งเดิมของคนมอญ หมู่บ้านศาลาแดงเหนือค่อย ๆ เลือนหายไป กลุ่มคนที่ยังคงอนุรักษ์ รักษาไว้ก็เป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่ยังคนสื่อสารกันด้วยภาษามอญ สวดมนต์มอญ ออกวัดทำบุญตักบาตรตามวิถีพุทธ แต่งกายแบบมอญในงานประเพณีต่าง ๆ ด้วยเหตุที่ช่องว่างระหว่างวัยของกลุ่มผู้สูงอายุกับหลาน ทำให้การสืบสาน สืบทอดเป็นไปได้อย่างยาก เพราะเด็กสมัยนี้ใช้เวลาว่างส่วนใหญ่อยู่กับการเรียนพิเศษ และการเล่นเกมส์ ลูกหลานมอญหมู่บ้านศาลาแดงเหนือหลายคนที่จะพูดคุยหรือสื่อสารภาษามอญได้ และหลงลืมวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่มีอยู่ในหมู่บ้าน

หมู่บ้านศาลาแดงเหนือ ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี เป็นหมู่บ้านวิถีมอญดั้งเดิมที่มีประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ยาวนานตั้งแต่สมัยต้นรัตนโกสินทร์ มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่สืบทอดกันจากรุ่นสู่รุ่น

จากข้อมูลดังกล่าวทำให้การดำเนินงานด้านบริการวิชาการแก่สังคม นำมาซึ่งแนวคิดหลักของการดำเนินโครงการในปีการศึกษา 2556 คือ “การสร้างแหล่งเรียนรู้ร่วมกัน ตามวิถีวัฒนธรรมมอญ” ที่เป็นโครงการระยะยาวอย่างน้อย 3 ปี ในการผลักดันให้เกิดพิพธิภณท์เรือที่หมู่บ้านศาลาแดงเหนือ โดยใช้องค์ความรู้ทางนิเทศศาสตร์เป็นตัวขับเคลื่อนโครงการให้สำเร็จตามเป้าหมาย เนื่องจากสาขาวิชานิเทศศาสตร์สามารถสนับสนุนและส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาได้เป็นอย่างดี เพราะฉะนั้นการดึงความสามารถหลักของแต่ละสาขาในศาสตร์ของนิเทศศาสตร์มาช่วยสนับสนุนและผลักดันให้เกิดพิพธิภณท์ดังกล่าวให้ได้ในอนาคต โดยมีเป้าหมายคือ ก่อตั้งพิพธิภณท์เรือให้เป็นพื้นที่สร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ร่วมกันทางด้านศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ระหว่างหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ ชุมชนตำบลเชียงรากน้อย กับบุคคลผู้สนใจทั่วไป

ดังนั้นการสร้างแหล่งเรียนรู้ร่วมกัน ตามวิถีวัฒนธรรมมอญ จึงเป็นไปในรูปแบบการเข้ามา มีบทบาทในการทำงานร่วมกันระหว่างนักศึกษา คณาจารย์ คณะ และมหาวิทยาลัย กับชาวบ้านหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ รวมไปถึงหน่วยงานภาครัฐ (University-Community Collaborative) เพื่อแสดงให้เห็นถึงบทบาทของการทำงานบริการวิชาการแก่สังคมในภาพสะท้อนของการส่งเสริม ช่วยเหลือสังคมในรูปแบบของ University Social Responsibility (USR) โดยมีเป้าหมายที่จะเผยแพร่แนวคิดการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์ให้มีชีวิต และสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาชุมชนมอญ โดยในการเผยแพร่แนวคิดมีจุดมุ่งหมายเพื่อดึงหน่วยงานภายนอกให้มาช่วยสนับสนุนผลักดันให้เกิดพิพธิภณท์อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งการเผยแพร่แนวคิดดังกล่าวจะเป็นการกระตุ้นให้ชาวบ้านในหมู่บ้านศาลาแดงเกิดการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งและเป็นกลุ่มพลังที่จะขับเคลื่อนการตามรอยทำบรรพบุรุษของตนเพื่อความยั่งยืนด้านวัฒนธรรมที่จะส่งต่อไปยังชนรุ่นหลัง เนื่องจากหลักการของการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนคือ การที่คนในชุมชนร่วมกันสร้างสรรค์สิ่งที่มีคุณค่าด้วยพลังของคนในชุมชนเอง บุคคลภายนอกเช่น มหาวิทยาลัย จึงเป็นเพียงแค่ผู้สนับสนุนให้เกิดความเข้มแข็งเท่านั้น

โดยในปีการศึกษา 2556 ทางมหาวิทยาลัยกรุงเทพได้ดำเนินแผนบริการวิชาการแก่สังคมเชิงรุก คือ คาดหวังให้เกิดงานวิจัย (community-based research) เน้นการสร้างนักวิจัยท้องถิ่น หลังจากได้เริ่มกระบวนการสื่อสารผ่านกลุ่มแกนนำของชาวบ้านหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ พบว่า กลุ่มแกนนำบาง

ท่านยังไม่เข้าใจการดำเนินงาน และกระบวนการวิจัยตามที่มหาวิทยาลัยต้องการ ทำให้ความคาดหวังของมหาวิทยาลัยต้องกำหนดทิศทางใหม่อย่างเป็นรูปธรรม แต่จากการได้สื่อสารพูดคุยในครั้งนั้นทำให้ทำให้เกิดข้อค้นพบบางอย่าง ที่เป็นปัญหาของหมู่บ้านศาลาแดงเหนือได้เล็งเห็น นั่นคือ การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิตดั้งเดิมที่กำลังจะสูญหาย อาทิ ภาษามอญ การสวดมนต์มอญ การแต่งกาย เป็นต้น เนื่องจากปัญหาด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ชว่งวัยของชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่หมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ กับเด็กปฐมวัย ทำให้การสื่อสารผ่านการอบรมสั่งสอนจากรุ่นสู่รุ่นนั้นขาดหายไป

ด้วยเหตุผลดังกล่าว คณะนิเทศศาสตร์จึงกำหนดจัดกิจกรรมบริการวิชาการแก่สังคม ประจำปีการศึกษา 2556 ภายใต้ชื่อ “มอญ ช่อน ภูมิ” ขึ้น เพื่อนำเสนอความงดงามและคุณค่าความเป็นชาวมอญในมิติภูมิต่างๆ เช่น ภูมิปัญญา ภูมิสถาปัตยกรรม ภูมิทัศน์ ภูมิธรรม ภูมิคุ้มกัน และความภูมิใจ ผ่าน 5 พื้นที่สร้างสรรค์ คือ 1) พื้นที่วิถีชีวิต 2) พื้นที่ภูมิปัญญา 3) พื้นที่ศิลปวัฒนธรรม 4) พื้นที่การเรียนรู้ และ 5) พื้นที่สินค้าและผลิตภัณฑ์ ที่ร่วมสร้างโดยนักศึกษา คณาจารย์ และชุมชนหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ

โดยพื้นที่ในการจัดกิจกรรมนั้นจะใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมเหมือนงานวัดทั่วไป แต่จะสอดแทรกเนื้อหา อัตลักษณ์ของความเป็นมอญเข้ามาผสมผสานอย่างลงตัว เพื่อถ่ายทอดผ่านมุมมองของคนในพื้นที่หมู่บ้านศาลาแดงเหนือเองโดยตรง เช่น การแขวนพวงมะโหด หางหงส์ เป็นต้น หรือแม้กระทั่งอัตลักษณ์ที่ถ่ายทอดผ่านวิถีชีวิต อาหาร และสถาปัตยกรรม เช่น ต้นมะตาดริมแม่น้ำ เจดีย์มอญ อาหารมอญ การแต่งกาย การแสดงต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ในมุมมองของคนในหมู่บ้านหรือคนในพื้นที่ และคนภายนอกที่เข้ามาเที่ยวชมงานนั้น สามารถรับรู้ถึงอัตลักษณ์ดังกล่าวที่สะท้อนออกมาจากการจัดงาน เกิดภาพความทรงจำ ติดตาม สร้างการรับรู้ได้ไม่มากนักน้อยสำหรับคนนอกพื้นที่ รวมไปถึงเด็กและเยาวชนในหมู่บ้านนำไปสู่ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมที่มีอยู่ ควรที่จะสืบทอด อนุรักษ์ไว้ให้ยั่งยืนสืบไป

ทั้งนี้ ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากโครงการฯ จะได้นำไปบูรณาการกับการเรียนการสอนในหลากหลายวิชาของคณะนิเทศศาสตร์ รวมทั้งนำไปบูรณาการกับงานวิจัย ซึ่งในการนำความรู้และประสบการณ์จากโครงการฯ ไปบูรณาการกับการเรียนการสอนนี้ คณาจารย์จะได้มีการจัดเวทีชุมชนเสวนา โดยมีการเชิญตัวแทนจากชุมชนเชิงรำน้อย เช่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบล แกนนำหมู่บ้าน นักพัฒนาชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน เป็นต้น เพื่อมาร่วมพูดคุยถึงข้อมูลของชุมชน ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน จุดเด่นและจุดด้อย รวมทั้งความต้องการของชุมชนในมิติต่างๆ กับคณาจารย์และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ เพื่อนำมาบูรณาการกับการเรียนการสอน ถือว่าเป็นการสร้างระบบกลไกของการ

เรียนรู้ผ่านห้องเรียน โดยให้นักศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้จากการปฏิบัติซึ่งจะก่อให้เกิดการ “รู้จริง” จากการ “ทำจริง”

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนในหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ
2. เพื่อศึกษากิจกรรมการมีส่วนร่วมของมหาวิทยาลัยกับชุมชนผ่านโครงการบริการวิชาการแก่สังคม
3. เพื่อศึกษาการรับรู้อัตลักษณ์มอญในมุมมองของคนในพื้นที่กับคนภายนอกหลังจากที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมมอญช้อนภูมิ

สมมติฐานขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยมุ่งศึกษาเนื้อหาจากการดำเนินกิจกรรมโครงการบริการวิชาการแก่สังคม ภายใต้การดำเนินงานของคณะนิเทศศาสตร์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ตามกรอบนโยบายของมหาวิทยาลัย โดยศึกษาจากชุดโครงการหลัก 3 โครงการ อันได้แก่ บัณฑิตภูมิปัญญาคันทีมาเชียงรากน้อย มอญช้อนภูมิ ครั้งที่ 1 และมอญช้อนภูมิ ครั้งที่ 2

ขอบเขตด้านเวลา แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ช่วงเวลาตามกรอบปีการศึกษา คือ

ระยะที่ 1 ในช่วงปีการศึกษา 2555 (ช่วงเวลาดำเนินกิจกรรมพ.ศ.2555-2556) จากเวทีเสวนา “บัณฑิตภูมิปัญญา คันทีมาเชียงรากน้อย” สู่โครงการ “3-3-9 พื้นที่สร้างสรรค์...ปันรัก ปันรู้”

ระยะที่ 2 ในช่วงปีการศึกษา 2556 (ช่วงเวลาดำเนินกิจกรรมพ.ศ.2556-2557) จากความล้มเหลวการเจรจาวิจัยเพื่อท้องถิ่น สู่การดำเนินโครงการ “มอญ ช้อน ภูมิ” ครั้งที่ 1

ระยะที่ 3 ในช่วงปีการศึกษา 2557 (ช่วงเวลาดำเนินกิจกรรมพ.ศ.2557-2558) จากเวทีเสวนา “ถอดรหัส...คัมภีร์โบราณ” สู่โครงการ “มอญ ช้อน ภูมิ” ครั้งที่ 2

ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยเลือกพื้นที่การศึกษาภายใต้กรอบการดำเนินงานตามนโยบายของมหาวิทยาลัย โดยเริ่มจากตำบลเชียงรากน้อยอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ซึ่งประกอบไปด้วย 5 หมู่บ้าน คือ หมู่ 1 ปากอาด หมู่ 2 ศาลาแดงเหนือ หมู่ 3 เมตาราวค์ หมู่ 4 ศาลาพัน หมู่ 5 วัดพลับ จากนั้นด้วยพื้นที่การดำเนินงานมีลักษณะข้อจำกัดตามลักษณะของพื้นที่ความเป็นอยู่ จึงสานต่อการดำเนินโครงการลงพื้นที่ที่จำกัดลง นั่นคือ เฉพาะเจาะจงมาที่หมู่ 2 ศาลาแดงเหนือ ด้วยเหตุผลของความพร้อมในเชิงพื้นที่ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ไทยรามัญที่ยังดำรงคงอยู่และเข้มแข็งกว่าหมู่บ้านอื่น ๆ ในเขตตำบลเชียงรากน้อย

สมมติฐานของการวิจัย การจัดโครงการมอญ ซ่อน ภูมิช่วยในการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ ตามกรอบสมมติฐานดังนี้

1. กลุ่มผู้เข้าร่วมงานมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกัน
2. กลุ่มผู้เข้าร่วมงานที่มีเพศแตกต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกัน
3. กลุ่มผู้เข้าร่วมงานที่มีอายุแตกต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกัน
4. กลุ่มผู้เข้าร่วมงานที่มีเชื้อสายมอญและไม่มีเชื้อสายมอญมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกัน
5. กลุ่มผู้เข้าร่วมงานที่มีสถานะผู้เข้าร่วมงานแตกต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกัน
6. ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมที่สะท้อนความเป็นมอญ
7. ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับอัตลักษณ์ชนชาติมอญ
8. สถานะของผู้เข้าร่วมงานที่แตกต่างกันจะมีความพึงพอใจกิจกรรมภายในงานที่แตกต่างกัน
9. ความมีเชื้อสายมอญส่งผลต่อความพึงพอใจกิจกรรมภายในงานแตกต่างกัน

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง เครื่องมือสื่อสารที่ดำเนินการร่วมกันระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ ผู้นำชุมชน กลุ่มชาวบ้าน เด็กและเยาวชน รวมไปถึงนักศึกษา คณาจารย์ และมหาวิทยาลัย โดยใช้เกณฑ์ในการใช้เครื่องมือผ่านการลงมือปฏิบัติงานร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันตามลำดับขั้นตอนการทำงาน 3 ขั้นตอน คือ pre-production production และ post-production

การสื่อสารเพื่อการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง การสื่อสารด้วยสื่อกิจกรรม (มอญซ่อนภูมิ) ผ่านเรื่องราวทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาต่าง ๆ ที่เป็นองค์ความรู้ท้องถิ่นที่เกิดจากภูมิความรู้ของชาวบ้านในพื้นที่ที่สืบทอดกันมายาวนานเป็นสิ่งที่มีความหมายและมีคุณค่าทางจิตใจ และมีมูลค่ากับหมู่บ้านและท้องถิ่น ที่น่าจดจำ และถูกเล่าขานจนนำไปสู่การปฏิบัติตามจากรุ่นสู่รุ่น เพื่อธำรงรักษาไว้ให้คงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

อัตลักษณ์มอญ หมายถึง สิ่งที่แสดงออกถึงตัวตนที่เด่นชัดของคณมอญ ไม่ว่าจะเป็น วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญา อาหาร อุปกรณ์ในการทำมาหากิน และอื่น ๆ ที่ถูกจัดแสดงขึ้นทั้งภายในงาน และสิ่งที่มีอยู่ให้เห็นอยู่แล้วในหมู่บ้าน สะท้อนการรับรู้ผ่านคนในพื้นที่และคนนอกที่เข้ามาเที่ยวชม เมื่อกล่าวถึงสิ่งเหล่านี้ก็จะทำให้นักถึงคณมอญทันที

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เชิงวิชาการ งานวิจัยชิ้นนี้สามารถสร้างกรอบองค์ความรู้ทางด้านการมีส่วนร่วมของมหาวิทยาลัยในการรับผิดชอบต่อสังคมและชุมชนท้องถิ่นในการบูรณาการเรียนการสอน งานวิจัย และโครงการบริการวิชาการแก่สังคม เพื่อนำไปพัฒนาต่อยอดในการดำเนินโครงการได้อย่างต่อเนื่อง

เชิงพัฒนาชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ผู้นำชุมชน กลุ่มชาวบ้าน เด็กและเยาวชน ตลอดจนผู้วิจัย นักศึกษาได้มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น รู้ถึงกระบวนการสืบทอด หาท่างแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านได้อย่างยั่งยืน

เชิงวิจัยในอนาคต งานวิจัยชิ้นนี้สามารถยกระดับกระบวนการการทำวิจัยแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน โดยสร้างสรรค์กระบวนการการทำวิจัยผสมผสานกับโครงการบริการวิชาการแก่สังคม ซึ่งถือเป็นภารกิจสำคัญของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบัน

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยที่ศึกษาถึงกระบวนการการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม โดยเลือกใช้แนวคิดและทฤษฎีรวมไปถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบการสื่อสาร
2. แนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบทางการสื่อสาร

ภัสวลี นิติเกษตรสุนทร (2548, น.139-147) องค์ประกอบหลักทางการสื่อสาร หมายถึง องค์ประกอบที่มีความจำเป็นและขาดเสียมิได้ในกระบวนการสื่อสาร หากองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งขาดไป ก็จะทำให้การสื่อสารไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร

การให้ความสำคัญแก่ผู้รับสารในฐานะผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสาร คือ แบบจำลองการสื่อสารแบบสองทางที่ผู้รับสารสามารถส่งปฏิกริยาป้อนกลับไปยังผู้ส่งสารแล้วยังรวมแบบจำลองการสื่อสารของวิลเบอร์ ชแรมม์ (Wilbur Schramm) ที่แสดงให้เห็นว่า ผู้รับสารไม่ได้มีหน้าที่คอยรับสารที่ส่งมายังปลายทางของเส้นทางการสื่อสารเท่านั้น แต่ยังมีหน้าที่ “ถอดรหัส” และ “ตีความสาร” ที่ส่งออกมาจากผู้ส่งสาร ให้ความหมายที่สอดคล้องกับการรับรู้ของตน และนอกจากทำหน้าที่เป็นผู้รับสารแล้ว ยังเป็นผู้ส่งสารด้วยการส่ง “ปฏิกริยาตอบกลับ” ซึ่งเป็นสารที่ได้ “เข้ารหัส” แล้วกลับไปยังแหล่งที่มาของสาร

นอกจากนี้การให้ความสำคัญแก่ผู้รับสารในฐานะผู้เลือกใช้ประโยชน์จากสื่อและเนื้อหาสาร เพื่อศึกษาให้ได้มาซึ่งความพึงพอใจ หรือเพื่อสนองตอบต่อพฤติกรรมของผู้รับสาร ในแง่ของความ ต้องการ ความจำเป็น และความสนใจของแต่ละบุคคล โดยการศึกษาเรื่องการเลือกใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ โดยผู้รับสารทำหน้าที่เป็น “ผู้เลือกเปิดรับสาร” (Selective exposure) โดยมีปัจจัยดังนี้ 1) ลักษณะเฉพาะทั้งภายในและภายนอกของปัจเจกบุคคล 2)ความต้องการ ความจำเป็น และความสนใจต่าง ๆ ของปัจเจกบุคคล 3)ความคาดหวัง และการรับรู้เกี่ยวกับสื่อ เนื้อหา และผู้ส่งสาร โดยปัจจัยต่าง ๆ

เหล่านี้จะเข้ามาเป็นตัวกำหนดว่าผู้รับสารจะเลือก หรือไม่เลือกใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชน และผู้รับสารยังสามารถเลือกรับรู้ (selective perception) และเลือกจดจำ (selective retention)

แนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม

สถาบันวิจัยสังคมและสถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2545 อ้างถึงในปาริชาติ สถาปิตานนท์ และคณะ, 2549, น.23-24) ได้จัดประเภทของการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยอิงพัฒนาการของโครงการพัฒนาเป็นเกณฑ์ กล่าวคือ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนประกอบด้วยภารกิจสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

ภารกิจที่ 1: การมีส่วนร่วมในการวางแผน (Participation in planning) ประกอบด้วย การที่ประชาชนมีบทบาทในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนโครงการ นับตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา การกำหนดลำดับความสำคัญของปัญหา การกำหนดเป้าหมาย การกำหนดแนวทางในการดำเนินงาน การกำหนดแนวทางในการติดตามและประเมินโครงการ

ภารกิจที่ 2: การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Participation in implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากรและการประสานความร่วมมือ

ภารกิจที่ 3: การมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ (Participation in utilization) ประกอบด้วย การนำเอากิจกรรมต่างๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยเฉพาะในด้านการเพิ่มระดับการพึ่งตนเอง และการควบคุมทางสังคม

ภารกิจที่ 4: การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ (Participation in benefit-sharing) ประกอบด้วย การแจกจ่ายประโยชน์ต่างๆ ในการพัฒนาอย่างยุติธรรม

ภารกิจที่ 5: การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Participation in evaluation) ประกอบด้วย การให้ประชาชนได้รับทราบถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เพื่อร่วมกันหาทางแก้ไขในลำดับต่อไป

นอกจากนี้ทัฟ และ มีฟาโลพูโลส (Tufte & Mefalopulos, 2009, p.5-6) ยังกล่าวว่า การมีส่วนร่วมของกระบวนการในการพัฒนาโครงการ เป็นเครื่องมือที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาโครงการ ที่กระทำร่วมกันขององค์กรในระดับนานาชาติ จนนำไปสู่การพัฒนาภาคประชาสังคม ประกอบไปด้วยการให้บริการขั้นพื้นฐานอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นเครื่องมือในการให้บริการสาธารณะและการบริการพิเศษ ทางด้านสุขภาพ การศึกษา เส้นทางการคมนาคม การส่งเสริมทางการเกษตร และน้ำ นำนามาซึ่งแผนการที่สามารถให้ให้กับชนกลุ่มน้อย

ดังนั้นการสนับสนุนตามเป้าหมายที่กำหนด คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคประชาชน ซึ่งเสียงของพวกเขากลายเป็นกระบวนการในการกำหนดนโยบาย โดยองค์ประกอบสำคัญจะต้องได้รับการสนับสนุนจากภาคประชาสังคม และการปกครองส่วนท้องถิ่นควรริเริ่มที่จะทำขึ้นมาก่อน เช่น การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการจัดสรรงบประมาณสาธารณะ และบุคคลหรือชุมชนมีส่วนในการเสริมสร้างศักยภาพ และชื่อเสียงของชนกลุ่มน้อย โดยการตรวจสอบความคืบหน้า คือ การดำเนินกิจกรรมที่รวมไปถึงแบบแผนการรายงานตนเอง และชุมชนมีส่วนร่วมโดยตรงในการกระบวนการตรวจสอบ และการสนับสนุนสิ่งที่คิดกับการเรียนรู้ในระดับท้องถิ่น คือ โอกาสที่ได้มาจากการสนทนา การเรียนรู้ และคำติชม กลายเป็นองค์ประกอบสำคัญในการประเมินผลโครงการ กล่าวคือ ขั้นตอนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงการการสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนจะประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอน (Tufte & Mefalopulos, 2009, p.5-6) เช่น 1) ขั้นตอนการสำรวจ คือ การสำรวจหาปัญหาในพื้นที่ที่จะพัฒนาเพื่อระบุที่มาของปัญหาได้ถูกต้อง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องร่วมกันในกระบวนการ โดยการสำรวจพื้นที่โดยรอบของปัญหา อาจรวมถึงการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วก่อนหน้านี้ ความรู้ของบุคคลหรือชุมชน และทัศนคติมีผลต่อนโยบายที่ออกมา ซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องจะเปลี่ยนไปตามบริบทของสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม จิตวิญญาณ เพศ และอื่น ๆ 2) ขั้นตอนของการออกแบบ คือ การกำหนดกิจกรรมที่เกิดขึ้นโดยการมีส่วนร่วมจะช่วยให้เข้าถึงความปลอดภัยของผู้เป็นเจ้าของพื้นที่ และเป็นข้อผูกมัดกับชุมชนที่เกี่ยวข้อง ด้วยลักษณะการดำเนินการแบบมีส่วนร่วมกับคนในพื้นที่หรือในท้องถิ่น กับจุดมุ่งหมายของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อื่น ๆ เพื่อเป็นการเพิ่มทั้งเนื้อหาจากคำแนะนำของผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม 3) ขั้นตอนการดำเนินการ คือ การดำเนินงานที่มีการวางแผนร่วมมือกัน ด้วยความมุ่งมั่นที่จะทำให้เกิดความสัมพันธ์หรือผลที่ได้จากการดำเนินงานอย่างยั่งยืน และ 4) ขั้นตอนการประเมินผล คือ การมีส่วนร่วมจะต้องมั่นใจว่าผลที่ได้นั้นจะสามารถเปลี่ยนเป็นเสียงเดียวกัน ที่แสดงออกถึงความตั้งใจร่วมกันที่จะร่วมประเมินผล เพราะผลจากการประเมินจะเป็นไปตามตัวชี้วัดหรือเครื่องมือวัดที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องนั้น ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดไว้ตั้งแต่เริ่มต้น

นอกจากนี้ กาญจนา แก้วเทพ (2546, น.109) ยังอธิบายว่าการสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนไว้ว่า การมีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสารของประชาชนจะเกิดขึ้นได้ต้องเกี่ยวข้องกับความรู้สึกเป็นเจ้าของ (sense of belonging) โดยด้านหนึ่งความรู้สึกเป็นเจ้าของ นำมาซึ่งความสนใจห่วงใย ดูแลรักษาในขณะที่อีกด้านหนึ่งความรู้สึกเป็นเจ้าของจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเป็นผู้เป็นเจ้าของมีอำนาจที่สามารถเข้าไปจัดการกับสิ่งของหรือเรื่องราว นั้น ซึ่งก็คือการเข้ามามีส่วนร่วมนั่นเอง การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม

ร่วมและความรู้สึกผูกพันเป็นกระบวนการรับส่งซึ่งกันและกัน คือเมื่อเริ่มต้นด้วยการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสารก็จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งระดับความเข้าใจ ระดับอารมณ์ไปจนถึงระดับการกระทำ ที่จะนำไปสู่ความผูกพันต่อประเด็นนั้น ๆ เมื่อผูกพันก็จะกลายเป็นแรงจูงใจให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการสื่อสารมากขึ้น

กาญจนา แก้วเทพ (2543, น.54-60) ได้อธิบายถึงเป้าหมายของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า การสื่อสารในลักษณะนี้เป็นการกระตุ้นให้ชุมชนมองเห็นคุณค่าของตนเอง เช่น การนำเอาภูมิปัญญาของชาวบ้านมาเผยแพร่ในวงกว้าง เป็นการสร้างความมั่นใจให้กับชาวบ้านที่เข้ามามีส่วนร่วม และเพื่อให้เห็นคุณค่าความคิดและความเชื่อของเขา และสามารถพิสูจน์ความเชื่อของชุมชนที่เคยคิดว่าตนเองไม่สามารถใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ซับซ้อนได้ แต่การได้เข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอบรมเรียนรู้ก็สามารถใช้ได้ รวมไปถึงการสร้างทักษะในการสร้างสื่อให้กับชุมชนเพื่อเป็นช่องทางในการสื่อสารที่เข้าถึงคนในชุมชนเองจริง ๆ นอกจากนี้แล้วการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมสามารถทำให้ชุมชนเล็งเห็นถึงปัญหา วิธีการวิเคราะห์ปัญหา รวมทั้งวิธีการแก้ปัญหาจากทัศนะและมุมมองของคนในชุมชน ซึ่งอาจจะก่อร่างสร้างตัวจากเสียงหนึ่งของจำนวนคนที่มีอยู่ แต่มีความเป็นไปได้สูงที่จะขยายจำนวนเพิ่มเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะที่ผ่านมาการพัฒนาในระดับชุมชนมักเกิดวัฒนธรรมแห่งการพึ่งพา การรอคอยความช่วยเหลือจากภายนอก นำมาซึ่งความสูญเสียในเชิงภูมิปัญญาและวัฒนธรรม เนื่องจากเนื้อหาของการสื่อสารชุมชนนั้นจะเน้นเรื่องราวที่มีสาระประโยชน์ต่อชีวิตของชุมชนเอง ดังนั้นสื่อประเภทนี้จะช่วยเพิ่มสัดส่วนของการสร้างสื่อที่มีสาระให้แก่ชุมชนให้มีปริมาณเพิ่มมากขึ้น เพราะฉะนั้นระดับการมีส่วนร่วมในการสื่อสารชุมชน แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. **การมีส่วนร่วมในฐานะผู้รับสาร/ใช้สาร** (Audience/Receiver/Users) เป็นขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในระดับล่างสุด กล่าวคือ ในกระบวนการสื่อสารตั้งแต่ต้นยังอยู่ในการกำหนดของผู้ส่งสาร ไม่ว่าจะเป็นการเลือกประเด็นเนื้อหา การเลือกวิธีนำเสนอ ไปจนถึงการเลือกช่องทางสื่อที่จะใช้เผยแพร่ และผู้รับสารเองก็ยังคงมีฐานะเป็นเพียงผู้รับสารแต่เพียงอย่างเดียว

2. **การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ส่งสาร/ผู้ผลิต/ผู้ร่วมผลิต/ผู้ร่วมแสดง** (Sender/Producer/Co-producer/Performance) เป็นขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในระดับที่สูงขึ้นมา และจำเป็นต้องสร้างเงื่อนไขใหม่ๆ เพิ่มเติม หรือต้องมีการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเก่าๆ ที่มีอยู่ การเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะผู้ผลิตหรือผู้ร่วมผลิตนั้น แบ่งได้เป็นหลายขั้นตอนตามหลักแนวคิดของการผลิตสื่อ คือ

2.1 ขั้นก่อนการผลิต (Pre-production Stage) ได้แก่ ขั้นตอนการเตรียมการก่อนการผลิต สื่อ ประกอบด้วยการเลือกประเด็นหัวข้อ การเลือกแง่มุมที่จะนำเสนอ การรวบรวมข้อเท็จจริงที่จะนำมาใช้เป็นวัตถุดิบ การเขียนบทแบบต่างๆ การคัดเลือกฉากและตัวแสดง ฯลฯ

2.2 ขั้นการผลิต (Production Stage) ได้แก่ ขั้นตอนของการลงมือผลิต เช่น การเข้าห้องจัดรายการในกรณีของวิทยุ การลงมือถ่ายทำในกรณีของวิดีโอ โทรทัศน์/ภาพยนตร์ ฯลฯ

2.3 ขั้นหลังการผลิต (Post-production Stage) ได้แก่ ขั้นตอนหลังการถ่ายทำเสร็จแล้ว ต้องมีการตัดต่อ การอัดเสียงประกอบ การเพิ่มเติมด้านเทคนิคต่างๆ ฯลฯ

3. การมีส่วนร่วมในฐานะผู้วางแผนและกำหนดนโยบาย (Policy Maker/Planner) หมายถึง การวางแผนและนโยบายดำเนินการใช้สื่อที่รวมเอาชุมชนเข้ามาอยู่ในโครงสร้างการสื่อสารของชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นรูปแบบสูงสุดของการมีส่วนร่วม และสังเกตได้ว่ายิ่งระดับของการมีส่วนร่วมสูงขึ้นมากเท่าใด สัดส่วนของชุมชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมก็จะเล็กลง กล่าวคือ ในระดับผู้บริหาร คนในชุมชน ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมได้ แต่เมื่อขึ้นมาถึงขั้นการผลิต อาจจะมีคนบางกลุ่มในชุมชนเท่านั้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมจนกระทั่งถึงขั้นตอนสุดท้าย คือ ระดับการวางแผนและนโยบายนี้ก็จะมีตัวแทนบางคนจากชุมชนเท่านั้นที่จะเข้ามาดำเนินกิจกรรมในระดับนี้

นอกจากนี้ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2531, น.843 อ้างถึงในภัททิรา วิริยะสกุลธรณ์, 2551, น. 39) ได้สรุปหลักการและแนวทางการพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ดังนี้

1. ต้องยึดหลักความต้องการและปัญหาของคนในชุมชนเป็นจุดเริ่มต้นของกิจกรรม ต้องใช้เวลาในการกระตุ้น เร่งเร้าความเข้าใจ ให้ความรู้ความเข้าใจ จนคนในชุมชนยอมรับความจำเป็นและประโยชน์ในการจัดกิจกรรมเหล่านั้น

2. กิจกรรมต้องดำเนินการในลักษณะกลุ่ม เพื่อสร้างพลังชุมชนในการรับผิดชอบร่วมกัน สร้างความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างสมาชิกกลุ่ม ปลุกฝังทัศนคติและพฤติกรรมที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

3. แนวทางการพัฒนาในกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน ต้องคำนึงถึงขีดความสามารถของประชาชนที่รับดำเนินการต่อไปโดยไม่ต้องพึ่งพาทภายนอก โดยระยะเริ่มแรกต้องไม่ทุ่มเทในลักษณะการให้

เปล่าโดยสิ้นเชิง ต้องทำให้คนในชุมชนเกิดความสำนึกเป็นเจ้าของกิจกรรมร่วมกัน และต้องสามารถทำต่อไปได้เอง เมื่อการช่วยเหลือจากภายนอกสิ้นสุดลง การช่วยตนเองและการพึ่งตนเองเป็นหลักสำคัญที่ต้องเริ่มตั้งแต่ต้น

4. กิจกรรมที่นำเข้าไปในชุมชนต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ความพร้อมรับของชุมชน ซึ่งรวมถึงการใช้ทรัพยากรชุมชน การสอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมชุมชน

5. การริเริ่มกิจกรรมต้องอาศัยผู้นำชุมชน ซึ่งหมายถึง ผู้นำตามธรรมชาติที่ชาวบ้านเคารพนับถือ ผู้นำทางศาสนา ผู้นำที่ได้รับการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งจากทางราชการ เพื่อเป็นผู้บุกเบิกและชักนำชาวบ้าน ผู้นำชุมชนโดยทั่วไปจะสามารถปรับทัศนคติและการยอมรับสิ่งใหม่ๆ ได้เร็วกว่า และเป็นผู้ที่ชาวบ้านศรัทธาในตัวอยู่แล้ว การเริ่มต้นจากผู้นำจึงไปได้เร็วกว่าและได้รับการยอมรับมากกว่าประชาชนทั่วไป

6. ขั้นตอนการดำเนินงานต่างๆ ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น กล่าวคือ ร่วมหาข้อมูล ร่วมหาสาเหตุปัญหา ร่วมปรึกษาหารือแนวทางแก้ปัญหา ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมการปฏิบัติงาน ร่วมการติดตามผลงานจนถึงขั้นการร่วมบำรุงรักษาในระยะยาว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. งานวิจัยเชิงพื้นที่/ชุมชน

1.1 การศึกษาเรื่อง “แนวทางในการพัฒนาการดำรงรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชนชาติมอญบ้านศาลาแดงเหนือ ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี” ของปาริชาติ เบญจวรรณ และศุภกาญจน์ ผลกล้า พบว่า แนวทางการพัฒนาการดำรงรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายมอญบ้านศาลาแดงเหนือนั้นจำเป็นต้องใช้ศักยภาพของคนในชุมชนเอง ลดการพึ่งพาจากภายนอก ส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งในตนเองและสามารถพึ่งตนเองได้มากที่สุดโดยอยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม โดยการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยสามารถรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ที่เกิดขึ้นคือ การนำอินเทอร์เน็ตเข้ามาใช้เป็นเครื่องมือ โดยการจัดทำเว็บไซต์ของชุมชน เพื่อรวบรวมเรื่องราวประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน ประเพณี ความเชื่อ และวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายมอญที่ได้ปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษจนกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน

1.2 การศึกษาเรื่อง “ภูมิปัญญาชาวบ้านต่อการสร้างความเข้มแข็งชุมชน: กรณีศึกษา บ้านอัมพวัน หมู่ที่ 8 ตำบลสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น” ของวารุณี พงษ์ภิญโญ (2545) พบว่า ชาวบ้านนำภูมิปัญญาชาวบ้านด้านเกษตรแบบดั้งเดิมผสมผสานกับประสบการณ์ประยุกต์กับแนวคิดใหม่ที่ค้นพบ มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เพื่อเพิ่มผลผลิตให้มากขึ้นมีรายได้มากขึ้น ทำให้สมาชิกครอบครัวสามารถพึ่งพาตนเองได้ สร้างความเป็นอยู่ที่ดีแก่ประชาชนในชุมชน และยังมีการนำภูมิปัญญาชาวบ้านด้านการจัดการสวัสดิการและธุรกิจชุมชน มีการรวมกลุ่มกัน โดยสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มด้วยความสมัครใจ เลือกรวมการบริหารจัดการกันอย่างมีระบบ เคารพกฎระเบียบที่ร่วมกันตั้งขึ้น ช่วยกันคิดช่วยกันทำและช่วยกันแก้ปัญหา ชาวบ้านมีความสามัคคี มีน้ำใจ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จึงทำให้เกิดอำนาจในการต่อรองในการจำหน่ายผลผลิต เพื่อให้ได้ราคาดี ทำให้ชุมชนมีพลังในการพัฒนาและสร้างประโยชน์แก่ชุมชนทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เมื่อประชาชนมีงานทำมีรายได้จึงมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สามารถดำเนินกิจกรรม ต่าง ๆ ทั้งส่วนตัวและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีคุณค่าและมีความสำคัญยิ่ง

1.3 การศึกษาเรื่อง “ของเล่นพื้นบ้านในฐานะสื่อเพื่อการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับเด็กและเยาวชน ตำบลป่าแดด อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย” ของรัตติกาล เจนจิต (2548) ชี้ให้ทราบว่า ผู้สูงอายุในฐานะผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาที่มีคุณลักษณะที่โดดเด่น เช่น เป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องของเล่นพื้นบ้าน มีความสามารถในการถ่ายทอดภูมิปัญญา มีความพร้อมที่จะทำการถ่ายทอดภูมิปัญญารักเด็ก และเข้าใจเด็ก เป็นต้น นอกจากนั้นยังเป็นผู้ที่มีความสามารถในการวิเคราะห์ผู้รับสาร ได้แก่ เพศของผู้รับสาร วัยของผู้รับสาร ทักษะและความสามารถของผู้รับสาร และความสนใจของผู้รับสาร ส่วนกลยุทธ์ที่ใช้ในการสื่อสารเพื่อการถ่ายทอดภูมิปัญญา หลักๆ พบว่า เป็นการสาธิต เพื่อให้เด็กได้ทำตาม การสื่อสารในบรรยากาศที่ไม่เป็นทางการ การสื่อสารสองทาง เพื่อเปิดโอกาสให้มีการซักถาม การจัดกลุ่มที่เหมาะสม และการใช้ภาษาถิ่น ทางด้านเนื้อหาเป็นเรื่องของ ความเป็นมาของของเล่น ประโยชน์ ความรู้เรื่องวัสดุและอุปกรณ์ รวมทั้งวิธีทำและวิธีเล่น ช่องทางการสื่อสารและสื่อแบ่งออกเป็น 3 ด้านคือ 1) ด้านพื้นที่ ได้แก่ บ้าน วัด โรงเรียน และพิพิธภัณฑ์เล่นได้ 2) ด้านเวลา ได้แก่ ผ่านกิจกรรมงานวันเด็ก และการแข่งขันกีฬาพื้นบ้าน และ 3) สื่อ พบว่า มีสื่อกิจกรรมการเรียนการสอนของเล่นพื้นบ้านที่โรงเรียน และ สื่อเชิงรุกผ่านกิจกรรมของเล่นเดินทาง และสุดท้าย เด็กในฐานะผู้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญา พบว่า เด็กที่มีความสนใจที่จะรับการถ่ายทอดภูมิปัญญา มีลักษณะโดดเด่น เช่น มีความสนใจ มีความชอบของเล่นพื้นบ้าน อยากทำของเล่นเป็น รวมทั้งเป็นคนช่างสังเกตและซักถาม

2. งานวิจัยเชิงการสื่อสาร/การมีส่วนร่วม

2.1 การศึกษาเรื่อง “การสืบทอดสื่อพื้นบ้านทุ่งตึก จ.จันทบุรี เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน” ของสุชาดา พงศ์กิตติวิบูลย์ (2551) เป็นงานวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสืบทอดทุ่งตึกที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทชุมชน บทบาทของหน่วยงานภายนอกที่มีผลต่อการสืบทอดทุ่งตึก ปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในกระบวนการสืบทอด และบทบาทหน้าที่ของทุ่งตึกที่มีต่อชุมชน โดยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มและการสังเกตการณ์ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา ได้แก่ กลุ่มศิลปินบ้านเจ้าหลาว ผู้นำท้องถิ่น ชาวบ้านบ้านเจ้าหลาว ผู้ชมทั้งในชุมชนและนอกชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า 1) นักวิจัยในฐานะปัจจัยภายนอกมีผลในการหนุนเสริมการสืบทอดการสร้างเสริมสถานภาพของสื่อพื้นบ้านและประสานความแตกต่างทางวัฒนธรรมให้แก่ศิลปินที่บ้านเจ้าหลาว 2) บริบทชุมชนนั้นจะเป็นปัจจัยเอื้อหรือปัจจัยอุปสรรคในการสืบทอดสื่อพื้นบ้านขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างศิลปินและปัจจัยภายนอก 3) โครงการสื่อพื้นบ้านสื่อสารสุขในฐานะหน่วยงานภายนอกมีบทบาทในการเพิ่มต้นทุนในการสืบทอดสื่อพื้นบ้านด้วยกระบวนการทำงานแบบวัฒนธรรมเชิงรุก 4) การเปลี่ยนแปลงของบริบทชุมชนอันเนื่องมาจากผลกระทบของปัจจัยภายนอกส่งผลต่อการสืบทอดทุ่งตึกในลักษณะของการปรับตัว ได้แก่ การปรับโครงสร้างองค์กร การปรับการรับสมาชิก การปรับแรงจูงใจในการเข้าสู่องค์กร การปรับรูปแบบการสอน การปรับวิธีการสอน การปรับความหมาย การปรับตัวของศิลปิน การปรับเนื้อหา การปรับพื้นที่ ช่องทาง วาระโอกาส การปรับผู้ชม การปรับต้นทุน และการปรับการมีส่วนร่วม 5) ปัจจัยภายนอกส่งผลต่อการแตกตัวทางวัฒนธรรมของทุ่งตึก ได้แก่ การแตกตัวด้านศิลปิน/บุคคล การแตกตัวด้านองค์กร/คณะ การแตกตัวด้านกระบวนการผลิต การแตกตัวด้านบทบาทหน้าที่และการแตกตัวด้านรสนิยมของผู้ชม 6) บทบาทหน้าที่ของทุ่งตึกมีลักษณะที่เป็นพลวัตไปตามบริบทชุมชนและความเข้มแข็งของสื่อพื้นบ้านเอง โดยบทบาทหน้าที่ที่สำคัญคือบทบาทที่สื่อมวลชนไม่สามารถทดแทนได้ เช่น การเป็นที่พึ่งทางใจ การสมานรอยร้าวในชุมชน และที่สำคัญคือการเสริมสร้างอัตลักษณ์ให้แก่ชุมชนในยามที่ต้องปะทะกับวัฒนธรรมจากภายนอก

2.2 การศึกษาเรื่อง “การสืบทอดเอ็งกอเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ให้แก่คนไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดชลบุรี” ของสุชาดา พงศ์กิตติวิบูลย์ (2555) พบว่า ลักษณะเชื้อชาติของคนส่วนใหญ่ของอำเภอพุนนาค จังหวัดชลบุรีแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ ไทย ลาว จีน โดยชาวจีนเป็นกลุ่มสุดท้ายที่อพยพมา

อยู่ที่นี้ การอยู่ร่วมกับเชื้อชาติอื่นจึงจำเป็นต้องแสดงอัตลักษณ์เพื่อแสดงถึงการดำรงอยู่ รวมทั้งการสร้างอำนาจการต่อรองในพื้นที่ มิติทางด้านวัฒนธรรม เช่น การแสดงเอ็งกอ จึงถูกเลือกสรรนำมาผลิตซ้ำเพื่อการสร้าง และสืบทอดอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีน ผู้วิจัยสนใจเรื่องการสืบทอดเอ็งกอมีส่วนในการเสริมสร้างอัตลักษณ์ให้แก่คนไทยเชื้อสายจีนอย่างไร โดยผลการศึกษาพบว่า การสืบทอดสื่อพื้นบ้านอย่างเข้มแข็งต้องเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในหลากหลายรูปแบบ เช่น เอ็งกอ ที่สมาชิกในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทั้งในฐานะศิลปิน ผู้ชม ผู้สนับสนุนการแสดงในด้านต่าง ๆ เช่น การสนับสนุนอาหารสำหรับผู้ฝึกซ้อม สนับสนุนค่าซักรีดชุดแสดง และอื่น ๆ เมื่อมีโอกาสมีส่วนร่วมย่อมสร้างจิตสำนึก (consciousness) ว่าสื่อพื้นบ้านเป็นของชุมชนที่ทุกคนในชุมชนเป็นเจ้าของร่วมกัน ไม่ได้ผูกขาดอยู่เฉพาะที่ศิลปินกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ดังนั้นจะเห็นว่าการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีความรักและหวงแหนสื่อพื้นบ้าน และกระตุ้นให้สืบทอดสื่อพื้นบ้านต่อไป ในขณะที่การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมยังช่วยสร้างสัมพันธภาพสำหรับผู้มีส่วนได้เสีย (stakeholders) ทุกภาคส่วนในชุมชน จนพัฒนาไปสู่เครือข่าย (network) ในการทำงานสืบทอดสื่อพื้นบ้านให้เข้มแข็งต่อไป

สิ่งที่สำคัญสำหรับกระบวนการสืบทอดและสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ต้องตั้งอยู่บนหลักของ “การสื่อสารอย่างมีส่วนร่วม” ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการทำงานร่วมกันของผู้สื่อสาร หรือผู้สืบทอด ในลักษณะของการทำงานบนเครือข่าย หรือการให้ผู้รับสารซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบการสืบทอดที่เหมาะสมกับกลุ่มวัยของตน

2.3 การศึกษาเรื่อง “การสื่อสารเพื่อธำรงรักษาและต่อรองอัตลักษณ์ความเป็นมอญ ของกลุ่มชาวมอญพลัดถิ่นในประเทศไทยท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์” ของสุจิตรา เป็ลย่นรุ่ง (2553) พบว่า มิติประวัติศาสตร์ถือเป็นบริบทชุมชนที่สำคัญในการสร้างอัตลักษณ์ความเป็นมอญแบบต่าง ๆ อันได้แก่ อัตลักษณ์แบบมอญไฮโซของกลุ่มมอญพระประแดง อัตลักษณ์มอญค้าขายและมอญช่างปั้นของกลุ่มมอญเกาะเกร็ด และมอญน้ำเค็มของกลุ่มมอญบางกระบือ โดยปัจจัยสำคัญที่สุดที่มีผลต่อการสืบทอดและธำรงรักษาอัตลักษณ์ความเป็นมอญคือ จำนวนและการควบคุมจากคนรุ่นเก่า ทั้งการสร้างและการธำรงรักษา และการต่อรองอัตลักษณ์ความเป็นมอญนั้น กระทำผ่านการสื่อสารทั้งสิ้น 6 ประเภทในลักษณะของการผสมผสานของดีของแต่ละสื่อเข้าด้วยกัน อันได้แก่ การสื่อสารผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อบุคคล สื่อประเพณี สื่อวัตถุ องค์การเครือข่ายของชาวมอญ และผ่านภาษาในพื้นที่ชีวิตประจำวัน

นอกจากนี้ยังพบว่า การรับรู้อัตลักษณ์ความเป็นมอญที่สอดคล้องกันระหว่างกลุ่มคนมอญในฐานะคนในและกลุ่มคนนอกในฐานะผู้อื่น 2 อัตลักษณ์ด้วยกันคือ 1) อัตลักษณ์ “มอญที่มีชนชาติอารยธรรม” 2) อัตลักษณ์ “มอญชนชาติที่เคร่งครัดในพุทธศาสนา” ผสมผสานกับการสร้างให้ชนชาติพม่าคือความเป็นอื่น ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้กลุ่มชาวมอญที่อยู่ในฐานะคนพลัดถิ่นของสังคมย่อยสามารถอยู่ร่วมกับสังคมไทยที่เป็นสังคมใหญ่ได้อย่างราบรื่น

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ใช้วิธีการดำเนินการวิจัยทั้งระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกับระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพมีเป้าหมายเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาพื้นถิ่นความเป็นมอญของหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ ส่วนระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณเป็นการทำงานวิจัยเชิงสำรวจ (Survey) ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล เพื่อวิเคราะห์ถึงการรับรู้อัตลักษณ์ความเป็นมอญหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ ผ่านการจัดโครงการมอญ ช่อน ภูมิ

งานวิจัยเชิงปริมาณ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

งานวิจัยเรื่องนี้มีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลากหลายกลุ่มด้วยกัน แบ่งเป็นนักศึกษาทั่วไป นักศึกษาที่จัดกิจกรรม เช่น คนในพื้นที่เชียงรากน้อย และคนนอกพื้นที่เชียงรากน้อย หน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลเชียงรากน้อย พัฒนาชุมชน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) โดยผู้ให้ข้อมูลเหล่านี้เป็นผู้ที่มาร่วมกิจกรรมในโครงการมอญ ช่อน ภูมิ และเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแบบสอบถามที่ได้จัดเตรียมไว้ไปทำการจัดเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 321 คน ด้วยวิธีการตอบแบบสอบถาม

เครื่องมือในการเก็บข้อมูล

งานวิจัยส่วนนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล แบบสอบถามแบ่งเป็น 5 ตอน

1. ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. ความรู้เกี่ยวกับชุมชนมอญศาลาแดงก่อนและหลังการทำกิจกรรม
3. การรับรู้กิจกรรมที่สะท้อนความเป็นมอญ
4. การรับรู้สัญลักษณ์ที่เป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ
5. ความพึงพอใจกิจกรรม มอญ ช่อน ภูมิ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามปลายปิด เป็นเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับการสร้างแบบสอบถามเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากเอกสารงานวิจัย และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างแบบสอบถามเพื่อถามประเด็นที่สำคัญต่างๆ ตามข้อคำถามของการวิจัย
3. นำแบบสอบถามที่ได้สร้างขึ้นมาเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อปรับปรุงแก้ไข
4. นำแบบสอบถามไปทดลองกับตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
5. ทำการปรับปรุงแบบสอบถาม และนำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิอนุมัติก่อนแจกแบบสอบถาม
6. นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนดไว้

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยมีการตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถาม (Content Validity) โดยนำเสนอแบบสอบถามที่ได้สร้างขึ้นต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ที่มีประสบการณ์ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์เชิงสถิติ ด้านการสื่อสาร และด้านวิธีวัฒนธรรมมอญ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน และความสอดคล้องของเนื้อหาของแบบสอบถามที่ตรงกับเรื่องที่จะศึกษา

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลใช้แบบแบบสอบถามเป็นเครื่องมือ โดยเก็บจากผู้มาร่วมงานกิจกรรมโครงการ “มอญ ช่อน ภูมิ” ที่หมู่บ้านศาลาแดงเหนือ ไว้ โดยก่อนที่ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะทำการชี้แจงให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ และอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามก่อน เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเกิดความเข้าใจที่ตรงกัน แล้วจึงทำการตอบแบบสอบถาม โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้กรอกข้อมูลเอง

การแปลผลข้อมูล

ผู้ทำวิจัยได้กำหนดค่าอันตรภาคชั้น สำหรับการแปลผลข้อมูล โดยคำนวณค่าอันตรภาคชั้นเพื่อกำหนดช่วงชั้น ด้วยการใช้สูตรคำนวณและคำอธิบายสำหรับแต่ละช่วงชั้น ดังนี้ (วิจิต อุ๋น, 2548)

$$\begin{aligned}
 \text{ความกว้างของชั้น} &= \frac{\text{พิสัย (คะแนนสูงสุด-คะแนนต่ำสุด)}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{5-1}{5} \\
 &= 0.80
 \end{aligned}$$

คะแนน 40.21-5.00 หมายถึง ความคิดเห็นด้วยมากที่สุด

คะแนน 3.14-4.21 หมายถึง ความคิดเห็นด้วยมาก

คะแนน 2.61-3.40 หมายถึง ความคิดเห็นด้วยปานกลาง

คะแนน 1.81-2.60 หมายถึง ความคิดเห็นด้วยน้อย

คะแนน 1.00-1.80 หมายถึง ความคิดเห็นด้วยน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลใช้สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่และร้อยละ

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับชุมชนมอญศาลาแดงก่อนและหลังการทำกิจกรรม วิเคราะห์โดยคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ตอนที่ 3 การรับรู้กิจกรรมที่สะท้อนความเป็นมอญ วิเคราะห์โดยคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ตอนที่ 4 การรับรู้สัญลักษณ์ที่เป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ วิเคราะห์โดยคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ตอนที่ 5 ความพึงพอใจกิจกรรม มอญ ช่อน ภูมิ วิเคราะห์โดยคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

2. การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistics) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ใช้การวิเคราะห์ Pair Sample T-test ในกลุ่มตัวอย่างเช่น การเลือกใช้แบบสอบถามก่อนและหลัง (Pre Test/Post Test) จากการเข้าร่วมกิจกรรมมอญช่อนภูมิ การวิเคราะห์ Independent Sample T-test ในกลุ่มตัวแปร เช่น การวิเคราะห์ตามลักษณะประชากรศาสตร์ การวิเคราะห์ความแปรปรวน (One Way ANOVA) ในกลุ่มตัวแปร เช่น สถานะของผู้เข้าร่วมงานกับความพึงพอใจของกิจกรรม และการวิเคราะห์ไคสแควร์ (Chi-square) ในกลุ่มตัวแปร เช่น เชื้อสายความเป็นมอญกับการรับรู้อัตลักษณ์ที่ปรากฏในกิจกรรม

การนำเสนอข้อมูล

งานวิจัยครั้งนี้ใช้การนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของตารางเพื่อนำเสนอข้อมูลตัวเลข ประกอบการบรรยาย

งานวิจัยเชิงคุณภาพ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ นักศึกษา ชาวบ้านในพื้นที่ นักท่องเที่ยว ที่มาร่วมในโครงการมอญ ซอน ภูมิ

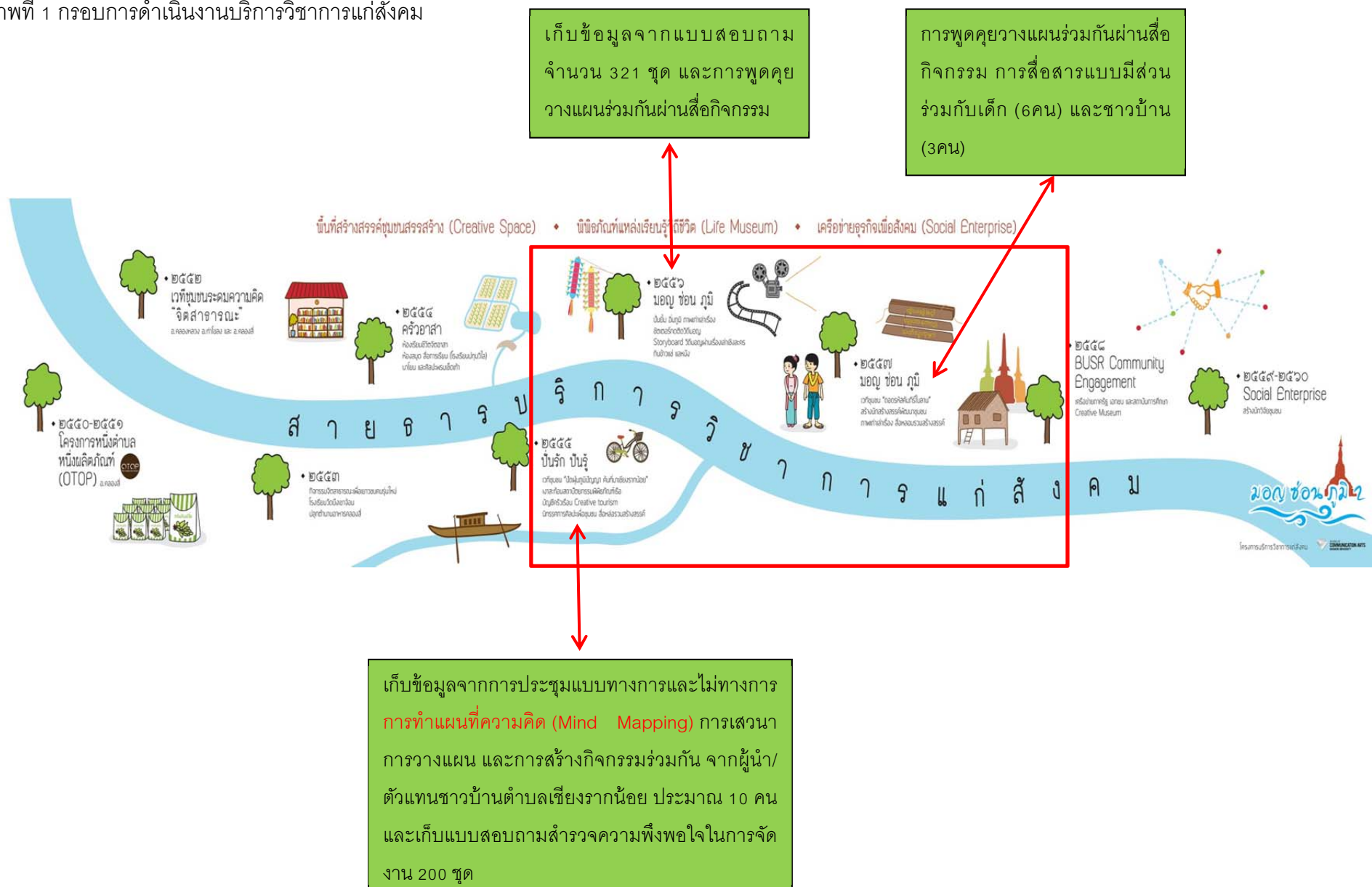
เครื่องมือที่ใช้ คือ การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมในโครงการมอญ ซอน ภูมิ ประกอบด้วย การประชุมทั้งแบบทางการและไม่ทางการ การทำแผนที่ความคิด (Mind Mapping) การเสวนา การวางแผน และการสร้างกิจกรรมร่วมกัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล คือ เก็บข้อมูลจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมในโครงการมอญ ซอน ภูมิ โดยแบ่งการเก็บเป็น 3 ระยะ คือ 1) ก่อนการจัดกิจกรรม (Pre-production) 2) ระหว่างการจัดกิจกรรม (Production) และ 3) หลังการจัดกิจกรรม (Post-production)

การจัดการเก็บข้อมูล คือ การนำข้อมูลที่ได้จากการประชุมกลุ่ม การวางแผนเพื่อพัฒนาโครงการ การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมระหว่างนักศึกษา คณาจารย์ มหาวิทยาลัย และชาวบ้าน

การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ที่มีกระบวนการ (Process) คือ นำข้อมูลจากการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม ทั้งในรูปแบบการประชุมหารือ เวทีเสวนา และกิจกรรมต่าง ๆ มาวิเคราะห์ร่วมเพื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างมิติทางวิถีวัฒนธรรมกับสื่อ กิจกรรมที่เข้าไปเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดการสืบทอดภูมิปัญญาพื้นถิ่น

ภาพที่ 1 กรอบการดำเนินงานบริการวิชาการแก่สังคม

บทที่ 4

กระบวนการสื่อสารและกิจกรรมการมีส่วนร่วมผ่านโครงการบริการวิชาการแก่สังคม

จากงานวิจัยเรื่อง “การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ กรณีศึกษา: โครงการบริการวิชาการแก่สังคม” ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากผู้เข้าร่วมในโครงการหรือกิจกรรม “3-3-9 พื้นที่สร้างสรรค์...บ้านรักษ์ บ้านรู้” (กิจกรรมการปั่นจักรยานเป็นระยะทางกิโลเมตร เพื่อแวะเที่ยวชมวิถีพุทธตามวัดต่าง ๆ 9 วัด) และมอญ ชอน ภูมิ ครั้งที่ 1 และ 2 (กิจกรรมรื้อเรียงเสมือนงานวัดแต่ใส่แนวคิดของความเป็นวิถีคนมอญหมู่บ้านศาลาแดงเหนือเข้าไป) จากคนในชุมชนนักท่องเที่ยว และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากชาวบ้านในหมู่บ้าน ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี รวมทั้งนำข้อมูลที่ได้บันทึกไว้จากการจัดกิจกรรมและการดำเนินโครงการบริการวิชาการแก่สังคม ในช่วงปีพ.ศ. 2555-2557 เพื่อนำผลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนในหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ
2. เพื่อศึกษากิจกรรมการมีส่วนร่วมของมหาวิทยาลัยกับชุมชนผ่านโครงการบริการวิชาการแก่สังคม

กระบวนการสื่อสารเพื่อการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนในหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ

จากการเก็บข้อมูลโดยใช้กระบวนการสื่อสารเบื้องต้น จากการพูดคุยเชิงสำรวจพื้นที่เพื่อทำความรู้จักกันมากขึ้นระหว่างมหาวิทยาลัย กับพื้นที่และชาวบ้านในหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ พบว่าการสำรวจปัญหาและความต้องการบริการวิชาการแก่สังคมถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินงานบริการวิชาการแก่สังคม เพราะการที่จะตัดสินใจดำเนินโครงการใด ๆ จำเป็นต้องอยู่บนพื้นฐานของความต้องการของชุมชน ทั้งเพื่อการแก้ปัญหาและการพัฒนา การได้รู้ถึงความต้องการที่แท้และความเป็นไปได้ในการดำเนินโครงการจึงเป็นปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินงาน นั่นคือประโยชน์และคุณค่าที่ชุมชนจะได้รับ ขณะเดียวกันคณาจารย์และนักศึกษา รวมทั้งมหาวิทยาลัยก็ได้เรียนรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์จากการทำงานในสภาพความเป็นจริงของสังคม ผลที่เกิดขึ้นที่สำคัญอีกประการคือ การได้สร้างจิตสำนึกสาธารณะให้แก่คณาจารย์และนักศึกษา สิ่งนี้เองเป็นปัจจัยที่จำเป็นต่อการพัฒนาความเป็นพลเมือง อันจะมีส่วนในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญ

เนื่องจากมหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต ตั้งอยู่ในจังหวัดปทุมธานี พื้นที่การบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัย จึงอยู่ในจังหวัดปทุมธานี โดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอคลองหลวง ซึ่งเป็นที่ตั้งของวิทยาเขตรังสิต และอำเภอเมืองซึ่งอยู่ติดกันได้ติดด้านหลังของมหาวิทยาลัย ซึ่งคณะทำงานบริการวิชาการแก่สังคมจึงมีแผนการดำเนินการอย่างต่อเนื่องทั้งเรื่องของการส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน การให้คำปรึกษาและการฝึกอบรมเรื่องที่ชุมชนต้องการ รวมทั้งโครงการอื่น ๆ เป็นต้น ผลจากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า ชุมชนและมหาวิทยาลัยมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน การดำเนินการต่อเนื่องในปีการศึกษา 2555 จึงเป็นการต่อยอดโครงการที่ได้ดำเนินการไปแล้ว แต่อย่างไรก็ตาม ความจำเป็นในการสำรวจปัญหาและความต้องการก็เป็นเรื่องที่สำคัญอยู่ เพราะทั้งปัญหาชุมชนและความต้องการนั้นย่อมมีความเปลี่ยนแปลงไปเป็นธรรมดา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปีการศึกษา 2555 มหาวิทยาลัยมีนโยบายให้ดำเนินการในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งให้มีการพัฒนาอย่างเต็มที่ ซึ่งคณะทำงานบริการวิชาการแก่สังคมได้พิจารณาข้อมูลและตัดสินใจเลือกตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคกเป็นพื้นที่ดำเนินการ ดังนั้นในช่วงต้นปีการศึกษา 2555 จึงเน้นการสำรวจปัญหาและความต้องการในพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งได้ข้อมูลดังนี้

สภาพทั่วไปของหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ

1. ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนศาลาแดงเหนือ

หมู่บ้านศาลาแดงเหนือ หรือ หมู่ที่ 2 ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก ปทุมธานี เป็นหนึ่งใน 5 หมู่บ้านของตำบลเชียงรากน้อย เป็นหมู่บ้านขนาดเล็กมีประชากรประมาณ 300 คน ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา สภาพชุมชนโดยทั่วไปมีความสะอาด เป็นระเบียบ เงียบสงบ คนที่อยู่บ้านส่วนใหญ่เป็นคนชรา ผู้ที่ปลดเกษียณแล้ว ส่วนวัยเรียนและวัยทำงานจะออกไปทำงานนอกพื้นที่และจะกลับมาอยู่บ้านในวันหยุดเสาร์อาทิตย์ จากการสัมภาษณ์พูดคุยกับผู้ใหญ่บ้าน และผู้อาวุโสในหมู่บ้านพบว่า ชาวศาลาแดงเหนือเป็นชาวไทยเชื้อสายมอญ ซึ่งยังคงรักษาวัฒนธรรมของชาวมอญไว้อย่างเหนียวแน่นที่สุดในจังหวัดปทุมธานี ยังมีวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาช้านานคือภาษา ชาวบ้านนับถือศาสนาพุทธ มีความเคร่งครัดในศาสนา ทุกวันช่วงบ่ายสามโมงเย็นชาวบ้าน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้เฒ่าหรือผู้สูงอายุ จะไปรวมตัวกันที่วัดศาลาแดงเหนือที่เป็นวัดประจำหมู่บ้าน เพื่อสวดมนต์เป็นภาษามอญ และวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้านก็ว่าได้ เพราะงานบุญและงานตามประเพณีต่าง ๆ ก็มักจัดขึ้นที่วัด นอกจากภาษาแล้ว ชาวมอญศาลาแดงเหนือยังคงแต่งกายเป็นเอกลักษณ์คือแต่งกายแบบมอญ โดยเฉพาะเมื่อมีงานบุญต่าง ๆ ผู้ใหญ่หรือผู้สูงอายุจะนิยมแต่งกายแบบมอญเพื่อคงเอกลักษณ์และรักษาวัฒนธรรมการแต่งกายตามแบบมอญ

ดั้งเดิม คือผู้ชายจะใส่เสื้อสีขาวทรงหลวม ๆ มีผ้าพาดไหล่ ใส่รองเท้าสีแดง ส่วนผู้หญิงจะใส่เสื้อแขนกระบอก มีสไบพาดไหล่และนุ่งผ้าซิ่นยาวกรอมเท้า ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การแต่งกายของผู้สูงอายุชาวมอญเวลาออกงานพิธีทางพุทธศาสนา

ทางด้านสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่นของชาวมอญคือเจดีย์ชเวดากอง ซึ่งเป็นเจดีย์ทอง บริเวณรอบเจดีย์จะมีเสาหงส์ มีลักษณะคล้ายตุ้งของชาวล้านนา เสาหงส์นี้ถือเป็นเอกลักษณ์สำคัญของชาวมอญที่สำคัญ ซึ่งที่หน้าวัดศาลาแดงเหนือจะมีเจดีย์และเสาหงส์ ทราบจากผู้ใหญ่ในหมู่บ้านว่า แต่ก่อนที่วัดศาลาแดงเหนือมีเจดีย์ทรงชเวดากอง ต่อมามีการบูรณะซ่อมแซมและช่างทำผิดแบบจึงได้เจดีย์ออกมาเป็นทรงมูสาวที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน ตามภาพที่ 3

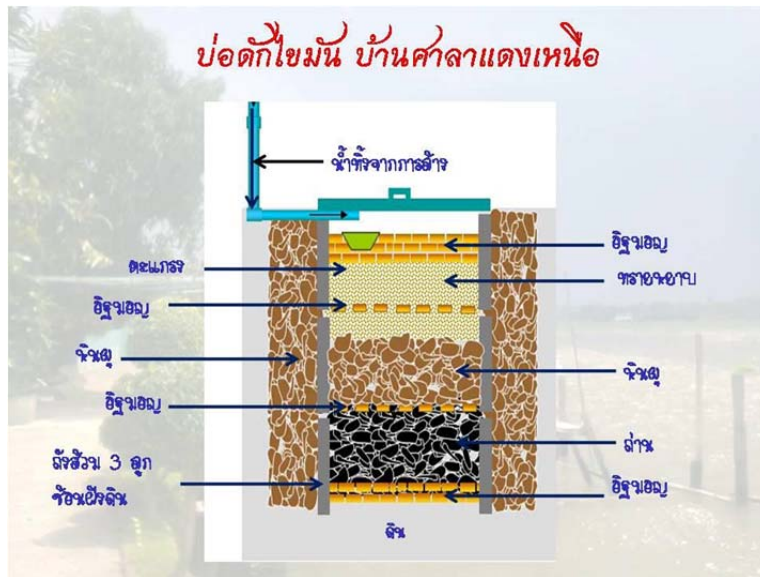

ภาพที่ 3 เจดีย์ทรงชเวดากององค์ปัจจุบัน ภายในวัดศาลาแดงเหนือ

พื้นฐานดั้งเดิมของชาวมอญศาลาแดงเหนือมีอาชีพค้าขายทางเรือ ชาวบ้านจะล่องเรือไปขายสินค้าต่าง ๆ ตามแม่น้ำลำคลอง สินค้าที่ขึ้นชื่อคือ ไข่ ซึ่งชาวบ้านจะปั่นเอง บางส่วนก็รับมา และนำลงเรือไปขายยังจังหวัดทางภาคกลางและภาคเหนือ การล่องเรือจะใช้เวลาเป็นแรมเดือน เมื่อของหมดก็จะล่องกลับมารับของที่บ้านอีกครั้ง เป็นอยู่อย่างนี้เรื่อยไป ดังนั้นชีวิตของชาวมอญศาลาแดงเหนือจึงมีความผูกพันกับเรือและสายน้ำ ชาวมอญไม่นิยมทำการเกษตรแต่นิยมที่จะค้าขายทางเรือมากกว่า แต่เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไปบ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ถนนตัดผ่าน การคมนาคมเปลี่ยนจากทางเรือเป็นทางรถ วิถีชีวิตของชาวมอญก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย การค้าขายก็เปลี่ยนจากค้าขายทางเรือ มาเป็นการเปิดร้านค้าขายแทน หรือบางส่วนหันไปประกอบอาชีพอย่างอื่น ซึ่งเป็นการปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัย ปัจจุบันชาวบ้านศาลาแดงเหนือจึงไม่มีการค้าขายทางเรืออีกต่อไป

2. จุดเด่นของชุมชน

ลักษณะของพื้นที่หมู่บ้านอยู่ในขอบเขตขนาดเล็ก การสื่อสารข้อมูลข่าวสารต่างๆ เป็นไปได้ทั่วถึง และด้วยความเป็นชุมชนมอญที่มีลักษณะการใช้ชีวิตเรียบง่าย รักสงบ จึงทำให้หมู่บ้านน่าอยู่ และทุกบ้านจะรู้จักกันช่วยเหลือกันในกาสดอส่งดูแลหมู่บ้าน สำหรับจุดเด่นที่คนทั่วไปรู้จักกันเป็นอย่างดี คือ เป็นหมู่บ้านมอญแห่งเดียวในจังหวัดปทุมธานีที่ยังคงเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์วัฒนธรรมมอญ และคงเอกลักษณ์ความเป็นมอญ ทั้งการสร้างบ้านเรือน อาหาร และวัฒนธรรมประเพณีมอญ เป็นต้น จากการพูดคุยกับชาวบ้าน ได้ข้อมูลว่า เกือบทุกวันจะมีนักท่องเที่ยวมาแวะเวียนเยี่ยมชมหมู่บ้านอยู่เสมอ โดยมาเป็นชาวต่างชาติ จะมาเดินชมวิถีชีวิตของชาวบ้านแต่เช้า แวะเยี่ยมชมวัดศาลาแดงเหนือ ที่ภายในวัดจะมีสิ่งที่เป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านคือบ่อดักไข่มันที่มีประโยชน์ในเรื่องของการดักไข่มันจากการชะล้างภาชนะครัว เศษอาหารต่างก่อนที่จะไหลลงสู่ท่อระบายน้ำ โดยคิดค้นขึ้นจากลุงฮอด ดอกพิกุล (ปัจจุบันเสียชีวิต) และบ่อดักไข่มันนี้เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับผู้มาเยือนทั้งใกล้ไกลมากมาย ถือได้ว่าเป็นภูมิปัญญาที่ได้รับการยอมรับและเป็นต้นแบบที่มีการนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง ซึ่งภายในหมู่บ้านก็มีการนำภูมิปัญญาการทำบ่อดักไข่มันนี้ไปใช้ คือได้ทุนบ้านของชาวบ้านจะมีบ่อดักไข่มันอยู่ด้วย ตามภาพที่ 4

ภาพที่ 4 แผนภาพจำลองโครงสร้างของบ่อดักไขมันบ้านศาลาแดงเหนือ

นอกจากนี้ที่วัดศาลาแดงยังมีเครื่องกรองน้ำโบราณทำจากหินซึ่งได้รับมาจากประเทศจีน โดยปัจจุบันยังใช้งานได้ดี น้ำที่ผ่านการกรองจากเครื่องกรองน้ำโบราณนี้ สามารถดื่มกินได้เป็นน้ำสะอาดบริสุทธิ์ แต่ต้องใช้เวลาานกว่าจะได้น้ำในปริมาณที่มากพอ ดังนั้นปัจจุบันจึงกรองน้ำใช้กันภายในวัดเท่านั้น และอนุรักษ์ไว้เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาต่อไป ดังภาพที่ 5 ปรากฏด้านล่างนี้

ภาพที่ 5 หินกรองน้ำโบราณ บ้านศาลาแดงเหนือ

3. ความต้องการของชุมชน

ชาวบ้านศาลาแดงเหนือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้อาวุโสในหมู่บ้านยังคงยึดมั่นในวัฒนธรรมและประเพณีดั้งเดิมของชาวมอญต้องการให้เยาวชนรุ่นหลังสืบทอดวัฒนธรรมมอญที่มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ต้องการให้คนรุ่นหลังได้รับรู้ถึงวิถีชีวิตชาวมอญและความเป็นมาของชาวมอญ ชาวบ้านคิดว่าสิ่งที่สามารถ

ถ่ายทอดและบอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาและวิถีชีวิตของชาวมอญได้คือพิพิธภัณฑ์ จึงมีการระดมทุนจากการทอดผ้าป่าในแต่ละปีเพื่อสร้างพิพิธภัณฑ์เรือ เพราะชาวมอญผูกพันกับเรือและการทำมาค้าขายทางเรือมายาวนาน และต้องการให้เป็นพิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งเรียนรู้และศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับชนชาติมอญ เพราะในปัจจุบันจะมีสถาบันการศึกษาต่าง ๆ มาเก็บข้อมูลและศึกษาชุมชนมอญที่หมู่บ้านศาลาแดงเป็นประจำ โดยมีผู้ใหญ่และผู้อาวุโสในหมู่บ้านเป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราวและพาชมหมู่บ้าน ส่วนข้อมูลต่าง ๆ ก็ยังไม่มี การรวบรวมอย่างเป็นระบบ ดังนั้นหากมีการสร้างพิพิธภัณฑ์ข้อมูลต่าง ๆ จะถูกจัดเก็บอย่างเป็นระบบมากขึ้นและสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับชนรุ่นหลังรวมทั้งผู้ที่สนใจได้ศึกษาต่อไป

กิจกรรมการมีส่วนร่วมของมหาวิทยาลัยกับชุมชนผ่านโครงการบริการวิชาการแก่สังคม

ผู้วิจัยขอนำเสนอกิจกรรมการมีส่วนร่วมของมหาวิทยาลัยกรุงเทพกับชุมชนที่ถูกดำเนินการผ่านโครงการบริการวิชาการแก่สังคม ตั้งแต่เริ่มต้นในพื้นที่ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี เพราะเป็นการดำเนินกิจกรรมร่วมกันมาจนนำไปสู่การจัดกิจกรรมมอญ ซ่อน ภูมิ ในพื้นที่หมู่บ้านศาลาแดงเหนือ ผู้วิจัยแยกผลการวิจัยออกเป็น 3 ช่วง โดยใช้เกณฑ์ปีการศึกษาของมหาวิทยาลัยเป็นตัวกำหนด ดังนี้

1. ในช่วงปีการศึกษา 2555 (ช่วงเวลาดำเนินกิจกรรมพ.ศ.2555-2556) จากเวทีเสวนา “ปันฝุ่นภูมิปัญญา ค้นที่มาเชียงรากน้อย” สู่โครงการ “3-3-9พื้นที่สร้างสรรค์...ปันรักษ์ปันรู้”

มหาวิทยาลัยกรุงเทพมุ่งเน้นในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพทั้ง ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และความรับผิดชอบต่อสังคม ได้เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาคนและชุมชนอย่างยั่งยืน รวมทั้งมุ่งสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ และแนวทางการดำเนินงานเพื่อบูรณาการกับการเรียนการสอน จึงได้กำหนดจัดงานโครงการ “3-3-9 พื้นที่สร้างสรรค์...ปันรักษ์ ปันรู้” ซึ่งเป็นโครงการที่พัฒนามาจากแนวคิดหลัก “พื้นที่สร้างสรรค์” (Creative Space)ร่วมกับคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ชุมชนเชียงรากน้อย ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ในวันที่ 17 พฤศจิกายน 2555 โดยโครงการนี้มุ่งตอบเกณฑ์ชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนได้ 2 มิติ ได้แก่ 1) มิติความเข้มแข็งด้านสังคมและองค์กรชุมชน ซึ่งมีตัวชี้วัดย่อยได้แก่ การจัดการและการบริหารองค์กรชุมชน ความสัมพันธ์ภายในองค์กรชุมชน เครือข่ายองค์กรชุมชน และ 2) มิติความเข้มแข็งด้านวัฒนธรรมและการเรียนรู้ โดยมีตัวชี้วัดร่วมได้แก่ การอนุรักษ์

และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน และการจัดการตนเองทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

โครงการ “พื้นที่สร้างสรรค์” เป็นแนวคิดหลักในการดำเนินโครงการบริการวิชาการแก่สังคม โดยคณะนิเทศศาสตร์ โดยเป็นโครงการต่อเนื่องจากโครงการต่าง ๆ ได้แก่ โครงการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะเพื่อชุมชนของคนรุ่นใหม่ (ปีการศึกษา 2553) โครงการห้องเรียนชีวิต จิตอาสา (ปีการศึกษา 2554) โครงการครัวอาสา ช่วยภัยน้ำท่วม (ปีการศึกษา 2554) โครงการห้องเรียนพลเมือง: แนวทางการรับมือภัยพิบัติในอนาคต (ปีการศึกษา 2554)

โดยทั้ง 4 โครงการได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อมุ่งสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยในเขตจังหวัดปทุมธานีผ่านกิจกรรมอาสาเชิงปฏิบัติการที่ตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนเป็นสำคัญ โดยโครงการดังกล่าวข้างต้น ได้ดำเนินการนำร่อง ในช่วงภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2554 ตั้งแต่วันที่ 10-30 พฤษภาคม 2555 โดยความร่วมมือกันระหว่างสมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยกรุงเทพ คณะนิเทศศาสตร์ และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จึงได้เกิดโครงการต่อยอดจากโครงการ “พื้นที่สร้างสรรค์” อีกหลายโครงการ เช่น โครงการ 3-3-9 พื้นที่สร้างสรรค์...ปันรัก ปันรู้ โครงการแบ่งปันรอยยิ้มสู่ชุมชน (Smile Community Project) โครงการสืบทอดมรดกสร้างสรรค์เพื่อการจัดการองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

จากการดำเนินงานบริการโครงการวิชาการแก่สังคมตามแผนกลยุทธ์คณะฯ ได้แก่ ชุมชนตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ซึ่งประกอบด้วย หมู่บ้านปากอาด หมู่บ้านศาลาแดงเหนือ หมู่บ้านเมตารังค์ หมู่บ้านศาลาพัน และหมู่บ้านวัดพลับ กำหนดการเริ่มตั้งแต่ปี 2555-2557 โดยเริ่มต้นตั้งแต่การศึกษาชุมชน การเตรียมงาน การดำเนินงาน และการประเมินผล ซึ่งการวางแผนงานก่อนการปฏิบัติงานได้มีการวางแผน 4 ขั้นตอน ได้แก่ **ขั้นการศึกษา ขั้นเตรียมงาน ขั้นดำเนินงาน และขั้นการประเมินผล** ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. **ขั้นการศึกษา** คือ การวางแผนศึกษาข้อมูล วิธีการ ปัญหา และสำรวจความต้องการของชุมชนโดยคณะทำงานได้เริ่มจากการทำแผนที่ความคิดครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การทำแผนที่ความคิด (Mind Mapping) ครั้งที่ 1 ดำเนินการเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2555 ณ องค์การบริหารส่วนตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

ขั้นตอนการทำงาน

1. จัดกิจกรรมละลายพฤติกรรม
2. อบรมวิทยากรกระบวนการ
3. จัดทำแผนที่ความคิด ครั้งที่ 1

กิจกรรมการละลายพฤติกรรม

คณะทำงานได้มอบหมายให้อาจารย์นฤกุล นิลวงษานุวัติ อาจารย์ประจำแผนกฟิสิกส์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการละลายพฤติกรรม ซึ่งบรรยากาศเต็มไปด้วยความสนุกสนาน รอยยิ้ม และเสียงหัวเราะโดยเกมส์ที่สมาชิกได้ร่วมเล่นแต่ละเกมส์ต่างก็มีความหมายแฝงที่เป็นประโยชน์ ต่อการทำงานกลุ่มร่วมกัน เช่น เกมส์ “JENGA” คือ เกมส์ที่นำไม้ 54 ท่อนเล็ก ๆ มาเรียงชั้นละ 3 ท่อน แล้ววางสลับกันไป จนครบ 18 ชั้น จากนั้น ก็ให้ผู้เล่นดึงท่อนไม้ท่อนไหนก็ได้ยกเว้นบนสุด เพื่อวางต่อยอดขึ้นไป ให้ได้ชั้น สูงที่สุด แล้วเกมส์จะจบ เมื่อท่อนไม้ที่ต่อยอดกันขึ้นไปพังทลายลงมา การเล่นเกมดังกล่าวมีความหมายเปรียบเปรยว่า ไม้แต่ละท่อนที่นำมาวางเรียงต่อกันเป็นชั้น ๆ เป็นไม้เนื้อแข็ง แต่ในขณะที่ผู้เล่น ต้องดึงท่อนไม้ออกมาด้วยความเบามือที่สุดเพื่อไม่ให้ไม้ที่ต่อกันพังทลายลงมา ก็เหมือนกันกับแต่ละคนที่อยู่ในชุมชนต่างก็มีความคิดที่เป็นของตนเอง ยึดมั่น ในสิ่งที่ตนคิด แต่เมื่อมารวมกลุ่มกันเพื่อทำงานให้แก่ส่วนรวม แต่ละคนก็ต้องลดความเป็นตัวของตัวเองลง แต่ใช้ความอ่อนโยน ความถ้อยทีถ้อยอาศัย ไม่ยึดติดกับตนเอง เพื่อให้ชุมชนตนเองอยู่ได้โดยไม่พังลงมาเพราะถ้าต่างคนต่างทำ ต่างคนต่างอยู่ ทำอะไรโดยไม่เห็นแก่ส่วนรวม เปรียบเหมือนดึงท่อนไม้ออกมาด้วยแรงทั้งหมดที่มีโดยปราศจากความเบามือ ต่างคนต่างทำ ต่างคนต่างอยู่ ผลก็คือ ไม้ที่อุตสาหะช่วยกันต่อมาก็จะล้มครืนในที่สุด เป็นต้น (ตามภาพที่ 6)

ภาพที่ 6 กิจกรรมละลายพฤติกรรมและเกมส์ JENGA

การอบรมวิทยากรกระบวนการ

วิทยากรกระบวนการ คือ คนกลางที่ช่วยจัดและดำเนินการพบปะชุมชนอบรมให้เกิดการคิดที่เป็นระบบ มีความคิดอิสระและสามารถใช้ทักษะในการสื่อสารในการทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการประชุม เสวนาหรืออบรม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เสริมสร้างบรรยากาศแห่งมิตรภาพ ความร่วมมือที่จริงจังและจริงใจ รวมทั้งจัดอุปสรรคทางวัฒนธรรมที่ทำให้การคิดและการสื่อสารขาดประสิทธิภาพ โดยสามารถทำให้สมาชิกในกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนและสะท้อนประสบการณ์ หาแนวทางแก้ไขหรือหาข้อสรุปในการแก้ปัญหาต่างๆ ช่วยกระตุ้นให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นโดยปราศจากการบังคับ ช่วยตั้งประเด็นให้กลุ่มได้คิดอย่างเป็นระบบ ร่วมกันวางแผน และดำเนินงานตามแผนบนพื้นฐานประโยชน์ร่วมกัน

ในการที่จะพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืนได้จะต้องมีการเปิดโอกาสให้บุคคลในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชน ร่วมตัดสินใจอนาคตของชุมชนร่วมกัน ในการดำเนินโครงการดังกล่าว จึงได้มีการกำหนดการจัดเวทีชุมชนเสวนา “ปิดฝุ่นภูมิปัญญา ค้นที่มาเชียงรายน้อย” เพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูลเชิงลึกจากแต่ละหมู่บ้านเพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรมต่อไป แต่ในการจัดเวทีดังกล่าวจะต้องมีวิทยากรกระบวนการที่เป็นตัวแทนชุมชนจากชุมชนตำบลเชียงรายน้อยทำหน้าที่เป็นคนกลางที่ช่วยจัดและดำเนินการประชุมให้เกิดการคิดที่เป็นระบบ สามารถทำการสื่อสารทำความเข้าใจร่วมกันได้ ด้วยการใช้เทคนิคและกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นหัวใจสำคัญ

คณะกรรมการจึงได้จัดให้มีการอบรมวิทยากรกระบวนการ โดยเชิญแกนนำชุมชนจาก 5 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 ปากอาด หมู่ 2 ศาลาแดงเหนือ หมู่ 3 เมตารังค์ หมู่ 4 ศาลาพัน และหมู่ 5 คลองพลับ ซึ่งมีแกนนำชุมชนให้ความสนใจเข้าร่วมการอบรมทั้งหมด 8 คน แบ่งเป็น หมู่ 1 ปากอาด จำนวน 1 คน หมู่ 2 ศาลาแดงเหนือ จำนวน 4 คน หมู่ 3 เมตารังค์ จำนวน 1 คน หมู่ 4 ศาลาพัน จำนวน 1 คน และหมู่ 5 วัดพลับ จำนวน 1 คน แต่หลังจากที่คณะกรรมการได้พูดคุยกับแกนนำชุมชนแล้ว พบว่า ส่วนใหญ่เคยได้รับการอบรมวิทยากรกระบวนการกันมาแล้ว คณะทำงานจึงตัดสินใจที่จะข้ามการอบรมดังกล่าวไป

จัดทำแผนที่ความคิด ครั้งที่ 1

คณะกรรมการให้แกนนำชุมชนทั้ง 8 คน ร่วมจัดทำแผนที่ความคิด (Mind Mapping) ครั้งที่ 1 ภายใต้หัวข้อ “ชุมชนในฝัน” แบ่งเป็น 3 ด้านคือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม โดยแบ่งสมาชิกแกนนำชุมชนออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 4 คน โดยกลุ่มที่ 1 ประกอบด้วยแกนนำชุมชนจากหมู่ 1 ปากอาด หมู่ 3 เมตารังค์ หมู่ 4 ศาลาพัน และหมู่ 5 คลองพลับ ส่วนกลุ่มที่ 2 เป็นแกนนำจากหมู่ 2 ศาลาแดงเหนือ แล้วให้สมาชิกถ่ายทอดความคิด หรือข้อมูลต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสมองลงกระดาษ โดยการใช้ภาพ สี เส้น และการโยงใย แทนการจดย่อแบบเดิมที่เป็นบรรทัด ๆ เรียงจากบนลงล่าง ขณะเดียวกันมันก็ช่วยเป็นสื่อ นำข้อมูลจากภายนอก เช่น หนังสือ คำบรรยาย การประชุมส่งเข้าสมองให้เก็บรักษาไว้ได้ดีกว่าเดิม ซ้ำยังช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ได้ง่ายเข้า เนื่องจากเห็นเป็นภาพรวม และเปิดโอกาสให้สมองให้เชื่อมโยงต่อข้อมูลหรือ ความคิดต่าง ๆ เข้าหากันได้ง่ายกว่า โดยใช้แสดงการเชื่อมโยงข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งระหว่างความคิดหลัก ความคิดรอง และความคิดย่อยที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ดังภาพประกอบภาพที่ 7 ต่อไปนี้

ภาพที่ 7 กิจกรรมการทำแผนที่ความคิด

หลังจากสมาชิกแกนนำทั้ง 5 หมู่บ้าน ได้แบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อยแล้ว ก็ลงมือร่วมกันคิด ร่วมกันวาดภาพผัง ที่อยากจะเห็นพื้นที่ชุมชนตำบลเชียงรากน้อยเป็นแบบไหนในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และวัฒนธรรม และด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ซึ่งแต่ละกลุ่มก็มีการปรึกษาหารือกัน บ้างก็เคร่งเครียด เพราะยังไม่ลงตัว สลับกับเสียงหัวเราะที่ดังขึ้นเป็นระยะ ๆ สำหรับผลงานของ 2 กลุ่มได้ภาพผัง ออกมา เป็นดังนี้

กลุ่มที่ 1 ด้านเศรษฐกิจ ต้องการให้เกิดแหล่งท่องเที่ยว เช่น หมู่ 3 มี เครื่องกรองน้ำโบราณ หมู่ 4 อยากให้เกิดตลาดน้ำ หมู่ 5 มีธรรมชาติโบราณและพระโบราณ 500 ปี ทางกลุ่ม 1 ยังต้องการให้มี กลุ่มชมรมทำนา มีการถ่ายทอดเรื่องการเรียนรู้วิถีธรรมชาติ โดยเน้นเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง การปลูกพืช อินทรีย์ การประมงที่ในที่สุดแล้วก็นำปลามาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น ปลาหวาน และปลาเค็ม รวมถึงเกิดกลุ่มเศรษฐกิจแม่บ้านโดยการนำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาแปรรูป เช่น ก๋วยเตี๋ยวน้ำผึ้ง เป็นต้น และ เกิดเป็นตลาดชุมชนขึ้นมา

ด้านสังคมและวัฒนธรรม ต้องการให้มีลานกีฬา ส่งเสริมประเพณีดั้งเดิม ได้แก่ ประเพณี มอญโบราณรวมทั้งพัฒนาที่อยู่อาศัยให้ดีขึ้น

ด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ต้องการให้มีการตรวจสุขภาพประจำปีสำหรับเด็ก ผู้สูงอายุ และผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 15-45 ปี รวมทั้งช่วยเหลือผู้พิการในชุมชน ด้านสิ่งแวดล้อมพบว่า ต้องการให้เกิดถนน

ในฝันที่เต็มไปด้วยต้นไม้ก่อให้เกิดความสวยงาม ต้องการระบบชลประทานที่ดี ต้องการให้แต่ละบ้านมีหน้าบ้านที่สวยงามรวมทั้งต้องการให้มีการจัดแผนที่หมู่บ้านและแผนที่การเดินทางมาหมู่บ้าน

กลุ่มที่ 2 ด้านเศรษฐกิจ ต้องการให้เป็นชุมชนอาหารซึ่งประกอบไปด้วยอาหารมอญ เช่น ข้าวแช่มอญและอาหารพื้นบ้านที่สามารถจัดจำหน่ายนอกสถานที่ได้

ด้านสังคมและวัฒนธรรม ต้องการให้มีลานฝึกเล่นสะบ้าและลานกลองยาวของหมู่บ้านเพื่อไว้แห่งทางหงส์

ด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ต้องการให้มีถนนคนกินผัก ลานออกกำลังกาย การตรวจสุขภาพเด็กปีละ 2 ครั้ง และนวดแผนไทย

หลังจากได้ข้อสรุปร่วมกันภายใต้หัวข้อ “ชุมชนในฝัน” แล้ว คณะทำงานได้มอบหมายให้สมาชิกแกนนำชุมชนเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจากชาวบ้านในหมู่บ้านของตนเองเพื่อนำมาทำแผนที่ความคิดครั้งที่ 2 โดยได้แจกกระดาษเปล่าให้สมาชิกแกนนำชุมชนหมู่บ้านละ 40 ใบ แล้วให้แกนนำแต่ละคนแจกต่อไปยังชาวบ้านในหมู่บ้านของตน โดยใช้โจทย์เดียวกันคือ “ชุมชนในฝัน” ควรจะเป็นอย่างไร โดยกำหนดเวลา 1 สัปดาห์ และจะได้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาทำแผนที่ความคิดครั้งที่ 2 ต่อไป

สรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ร่วมกัน

คณะทำงานและผู้วิจัยต้องทำการสำรวจหาข้อมูลจากแกนนำชุมชนก่อนว่า เขาเหล่านั้นเคยผ่านการทำกิจกรรมใดมาบ้างแล้ว เพื่อไม่ได้เกิดการซ้ำซ้อน และเกิดการออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกแกนนำชุมชน ยกตัวอย่างเช่น คณะทำงานตั้งใจจะจัดอบรมวิทยากรกระบวนการให้สมาชิกแกนนำชุมชนแต่กลับพบว่าสมาชิกส่วนใหญ่ผ่านการอบรมดังกล่าวมาแล้ว

การทำแผนที่ความคิดทำให้สมาชิกแกนนำชุมชนได้เรียนรู้ที่จะพูดคุยเพื่อหาแนวทางร่วมเข้าใจสิ่งที่ตนต้องการ และสามารถถ่ายทอดความคิดออกมาให้เห็นได้ชัดเจน ซึ่งคณะทำงานพบว่า ชุมชนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่สามารถนำไปสู่การสร้างพื้นที่สร้างสรรค์ได้จริง (Creative Space) เช่น ถนนคนกินผัก การอนุรักษ์ข้าวแช่มอญ และการเรียนรู้วิถีชีวิตธรรมชาติ เป็นต้น

สิ่งที่สำคัญที่คณะทำงานเห็นคือ การร่วมแรงร่วมใจ ความเต็มใจ ความเสียสละ และความกระตือรือร้นของสมาชิกแกนนำชุมชนที่จะสร้างชุมชนให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนในชุมชนกับกลุ่มบุคคลภายนอกพื้นที่หมู่บ้านตัวเอง แต่สามารถมาทำกิจกรรมร่วมกันได้

การอบรมวิทยากรกระบวนการและการทำแผนที่ความคิด (Mind Mapping) ครั้งที่ 2

ดำเนินการเมื่อวันที่ 7 กันยายน 2555 ณ องค์การบริหารส่วนตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

ขั้นตอนการทำงาน

1. รวบรวมข้อมูลจากสมาชิกแกนนำชุมชนทั้ง 5 หมู่บ้าน
2. สมาชิกแกนนำชุมชน คณาจารย์ และนักศึกษา ร่วมกันตีความข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมจากชาวบ้าน
3. จัดทำแผนที่ความคิด ครั้งที่ 2 พร้อมสรุป

รวบรวมข้อมูลจากสมาชิกแกนนำชุมชน

คณะทำงานได้ให้สมาชิกแกนนำกลับไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากหมู่บ้านของตน โดยหมู่ 1 เก็บข้อมูลได้จำนวน 23 ชุด หมู่ 2 ได้จำนวน 18 ชุด หมู่ 3 ได้จำนวน 34 ชุด หมู่ 4 ได้จำนวน 13 ชุด และหมู่ 5 ได้จำนวน 10 ชุด

นำข้อมูลมาวิเคราะห์ร่วมกัน

สมาชิกแกนนำชุมชน คณาจารย์ และนักศึกษา ร่วมตีความข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมจากชาวบ้านเนื่องจากข้อมูลที่ได้แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ 1) ความต้องการชัดเจนเป็นรูปธรรม เช่น ต้องการลานกีฬา ตลาดนัดชุมชน ชุมชนปลอดยาเสพติด ถนน เสี่ยงตามสาย ตู้เอทีเอ็ม อินเทอร์เน็ต ธนาคารขยะชุมชน เสไฟฟ้า เป็นต้น 2) ความต้องการที่ต้องอาศัยการตีความหมายจากสิ่งที่ชาวบ้านได้เขียนลงในกระดาษ เช่น

“ความฝันของผมอยากให้หมู่บ้านมอญศาลาแดงเหนือเปลี่ยนแปลงตามระบบกฎเกณฑ์ของธรรมชาติไม่ใช่เปลี่ยนแปลงตามความเห่อของสังคม การเปลี่ยนแปลงของบ้านมอญศาลาแดงเหนือต้องเปลี่ยนแปลงไม่ล้มอดีต เรียนรู้ปัจจุบันให้ดี และค้นคว้าการวางแผนในอนาคตให้ถูกต้อง พระอาจารย์วัดศาลาแดงเหนือและปู่ย่าตายาย พ่อแม่ได้วางกฎเกณฑ์ระเบียบของคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาไว้ในชีวิตประจำวันของคนบ้านมอญศาลาแดงเหนืออย่างดี เว้นแต่ใครจะปฏิบัติ ผมอยากมีอาคารเก็บสิ่งของและความรู้ในอดีตของบ้านมอญศาลาแดงเหนือและที่วัดศาลาแดงเหนือเป็นพิพิธภัณฑ์ เป็นแหล่งเรียนรู้ของคนรุ่นใหม่และคนที่ไม่รู้ในหมู่บ้านศาลาแดงเหนือและบุคคลภายนอก ทุกคนมีความรู้ ความสามารถ (แต่ความรู้ รู้ไม่หมด)”

“อยู่อย่างพอเพียงตามวิถีชีวิต พอมี พอกิน พอเก็บบ้าง กินทุกอย่างที่ปลูกและปลูกทุกอย่างที่กินตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนอย่างสมดุลผสมผสานประชาชนมีความสามัคคี มีสติปัญญา และมีความ پاکเพียร มีการพัฒนา ซึ่งจะไปสู่ความสุขอย่างแท้จริง”

“ดิฉันไม่อยากฝันแล้วเป็นภาระตัวเอง ชาวบ้านเอาแต่ใจตัวเอง เอาความรู้สึกเป็นที่ตั้ง เอาความถูกต้องเป็นรอง”

จากข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยพบว่า ข้อมูลส่วนใหญ่พบความต้องการแบ่งเป็นหมวดหมู่ได้ 3 ลักษณะ คือ 1) ชาวบ้านส่วนใหญ่สนใจและให้ความสำคัญในเชิงอนุรักษ์ 2) ชาวบ้านสามารถสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่อย่างพอมีพอกินตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ได้เน้นมากนัก 3) ทศนคติเชิงอารมณ์และความรู้สึกที่ท้อแท้ไม่อยากจะคาดหวังต่อการพัฒนาที่ไม่ได้ขับเคลื่อนจริง ๆ จากคนในพื้นที่ โดยที่ข้อมูลเหล่านี้จะถูกนำไปใช้ในการดำเนินโครงการต่อ ๆ ไป

การจัดทำแผนที่ความคิด ครั้งที่ 2

จากการตีความข้อมูลที่ผ่านมา เราได้เพิ่มโจทย์ “ชุมชนในฝัน” ที่ได้ให้แต่ละหมู่บ้านไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากคนในพื้นที่สรุปรายละเอียดได้ดังนี้ หมู่ 1 ปากอาด พบว่า มีความต้องการให้ชุมชน คือ อยากให้ผู้นำหมู่บ้านมีความเข้มแข็งด้านภาวะผู้นำ ต้องการมีสนามกีฬาชุมชนและศาลาประชาคม อยากให้ชาวบ้านในหมู่บ้านมีส่วนร่วมกันให้มากกว่านี้ หมู่ 2 ศาลาแดงเหนือ พบว่า มีความต้องการให้ชุมชน คือ อยากให้ชาวบ้านในหมู่บ้านมีความสามัคคี และไม่เห็นแก่ตัว รวมไปถึงการพูดจาแต่สิ่งดี ๆ และใส่ใจ

วัฒนธรรมประเพณีมอญ หมู่ 3 เมตารังค์ พบว่า มีความต้องการให้ชุมชน คือ อยากเห็นการมีส่วนร่วมในชุมชน ต้องการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ใส่ใจสิ่งแวดล้อม มีความสามัคคี ส่งเสริมสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน และตลาดนัดชุมชน อยากให้มีการดูแลรักษาสุขภาพ และมีความเข้มแข็งเรื่องภาวะผู้นำชุมชน หมู่ 4 ศาลาพัน พบว่า มีความต้องการให้ชุมชน คือ อยากให้หมู่บ้านปลอดยาเสพติด มีสาธารณูปโภคดีขึ้น และมีความเข้มแข็งเรื่องภาวะผู้นำชุมชน อยากเห็นการมีส่วนร่วมในชุมชน หมู่ 5 วัดพลับ พบว่า มีความต้องการให้ชุมชน คือ อยากให้หมู่บ้านปลอดยาเสพติด มีถนนคอนกรีต และช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อม ต้องการมีส่วนร่วมสุขภาพ และเครื่องออกกำลังกาย

สรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ร่วมกัน

การตีความข้อมูลที่ได้รับจากแต่ละหมู่บ้าน ถือว่าเป็นการเรียนรู้ร่วมกันที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกแกนนำชุมชน คณาจารย์ และนักศึกษา เนื่องจากสมาชิกแกนนำชุมชนเองก็ไม่เคยผ่านการทำแผนที่ความคิดที่มีการรวบรวมความคิดจากชาวบ้านมาก่อน ทำให้สมาชิกแกนนำชุมชนรับทราบว่าชาวบ้านภายในหมู่บ้านของตนเองมีความต้องการหรือมีทิศทางในการพัฒนาหมู่บ้านอย่างไรบ้าง ในด้านของนักศึกษาก็กล้าแสดงความคิดเห็น และมีการคิดที่เป็นระบบมากขึ้น ส่วนคณะทำงานก็ได้ข้อมูลกว้างขวางมากขึ้น รวมทั้งได้รับรู้ปัญหาหลาย ๆ อย่าง รวมทั้งทิศทางการพัฒนาที่เป็นที่ต้องการของชุมชนการได้มีโอกาสพบปะแกนนำครั้งที่ 2 นี้ ถือว่าเป็นขั้นตอนการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี เพราะบรรยากาศเต็มไปด้วยความสนิทสนม สมาชิกแกนนำชุมชนมีการเปิดเผยข้อมูลเชิงลึก ร่วมถกเถียงในประเด็นต่างๆ ทั้งประเด็นเรื่องทั่วไป และประเด็นการจัดกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในโครงการชุมชนสร้างสรรค์ พื้นที่สร้างสรรค์ ที่จะจัดขึ้นในเดือนพฤศจิกายนนี้ นอกจากนี้ยังได้มีโอกาสลงพื้นที่ที่หมู่บ้านศาลาแดงเหนือ ซึ่งได้เห็นสภาพหมู่บ้านที่เต็มไปด้วยมรดกสิ่งและกลิ่นอายวัฒนธรรมมอญ รวมทั้งได้สัมผัสบรรยากาศที่สดชื่นและสวยงามริมแม่น้ำเจ้าพระยาอีกด้วย

2. **ขั้นเตรียมงาน** หนึ่งในกรดำเนินโครงการ 3-3-9 พื้นที่สร้างสรรค์...ปันรัก ปันรู้ คือ การจัดเวทีเสวนาชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลในด้านต่างๆ ของทั้ง 5 หมู่บ้านที่จะใช้เป็นแนวทางในการกำหนดแนวคิดของการดำเนินโครงการ 3-3-9 พื้นที่สร้างสรรค์...ปันรัก ปันรู้ รวมทั้งเพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นจริง โดยสามารถสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

การประชุมระดมความคิด (Brainstorming) ดำเนินการเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2555 ณ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต

ขั้นตอนการทำงาน

1. นัดหมายสมาชิกแกนนำชุมชนเพื่อมาประชุมที่มหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต
2. รวบรวมความคิดจากสมาชิกแกนนำชุมชนและคณะทำงานจนได้ประเด็นในการเสวนา
3. กำหนดผู้เข้าร่วมเสวนาและประเด็นที่แต่ละท่านต้องพูด ประสานงานเรื่องสถานที่ การเดินทางและจดหมายเชิญต่างๆ

ประชุมระดมความคิด

วัตถุประสงค์ของการประชุมระดมความคิดในครั้งนี้ คือ ต้องการให้คณะทำงานและสมาชิกแกนนำชุมชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่จะใช้ในการเสวนาชุมชนในวันเสาร์ที่ 29 กันยายน 2555 การระดมความคิดนี้จะช่วยส่งเสริมการสร้างสรรค์ความคิดเห็นและบรรยากาศของการยอมรับสำหรับความคิดเห็นทุกความคิดเห็น โดยไม่มีการประเมินว่าความคิดเห็นของใครดีกว่าของใคร ความคิดเห็นของทุกคนจะถูกรวบรวมและนำเสนอให้สมาชิกทุกคนได้ทราบ

จากการทำแผนที่ความคิดทั้ง 2 ครั้งที่ผ่านมา พบว่า ลักษณะ “ชุมชนในฝัน” ของชาวตำบลเชียงรากน้อยมีหลากหลายมิติ เช่น มิติด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสุขภาพพลานามัย เป็นต้น ทางคณะทำงานและสมาชิกแกนนำต้องระดมความคิดและตัดสินใจร่วมกันว่าจะนำเสนอประเด็นอะไรในวันจัดเวทีชุมชนเสวนา สุดท้ายได้ข้อสรุปว่าควรจะเป็นเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่น และมรดกทางวัฒนธรรม และได้มีการร่วมคิดชื่อหัวข้อที่จะสามารถสื่อสารถ่ายทอดเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่น มรดกทางวัฒนธรรมได้ ผลสรุปที่ได้จากการระดมสมองคือได้ชื่อการเสวนา คือ “บัตฝุ่นภูมิปัญญา ค้นที่มาเชียงรากน้อย”

สรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ร่วมกัน

การจะทำงานร่วมกับชุมชน ต้องให้ชุมชนเป็นคนผลักดันแนวคิดของชุมชนเองเนื่องจากจะเป็นผู้ที่รู้ข้อมูลในชุมชนดีที่สุด คณะทำงานเพียงแค่ทำหน้าที่ประสานงานเพื่อผลักดันโครงการให้เกิดขึ้น สิ่งหนึ่งที่จะทำให้การทำงานเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนคือ ความจริงใจและความต่อเนื่อง เพราะชุมชนมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองอยู่แล้ว เพียงแต่อาจจะต้องอาศัยแรงผลักดันจากภายนอกที่จะช่วยกระตุ้นประคับประคองและร่วมกันพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนที่ยั่งยืนและพึ่งพาตนเองต่อไปได้

การจัดเวทีชุมชนเสวนา “บัดฝุ่นภูมิปัญญา ค้นที่มาเชียงรากน้อย”

ดำเนินการเมื่อวันที่ 29 กันยายน 2555 ณ วัดศาลาแดงเหนือ ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยในเวทีเสวนามีกลุ่มนักศึกษาจากคณะนิเทศศาสตร์เข้าร่วมฟังเพื่อศึกษาและบันทึกข้อมูล มีกลุ่มตัวแทนหรือผู้นำชุมชนจาก 5 หมู่บ้านมาเข้าร่วมในการเป็นปราชญ์ให้ความรู้

ภาพที่ 8 กลุ่มตัวแทนนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพเข้าร่วมฟังเสวนา

จากภาพที่ 8 เป็นกลุ่มตัวแทนนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพที่เข้าร่วมเวทีเสวนาที่จัดแบบเรียบง่าย เป็นกันเอง โดยการมีส่วนร่วมกันจากกลุ่มชาวบ้านในตำบลเชียงรากน้อย เพื่อนำชุดข้อมูลจากการจัดงานเสวนามาประกอบการจัดกิจกรรม

ภาพที่ 9 ตัวแทนชาวบ้านจากหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ

จากภาพที่ 9 คือตัวแทนชาวบ้านจากหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ ประกอบไปด้วย (จากซ้ายไปขวา) นภดล แสงปลั่ง อนุวัตร ใจชอบ และमाणพ แก้วหยก ขึ้นกล่าวเปิดงานเวทีเสวนาในฐานะเจ้าของพื้นที่

ภาพที่ 10 ตัวแทนชาวบ้านจากตำบลเชียงรากน้อย

จากภาพที่ 10 ประกอบไปด้วย สาคร โมกงาม ตัวแทนชาวบ้านจากหมู่บ้านปากอาด ได้ให้ความรู้และข้อมูลในเรื่องของพื้นที่หมู่บ้านปากอาดว่ามีวิถีทางการเกษตรแบบดั้งเดิม และเรื่องเล่าของชุมชน ซึ่งจากเวทีเสวนาในครั้งนั้น ทำให้เราได้ทราบข้อมูลเพิ่มเติมมากยิ่งขึ้นจากผู้นำชุมชน โดยสรุปได้ดังนี้

1. ภาพโดยรวมของชุมชนตำบลเชียงรากน้อย

สภาพโดยทั่วไป

อาณาเขต มีเนื้อที่ประมาณ 11.7 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 7,300 ไร่ มีอาณาเขตดังนี้ ทิศเหนือ ติดกับตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทิศใต้ ติดกับตำบลบ้านจั่ว และตำบลบ้านปทุม อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี ทิศตะวันออก ติดกับเทศบาลเมืองท่าโขลง อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ทิศตะวันตก ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา (ฝั่งตรงข้ามเป็นตำบลท้ายเกาะ)

เขตการปกครอง ประกอบด้วยจำนวนหมู่บ้าน 5 หมู่บ้าน คือ

หมู่ 1 บ้านปากอาด 232 ครัวเรือน ชาย 369 คน หญิง 355 คน รวม 742 คน

หมู่ 2 บ้านศาลาแดงเหนือ 101 ครัวเรือน ชาย 174 คน หญิง 163 คน รวม 337 คน

หมู่ 3 บ้านเมตารังค์ 135 ครัวเรือน ชาย 261 คน หญิง 284 คน รวม 545 คน

หมู่ 4 บ้านศาลาพัน 284 ครัวเรือน ชาย 455 คน หญิง 478 คน รวม 933 คน

หมู่ 5 วัดพลับ 246 ครัวเรือน ชาย 437 คน หญิง 463 คน รวม 900 คน

รวม 988 ครัวเรือน ชาย 1,696 คน หญิง 1,743 คน รวมทั้งสิ้น 3,439 คน

สภาพภูมิประเทศและลักษณะภูมิอากาศ

ภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันออก มีคลองธรรมชาติไหลผ่านหลายสายอุณหภูมิกิตติ ฝนตกตามฤดูกาลทำให้มีปริมาณน้ำฝนเพียงพอแก่การเกษตรกรรม

สภาพเศรษฐกิจและสังคมโดยภาพรวม

ชุมชนโดยรวมมีลักษณะเป็นชุมชนเกษตรกรรมและรับจ้างทั่วไปมีการดำเนินวิถีชีวิตแบบชุมชนดั้งเดิมมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นมีแรงเกาะเกี่ยวในความสัมพันธ์ของชุมชนอย่างเหนียวแน่น

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

การไฟฟ้า ราษฎรมีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน

การประปา ราษฎรยังขาดน้ำสะอาดเพื่อการอุปโภคบริโภคมีปริมาณครัวเรือนที่ใช้
น้ำประปาบาดาลประมาณ 700 ครัวเรือน (การประปาส่วนภูมิภาคยังไม่เข้ามาลงทุน ให้บริการประชาชน)

การสื่อสารและโทรคมนาคม ครัวเรือนติดตั้งโทรศัพท์ ประมาณ 99% ไม่มีสถานีวิทยุ-
โทรทัศน์ เครือข่ายวิทยุสื่อสาร หรือสถานีวิทยุชุมชน

การจราจร สะดวกทางบก มีการจราจรทางน้ำเพียงเล็กน้อย ในส่วนที่ติดกับแม่น้ำ
เจ้าพระยาส่วนคลองต่าง ๆ ตื้นเขิน มีวัชพืชหนาแน่น ต้องกำจัดทุกปี ไม่มีการจราจรทางน้ำในคลอง

การใช้ที่ดิน พื้นที่ประกอบการเกษตรกรรมเดิมส่วนใหญ่ ได้เปลี่ยนเป็นกรรมสิทธิ์ของ
นายทุน และยังไม่ได้รับการพัฒนาทำประโยชน์ เกษตรกรจึงยังได้เข้าทำการเกษตรกรรม

ด้านเศรษฐกิจ

โครงสร้างทางเศรษฐกิจ/รายได้ประชากร รับจ้างเอกชน 53% รับราชการ รัฐวิสาหกิจ
1% การเกษตรกรรม 42% ประกอบการพาณิชย์ 3% อื่น ๆ 1%

การเกษตรกรรม มีจำนวนครัวเรือนในภาคเกษตรกรรม 332 ครัวเรือน ผลผลิตทาง
การเกษตรที่สำคัญคือข้าว มะม่วง ขนุน กัญชงน้ำว่า มะพร้าว

การอุตสาหกรรม มีโรงงานอุตสาหกรรม 13 แห่งในพื้นที่อุตสาหกรรมนวนคร

การพาณิชย์กรรม/การบริหาร มีร้านค้าทั่วไป 37 แห่ง บ้านหรือห้องให้เช่า 12 แห่ง ไม่มี
หน่วยธุรกิจประเภทบริการ

การเลี้ยงสัตว์ มีการเลี้ยงสัตว์ในท้องถิ่น เช่น การเลี้ยงไก่ เป็ด ปลา

การท่องเที่ยว มีสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ณ
ชุมชนบ้านศาลาแดงเหนือ เป็นหมู่บ้านต้นแบบคุณธรรมดีเด่น กล่าวคือชาวบ้านในชุมชนมีวิถีดำเนินวิถี

ชีวิตตามครรลองครองธรรมในพระพุทธศาสนา ยึดมั่นในอัตลักษณ์ของชาวไทยรามัญตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีการร่วมมือกันดูแลชุมชน และสภาพแวดล้อมของหมู่บ้านให้คงงาม เป็นระเบียบ สะอาด ปราศจากมลภาวะ และมีวิถีชีวิตประจำวันที่สะอาดเป็นเลิศ ด้วยเชื่อว่านิยัรักษาสะอาดเป็นสิริมงคลต่อครอบครัว ชาวบ้านจะไม่ทิ้งสิ่งปฏิกูลลงแม่น้ำเจ้าพระยา โดยในทุกครัวเรือนจะทำบ่อบำบัดน้ำทิ้งจากครัวเรือนก่อนที่จะผ่านลงแม่น้ำเจ้าพระยา และเป็นบ่อบำบัดน้ำที่เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้านในชุมชน ศิลปกรรมล้ำค่าในชุมชน คือโบราณวัตถุที่ค้นพบส่วนใหญ่เป็นคัมภีร์ทางศาสนา และมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของพระสงฆ์และชาวบ้านศาลาแดงเหนือมาก นอกจากนี้ยังพบหินกรองน้ำโบราณอายุกว่าร้อยปีมาแล้ว ธรรมาสันที่สร้างขึ้นราว พ.ศ.2417 เอกสารประเภทใบลาน สมุดข่อย ภาษาบาลี ภาษามอญ และภาษาไทย ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับศาสนา ชาดก กฎหมาย ฯลฯ

วัฒนธรรมประเพณี ประเพณีตักบาตรพระร้อย เริ่มในช่วงเทศกาลออกพรรษา แรม 11 ค่ำ เดือน 11 ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง เริ่มทำในช่วง ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 ตรงกับวันพระกลาง 10 ประเพณีสงกรานต์ เริ่มในช่วงเทศกาลสงกรานต์ วันที่ 13-15 เมษายน ของทุกปี ประเพณีสงข้าวแช่ กระทำในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ประเพณีแห่ธงธงตะขาบ กระทำในวันสุดท้ายของเทศกาลสงกรานต์ ประเพณีทำบุญวันสารท ตรงกับวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 (วันพระสิ้นเดือน 10) ประเพณีจุดลูกหนู กระทำในงานฉาปนกิจศพของพระสงฆ์ชาวมอญ

ด้านสังคม

การศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนวัดเมตาราม หมู่ 3 และโรงเรียนศาลาพัน หมู่ 4 (เปิดสอนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม)

สถาบันและองค์กรทางศาสนา มีวัด 3 แห่ง ได้แก่ วัดศาลาแดงเหนือ หมู่ 2 วัดเมตาราม หมู่ 3 วัดโพธิ์นิมิตตาราม หมู่ 4 วัดพลับสุทธาวาส หมู่ 5

การสาธารณสุข มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ 1 แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเชียงรากน้อย

การสังคมสงเคราะห์และสวัสดิการสังคม

ในพื้นที่ตำบลเชียงรากน้อยมีผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยสงเคราะห์เพื่อยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน 461 คน และมีคนพิการที่ได้รับเงินสงเคราะห์เพื่อยังชีพคนพิการ 124 คน

การพัฒนาอาชีพ ได้มีการพัฒนาอาชีพและเสริมรายได้ของคนในครัวเรือนของแต่ละหมู่บ้าน จัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพ ดังนี้ กลุ่มอาชีพเพาะเห็ด หมู่1 กลุ่มอาชีพสตรีพัฒนาบ้านศาลาแดงเหนือ หมู่1 กลุ่มอาชีพสตรีวัดพลับ ส้มทองเบเกอรี่ หมู่5 กลุ่มอาชีพสตรีวัดพลับ กลุ่มหัตถกรรมไม้กวาดอ่อน หมู่5

2. เรื่องเล่าที่มา ภูมิปัญญาท้องถิ่น และมรดกทางวัฒนธรรม

หมู่ 1 ปากอาด พบว่า มีกลุ่มอาชีพต่างๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มอาชีพขนมหวาน เช่น ขนมชั้นกลุ่มร้อยลูกปัด การสมอกหมอน การเกษตรดั้งเดิม โดยทำน้ายอนอดีตคือไม่ใช้รถไถหรือเครื่องจักรมาช่วยการทำนา กลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน ซึ่งสามารถมาประกอบอาหารได้หลายชนิด เช่น ยำเห็ด กลุ่มการเรียนรู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ขนมไทย และมีกลุ่มออมทรัพย์ที่พึ่งตนเอง ไม่ต้องกู้ยืมระบบ มีสมาชิกกว่า 100 คน เงินทุนหมุนเวียนกว่า 3 แสนบาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 5 ต่อปี

นอกจากนี้ยังพบว่า มีผู้สูงอายุที่ทราบตำนานประวัติบ้านปากอาดเป็นอย่างดี คือ ลุงเหลิม มีการจัดตั้งกลุ่มผู้อาวุโสเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุได้หมู่บ้าน เช่น กลุ่มผู้สูงอายุประตุน้ำก็มีโครงการที่จะช่วยเหลือผู้สูงอายุที่เคลื่อนไหวลำบากโดยการจัดหารถเข็นให้ มีการจัดตั้งหมู่บ้านใหม่ บริเวณที่หลวงชลประทาน เพื่อหาที่อยู่อาศัยแก่ผู้ไม่มีที่อยู่ สำหรับชาวบ้านหมู่ 1 เท่านั้น และมีกลุ่มอาชีพเพาะเห็ดผู้สูงอายุ

หมู่ 2 ศาลาแดงเหนือ พบว่า สภาพโดยทั่วไปเป็นหมู่บ้านขนาดเล็กติดแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งจะมีปัญหาน้ำท่วมทุกปี ในอดีตมีอาชีพค้าขายอยู่ริมแม่น้ำ ดังนั้น ชาวบ้านจึงได้เก็บอนุรักษ์เรือโบราณไว้จำนวนหนึ่งเพื่อนำมาสร้างเป็นพิพิธภัณฑ์เรือไว้ถ่ายทอดเรื่องราวความเป็นมาของศาลาแดงเหนือให้คนรุ่นหลังได้ทราบ

ด้านวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณี พบว่า มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมมอญสู่คนรุ่นหลัง มีเสาชงส์ หรือหางหงส์ ซึ่งเป็นศิลปะแบบมอญและจะมีการแห่หางหงส์ที่เป็นเสาชงทุกปีในวันสงกรานต์

ด้านศาสนา มีการเก็บอนุรักษ์หอไตรปิฎกภาษามอญไว้ มีการถ่ายทอดความรู้เรื่องการใช้ชีวิตที่แนบเนื่อง พระพุทธศาสนา รวมทั้งมีเจดีย์มอญที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำภายในบริเวณวัด

ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ชุมชนมีการดูแลสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างดี เช่น สมัยก่อนมีเตาเผาขยะชุมชน แต่ต่อมาเมื่อทราบว่าการเผาขยะทำลายมลภาวะสิ่งแวดล้อม ทางชุมชนจึงเลิกแล้วปรับเปลี่ยนเป็นที่ทิ้งขยะอย่างเป็นระบบตั้งแต่ปี 2554 รวมทั้งมีปราชญ์ชาวบ้านที่มีความสามารถในการทำบ่อดักไขมันชื่อ “ลุงอ้อด” ซึ่งเป็นผู้ที่มีชื่อเสียง มีบุคคลภายนอกมาขอศึกษาดูงานเรื่องบ่อดักไขมันมากมาย แต่ในปัจจุบันลุงอ้อดได้เสียชีวิตไปแล้ว ทำให้ไม่มีใครสืบทอดความรู้ดังกล่าวต่อไป

ด้านเศรษฐกิจและรายได้ชุมชน พบว่า มีกลุ่มอาชีพสตรีพัฒนาบ้านศาลาแดงเหนือที่ทำหมักรอบที่มีชื่อเสียง มีกลุ่มออมทรัพย์ต่างๆ เช่น กองทุนแก้ไขความยากจน (กข.คจ.) เงินกองทุนแม่เพื่อแผ่นดินที่นำเงินทุนมาแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน และกลุ่มออมทรัพย์ที่เก็บเงินออมทรัพย์เดือนละ 500 บาท

หมู่ 3 เมตารางค์ พบว่า ในด้านวัฒนธรรมมอญมีความคล้ายคลึงกับหมู่ 2 ศาลาแดงเหนือเนื่องจากมีพื้นที่อยู่ติดกัน ด้านอาชีพในชุมชน พบว่า ชาวบ้านประกอบอาชีพเกษตรกรรมทั้งค้าขาย มีการปลูกเห็ด ปลูกมะนาวในโถง การทำยาขั้ตรงเท้า และมีการปลูกผักกิมถนที่เป็นพืชผักสวนครัวเรียกว่า “ถนบกินได้” ด้านศาสนา มีเจดีย์มอญเขตากองที่มีขนาดใหญ่และมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ประจำหมู่บ้านคือ “หลวงปู่า” รวมทั้งที่วัดเมตารางค์ ยังมีตุ่มกึ่งดงามและมีเครื่องกรองน้ำโบราณอีกด้วย

หมู่ 4 ศาลาพัน พบว่า สภาพโดยทั่วไปเป็นหมู่บ้านชนบทกิ่งอุตสาหกรรมเนื่องจากมีพื้นที่อยู่ติดกับอุตสาหกรรมนวนคร มีการอาชีพทำนา ทำสวนไผ่กิมซุงเป็นเป็นหน่อไม้ที่มีรสชาติอร่อยและสามารถทนน้ำท่วมได้ สามารถขายได้กิโลกรัมละ 50 บาท นอกจากนี้ ยังมีการปลูกมะม่วง มีกลุ่มอาชีพเพาะเห็ด มีกลุ่มแม่บ้านร้อยลูกปัด และมีศูนย์การเรียนรู้การเกษตรซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแปลงสาธิตให้เยาวชนได้ศึกษาเรื่องธรรมชาติต้นไม้ด้านศาสนา พบว่า วัดโพธิ์นิมเป็นแหล่งศูนย์รวมของชุมชน มีการจัดกิจกรรมด้านขนบธรรมเนียมประเพณีที่หลากหลาย เช่น การประกวดนางสงกรานต์ผู้สูงอายุ งานประเพณีลอยกระทง เป็นต้น

หมู่ 5 วัดพลับ พบว่า โดยทั่วไปชาวบ้านมีอาชีพทำนาเพราะมีพื้นที่การเกษตรมาก มีศูนย์ข้าวพันธุ์ดี ดังนั้น ในอนาคตจึงอยากตั้งเป็นชมรม “คนทำนา” นอกจากนี้แล้ว ในด้านเศรษฐกิจชุมชน

พบว่า มีกลุ่มอาชีพสตรีวัดพลับ กลุ่มทำขนมปังที่เรียกว่า “ส้มทองเบเกอรี่” มีการผลิตยาแผนโบราณที่ทำจากสมุนไพร เช่น ยาหอม ยาลม เป็นต้น

ด้านประเพณีวัฒนธรรม พบว่า มีวัฒนธรรมมอญที่คล้ายคลึงกับหมู่ 2 และหมู่ 3 มีการละเล่นพื้นบ้านต่างๆ เช่น มอญซ่อนผ้า หมากเก็บ ทอยสะบ้า นอกจากนี้ ยังมีการแต่งเพลงพื้นบ้านอีกด้วย ด้านศาสนา พบว่า ที่วัดพลับมีหลวงพ่อเงิน (เป็นเงินทั้งองค์) ที่เป็นที่สักการะขอพรจากชาวบ้าน และในอนาคตข้างหน้าต้องการรื้อฟื้นกลุ่มทำไม้กวาดอ่อนขึ้นมามากขึ้น เพราะไม้กวาดอ่อนที่ทางหมู่บ้านผลิตขึ้นมีคุณภาพดี รวมทั้งอยากตั้งชมรม “คนเขียนเพลง” ขึ้นอีกด้วย

สรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ร่วมกัน

การเข้าไปในพื้นที่ชุมชนของคณะทำงานและนักศึกษา ได้รับความสนใจจากชาวบ้านพอสมควรถึงแม้ว่าจะมีความขลุกขลักบ้างในบางเรื่อง เช่น ติดขัดเรื่องกฎระเบียบต่างๆ ของชุมชน หรือความคิดเห็นที่แตกต่างของคนในชุมชน แต่เมื่อได้มีการพูดคุยทำความเข้าใจโดยคณะทำงานได้มีการสื่อสารชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการ “ชุมชนสร้างสรรค์ พื้นที่สร้างสรรค์” ก็ทำให้ชาวบ้านเข้าใจถึงเจตนารมณ์ของการดำเนินโครงการต่างๆ เสียซึ่งสะท้อนของชาวบ้านคือ ต้องการให้ทำโครงการอย่างต่อเนื่องให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนจริง ๆ และไม่รบกวนวิถีชีวิตชาวบ้าน รวมทั้งคณะทำงานได้พบกับหัวหน้าเยาวชนจิตอาสาของหมู่บ้านศาลาแดงที่เป็นบุตรสาวของผู้ใหญ่บ้านศาลาแดงเหนือที่มีความมุ่งมั่นที่จะกระตุ้นให้เยาวชนในท้องถิ่นมีจิตอาสาทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนซึ่งถือว่าเป็นพลังเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพกลุ่มหนึ่ง เนื่องจากเยาวชนกลุ่มนี้ได้ทำประโยชน์ต่อชุมชนอย่างต่อเนื่องตลอดมา นอกจากนี้ยังพบว่า “ชุมชน” เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ เนื่องจากความคิดของชาวบ้านเป็นสิ่งที่เรียบง่าย แต่สามารถสะท้อนอัตลักษณ์ของตนเองได้เป็นอย่างดี สามารถฝึกฝนทักษะผ่านการเรียนรู้จากประสบการณ์ การลองผิดลองถูก และวิถีชีวิต เข้ามาประยุกต์ใช้ด้วยกันได้อย่างลงตัว

3. **ขั้นตอนดำเนินงาน** คือ การวางแผนทางการปฏิบัติงานของแต่ละส่วนแต่ละฝ่าย โดยหลังจากจัดเวทีชุมชน “ปัดฝุ่นภูมิปัญญา ค้นที่มาเสียงร่ากน้อย” แล้ว ทำให้คณะทำงานสามารถกำหนดแนวคิดของการดำเนินโครงการ 3-3-9 พื้นที่สร้างสรรค์..บ้านรักษ์ บ้านรู้ ว่าเป็นการดำเนินกิจกรรมที่ยึดหลักการอนุรักษ์ภูมิปัญญา ท้องถิ่นโดยผสมผสานกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ซึ่งจะอธิบายรูปแบบของกิจกรรมในรายละเอียดต่อไป ก่อนจะถึงวันที่ดำเนินโครงการซึ่งกำหนดว่าเป็นวันเสาร์ที่ 17 พฤศจิกายน 2555 นั้น ได้มีการประชุมเพื่อให้คณะทำงานได้สำรวจพื้นที่ในการจัดงานก็คือ ศาลากลาง

จังหวัดปทุมธานี (หลังเก่า) เมื่อวันที่เสาร์ที่ 27 ตุลาคม 2555 ณ ร้านอาหารศาลาไทย ซึ่งมีคณะทำงานมาร่วมกันประชุมหลายฝ่าย เช่น ผู้นำกลุ่มเยาวชนจิตอาสาเชียงรายน้อย แกนนำชุมชน คณะจารย์คณะนิติศาสตร์และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะทำงานบริการวิชาการแก่สังคม มหาวิทยาลัยกรุงเทพ โดยคณะทำงานได้เห็นพ้องต้องกันว่าจะจะเป็นสถานที่จัดงานที่ดีที่สุดภายใต้เงื่อนไขหลาย ๆ อย่าง

ภาพที่ 11 สื่อโปสเตอร์ใช้ในการประชาสัมพันธ์โครงการ 3-3-9 พื้นที่สร้างสรรค์...ปันรัก ปันรู้

ภาพที่ 12 ป้ายข้อมูลแต่ละวัดเพื่อเป็นการสะท้อนถึงวิถีพุทธศาสนา สถาปัตยกรรม

หลังจากได้มีการเตรียมงานกันหลายครั้ง ระหว่างคณะทำงาน การดำเนินโครงการ 3-3-9 พื้นที่สร้างสรรค์...ปันรัก ปันรู้ ก็ได้ออกแบบสร้างเป็นสื่อเพื่อประชาสัมพันธ์ (ดังภาพที่ 11 และ 12)

และกำหนดจัดงานขึ้นในวันเสาร์ที่ 17 พฤศจิกายน 2555 ณ ศาลากลางจังหวัดปทุมธานี (หลังเก่า) โดยแบ่งรูปแบบของกิจกรรมออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยการจัดปั่นจักรยานลดโลกร้อน โดยจะปั่นเป็นคู่ (ผู้เข้าร่วมปั่นประมาณ 200 คู่) ไม่จำกัดเพศวัยและรูปแบบจักรยาน เป็นการปั่นจักรยานท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์รวมระยะทาง 33 กิโลเมตร แวะชมและไหว้พระ 9 วัด ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชนที่สำคัญในเขตพื้นที่อำเภอคลองหลวง และอำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยมีอธิการบดีมหาวิทยาลัยกรุงเทพ มัทนา สานติวัตร ร่วมปั่นจักรยานนำขบวน (ภาพที่ 13) นอกจากนี้ยังมีการอนุรักษ์ภาษามอญด้วยการเชิญ ประพัฒน์ กองศรี ประธานชมรมไทยรามัญ จังหวัดปทุมธานี ขึ้นกล่าวเชิญชวนและพุดรายละเอียดของกิจกรรมเป็นภาษามอญ โดยคุณประพัฒน์ ได้แต่งกายแบบมอญและเคี้ยวหมากซึ่งแสดงให้เห็นอัตลักษณ์ของคนมอญดั้งเดิม (ภาพที่ 14) รวมทั้งในขบวนจักรยานรักษาสีโลกก็ได้มีกลุ่มชาวบ้านในหมู่บ้านศาลาแดง เหนือแต่งกายแบบมอญปั่นจักรยานสามล้อซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้านเข้าร่วมด้วย (ภาพที่ 15) และกลุ่มยุวชนจิตอาสาเชียงรากน้อยที่มาเป็นกลุ่มเยาวชนรักษาสีโลกและรักสุขภาพมาร่วมงานด้วย (ภาพที่ 16)

ภาพที่ 13 มัทนา สานติวัตร อธิการบดีมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ปั่นจักรยานนำขบวน

ภาพที่ 14 ประพัฒน์ กองศรี ประธานชมรมไทยรามัญ

ภาพที่ 15 กลุ่มชาวบ้านในหมู่บ้านศาลาแดงเหนือแต่งกายแบบมอญปั่นจักรยานสามล้อ

ภาพที่ 16 กลุ่มเยาวชนจิตอาสาเชียงรากน้อย

2. กิจกรรมอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการจัด “ถนนคนมอญ” ที่จะบรรจุอัดแน่นไปด้วยเรื่องราวของดีหายากที่เป็นภูมิปัญญาชุมชน เช่น แกงมะตาด ที่ระลึกทางหงส์ จำลองวิถีชีวิตชาวมอญด้วย “ห้องเรียนชีวิตมอญ” นิทรรศการผลงานภาพถ่ายของอาจารย์และผลงานภาพเขียนของนักศึกษาคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ที่เป็นส่วนหนึ่งของวิชา ARF161 Drawing and Rendering 1 ที่ได้แสดงให้เห็นถึงสถาปัตยกรรมชุมชนแบบมอญที่หาดูได้ยาก และนิทรรศการเล่าเรื่องด้วยภาพเกษตรของพ่อและการแสดงภาพยนตร์กลางแปลง 6 เรื่อง ได้แก่ เรื่องเล่าจากภาพวาด เพลงบันดาลัย ศาลาสำนักกระท่อมปลายนา แก้วสิบวันขึ้นห้าได้ เดอะไดอารี่ ซึ่งเป็นผลงานเขียนบท กำกับ และถ่ายทำของนักศึกษาวิชา BR434 Advanced Television Production (การผลิตรายการโทรทัศน์ขั้นสูง) และการร่วมจุดเทียนชัยถวายพระพร “พ่อหลวงของเรา”

อย่างไรก็ตาม เดิมทีคณะทำงานมีความประสงค์ที่จะจัดงานดังกล่าวบริเวณชุมชนตำบลเชียงรากน้อยเนื่องจากต้องการให้ชาวบ้านในชุมชนได้ออกมามีส่วนร่วม รวมทั้งเผยแพร่อัตลักษณ์เชียงรากน้อยให้เป็นที่รู้จักแต่มีปัจจัยบางประการทำให้ต้องมีการย้ายสถานที่จัดงานโดยเปลี่ยนมาเป็นศาลากลางจังหวัดปทุมธานี (หลังเก่า) เป็นสถานที่ในการจัดงาน ซึ่งอุปสรรคที่ไม่สามารถจัดงานที่ชุมชนเชียงรากน้อยเนื่องจากการปรับปรุงถนนบริเวณหน้าหมู่บ้าน ทำให้การปั่นจักรยานเป็นไปได้ยากเพราะวัตถุประสงค์ของการปั่นจักรยาน คือ การปั่นเพื่อชมบรรยากาศ ให้อากาศ เย็นรู้วัฒนธรรมตามแหล่งสำคัญต่าง ๆ แต่ด้วยหนทางที่ลำบากจึงไม่อาจจะทำให้เกิดกิจกรรมดังกล่าวขึ้นได้ รวมทั้งจักรยานที่ผู้แข่งขันเตรียมมารวมทั้งจักรยานที่ทางคณะทำงานมีให้ยืมก็ไม่ได้อยู่ในสภาพที่จะมาปั่นวิบากได้ ดังนั้น คณะทำงานจึงเห็น

ควรให้มีการเปลี่ยนสถานที่มาเป็นศาลากลางจังหวัดปทุมธานี (หลังเก่า) ด้วยเหตุว่าบริเวณดังกล่าวอยู่ติดกับตลาด และเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมหลายๆ อย่างจึงเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมในการดำเนินกิจกรรม

3. **ขั้นประเมินผล** คือ มีการวางแผนการประเมินผลไว้ล่วงหน้าโดยการใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล (อ้างอิงข้อมูลขั้นประเมินผลจากภาควิชาการประชาสัมพันธ์) ซึ่งในแบบสอบถามได้แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

1. แบบสอบถามการดำเนินงานการจัดกิจกรรมสำหรับผู้เข้าร่วมโครงการฯ โดยทั่วไป แบ่งคำถามย่อยออกเป็น 4 ส่วนคือ 1) ข้อมูลด้านประชากร 2) ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการฯ 3) ด้านทัศนคติเกี่ยวกับโครงการฯ และ 4) ด้านพฤติกรรมการเข้าร่วมโครงการ

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนและการเรียนรู้ร่วมกัน โดยทำการสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาวิชา PR303 Stakeholder Analysis Management และ RP308 Integrated Relationship Management โดยแบ่งคำถามย่อยออกเป็น 3 ส่วนคือ 1) ข้อมูลด้านประชากร 2) ด้านการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ และ 3) ด้านการเรียนรู้ร่วมกันของนักศึกษาและชุมชน

3. แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจและความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการฯ โดยสำรวจความคิดเห็นของประชาชนทั่วไป แบ่งคำถามย่อยออกเป็น 3 ส่วนคือ 1) ข้อมูลด้านประชากร 2) ความพึงพอใจในการจัดงาน และ 3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการฯ

4. แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจและความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการฯ โดยสำรวจความคิดเห็นของคนในชุมชนเชิงรายน้อย แบ่งคำถามย่อยออกเป็น 3 ส่วนคือ 1) ข้อมูลด้านประชากร 2) ความพึงพอใจในการจัดงาน และ 3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการฯหลังจากที่ได้ดำเนินกิจกรรมไปแล้วเรียบร้อย ทางคณะทำงานได้มีการประเมินผลการจัดกิจกรรมโดยใช้การสัมภาษณ์และแบบสอบถามในการเก็บข้อมูล ซึ่งสามารถสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

ผลการประเมินจากแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามการดำเนินงานการจัดกิจกรรมสำหรับผู้เข้าร่วมโครงการฯ โดยทั่วไปมีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 200 คน แบ่งคำถามย่อยออกเป็น 4 ส่วน สามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลส่วนบุคคล		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	70	35
	หญิง	130	65
อายุ	ต่ำกว่า 18 ปี	15	7.5
	18-25 ปี	98	49
	26-35 ปี	32	16
	36-45 ปี	12	6
	มากกว่า 45 ปี	43	21.5
อาชีพ	นักเรียน	50	25
	นักศึกษา	53	26.5
	รับจ้าง	24	12
	รับราชการ	39	19.5
	ครู/อาจารย์	14	7
	อื่น ๆ	20	10
ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	50	25
	ปริญญาตรี	136	68
	ปริญญาโท	9	4.5
	ปริญญาเอก	5	2.5
รวม		200	100.0

จากตารางที่ 1 ข้อมูลด้านประชากร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 130 คน คิดเป็น ร้อยละ 65 และเพศชายจำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 35 โดยส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 18-25 ปี คิดเป็น ร้อยละ 49 ในด้านการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ศึกษาในระดับปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 68 ด้านการประกอบอาชีพพบว่า ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษาร้อยละ 26.5

ตารางที่ 2 ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการฯ

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการฯ	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปาน กลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)
กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ วัฒนธรรมวิถีชีวิตของคนในตำบลเชียงรากน้อย	61.5	10.5	11	8	9
กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญของหางหงส์ในงาน ประเพณีต่าง ๆ	53.5	13	11.5	14	8
กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาหาร ขึ้นชื่อของตำบลเชียงรากน้อย	52.5	7.5	17.5	10.5	12
กลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้จากกิจกรรมภายในงาน	52.5	11.5	6	16.5	13.5
กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสินค้า โอท็อป (OTOP) ของตำบลเชียงรากน้อย	51	9	18	13	9
กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เข้าใจเกี่ยวกับการทำที่ระลึก หางหงส์	50.5	16.5	11	5	17
กลุ่มตัวอย่างรู้จักตำบลเชียงรากน้อย	49.5	16	9.5	10	15
กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องมือ การเกษตรแบบดั้งเดิมของตำบลเชียงรากน้อย	48	14.5	11.5	10	16
กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรม ห้องเรียนชีวิตมอญ	45	11.5	17.5	14	12

จากตารางที่ 2 ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการฯ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมวิถีชีวิตของคนในตำบลเชียงรากน้อยมากที่สุดร้อยละ 61.5 ทราบถึงความสำคัญของหางหงส์ในงานประเพณีต่าง ๆ ร้อยละ 53.5 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาหารขึ้นชื่อของตำบลเชียงรากน้อยร้อยละ 52.5 รวมทั้งได้รับความรู้จากกิจกรรมภายในงานร้อยละ 52.5 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสินค้าโอท็อป (OTOP) ของตำบลเชียงรากน้อยคิดเป็นร้อยละ 51 มีความรู้เข้าใจเกี่ยวกับการทำที่ระลึกหางหงส์ร้อยละ 50.5 รู้จักตำบลเชียงรากน้อยร้อยละ 49.5 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องมือการเกษตรแบบดั้งเดิมของตำบลเชียงรากน้อยคิดเป็นร้อยละ 48 และมีความรู้ความ

เข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมห้องเรียนชีวิตมอญร้อยละ 45 โดยสรุปกลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการฯ ในระดับเห็นด้วยมากโดยมีค่าเฉลี่ย 3.79

ตารางที่ 3 ด้านทัศนคติเกี่ยวกับโครงการฯ

ทัศนคติเกี่ยวกับโครงการฯ	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)
โครงการนี้เป็นแหล่งศึกษาและเรียนรู้ภูมิปัญญาของชาวตำบลเชียงรากน้อย	65	10.5	12.5	2.5	7
โครงการที่จัดขึ้นเป็นการสืบทอดศิลปวัฒนธรรมประเพณีของชาวมอญ	60	18	11.5	7	3.5
โครงการนี้เสริมสร้างคุณภาพชีวิตและสังคมให้กับชุมชนเชียงรากน้อย	56.5	11.5	16	10.5	5.5
การเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวตำบลเชียงรากน้อยเป็นสิ่งที่ควรมีการสนับสนุน	53	22.5	19.5	6	10
การเรียนการเกษตรแบบดั้งเดิมของตำบลเชียงรากน้อยเป็นประโยชน์แก่บุคคลที่ได้เข้ามาชมงาน	48.5	21	16	7	7.5
การซื้อสินค้าจากชุมชนเชียงรากน้อยเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน	46.5	12.5	12.5	17	11.5
โครงการสามารถสร้างความสามัคคีให้กับชุมชน	45.5	24.5	7.5	15	7.5

จากตารางที่ 3 ด้านทัศนคติเกี่ยวกับโครงการฯ พบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่าโครงการนี้เป็นแหล่งศึกษาและเรียนรู้ภูมิปัญญาของชาวตำบลเชียงรากน้อยในระดับเห็นด้วยมากที่สุดร้อยละ 65 โดยมีความเห็นว่าโครงการฯ ที่จัดขึ้นเป็นการสืบทอดศิลปวัฒนธรรมประเพณีของชาวมอญร้อยละ 60 และเห็นว่าโครงการนี้เสริมสร้างคุณภาพชีวิตและสังคมให้กับชุมชนเชียงรากน้อยร้อยละ 56.5 นอกจากนี้ยังมีทัศนคติว่าการเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวตำบลเชียงรากน้อยเป็นสิ่งที่ควรมีการสนับสนุนคิดเป็นร้อยละ 53 ส่วนทัศนคติว่าการเรียนการเกษตรแบบดั้งเดิมของตำบลเชียงรากน้อยเป็นประโยชน์แก่บุคคลที่ได้เข้ามาชมงานร้อยละ 48.5 และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดว่าการซื้อสินค้าจากชุมชนเชียงรากน้อยเป็นการส่งเสริม

เศรษฐกิจชุมชนคิดเป็นร้อยละ 46.5 โดยมีความเห็นว่าโครงการสามารถสร้างความสามัคคีให้กับชุมชนร้อยละ 45.5 โดยสรุปกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติเกี่ยวกับโครงการฯ ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดค่าเฉลี่ย 4.00

ตารางที่ 4 ด้านพฤติกรรมการเข้าร่วมโครงการฯ

พฤติกรรมการเข้าร่วมโครงการฯ	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)
การเข้าร่วมโครงการเช่น การปั่นจักรยาน หรือเดินชมนิทรรศการ	54	12.5	12	11	10.5
การซื้อสินค้าภายในงาน	54	16	7.5	13	9.5
การพาคนในครอบครัวมาเที่ยวชมงาน	53.5	16.5	10.5	11.5	8
การแนะนำให้ผู้อื่นมาร่วมงาน	48	12	17.5	12.5	10
การได้รับโอกาสเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวมอญในตำบลเชียงรากน้อย	47.5	19	12	9	12.5
การทำกิจกรรมร่วมกับนักศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพ	56.5	16	11	10.5	6
การส่งเสริมหรือแนะนำเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมให้กับนักศึกษา	52.5	10	15	11	11.5
กลุ่มตัวอย่างที่มีความประสงค์จะเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมของทางมหาวิทยาลัยในครั้งต่อไป	52	16.5	13.5	9	9
การนำความประทับใจที่ได้ภายในงานไปบอกเล่าให้ผู้อื่นฟัง	49.5	14	13	12	11.5
กลุ่มตัวอย่างที่เลือกมาเก็บภาพบรรยากาศภายในงาน	47	17	13	13	10

จากตารางที่ 4 ด้านพฤติกรรมการเข้าร่วมโครงการฯ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการเข้าร่วมโครงการเช่น การปั่นจักรยาน หรือเดินชมนิทรรศการในระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 54 โดยที่มีการซื้อสินค้าภายในงานร้อยละ 54 เช่นเดียวกัน กลุ่มตัวอย่างได้มีการพาคนในครอบครัวมาเที่ยวชมงานคิดเป็นร้อยละ 53.5 และมีการแนะนำให้ผู้อื่นมาร่วมงานคิดเป็นร้อยละ 48 โดยได้รับโอกาสได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชาวมอญในตำบลเชียงรากน้อยคิดเป็นร้อยละ 47.5 นอกจากนี้แล้วการทำกิจกรรมร่วมกับนักศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพร้อยละ 56.5 โดยที่มีการส่งเสริมหรือแนะนำเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมให้กับนักศึกษา

ร้อยละ 52.5 กลุ่มตัวอย่างที่มีความประสงค์จะเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมของทางมหาวิทยาลัยในครั้งต่อไปคิดเป็นร้อยละ 52 ส่วนการนำความประทับใจที่ได้ภายในงานไปบอกเล่าให้ผู้อื่นฟังคิดเป็นร้อยละ 49.5 กลุ่มตัวอย่างที่เลือกมาเก็บภาพบรรยากาศภายในงานคิดเป็นร้อยละ 47 และสุดท้าย โดยสรุปกลุ่มตัวอย่างมีการเข้าร่วมโครงการในลักษณะที่เห็นด้วยมากที่สุดค่าเฉลี่ย 3.87

2. **แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนและการเรียนรู้ร่วมกัน** โดยทำการสำรวจความคิดของนักศึกษาวิชา PR303 Stakeholder Analysis Management (การบริหารข้อมูลเชิงวิเคราะห์ของประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง) และ PR308 Integrated Relationship Management (การบริหารความสัมพันธ์แบบบูรณาการ) จำนวน 230 คน สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 **ข้อมูลด้านประชากร** พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 68.70 และเพศชายอีก 72 คน คิดเป็นร้อยละ 31.30

2.2 **ด้านการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ** แบ่งคำถามออกตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) โดยแบ่งคำถามออกเป็น 4 ส่วนได้แก่

ส่วนที่ 1 ด้านคุณธรรมจริยธรรม

ตารางที่ 5 ด้านการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ (คุณธรรมจริยธรรม)

ด้านคุณธรรมจริยธรรม	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)
การทำงานกลุ่มย่อมต้องมีการเสียสละประโยชน์และความสุขส่วนตนบ้าง	65.7	32.126	2.174	0	0
การทำงานกลุ่มร่วมกันต้องมีความซื่อสัตย์และจริงใจต่อกัน	65.7	31.256	0.435	3	0
การทำงานกลุ่มนักศึกษาต้องมีความเข้าใจผู้อื่นและรู้จักการเอาใจเขามาใส่ใจเรา	65.2	28.713	3.913	2.174	0

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ด้านคุณธรรมจริยธรรม	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)
การทำงานร่วมกับชุมชนเพื่อน อาจารย์ และบุคคลอื่นควรให้ความสำคัญกับการตรงต่อเวลา	64.8	33.895	1.305	0	0
การทำงานร่วมกับชุมชนแสดงถึงการมีจิตสำนึกสาธารณะ	59.1	38.292	2.608	0	0
ถ้ามีปัญหาเกิดขึ้นระหว่างการทำงาน กลุ่มนักศึกษาควรตัดสินใจแก้ไข ปัญหาเพื่อลดความขัดแย้งนั้นด้วยความยุติธรรมและไม่มีใจอคติ	57.4	42.165	0.435	0	0
การทำงานร่วมกับชุมชนควรให้ความสำคัญต่อกฎข้อบังคับของชุมชนนั้น ๆ	51.3	43.483	3.478	1.739	0
การทำงานร่วมกับชุมชนเป็นงานที่มีคุณค่างานหนึ่งในงานด้านการประชาสัมพันธ์	50.9	45.621	3.044	0.435	0
การทำงานกลุ่มนักศึกษาต้องแสดงตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้อื่น	50.9	45.622	2.174	1.304	0

จากตารางที่ 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าในการทำงานกลุ่มย่อมต้องมีการเสียสละประโยชน์และความสุขส่วนตนบ้างในระดับเห็นด้วยมากที่สุดร้อยละ 65.7 ซึ่งเท่ากับการทำงานกลุ่มร่วมกันต้องมีความซื่อสัตย์และจริงใจต่อกันร้อยละ 65.7 รองลงมาคือการทำงานกลุ่มนักศึกษาต้องมีความเข้าใจผู้อื่นและรู้จักการเอาใจเขามาใส่ใจเราร้อยละ 65.2 สำหรับการการทำงานร่วมกับชุมชนเพื่อน อาจารย์ และบุคคลอื่นควรให้ความสำคัญกับการตรงต่อเวลาคิดเป็นร้อยละ 64.8 และการทำงานร่วมกับชุมชนแสดงถึงการมีจิตสำนึกสาธารณะร้อยละ 59.1 นอกจากนี้ถ้ามีปัญหาเกิดขึ้นระหว่างการทำงานกลุ่มนักศึกษาควรตัดสินใจแก้ไขปัญหาเพื่อลดความขัดแย้งนั้นด้วยความยุติธรรมและไม่มีใจอคติคิดเป็นร้อยละ 57.4 และการทำงานร่วมกับชุมชนควรให้ความสำคัญต่อกฎข้อบังคับของชุมชนนั้น ๆ ร้อยละ 51.3 ส่วนการทำงานร่วมกับชุมชนเป็นงานที่มีคุณค่างานหนึ่งในงานด้านการประชาสัมพันธ์ในระดับเห็นด้วยมาก คิด

เป็นร้อยละ 50.9 และสุดท้ายการทำงานกลุ่มนักศึกษาต้องแสดงตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้อื่นในระดับเห็นด้วยมาก ร้อยละ 50.9 โดยสรุป พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในการทำงานโครงการนี้ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ย 4.55

ส่วนที่ 2 ด้านความรู้

ตารางที่ 6 ด้านการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ (ความรู้)

ด้านความรู้	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)
การทำงานร่วมกับชุมชนช่วยให้นักศึกษาเข้าใจหลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและการสร้างความสัมพันธ์อย่างยั่งยืนระหว่างองค์กรกับชุมชนได้ดียิ่งขึ้น	63.9	17.39	9.57	7.82	1.30
การเชื่อมโยงความรู้ที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กันกับสิ่งที่ได้ศึกษามาเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการทำงานกับชุมชน	63	17.43	12.17	6.95	0.43
การทำงานกับชุมชนทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้การปฏิบัติงานจริงกับชุมชน	60	27.82	6.08	2.60	3.47
การนำข้อมูลที่ได้จากชุมชนมานำเสนอได้อย่างเป็นรูปธรรม	59.6	28.99	6.2	3.91	1.29
นักศึกษาได้ร่วมศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน	57.8	16.54	13.05	10.43	2.17
การทำงานร่วมกับชุมชนทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้สาระอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน เช่น ศาสนา วัฒนธรรม ศิลปะดนตรี การงานอาชีพ เป็นต้น	56.1	26.50	10	6.52	0.86

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ด้านความรู้	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)
สิ่งที่ได้เรียนรู้จากชุมชนสามารถเป็นแนวทางในการสร้างรายได้ให้กับตนเองได้ในอนาคต	50.4	19.98	26.13	3.04	0.43
มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการทำงานกับกลุ่มเพื่อน	50	19.56	26.08	3.47	0.86
นักศึกษาสามารถวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยอาศัยหลักการและทฤษฎีที่ได้ศึกษามา	49.6	22.13	21.73	4.34	2.17
กระบวนการเรียนรู้และกระบวนการทำงานเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน	47.8	22.63	21.73	5.65	2.17

จากตารางที่ 6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าการทำงานร่วมกับชุมชนช่วยให้นักศึกษาเข้าใจหลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและการสร้างความสัมพันธ์อย่างยั่งยืนระหว่างองค์กรกับชุมชนได้ดียิ่งขึ้นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดร้อยละ 63.9 ลำดับรองลงมาเห็นว่ามี การเชื่อมโยงความรู้ที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กันกับสิ่งที่ได้ศึกษามาเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการทำงานกับชุมชน ร้อยละ 63 สำหรับการทำงานกับชุมชนทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้การปฏิบัติงานจริงกับชุมชนร้อยละ 60 สำหรับการนำข้อมูลที่ได้จากชุมชนมานำเสนอได้อย่างเป็นรูปธรรม กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยคิดเป็นร้อยละ 59.6 และที่เห็นว่านักศึกษาได้ร่วมศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนร้อยละ 57.8 ส่วนการทำงานร่วมกับชุมชนทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้สาระอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน เช่น ศาสนา วัฒนธรรม ศิลปะดนตรี การงานอาชีพ เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 56.1 นอกจากนี้ยังเห็นว่าสิ่งที่ได้เรียนรู้จากชุมชนสามารถเป็นแนวทางในการสร้างรายได้ให้กับตนเองได้ในอนาคตร้อยละ 50.4 และเห็นว่ามีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการทำงานกับกลุ่มเพื่อนร้อยละ 50 ส่วนนักศึกษาสามารถวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยอาศัยหลักการและทฤษฎีที่ได้ศึกษามาคิดเป็นร้อยละ 49.6 และสุดท้ายเห็นภาพรวมของกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการทำงานเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ร้อยละ 47.8 โดยสรุปพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ในการทำงานโครงการฯ ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดค่าเฉลี่ย

ส่วนที่ 3 ด้านทักษะทางปัญญา

ตารางที่ 7 ด้านการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ (ทักษะทางปัญญา)

ด้านทักษะทางปัญญา	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)
นักศึกษาพบปัญหาต่าง ๆ ขณะทำงานกับชุมชนและทำงานกลุ่มกับเพื่อน นักศึกษาสามารถหาแนวทางแก้ไขได้อย่างเหมาะสม	60	20	11.30	8.69	0
การทำงานกับชุมชนทำให้นักศึกษาเห็นถึงความสำคัญของการคิดวิเคราะห์ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจ	59.6	11.61	20	8.78	0
นักศึกษาทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพกับกลุ่มในสถานการณ์ที่หลากหลาย	55.7	23.43	17.82	3.04	0
นักศึกษาสามารถค้นหาข้อเท็จจริงของชุมชนจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย	55.7	24.3	17.82	2.17	0
การทำงานกับชุมชน นักศึกษารู้จักการใช้ทักษะและความรู้ความเข้าใจในวิชาที่ได้ศึกษามาประกอบการทำกิจกรรม	54.8	28.67	10.43	6.08	0
นักศึกษามีปฏิสัมพันธ์กับชุมชนจะก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น	52.6	30.852	12.63	3.91	0
การทำงานกลุ่มนักศึกษาสามารถรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายมาเป็นอย่างดี	50.9	25.18	18.26	5.65	0
การทำงานร่วมกับชุมชนทำให้นักศึกษาเล็งเห็นถึงปัญหาสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน	50	30.43	13.04	6.52	0
การทำงานร่วมกับชุมชนและกลุ่มเพื่อนทำให้นักศึกษาประเมินทางเลือกเพื่อใช้ในการตัดสินใจได้	47.4	26.51	17.39	8.63	0

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ด้านทักษะทางปัญญา	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)
การทำงานร่วมกับชุมชนและเพื่อนจะ ช่วยให้นักศึกษาแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ อย่างดียึดมั่นคิด	47.4	26.51	15.21	10.86	0

จากตารางที่ 7 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าเมื่อนักศึกษาพบปัญหาต่าง ๆ ขณะทำงานกับชุมชนและทำงานกลุ่มกับเพื่อน นักศึกษาสามารถหาแนวทางแก้ไขได้อย่างเหมาะสมในระดับเห็นด้วยมากที่สุดร้อยละ 60 รองลงมาเห็นว่าการทำงานกับชุมชนทำให้นักศึกษาเห็นถึงความสำคัญของการคิดวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจ ร้อยละ 59.6 และเห็นว่านักศึกษาทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพกับกลุ่มในสถานการณ์ที่หลากหลายในระดับเห็นด้วยมาก ร้อยละ 55.7 เท่ากับกลุ่มตัวอย่างที่เห็นว่านักศึกษาสามารถค้นหาข้อเท็จจริงของชุมชนจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายคิดเป็นร้อยละ 55.7 นอกจากนี้ยังเห็นว่าในการทำงานกับชุมชน นักศึกษารู้จักการใช้ทักษะและความรู้ความเข้าใจในวิชาที่ได้ศึกษามาประกอบการทำกิจกรรมร้อยละ 54.8 โดยเห็นว่าการที่นักศึกษามีปฏิสัมพันธ์กับชุมชนจะก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้นคิดเป็นร้อยละ 52.6 และการทำงานกลุ่มนักศึกษาสามารถรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายมาเป็นอย่างดีร้อยละ 50.9 ส่วนการทำงานร่วมกับชุมชนทำให้นักศึกษาเล็งเห็นถึงปัญหาสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนร้อยละ 50 โดยที่การทำงานร่วมกับชุมชนและกลุ่มเพื่อนทำให้นักศึกษาประเมินทางเลือกเพื่อใช้ในการตัดสินใจได้ร้อยละ 47.4 ตรงกับการทำงานร่วมกับชุมชนและเพื่อนจะช่วยให้นักศึกษาแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างดีเยี่ยมคิดเป็นร้อยละ 47.4 เท่ากัน ซึ่งสรุปได้ว่านักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะทางปัญญาในการทำงานโครงการฯ ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดค่าเฉลี่ย 4.25

ส่วนที่ 4 ด้านทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ

ตารางที่ 8 ด้านการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ (ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ)

ด้านทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)
นักศึกษาสามารถริเริ่มและพัฒนาการเรียนรู้การทำงานร่วมกับชุมชน โดยมีอาจารย์เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำเล็กน้อย	55.7	30.82	13.47	0	0
จากการทำกิจกรรมฯ นักศึกษาเรียนรู้การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้	53	34.82	10	2.17	0
การทำงานกับชุมชนและกลุ่มเพื่อน นักศึกษาสามารถค้นหาข้อบกพร่องในความรู้และทักษะของตนเอง	51.7	20.03	26.08	2.17	0
การทำงานกับชุมชนและกลุ่มเพื่อน นักศึกษาสามารถค้นหาข้อบกพร่องในความรู้และทักษะของตนเอง	50.4	36.92	10.50	2.17	0
การทำงานกลุ่มจะช่วยให้นักศึกษาได้เรียนรู้การเป็นผู้นำคิด	50	48.69	0.43	0.86	0
การทำงานกับชุมชนและกลุ่มเพื่อน ช่วยให้นักศึกษาได้เรียนรู้การเคารพสิทธิของผู้อื่น และนักศึกษามีอิสระทางความคิดในการคิดและทำกิจกรรมต่าง ๆ	50	44.34	4.34	1.30	0
การทำงานกับชุมชน นักศึกษาพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชน	49.1	43.94	5.21	1.73	0
การทำงานกับกลุ่มเพื่อน นักศึกษาเรียนรู้ที่จะรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของเพื่อนในกลุ่มในระดับเห็นด้วยมากที่สุด	49	41.43	7.82	1.73	0

จากตารางที่ 8 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่านักศึกษาสามารถริเริ่มและพัฒนาการเรียนรู้การทำงานร่วมกับชุมชน โดยมีอาจารย์เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำเล็กน้อยในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ร้อยละ 55.7 และจากการทำกิจกรรมฯ นักศึกษาเรียนรู้การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ดีในระดับเห็นด้วยมาก ร้อยละ 53 ส่วนการทำงานกับชุมชนและกลุ่มเพื่อนนักศึกษาสามารถค้นหาข้อบกพร่องในความรู้และทักษะของตนเองได้ร้อยละ 51.7 นอกจากนี้เห็นว่าในการทำงานกลุ่ม นักศึกษาเรียนรู้ที่จะรับผิดชอบในกิจกรรมหรืองานที่ทำกับชุมชนตามที่ได้รับมอบหมาย ร้อยละ 50.4 โดยที่การทำงานกลุ่มจะช่วยให้ให้นักศึกษาได้เรียนรู้การเป็นผู้นำคิดเป็นร้อยละ 50 เท่ากับการทำงานกับชุมชนและกลุ่มเพื่อน ช่วยให้ นักศึกษาได้เรียนรู้การเคารพสิทธิของผู้อื่น และนักศึกษามีอิสระทางความคิดในการคิดและทำกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับการทำงานกับชุมชน นักศึกษาพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชนร้อยละ 49.1 โดยที่การทำงานกับกลุ่มเพื่อน นักศึกษาเรียนรู้ที่จะรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของเพื่อนในกลุ่มในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ร้อยละ 49 โดยสรุปพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบต่อการทำงานโครงการฯ ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดค่าเฉลี่ย 4.38

2.3 ด้านการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักศึกษาและชุมชน

ตารางที่ 9 ด้านการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ (การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักศึกษาและชุมชน)

ด้านการเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง นักศึกษาและชุมชน	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)
การทำงานร่วมกับชุมชน นักศึกษามี การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและศึกษา ความต้องการของชุมชน เพื่อนำข้อมูล มาต่อยอดให้เกิดประโยชน์กับชุมชน อย่างเป็นรูปธรรม	56.5	21.76	17.391	4.348	0
การทำงานร่วมกับชุมชน อาจารย์ และ เพื่อน นักศึกษามีความเชื่อมั่นใน ตนเองและผู้อื่น โดยการยอมรับฟังและ ปฏิบัติตามผู้อื่นถ้าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ ถูกต้องและเหมาะสม	53.9	22.18	18.261	5.652	0

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ด้านการเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง นักศึกษาและชุมชน	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)
การทำงานกลุ่ม นักศึกษาแต่ละคนมี ความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย และนำไปปฏิบัติให้สำเร็จ แล้วนำ ความรู้ที่ได้นั้นมาแบ่งปัน	53.5	31.71	8.69	6.08	0
การทำงานร่วมกับชุมชน อาจารย์ และ เพื่อน นักศึกษามีการร่วมกันแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้น	51.3	26.09	18.69	3.91	0
การทำงานกลุ่มสะท้อนให้เห็นถึง ความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในกลุ่ม	50.4	20.03	26.08	3.47	0
สมาชิกในกลุ่มมีการพึ่งพาช่วยเหลือซึ่ง กันและกัน เพื่อให้การทำงานร่วมกัน ประสบผลสำเร็จ	49.6	16.48	23.91	10	0
การทำงานร่วมกับชุมชน อาจารย์ และ เพื่อนเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน	49.6	33.44	14.78	2.17	0
การทำงานร่วมกับผู้อื่น นักศึกษาให้ ความช่วยเหลือและให้ข้อเสนอแนะที่เป็น ประโยชน์ต่อกันในระดับเห็นด้วยมาก	47	22.56	23.47	6.95	0
ความสำเร็จรายบุคคลถือว่าเป็น ความสำเร็จภายในกลุ่ม	45.7	26.47	19.56	8.26	0

จากตารางที่ 9 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าในการทำงานร่วมกับชุมชน นักศึกษามีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและศึกษาความต้องการของชุมชน เพื่อนำข้อมูลมาต่อยอดให้เกิดประโยชน์กับชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมในระดับเห็นด้วยมากที่สุดร้อยละ 56.5 รองลงมาเห็นว่าในการทำงานร่วมกับชุมชน อาจารย์ และเพื่อน นักศึกษามีความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น โดยการยอมรับฟังและปฏิบัติตามผู้อื่นถ้าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสมร้อยละ 53.9 และเห็นว่าในการทำงานกลุ่ม นักศึกษาแต่ละคนมีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายและนำไปปฏิบัติให้สำเร็จ แล้วนำความรู้ที่ได้นั้นมาแบ่งปันร้อยละ 53.5 ส่วนการทำงานร่วมกับชุมชน อาจารย์ และเพื่อน นักศึกษามีการร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร้อยละ 51.3

และสำหรับผลลัพธ์ของการทำงานกลุ่มสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในกลุ่มคิดเป็นร้อยละ 50.4 โดยที่สมาชิกในกลุ่มมีการพึ่งพาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้การทำงานร่วมกันประสบผลสำเร็จร้อยละ 49.6 เท่ากันกับการทำงานร่วมกับชุมชน อาจารย์ และเพื่อนเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน นอกจากนี้การทำงานร่วมกับผู้อื่น นักศึกษาให้ความช่วยเหลือและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อกันในระดับเห็นด้วยมาก ร้อยละ 47 และสุดท้ายเห็นว่าความสำเร็จรายบุคคลถือว่าเป็นความสำเร็จภายในกลุ่ม ร้อยละ 45.7

3. แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจและความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการฯ โดยสำรวจความคิดเห็นของประชาชนทั่วไป จำนวน 60 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 58.3 และเพศชายจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 41.7 และอายุโดยเฉลี่ยส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 18-25 ปี ร้อยละ 43.3 แบ่งคำถามย่อยออกเป็น 2 ส่วน สามารถสรุปได้ดังนี้

3.1 ความพึงพอใจในการจัดงาน

ตารางที่ 10 ความพึงพอใจในการจัดงาน (ผู้เข้าร่วมงาน)

ความพึงพอใจในการจัดงาน	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)
ความสนุกสนานกับการแสดงชุดต่าง ๆ บนเวทีในระดับพึงพอใจมาก	46.7	16.66	14.96	11.66	10
มารยาทและการสื่อสารของนักศึกษา กับพอใจต่อความเหมาะสมของวันที่จัดงาน	45	15	18.33	13.33	8.33
ความสนุกสนานกับเกมส์ต่างๆ	40	21.66	20	10	8.33
ความสนุกสนานกับการแข่งแรลลี่ จักรยานรักษะโลก	38.3	20	11.7	18.33	11.66
เวลาที่จัดแข่งแรลลี่จักรยานรักษะโลก	36.7	20.33	17.33	15.63	10

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ความพึงพอใจในการจัดงาน	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)
เวลาที่จัดนิทรรศการและการออกร้าน การแสดงผลงานนิทรรศการกลางแปลง และ ความรู้ที่ได้รับจากการชมนิทรรศการ และการออกร้าน รวมทั้งความพึงพอใจ กับผลิตภัณฑ์ที่นำมาจำหน่ายภายใน งาน	36.7	24.83	16.8	11.66	10
การอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น รถสุขา	33.3	20.03	18.33	3.91	13.33
ความเหมาะสมของสถานที่จัดงาน	15.22	31.7	31.7	3.83	6.66

จากตารางที่ 10 พบว่า ส่วนใหญ่พอใจกับความสนุกสนานกับการแสดงชุดต่าง ๆ บนเวทีในระดับ
พึงพอใจมาก ร้อยละ 46.7 รองลงมาพึงพอใจสำหรับมารยาทและการสื่อสารของนักศึกษาที่พอใจต่อ
ความเหมาะสมของวันที่จัดงานในระดับพึงพอใจมากเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 45 ส่วนด้านความพึงพอใจกับ
ความสนุกสนานกับเกมส์ต่างๆ ร้อยละ 40 โดยที่พอใจกับความสนุกสนานกับการแข่งแรลลี่ จักรยานรักษ์
โลกร้อยละ 38.3 นอกจากนี้ความพึงพอใจกับความเหมาะสมของเวลาที่จัดแข่งแรลลี่จักรยานรักษ์โลก
ความพึงพอใจกับความเหมาะสมของเวลาที่จัดนิทรรศการและการออกร้าน การแสดงผลงานนิทรรศ
กลางแปลง และความรู้ที่ได้รับจากการชมนิทรรศการและการออกร้าน รวมทั้งความพึงพอใจกับผลิตภัณฑ์
ที่นำมาจำหน่ายภายในงานในระดับพึงพอใจปานกลาง ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตอบตรงกันที่ร้อยละ 36.7
ส่วนการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น รถสุขา ร้อยละ 33.3 และพอใจกับความเหมาะสมของสถานที่จัด
งานในระดับพึงพอใจปานกลางและมากเท่ากันคือ ร้อยละ 31.7 โดยสรุป ส่วนใหญ่พอใจกับกิจกรรม
ทั้งหมดในระดับพึงพอใจมาก ร้อยละ 3.68

3.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการฯ

ตารางที่ 11 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการฯ (ผู้เข้าร่วมงาน)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการฯ	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)
ต้องการมาร่วมกิจกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างชุมชนกับมหาวิทยาลัยในครั้งต่อไป	100	0	0	0	0
รู้สึกดีใจที่ได้เห็นความร่วมมือที่เกิดขึ้นระหว่างชุมชนกับมหาวิทยาลัยฯ และอยากให้กิจกรรมแบบนี้ในโอกาสต่อไป	50	20	4.34	8.33	5
การเข้าร่วมกิจกรรมนี้มีความคุ้มค่า	41	19	3.91	13.33	11.66
กิจกรรมนี้ทำให้มีความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาหรือของดีของชุมชนเชียงรากน้อย	40	15	5.65	15	10
กิจกรรมนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนกับมหาวิทยาลัยฯ	38.3	21.70	4.34	13.33	10
ได้รับแรงบันดาลใจที่จะนำสิ่งที่พบเห็นในกิจกรรมครั้งนี้ไปเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว	35.7	20.96	4.78	16.66	8.33

จากตารางที่ 11 พบว่า ร้อยละ 100 ต้องการมาร่วมกิจกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างชุมชนกับมหาวิทยาลัยในครั้งต่อไป โดยส่วนใหญ่เห็นว่ากิจกรรมดังกล่าวทำให้ไว้วางใจมหาวิทยาลัยกรุงเทพมากขึ้นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดร้อยละ 50 รองลงมาเห็นว่ารู้สึกดีใจที่ได้เห็นความร่วมมือที่เกิดขึ้นระหว่างชุมชนกับมหาวิทยาลัยฯ และอยากให้กิจกรรมแบบนี้ในโอกาสต่อไป และเห็นว่าการเข้าร่วมกิจกรรมนี้มีความคุ้มค่าคิดเป็นร้อยละ 41 นอกจากนี้กิจกรรมนี้ทำให้มีความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาหรือของดีของชุมชนเชียงรากน้อยร้อยละ 40 และกิจกรรมนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนกับ

มหาวิทยาลัยฯ ร้อยละ 38.3 ส่วนเห็นว่าได้รับแรงบันดาลใจที่จะนำสิ่งที่พบเห็นในกิจกรรมครั้งนี้ไปเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวร้อยละ 35.7 โดยสรุป ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการฯ ในระดับเห็นด้วยมากที่ค่าเฉลี่ย 3.92

4. แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจและความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการฯ โดยสำรวจความคิดเห็นของคนในชุมชนเพียงรากน้อย จำนวน 18 คน พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 36.7 และเพศชายอีกจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 23.3 มีอายุโดยเฉลี่ยอยู่ที่ระหว่าง 35-44 ปี จำนวน 7 คนคิดเป็นร้อยละ 23.3 ส่วนใหญ่มาจากหมู่บ้านศาลาพัน จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 และมีการรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับโครงการจากแกนนำชุมชนมากที่สุดคือ ร้อยละ 36.7 แบ่งคำถามย่อยออกเป็น 2 ส่วน โดยสรุปรายละเอียดดังนี้

4.2 ความพึงพอใจในการจัดงาน

ตารางที่ 12 ความพึงพอใจในการจัดงาน (กลุ่มแกนนำชาวบ้าน)

ความพึงพอใจในการจัดงาน	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)
ความรู้ที่ได้รับจากการชมนิทรรศการและการออกร้าน	36.7	35.52	27.77	0	0
มารยาทและการสื่อสารของนักศึกษา	33.3	44.47	16.66	5.55	0
ความเหมาะสมของเวลาที่จัดแข่งแรลลี่จักรยานรักษ์โลก	33.3	27.81	38.88	0	0
พอใจกับกิจกรรมทั้งหมด	30.99	24.56	27.77	16.66	0
ความสนุกสนานกับการแสดงชุดต่าง ๆ บนเวทีกับความสนุกสนาน	30	36.66	22.22	11.11	0
การแข่งขันแรลลี่จักรยานรักษ์โลก	30	42.22	16.66	5.55	5.55
ด้านเหมาะสมของเวลาที่จัดนิทรรศการและการออกร้านการแสดงภาพยนตร์กลางแปลงใน กับ	26.7	28.85	33.33	11.11	0
ความสนุกสนานกับเกมส์ต่างๆ	26.7	39.96	27.77	5.55	0

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ความพึงพอใจในการจัดงาน	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)
การอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น รถสุขา	1.09	26.7	22.74	16.66	0
ความเหมาะสมของวันที่จัดงาน	44.88	23.3	16.38	15	0
ความเหมาะสมของสถานที่จัดงาน	20	20	20	40	0

จากตารางที่ 12 พบว่า สำหรับความรู้ที่ได้รับจากการชมนิทรรศการและการออกร้าน ผู้ตอบแบบส่วนใหญ่พึงพอใจคิดเป็นร้อยละ 36.7 สำหรับมารยาทและการสื่อสารของนักศึกษา กับความเหมาะสมของเวลาที่จัดแข่งแรลลี่จักรยานรักษ์โลกในระดับพึงพอใจ ร้อยละ 33.3 และส่วนใหญ่พอใจกับกิจกรรมทั้งหมดในระดับพึงพอใจมากที่สุดร้อยละ 30.99 ส่วนความสนุกสนานกับการแสดงชุดต่าง ๆ บนเวทีกับความสนุกสนานกับการแข่งแรลลี่จักรยานรักษ์โลก ในระดับพึงพอใจร้อยละ 30 ด้านเหมาะสมของเวลาที่จัดนิทรรศการและการออกร้านการแสดงภาพยนตร์กลางแปลงใน กับความสนุกสนานกับเกมส์ต่างๆ และการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น รถสุขา ในระดับพึงพอใจมากที่สุดร้อยละ 26.7 ส่วนความพึงพอใจต่อความเหมาะสมของวันที่จัดงานพึงพอใจมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 23.3 ด้านความเหมาะสมของสถานที่จัดงานในระดับพึงพอใจปานกลาง มาก และมากที่สุดเท่ากันคือ ร้อยละ 20

4.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการฯ

ตารางที่ 13 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการฯ (กลุ่มแกนนำชาวบ้าน)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการฯ	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)
ต้องการมาร่วมกิจกรรมที่เกิดขึ้น ระหว่างชุมชนกับมหาวิทยาลัยในครั้ง ต่อไป	100	0	0	0	0
การเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้มีความ คุ้มค่า	50	27.77	16.66	0	0

ตารางที่ 13 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการฯ	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)
กิจกรรมดังกล่าวทำให้ท่านอยากต่อยอดของดีที่ชุมชนของท่านมีอยู่ให้เป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับต่อไป	35.52	36.7	16.66	0	0
กิจกรรมนี้ทำให้มีความภาคภูมิใจในชุมชนเชียงรากน้อย	29.96	36.7	11.11	16.66	5.55
อยากให้มีการจัดกิจกรรมแบบนี้ในโอกาสต่อไป	33.3	38.92	22.22	5.55	0
กิจกรรมดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนกับมหาวิทยาลัยฯ	30	47.77	11.11	11.11	0
รู้สึกดีใจที่เห็นความร่วมมือที่เกิดขึ้นระหว่างชุมชนกับมหาวิทยาลัย	30	53.33	5.55	11.11	0
ได้รับแรงบันดาลใจที่จะนำสิ่งที่พบเห็นในกิจกรรมครั้งนี้ไปเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว	49.18	26.7	24.11	0	0

จากตารางที่ 13 พบว่า ร้อยละ 100 ต้องการมาร่วมกิจกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างชุมชนกับมหาวิทยาลัยในครั้งต่อไป โดยที่เห็นว่าการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้มีความคุ้มค่าร้อยละ 50 และเห็นว่ากิจกรรมดังกล่าวทำให้ท่านอยากต่อยอดของดีที่ชุมชนของท่านมีอยู่ให้เป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับต่อไป และกิจกรรมนี้ทำให้มีความภาคภูมิใจในชุมชนเชียงรากน้อยในระดับเห็นด้วยมากร้อยละ 36.7 โดยที่อยากให้มีการจัดกิจกรรมแบบนี้ในโอกาสต่อไปร้อยละ 33.3 ส่วนกิจกรรมดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนกับมหาวิทยาลัยฯ และรู้สึกดีใจที่เห็นความร่วมมือที่เกิดขึ้นระหว่างชุมชนกับมหาวิทยาลัย ร้อยละ 30 นอกจากนี้ยังได้รับแรงบันดาลใจที่จะนำสิ่งที่พบเห็นในกิจกรรมครั้งนี้ไปเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวในระดับเห็นด้วยมาก ร้อยละ 26.7 โดยสรุปพบว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการฯ ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย 4.16

5. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

1. ความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมการแข่งขันจักรยานรักษ์โลก

ส่วนใหญ่เห็นว่ากิจกรรมดังกล่าวช่วยส่งเสริมเรื่องการออกกำลังกายทำให้สุขภาพแข็งแรง ได้ทำบุญไหว้พระ 9 วัด กระชับความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับมหาวิทยาลัยฯ เป็นกิจกรรมที่แปลกแต่สนุก มีความต้องการอยากให้จัดโครงการแบบนี้อีก รวมทั้งรักษาสีสิ่งแวดล้อมด้วย

2. ความพึงพอใจกับการจัดกิจกรรมฯ

ผู้ให้สัมภาษณ์พึงพอใจกับกิจกรรมที่เกิดขึ้น อยากจะให้มีการจัดอีกในอนาคต เพราะมีความสนุกสนานและนักศึกษาเป็นกันเอง แต่บางส่วนก็แนะนำว่ามีการประชาสัมพันธ์ที่น้อยเกินไปทำให้คนในชุมชนไม่ทราบข่าว รวมทั้งมีฝนตกทำให้สถานที่แฉะแฉะดูไม่น่ามาเที่ยว กิจกรรมน้อยเกินไป และสถานที่ไม่เหมาะสมกับการจัดงาน

3. ความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การจัดกิจกรรมฯ

ผู้ให้สัมภาษณ์บางส่วนเข้าใจว่าวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมคือ การสืบสานวัฒนธรรมมอญรวมทั้งประเพณีเก่า ๆ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับมหาวิทยาลัยฯ การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม การกระจายสินค้า OTOP รวมทั้งบางส่วนไม่ทราบว่ากิจกรรมที่จัดขึ้นมีวัตถุประสงค์อะไรเนื่องจากไม่มีผู้แจ้ง

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมฯ

ส่วนใหญ่เห็นว่ามีประโยชน์กับชุมชนและมหาวิทยาลัยฯ เนื่องจากเป็นการสร้างความสัมพันธ์ ความสามัคคี และเป็นการแสดงให้เห็นถึงความใส่ใจของมหาวิทยาลัยที่มีต่อชุมชน รวมทั้งเป็นการเผยแพร่ชนมหาวาน เช่น ขนมหง ซึ่งป็นขนมประจำท้องถิ่น

5. คำแนะนำเกี่ยวกับกิจกรรมครั้งต่อไป

ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นว่าควรจัดกิจกรรมแบบนี้ต่ออีกในอนาคต แต่ขอให้พิจารณาเรื่องการเพิ่มกิจกรรม รวมทั้งลักษณะของกิจกรรมที่ควรมีความเหมาะสมมากกว่านี้ และควรปรับปรุงการประชาสัมพันธ์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

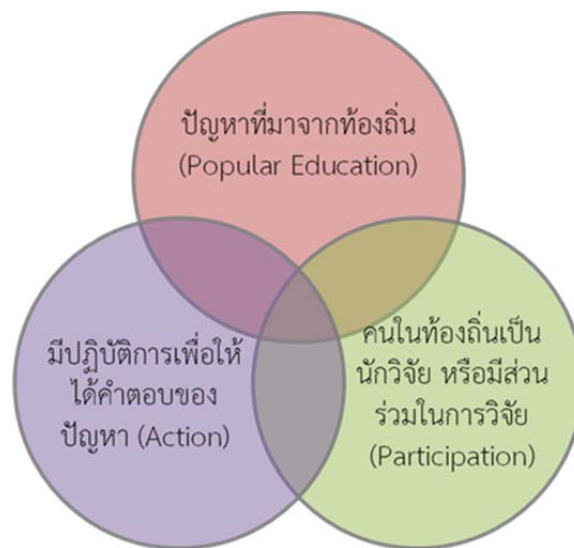
คณะนิเทศศาสตร์ได้มีทำงานบริการวิชาการร่วมกับคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และชุมชนตำบลเชียงรากน้อยหลายโครงการ เช่น โครงการ 3-3-9 พื้นที่สร้างสรรค์...บ้านรักษ์ บ้านรู้ โครงการกินอย่างไทย ทำอย่างไร ฝรั่งอยากรู้ โครงการบัดดี้อาสา โครงการแบ่งปันรอยยิ้มเพื่อชุมชน และโครงการละครกลางแปลง...สำแดงชุมชน โดยสรุปจากการทำโครงการบริการวิชาการฯ ร่วมกันระหว่างคณะนิเทศศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์และชุมชนตำบลเชียงรากน้อย พบว่า ทั้งสองฝ่ายมีความมุ่งมั่นจะผลักดันให้เกิด “แหล่งเรียนรู้” ร่วมกันซึ่งอาจจะออกมาในรูปของ “พิพิธภัณฑ์เรือ” ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตชาวมอญ เนื่องจากในชุมชนเชียงรากน้อยมีหมู่บ้านศาลาแดงเหนือที่มีความเข้มแข็งมากในเรื่องของภูมิปัญญา และวิถีมอญ มีศิลปวัฒนธรรม ประเพณี สถาปัตยกรรม ที่ยังคงอนุรักษ์มาจากรุ่นต่อรุ่นจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น จึงเป็นความต้องการอย่างแรงกล้าของชาวบ้านที่ต้องการให้สิ่งเหล่านี้คงอยู่และเผยแพร่สู่สาธารณชน ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในวิถีชีวิต และประวัติศาสตร์ของชุมชน รวมทั้งในที่สุดจะทำให้เกิดเป็นชุมชนเข้มแข็งและมีการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งในเรื่องดังกล่าวคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ เล็งเห็นความสำคัญและต้องการช่วยในเรื่องการถ่ายทอดกระบวนการแนวคิดต่าง ๆ เพื่อให้ความต้องการของชุมชนเกิดขึ้นได้เป็นรูปธรรม

อย่างไรก็ตามการจะเกิด “แหล่งเรียนรู้” หรือที่คณะนิเทศศาสตร์เรียกว่า “พื้นที่สร้างสรรค์” (Creative Space) คนที่จะต้องเป็นหัวเรือสำคัญในการคิด การทำ และการบริหารดูแลจัดการคือ ชุมชน เนื่องจากมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ชาวบ้านทุกคนหรือส่วนใหญ่ในหมู่บ้านฯ ต้องมีความคิด ความเข้าใจ ความต้องการที่สอดคล้องกันไปทิศทางเดียวกัน ดังนั้น สิ่งที่สำคัญในการดำเนินโครงการบริการวิชาการ แก่สังคม คือการขับเคลื่อนความคิดของชาวบ้านให้เห็นความสำคัญของความยั่งยืนและความเข้มแข็งของหมู่บ้านของตน มีความศรัทธาในรากเหง้าของตนเอง มีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อชุมชน และมุ่งมั่นที่จะงานเพื่อผลประโยชน์ต่อส่วนรวม

2. ในช่วงปีการศึกษา 2556 (ช่วงเวลาดำเนินกิจกรรมพ.ศ.2556-2557) จากความล้มเหลวการเจรจาวิจัยเพื่อท้องถิ่นสู่การดำเนินโครงการ “มอญ ช้อน ภูมิ” ครั้งที่ 1

จากการร่วมมือกันภายใต้โครงการบริการวิชาการแก่สังคม ในการจัดกิจกรรมและโครงการ 6 กิจกรรม ได้แก่ 1) เวทีเสวนา บัดดี้ภูมิปัญญา ค้นที่มาเชียงรากน้อย 2)โครงการ 3-3-9 พื้นที่สร้างสรรค์...บ้านรักษ์ บ้านรู้ 3) โครงการกินอย่างไทย ทำอย่างไร ฝรั่งอยากรู้ 4) โครงการบัดดี้อาสา 5) โครงการแบ่งปันรอยยิ้มเพื่อชุมชน และ 6) โครงการละครกลางแปลง...สำแดงชุมชน ในปีการศึกษานี้โดย

ความตั้งใจระดับมหาวิทยาลัยที่จะสร้างงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (community-based research) ทางคณะทำงานบริการวิชาการจึงนำบทเรียนจากกิจกรรมที่ผ่านมามาทบทวน และตัดสินใจเลือกพื้นที่เป้าหมายให้เล็กลง คือจากระดับตำบลเชียงรากน้อย ที่มีถึง 5 หมู่บ้าน พวกเราจึงเลือก หมู่ 2 หมู่บ้านศาลาแดงเหนือ มาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการลงพื้นที่ต่อยอดแนวความคิดร่วมกันต่อไป โดยในครั้งนี้นำทางคณะทำงานและพี่เลี้ยงด้านงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้ลงไปสื่อสารกับตัวแทนชาวบ้านในระดับผู้นำชุมชน (ผู้ใหญ่อนุวัตร ใจชอบ) และปราชญ์ผู้มากไปด้วยองค์ความรู้ (มาณพ แก้วหยก) เพื่อเสนอแนวทางการทำวิจัยเพื่อท้องถิ่น ตามกรอบเป้าหมายของมหาวิทยาลัยกำหนดไว้

ภาพที่ 17 กรอบการดำเนินงานวิจัยท้องถิ่น

จากภาพที่ 17 คือกรอบการดำเนินงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่มหาวิทยาลัยจะนำลงไปใช้กับหมู่บ้าน โดยการลงพื้นที่ในครั้งนั้นเพื่อสร้างความเข้าใจกับตัวแทนชาวบ้านนั้นใช้เวลาในการเจรจา และหารือร่วมกันมากกว่า 3 ชั่วโมง บริเวณศาลาริมแม่น้ำเจ้าพระยาในหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ โดยพบโจทย์ที่มาจากตัวแทนชาวบ้านเพื่อดำเนินการ คือ “การสูญหายของวัฒนธรรมและการสืบทอดภูมิปัญญา” จากโจทย์ทุกคนก็เห็นด้วยว่าโจทย์นี้สำคัญมาก เพราะเรื่องราวของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของคนมอญหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ มีเพียงแต่ผู้สูงอายุ ที่มากกว่า 60 ปีขึ้นไปที่รับรู้ แต่ไม่มีวิธีที่จะถ่ายทอดเพราะมีช่องว่างระหว่างวัยกับเด็กและเยาวชนคนรุ่นใหม่ อีกทั้งหนุ่มสาววัยกลางคนส่วนใหญ่ก็ออกไปทำงานนอกพื้นที่ตามโรงงานอุตสาหกรรมนคร หรือบางทีก็ไปมีบ้านเรือนอาศัยอยู่พื้นที่อื่นในเขตจังหวัดปทุมธานี เพื่อสะดวกในการเดินทางและการทำงาน เพราะฉะนั้นเด็กและเยาวชนบางครอบครัวจะอยู่กับปู่ย่า ตายาย

ในหมู่บ้าน เสารอหิทธิย์พ่อแม่จึงมารับไปบ้างก็มี ซึ่งจากข้อมูลทีกล่าวนี้นี้เรียกได้ว่าเป็นที่มาของสภาพปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่อย่างเห็นได้ชัด

จากการเจรจาและหารือในครั้งนั้นที่จะสร้างนักวิจัยท้องถิ่น คือ ใจทย์ต้องมาจากชาวบ้านหรือท้องถิ่น ซึ่งเราได้ใจทย์ร่วมกันที่พร้อมจะเดินหน้า แต่การที่จะให้ผู้นำหรือชาวบ้านลุกขึ้นมาทำวิจัยเองนั้นกลับไม่เป็นผล ด้วยภาระงานที่ต้องทำมากมายทั้งดูแลครอบครัว และงานทั่วไป อีกทั้งภาพความคิดของชาวบ้านกลับมองสิ่งที่จะแก้ปัญหาและสร้างการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมเพื่อนำไปสู่การสืบทอดนั้น คือหมู่บ้านศาลาแดงเหนือจะต้องมีพิพิธภัณฑ์ที่เป็นอาคารโครงสร้างเท่านั้น ซึ่งทางคณะทำงานก็ใช้เวลาเจรจายาวนาน แต่ก็ไม่เป็นผลสำเร็จ

หลังจากนั้นมหาวิทยาลัยกรุงเทพและพี่เลี้ยงจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยได้กลับมาหารือและคิดทบทวนว่าเกิดอะไรขึ้นเพื่อร่วมกันหาทางแก้ไข จึงได้ข้อสรุปของการเจรจาที่ไม่สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ คือ มหาวิทยาลัยกรุงเทพได้เข้ามาในพื้นที่ตำบลเชียงรากน้อย ซึ่งถือว่าเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ใหม่ของการลงมาทำงานบริการวิชาการแก่สังคม เป็นไปได้ว่าโครงการต่าง ๆ ที่มหาวิทยาลัยลงแรงมาทำกับชาวบ้านนั้นยังไม่ถูกจริตกันและกัน เหมือนกับว่าโครงการเก่ายังไม่สัมฤทธิ์ โครงการใหม่มาอีกแล้ว จึงอาจเป็นไปได้ที่กลุ่มชาวบ้านในหมู่บ้านจะยังไม่ไว้วางใจกับทางมหาวิทยาลัย แถมยังจะหางานหรือโครงการใหม่มาเพิ่มภาระอีก ซึ่งความเป็นจริงการดำเนินงานโครงสร้างของพิพิธภัณฑ์เรือนั้นเป็นเป้าหมายที่ชัดเจนที่สุด แต่ชาวบ้านยังไม่เข้าใจตัวแปรในเรื่องของการใช้งบประมาณสูงและเวลาในการสร้างนาน จึงต้องใช้เวลาในการระดมทุนหรือหาแหล่งเงินทุนมาสนับสนุนในการจัดการดำเนินการสร้าง ซึ่งต้องเข้าใจร่วมกันว่ามหาวิทยาลัยกรุงเทพไม่ใช่แหล่งเงินทุนที่จะเข้ามาจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ เพียงแต่เรามาช่วยขับเคลื่อนร่วมกัน โดยที่ผ่านมาคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ได้จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านผลงานของนักศึกษา และจัดเวทีให้ชาวบ้านมาช่วยกันคัดเลือกแบบตามความชอบ เพื่อลงคะแนนผลงานที่ชื่นชอบมากที่สุด ดังภาพที่ 18

ภาพที่ 18 บรรยายการวันจัดนิทรรศการคัดเลือกผลงานพิพิธภัณฑ์เรือ
จากโครงการบริการวิชาการแก่สังคมของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

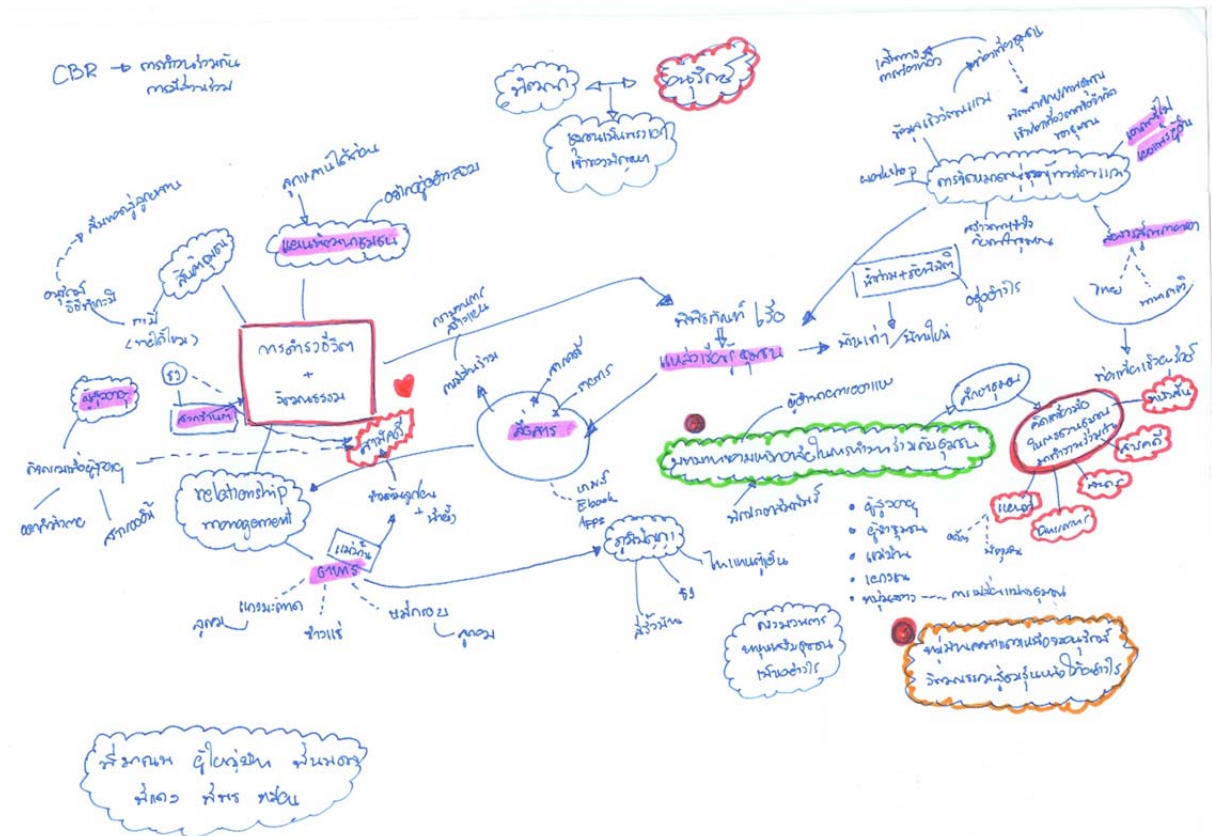
ดังนั้นจึงนำปัญหาหรือโจทย์ของชาวบ้านหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ “การสูญหายของวัฒนธรรมและการสืบทอดภูมิปัญญา” มาหาวิธีการร่วมกันว่าจะช่วยแก้ปัญหานี้อย่างไร ภายใต้การดำเนินโครงการบริการวิชาการแก่สังคมในระดับมหาวิทยาลัย โดยได้รับความร่วมมือจากคณะวิชา 4 คณะด้วยกัน คือ คณะนิเทศศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ และคณะมนุษยศาสตร์และการจัดการการท่องเที่ยว มุ่งประเด็นไปที่การพัฒนาพื้นที่ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา และการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาให้คงอยู่ แต่ละคณะได้นำเสนอประเด็นเพื่อนำไปนำเสนอกับชาวบ้าน ดังนี้

คณะนิเทศศาสตร์ เล็งเห็นวัฒนธรรมมอญกับการดำรงชีวิต การสร้างกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุและการพัฒนาสินค้าชุมชน รวมไปถึงการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมต่อแผนพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง เพื่อกำหนดบทบาทของมหาวิทยาลัยในการทำงานร่วมกับชุมชน

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สนใจประเด็นแหล่งเรียนรู้ชุมชน และการอนุรักษ์บ้านเก่า และสถาปัตยกรรมบ้านใหม่ในหมู่บ้าน

คณะศิลปกรรมศาสตร์ อยากสร้างสินค้าชุมชนเชิงอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ชนรุ่นหลัง

คณะมนุษยศาสตร์และการจัดการการท่องเที่ยว มองในประเด็นการจัดหมวดหมู่ความรู้ทางวัฒนธรรมเพื่อถ่ายทอดสู่นานาชาติ และการพัฒนาองค์ความรู้ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 19 กรอบความคิดเชิงบูรณาการจากโครงการบริการวิชาการแก่สังคมระดับคณะ 4 คณะ

จากภาพที่ 19 เกิดจากการระดมความคิดการดำเนินงานบริการวิชาการแก่สังคม ผ่าน
กรอบความคิดเชิงบูรณาการที่นำโจทย์ของชาวบ้านศาลาแดงเหนือมาปรับใช้กับแผนการดำเนินโครงการ
บริการวิชาการ ก็ได้มีการหารือกันในระดับผู้นำชุมชนถึงการที่มหาวิทยาลัยจะเข้ามาดำเนินการตามโจทย์
โดยวางแผนการใช้สื่อกิจกรรมต่าง ๆ เข้ามาสร้างการมีส่วนร่วมกับชาวบ้านในพื้นที่

ตัวแทนคณะทำงานทั้ง 4 คณะได้หารือร่วมกันถึงการทำงานเชิงบูรณาการ โดยประเมินถึง ประโยชน์หรือผลกระทบของการให้บริการวิชาการแก่ชุมชน สามารถสรุปได้ดังนี้

- 1) การสร้างความเชื่อมั่น ความศรัทธา ความไว้วางใจ และความสัมพันธ์ที่ดีจากคนในชุมชนต่อคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

2) การจุติประกายให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียได้ตระหนักถึงคุณค่าที่แท้จริงของการเรียนรู้ร่วมกัน โดยสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความต้องการ เพื่อนำไปสู่การพัฒนากิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างเป็นรูปธรรม

3) การสร้างความตระหนักในการรับรู้ถึงความเป็นมอญให้เกิดขึ้นกับคนทุกกลุ่มในหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ ทำให้เกิดจิตสำนึกในชาติพันธุ์ของตนเอง มองเห็นความสวยงามของขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมที่ควรจะอนุรักษ์สืบทอดต่อไปนำไปสู่ผู้ประกอบการทางวัฒนธรรม

ดังนั้น การให้บริการทางวิชาการต่อสังคม จึงเปรียบเสมือนเป็นการจุติประกายให้คนในหมู่บ้านได้หันกลับมามองต้นทุนที่มีค่าของตนเองและสืบสานสิ่งดีงามต่อไป ส่งผลให้การทำงานร่วมกันบนค่านิยมเดียวกันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถต่อยอดการทำงานร่วมกันสู่กิจกรรมจิตอาสา และเครือข่ายจิตอาสาที่พร้อมช่วยเหลือชุมชนอื่น ๆ ได้ต่อไป จนนำมาสู่การบูรณาการหลอมรวมทางความคิดและการเรียนการสอน เพื่อนำนักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการที่จะสื่อสารมุมมองของวัฒนธรรมชุมชนมอญให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง

นอกจากนี้การดำเนินงานบริการวิชาการแก่สังคมของคณะนิเทศศาสตร์นั้นได้ดำเนินกิจกรรมหรือโครงการอย่างมีส่วนร่วมกับชาวบ้านในหมู่บ้านศาลาแดงเหนืออย่างต่อเนื่อง ดังนี้

1. คณะกรรมการบริการวิชาการแก่สังคม คณะนิเทศศาสตร์ ได้นำข้อเสนอแนะที่ได้มาพัฒนาแนวทางการดำเนินงานเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง สำหรับปีการศึกษา 2556 โดยได้ร่วมสนับสนุนและผลักดันให้หมู่บ้านศาลาแดงเหนือเข้าประกวดโครงการหมู่บ้านร่มเย็นเป็นสุข ระดับมั่งมีศรีสุข ซึ่งจัดโดยกรมการพัฒนาชุมชน (โครงการจัดประกวดในวันจันทร์ที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2556) ทางคณะกรรมการบริการวิชาการร่วมตรวจสอบข้อมูล แนะนำการเขียนข้อมูล และช่วยกันผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แนะนำหมู่บ้าน ซึ่งการร่วมกันสร้างสื่อชุดนี้ทำให้พบองค์ความรู้ในแต่ละด้านของหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ ที่ชาวบ้านได้หมู่บ้านวางไว้แบบไม่เป็นทางการ กล่าวคือ อนุวัตร ใจชอบ (ผู้ใหญ่บ้าน) จะเป็นปราชญ์ความรู้ทางด้านสถาปัตยกรรมภายในหมู่บ้านและวัด นกดล แสงปลั่ง (ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน) ปราชญ์ความรู้ทางด้านวิถีการดำเนินชีวิตของคนในหมู่บ้านและการค้าขายทางเรือ มาณพ แก้วหยก ปราชญ์ผู้รู้ทางด้านชาติพันธุ์ ขนบธรรมเนียมและประเพณีต่าง ๆ ปาริณา นุตรทิม ปราชญ์ทางด้านสิ่งแวดล้อมและวิถีอาหารของชาวมอญ หมื่น จักรกลม ปราชญ์ความรู้ทางด้านศาสนา

2. โครงการพิเศษต่าง ๆ เช่น มอญ ซ่อน ภูมิ เป็นโครงการต่อเนื่องจาก ปีการศึกษา 2554-2555 (3-3-9 ปันรักษ์ ปันรู้) โดยนำผลจากการประเมินโครงการบริการวิชาการแก่สังคมของคณะฯ ผ่านการประชุม การสำรวจความพึงพอใจ และการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสีย มาพัฒนาต่อยอดด้วยการขยายผลของการมีส่วนร่วมในระดับกว้างขึ้น โดยให้คนในพื้นที่ตำบลเชียงรากน้อยได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมร่วมกัน เพราะพื้นที่ศาลาแดงเหนือไม่ห่างไกลจากหมู่บ้านอื่นมากนัก รวมทั้งการบูรณาการข้ามหลักสูตร ข้ามคณะวิชา และข้ามหน่วยงานมากขึ้น โดยในปีการศึกษา 2556 นี้ โครงการ มอญ ซ่อน ภูมิ ได้ขยายความร่วมมือระหว่างนักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ หลักสูตรปริญญาตรี ร่วมกับนักศึกษาหลักสูตรปริญญาโท คณะนิเทศศาสตร์ สาขาการสื่อสารกลยุทธ์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และสมาคมศิษย์เก่า มหาวิทยาลัยกรุงเทพ โดยสามารถกระตุ้นให้ชุมชนท้องถิ่นเล็งเห็นความสำคัญของการสร้างเครือข่ายผู้นำชุมชนในพื้นที่ให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยในปีการศึกษา 2557 นี้ ชุมชนหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ จะพัฒนาเครือข่ายผู้นำชุมชนอาวุโส และเครือข่ายผู้นำชุมชนยุวชนจิตอาสา เพื่อเป็นแกนนำสำคัญในการพัฒนาโครงการ มอญ ซ่อน ภูมิ ให้ตอบโจทย์ชุมชนท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพชุมชนหรือองค์กรสร้างกลไกที่มีการพัฒนาตนเอง โดยคงอัตลักษณ์ของคนในชุมชนและเอกลักษณ์ของท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องหรือยั่งยืน

ชุมชนหมู่บ้านศาลาแดงเหนือสามารถพัฒนาตนเองจากการได้รับความรู้จากคณะนิเทศศาสตร์ โดยคงอัตลักษณ์ของตนเอง จากการดำเนินโครงการพิเศษต่าง ๆ มอญ ซ่อน ภูมิ ได้มีการส่งเสริมให้ชุมชนหมู่บ้านศาลาแดงเหนืออัตลักษณ์ด้านอาหารที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ข้าวแหม่มอญที่จะผลิตขึ้นในช่วงฤดูร้อนและเป็นอาหารสำคัญสำหรับเทศกาลสงกรานต์ หรือแกงมะตาดที่จะมีเฉพาะในฤดูฝนที่ต้นมะตาดกำลังออกผล เป็นต้น หรือการคงเอกลักษณ์ในเรื่องของความเชื่อด้านศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม เช่น การสงฆ์พระตามแบบฉบับชาวมอญ และการตักบาตรน้ำผึ้ง เป็นต้น

ผลกระทบที่เกิดประโยชน์สร้างคุณค่าต่อสังคมหรือชุมชนหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ โดยชุมชนเกิดการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. จากโครงการมอญ ซ่อน ภูมิ นอกจากจะเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกรักบ้านเกิด สร้างความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาและวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวแล้ว ยังก่อให้เกิดเครือข่ายผู้นำในชุมชน 2 กลุ่มสำคัญ คือ เครือข่ายผู้นำชุมชนอาวุโส และเครือข่ายผู้นำชุมชนยุวชนอาสา ที่จะเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาพิพิธภัณฑ์แห่งการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน มหาวิทยาลัย และผู้มี

ส่วนได้ส่วนเสียในปีการศึกษา 2557 อย่างเป็นรูปธรรม อันจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืนด้วยตนเอง ซึ่งในวันที่มีการจัดกิจกรรมมอญซ่อนภูมินี้ประกอบไปด้วยเนื้อหาที่มาจากชุดความรู้ที่ชาวบ้านได้หารือร่วมกัน โดยแบ่งเป็นกิจกรรมช่วงเช้าใส่บาตรและปั้นยี่ม่อภูมิ ปั่นจักรยายชมวิถีชีวิตหมู่บ้าน

2. การจัดนิทรรศการภาพเก่า เล่าเรื่อง เป็นการจุดประกายให้เกิดกระแสอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต ความเชื่อ และสิ่งต่างๆ มากมายที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ชุมชนมอญ โดยก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างคนในหมู่บ้านทุกรัฐที่จะช่วยกันอนุรักษ์ความเป็นมอญให้ดำรงอยู่ต่อไป รวมทั้งปลูกจิตสำนึกของความเป็นมอญให้แก่คนในหมู่บ้านอีกด้วย

3. เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชุมชนหมู่บ้านศาลาแดงเหนือกับคณะนิเทศศาสตร์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ อีกทั้งเป็นการสร้างพันธมิตรเครือข่ายชุมชนที่สามารถจะขยายไปในวงกว้างมากขึ้น ไม่ใช่แค่ชาวมอญหมู่บ้านศาลาแดงเหนือกับคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพเท่านั้น แต่จะยังแผ่ขยายไปยังชุมชนมอญอื่น ๆ และจะกลายเป็นเครือข่ายที่ประสานความร่วมมือกันในการอนุรักษ์ขนบชาติพันธุ์มอญไว้ให้คงอยู่

มหาวิทยาลัยเลือกประเด็นการขึ้น ป้องกัน หรือแก้ปัญหาสังคมในด้านสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนโดยได้รับการเห็นชอบจากสภาสถาบันและคณะฯ ร่วมกับฝ่ายบริการการศึกษาและสวัสดิการ ดังนั้น คณะกรรมการบริการวิชาการแก่สังคมของคณะนิเทศศาสตร์ ได้เปิดสอนรายวิชา COM 857 Integrated Academic Social Responsibility Project ควบคู่ไปกับการดำเนินการวางแผนดำเนินงานตามขั้นตอน (PDCA) โดยนำผลการประเมินโครงการจากการประชุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการดำเนินงานในปี 2555 มาต่อยอดสู่การพัฒนาแผนการดำเนินงานการบริการวิชาการแก่สังคมในปี 2556 ร่วมกับชุมชนที่เกี่ยวข้อง ดำเนินโครงการบริการวิชาการแก่สังคมตามแผนที่วางไว้ร่วมกัน อันได้แก่โครงการ มอญ ซ่อน ภูมิ โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลในการจัดทำโครงการย่อยทั้ง 4 โครงการ ได้แก่ 1) โครงการ Creative Story (Board) ของภาควิชาการโฆษณาผลิตสื่อวีดิทัศน์ประชาสัมพันธ์หมู่บ้านศาลาแดงเหนือ เพื่อให้คนที่เปิดรับสื่อมาร่วมงานมอญซ่อนภูมิ 2) โครงการวิถีมอญ ผ่านเรื่องเล่าเชิงละคร ของภาควิชาวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ให้นักศึกษาลงพื้นที่หมู่บ้านศาลาแดงเหนือแล้วผลิตรายการประเภทสารบันเทิง 3) โครงการ กินข้าวแซ่ แลหนัง เป็นการฉายภาพยนตร์ “เมืองสูงวัย” ผลงานของอาจารย์ภาควิชาภาพยนตร์ที่เคยนำไปเผยแพร่ในระดับนานาชาติ และ 4) โครงการภาพเก่าเล่า

เรื่อง ของชุมชนหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ จากนั้นจึงติดตามและประเมินผลความสำเร็จของแต่ละโครงการ เพื่อนำมาปรับปรุงแผนการดำเนินงานต่อไป คณะนิเทศศาสตร์ถือเป็นคณะแรกที่ได้นำร่องพัฒนานโยบายด้านการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ (Bangkok University Social Responsibility – BUSP) ให้เป็นรูปเป็นร่างมากขึ้น เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับชุมชนท้องถิ่น ผ่านการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

รายวิชาที่กล่าวมานี้เริ่มเปิดการเรียนการสอนมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2/2556 นอกจากจะผลิตนักศึกษาให้ได้องค์ความรู้จากการเรียนการสอนจากการลงมือปฏิบัติงานจริงแล้ว ยังปลูกฝังคุณค่าทางด้านจิตสาธารณะ และเป้าหมายสำคัญที่วางไว้สำหรับในรายวิชานอกจากการเรียนการสอนแล้ว ยังเป็นศูนย์กลางในการส่งเสริม ผลักดันผลงานของนักศึกษา บุคลากร ชาวบ้านในชุมชน เข้าสู่เวทีการประกวดทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและนานาชาติอีกด้วย

จากผลงานของคณะนิเทศศาสตร์ในปีที่ผ่านมา คณะได้มีส่วนร่วมในการช่วยปรับและพัฒนาข้อมูลหมู่บ้าน เพื่อเข้าประกวดหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อยู่เย็นเป็นสุข ของหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ซึ่งผลที่ได้คือจากการประกวด นายสมเจต มิ่งโมฬี อาสาพัฒนาชุมชน หมู่ 4 (ศาลาพัน) ได้รับรางวัลอาสาพัฒนาชุมชนดีเด่นประจำปี 2556

1. ส่งเสริมผลงานนักศึกษาสู่ภายนอกสถาบัน ได้แก่ โครงการทูตความดีแห่งประเทศไทย 2557 Gen A (Generation Active) หัวข้อ “พลังจิตอาสาเปลี่ยนประเทศ”

2 . ส่งเสริมผลงานระดับนักศึกษา อาจารย์และชาวบ้านสู่ภายนอกสถาบัน ได้แก่ นางสาว ทรรคนพร ใจชอบ (เยาวชนสตรีดีเด่น) และนายสมเจต มิ่งโมฬี (อาสาสมัครพัฒนาชุมชนดีเด่น)

3. ในช่วงปีการศึกษา 2557 (ช่วงเวลาดำเนินกิจกรรมพ.ศ.2557-2558) จากเวทีเสวนา “ถอดรหัส...คัมภีร์ไบเบิล” สู่โครงการ “มอญ ช่อน ภูมิ” ครั้งที่ 2

คณะนิเทศศาสตร์ ได้จัดทำแผนขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การสร้างคามเข้มแข็งแก่ชุมชน ประกอบด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กระบวนการฟื้นฟู ผลิตซ้ำ และสร้างใหม่ กระบวนการตัดสินใจร่วมกันของชุมชน กระบวนการพัฒนาเครือข่ายชุมชน กระบวนการจัดการตนเองและกระบวนการจัดการองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน โดยเริ่มจากการกระตุ้นจิตสำนึก

และความรับผิดชอบของประชาชน/ชุมชน ให้มีจิตสาธารณะ และร่วมกันคิด ร่วมกันจัดหา ร่วมกันเรียนรู้/วิเคราะห์ เพื่อให้รู้และเข้าใจตน โดยใช้กระบวนการชุมชน คือการสำรวจข้อมูลปัญหาและศักยภาพของชุมชน การวิเคราะห์สาเหตุ/แนวทางแก้ไข แล้วกำหนดอนาคตและทิศทางการพัฒนาตนเอง/หมู่บ้านและชุมชน ออกมาเป็นกิจกรรม/โครงการที่จะแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการการพัฒนา ในลักษณะจากชุมชน โดยชุมชน และเพื่อชุมชน ซึ่งจะเป็นการสร้างความเข้มแข็งและพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชน

นอกจากนี้ มหาวิทยาลัย ยังเปรียบเสมือน หัวรถจักรทางปัญญาที่สามารถพาประเทศออกจากวิกฤตได้ เพราะมหาวิทยาลัยเป็นชุมก้ำลังทางปัญญาที่ใหญ่ที่สุด ซึ่งเต็มไปด้วยความเข้มแข็งของ “ศาสตร์” ต่างๆ หากผู้บริหารและนักวิชาการในมหาวิทยาลัยสามารถบูรณาการระบบ โครงสร้าง และแนวทางต่างๆ ของประเทศ แล้วเชื่อมโยงกับ “ศาสตร์” ต่างๆ ในมหาวิทยาลัย จะทำให้ “ศาสตร์” อันเป็นความรู้ ไปเชื่อมโยงกับปัญญา ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและย้อนกลับมาสร้างให้ศาสตร์เข้มแข็งขึ้นในที่สุด อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีกระแสการขานรับบทบาทของ “มหาวิทยาลัย” ในการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชน แต่มหาวิทยาลัยที่มุ่งส่งเสริมกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมที่สร้างให้เกิดสังคมเรียนรู้หรือชุมชนเรียนรู้ร่วมกัน “เพื่อ” ชุมชน “ของ” ชุมชน และ “โดย” ชุมชนอย่างแท้จริงยังมีไม่มากนัก การเรียนการสอนในระดับมหาวิทยาลัยในช่วงที่ผ่านมาส่วนใหญ่จะคิดแยกส่วนจากสภาพความเป็นจริงในสังคมไทยไม่ได้ร่วมแก้ปัญหากับชุมชนอย่างแท้จริง ส่งผลต่อแนวทางการเรียนการสอนที่ยังไม่มีบทบาทมากพอที่จะพัฒนาผู้เรียนให้พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี สังคมและวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควรเยาวชนไทยส่วนใหญ่ยังคงขาดทักษะในการคิดเชิงวิพากษ์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ส่งผลให้ไม่สามารถเชื่อมโยงประยุกต์ความรู้เพื่อการดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น บทบาทของมหาวิทยาลัยที่พึงมีต่อชุมชนท้องถิ่นนั้นเป็นสิ่งที่ควรได้รับการพัฒนาส่งเสริมให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม การที่มหาวิทยาลัยได้ทำงานร่วมกับชุมชนท้องถิ่นจะทำให้เกิดจุดร่วมเดียวกัน คือ การเริ่มตั้งต้นจิตการทำงานจากพื้นที่จริง นำความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาผสมผสานกับการลงมือปฏิบัติจริง ต่อยอดความรู้ท้องถิ่นให้เป็นองค์ความรู้เชิงวิชาการ นำองค์ความรู้ที่ได้มายกระดับและเชื่อมโยงไปถึงการบริการวิชาการและการผลิตบัณฑิตที่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ การก้าวสู่ความเป็น “มหาวิทยาลัยรับใช้สังคม” ต้องมีโครงสร้างการบูรณาการการจัดการอย่างเป็นระบบที่เชื่อมต่อระหว่างการเรียนการสอน งานวิจัย และงานบริการอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน รวมทั้งมีการกำหนดตัวชี้วัดการดำเนินงานอย่างชัดเจน

จากการดำเนินโครงการบริการวิชาการแก่สังคม นำไปสู่การเปิดรายวิชา นทศ.857 โครงการบริการวิชาการแก่สังคมแบบบูรณาการ (COM857 Integrated Academic Social Responsibility Project) ศึกษา เรียนรู้ และฝึกปฏิบัติการจัดโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชนและสังคมในรูปแบบต่างๆ เช่น การให้คำปรึกษา การอบรม การจัดประชุม การจัดเวทีเสวนา และการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่มีการบูรณาการเชิงสหวิทยาการร่วมกับการเรียนการสอน การวิจัย และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นการสร้างความมีส่วนร่วม และการประสานสัมพันธ์กับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วม เรียนรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้างสรรค์คุณประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ที่ตอบสนองต่อความต้องการและสอดคล้องกับบริบทขององค์การภาครัฐและเอกชน องค์การอิสระ องค์การสาธารณะ ชุมชน องค์การวิชาชีพ และสังคมโดยกว้างอย่างเป็นรูปธรรม โดยในปีการศึกษานี้คณะนิเทศศาสตร์ได้วางแผนการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการเน้นบทบาทการมีส่วนร่วมในระดับชุมชนหรือพื้นที่โดยตรงร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยในการขับเคลื่อนให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยมีโครงการ ดังนี้

1. โครงการเวทีเสวนาชุมชน “มอญ ช่อน ภูมิ ตอน ถอดรหัสคัมภีร์ใบลาน”
2. โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการในหัวข้อ “มอญ ช่อน ภูมิ สร้างองค์ความรู้สู่การพัฒนาชุมชน
3. กิจกรรมการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความร่วมมือในการจัดกิจกรรมมอญช่อนภูมิ 2
4. โครงการมอญช่อนภูมิ 2

เวทีเสวนาชุมชน “มอญ ช่อน ภูมิ ตอน ถอดรหัสคัมภีร์ใบลาน” นี้เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานภายใต้แนวคิดหลักของการดำเนิน โครงการบริการวิชาการแก่สังคม ในปีการศึกษา 2557 ของคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ “สร้างแหล่งเรียนรู้ร่วมกัน ตามวิถีวัฒนธรรมมอญ” และเป็นการเก็บข้อมูลเชิงลึกจากปราชญ์ผู้รู้ โดยในงานเสวนาฯ นี้ ได้จัดร่วมกับ หมู่บ้านศาลาแดงเหนือ ณ วัดศาลาแดงเหนือ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

โดยแนวคิดของการจัดเวทีเสวนาชุมชนครั้งนี้ ก็สืบเนื่องมาจากที่วัดศาลาแดงเหนือมี “คัมภีร์ใบลาน” ที่เรียกกันว่า “คัมภีร์พระธรรมศาสตร์” ซึ่งเป็นคัมภีร์ที่เรียกได้เรียกได้ว่าเป็น “ตักศิลาเมืองปทุม” คือเป็นคัมภีร์ที่รวบรวมข้อมูลในทุกมิติของการดำเนินชีวิตของชาวมอญ เช่น ด้านอักษรศาสตร์ วรรณกรรม ประเพณีวัฒนธรรม การปกครอง และศาสนา เป็นต้น อย่างไรก็ตาม คัมภีร์ดังกล่าวได้ถูกเขียน

ขึ้นเป็นภาษามอญทำให้มีผู้รู้เพียงไม่กี่ท่านที่จะเข้าใจเนื้อหาในคัมภีร์นี้ได้ รวมทั้งมีผู้ที่ต้องการศึกษาเรื่องราวเหล่านี้ในวงจำกัดและผู้ที่เป็นผู้ศึกษาก็อยู่ในวัยชรา ด้วยเกรงว่าต่อไปข้อมูลมีค่าดังกล่าวจะสูญหายไป ดังนั้น คณะทำงานและกลุ่มแกนนำชาวบ้านจึงเห็นความสำคัญของข้อมูลเหล่านี้ จึงได้จัดเวทีเสวนาชุมชนเพื่อรวบรวมเนื้อหาเรื่องราวของชาวมอญ เพื่อทำการเผยแพร่ต่อ

ในการจัดเวทีเสวนาชุมชน “มอญ ช่อน ภูมิ ตอน ถอดรหัสคัมภีร์โบราณ” ครั้งนี้ จะมีรูปแบบการจัดงานช่วงเช้าและบ่าย โดยช่วงเช้าจะมีการแบ่งประเด็นในการจัดเสวนาเพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาในคัมภีร์โบราณ ส่วนช่วงบ่ายจะเป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการให้ผู้เข้าร่วมเสวนาได้ร่วมกันอภิปรายถกเถียงถึงประเด็นคำถามที่ผู้ร่วมอภิปรายช่วงเช้าได้ตั้งประเด็นไว้ให้ช่วยกันคิด

ประเด็นที่จะเสวนาในกิจกรรมดังกล่าวมี 5 ประเด็น ได้แก่ 1) ภูมิประวัติศาสตร์ 2) ภูมิสังคม 3) ภูมิสิ่งแวดล้อม 4) ภูมิศาสนา และ 5) ภูมิวิถีอาหาร โดยได้รับเกียรติจากผู้ที่ได้ศึกษาข้อมูลเชิงลึกของชาวมอญมาร่วมให้ข้อมูล ผ่านการแนะนำและคัดเลือกเองโดยตรงจากกลุ่มแกนนำชาวบ้านหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ เพื่อที่จะได้คนที่มีความรู้โดยตรงและถูกจริตกับชาวบ้านในพื้นที่ นำมาซึ่งชุดข้อมูลองค์ความรู้จากการเก็บบันทึกระหว่างการเสวนา ดังต่อไปนี้

1. พิศาล บุญผูก ผู้มีใจอนุรักษ์เครื่องปั้นดินเผาอมญซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของบรรพบุรุษ รวมทั้งเป็นผู้ฟื้นฟูเผยแพร่การเล่นพื้นบ้านของบ้านเกาะเกร็ด เช่น เพลงเรือ(เพลงบอกบุญ เพลงเจ้าขาว) เพลงระบำไกลบ้าน ปี่พาทย์มอญ รำมอญ และการเล่นสะบ้ามอญ เป็นต้น โดยในการจัดเสวนาครั้งนี้ คุณพิศาลจะได้มาบอกเล่าข้อมูลเกี่ยวกับภูมิศาสนาและภูมิประวัติศาสตร์ ความเป็นชาติมอญที่สามารถคิดค้นตัวอักษรมอญ นำไปสู่หลักศิลาจารึกของมอญ ซึ่งได้มีการบันทึกเรื่องราวของมอญไว้ โดยภาษามอญที่นำมาบันทึกบนคัมภีร์โบราณนั้น เป็นที่มาของความรู้ทั้งหมด ตัวอักษรมอญยังได้เผยแพร่ไปสู่อาณาจักรลานนา โดยคัมภีร์โบราณเหล่านี้จะมีตามวัดมอญทั่วไป ซึ่งวัดศาลาแดงนั้น ได้เก็บรวบรวมไว้มากถึง 1,000 ผูก

2. สมชาย เดือนเพ็ญ ผู้มีความรู้ด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ปัจจุบันดำรงตำแหน่งปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ซึ่งคุณสมชายจะได้มาให้ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิประวัติศาสตร์ ได้กล่าวถึงประวัติศาสตร์มอญใน 3 ประเด็นหลักๆ คือ 1) **วิถีชีวิตชาวมอญที่ทำการค้าขายทางเรือเป็นอาชีพหลัก** โดยการอาศัยอยู่ของชาวมอญจะกระจุกกระจาย อาชีพหลัก คือ

การค้าขายทางเรือ เนื่องจากสมัยก่อน การคมนาคมใช้ทางน้ำเป็นหลัก ส่วนอาชีพรอง คือ การทำนา ไร่เก็บกินกันเอง การล่องเรือมอญ จะล่องไปจนถึงจังหวัดตราด และจุดอื่นๆ ซึ่งจะมีการแลกเปลี่ยนสินค้า เช่นเกลือทะเล อาหารแปรรูปต่างๆ เป็นต้น 2) **ภูมิปัญญาที่เอาสิ่งคุ้นเคยหรือสิ่งรอบตัวมาใช้ให้เกิดประโยชน์** ด้วยวิธีแก้ไขอุดรอยรั่วของเรือมอญ ใช้เม็ดแมงลักที่ใส่ในตุ่ม แล้วนำมาอุดรอยรั่ว แต่ถ้าสมัยก่อนชาววังโบราณห้ามเอาเม็ดแมงลักและผ้าแพะเข้าวัง 3) **รูปแบบการใช้ชีวิตของชาวมอญ** ในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างชาวสยามกับชาวมอญ เริ่มมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย ราชวงศ์จักรีก็มีสายเลือดมอญผสม ความเป็นมอญและสยามไม่สามารถแยกออกจากกัน มีสายเลือดผสมกันกันตั้งแต่โบราณกาล ในแง่ของการศึกษานั้น ชาวสยามใช้ชาวมอญสอดแนมข้าศึกระหว่างพม่าและสยาม ในแง่การค้าขายนั้น อาณาจักรสุโขทัย จะมีโอ่งมอญมาก ซึ่งชาวสุโขทัย ชื้อเก็บไว้ใช้เพื่อเก็บน้ำกิน

3. ลาวัณย์ วิจารณ์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม วิทยาลัยวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ผู้ศึกษาเรื่องการจัดการน้ำในชุมชน จะมาพูดถึงภูมิสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้านศาลาแดงเหนือที่สามารถแก้ปัญหาน้ำได้อย่างยั่งยืน

4. กชกรณ์ ตราโมท ผู้เชี่ยวชาญด้านแพรวพรรณมอญ เรือมอญ และพระพุทธศาสนา ซึ่งจะมาพูดถึงภูมิสังคมของชาวมอญในประเด็นหลัก ๆ ดังนี้ 1) **วิถีการดำเนินชีวิตที่เป็นไปในลักษณะวิถีชาวพุทธ แบบธรรมยุตธรรมัมม** ชาวมอญมีความผูกพันกับวัดมาก ซึ่งการออกเรือไปค้าขายแต่ละครั้งนั้น ถ้าชาวมอญขาดเงินทอง พระจะให้ยืมเงินเพื่อช่วยให้ได้ออกเรือ โดยคนที่ยืมนั้น จะต้องจ่ายดอกเบี้ยคืนให้แก่ทางวัด ดังนั้น ชาวมอญจะสนับสนุนวัดเป็นอย่างดี ซึ่งดอกเบี้ยที่วัดได้รับเหล่านั้น วัดจะเอามาใช้รักษาตอนเจ็บป่วย เมื่อถึงวันพระ ชาวมอญมักจะรวมกลุ่มเพื่อมาฟังเทศน์ และชาวมอญเคร่งครัดในวิถีชาวพุทธ ใช้ความเป็นเหตุเป็นผลในการดำรงชีวิต ทำให้ชุมชน วัฒนธรรม สังคมเป็นไปอย่างสงบสุข พระจะมีอิทธิพลอย่างมากต่อคนในชุมชน จะมีช่วงเวลาในการให้คนในชุมชนได้สนทนา ชักถามในเรื่องธรรมะ 2) **ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนมอญด้วยกันเอง** เนื่องจากชาวมอญโดยส่วนใหญ่จะทำการค้าขายทางเรือ ในการล่องเรือไปค้าขายแต่ละครั้ง ใช้เวลาค่อนข้างนาน ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างชาวมอญด้วยกันจะเกิดขึ้นบนเรือ ซึ่งวิถีชีวิตบนเรือนี่ เป็นไปในแบบที่ต้องพึ่งพาอาศัย ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เช่น การช่วยกันขนถ่ายสินค้า การออกเรือ เป็นต้น 3) **ศรัทธาและความเชื่อในเรื่องภูติผีปิศาจ** ชาวมอญใช้ความเชื่อในเรื่องผีมาเป็นกุศโลบายเพื่อให้ปฏิบัติตนให้เข้ารูปเข้ารอย หรือปฏิบัติตนอยู่ในกรอบวัฒนธรรม

คุณธรรม 4) **พิธีเผาศพของชาวมอญ** ชาวมอญเมื่อเผาศพแล้ว จะนำกระดูกสาดไปข้างเชิงตะกอน ต่อมาได้รับอิทธิพลของชาวพุทธ ก็จะมีการใช้โกศเข้ามา มีการสร้างโกศแบบส่วนรวม โดยโกศจะสร้างเป็น 2 ชั้น โดยใต้ถุนโกศ จะใส่อัฐิของพระในชุมชนในส่วนด้านบน ด้านล่างก็จะใส่กระดูกของคนในชุมชน ดังนั้น ตอนถึงพิธีทำบุญ ก็จะเหมือนการทำบุญร่วมกัน 5) **ความรักในสิ่งแวดล้อมชุมชน** การสร้างบ่อน้ำเพื่อกรองสิ่งสกปรกก่อนปล่อยลงสู่ลำคลอง รวมถึงการสร้างเตาเผาขยะ 6) **ความศรัทธาของชาวมอญในวิถีพุทธ** ชาวมอญจะนับถือ 2 อย่าง คือ พระไตรปิฎก และองค์กะสิริ หรือหลักการปฏิบัติในสมณะเพศฆราวาส ตั้งแต่เกิดจนตาย รวมถึง ให้ความสำคัญในเรื่องการนับถือและความศรัทธาในเรื่องศาสนาของผู้หญิงชาวมอญไว้ว่า เนื่องจากผู้หญิงไม่มีโอกาสบวชเหมือนผู้ชาย ดังนั้น วิธีทำบุญที่ยิ่งใหญ่นั้น จะทำโดยการถวายคัมภีร์ให้วัด ดังนั้นวัดมอญ จะมีจำนวนคัมภีร์อยู่มาก

5. คุณองค์ บรรณจุน นักวิชาการเชื้อสายมอญที่ยืนหยัดในการสืบสานวัฒนธรรมมอญล้ำค่า จะมาพูดถึงเรื่องภูมิวิถีอาหารของชาวมอญนั้น ส่วนใหญ่จะหาวัตถุดิบที่อยู่รอบตัวหรือในชุมชนมาประกอบอาหาร รวมถึง การได้พบเจอผสมผสานวัฒนธรรมจากการเดินทางไปค้าขายตามที่ต่างๆ และวัฒนธรรมอาหารของชาวมอญก็ได้เผยแพร่ผ่านการท่องเที่ยว โดยได้แบ่งลักษณะของอาหารมอญไว้ 3 ประเภทหลัก ๆ ได้แก่ 1) **อาหารจำพวกแกง** เช่น แกงกระเจียบ แกงมะตาด แกงลูกโยน เป็นต้น 2) **อาหารสำหรับเทศกาล** เช่น กาละแม กระจาสารท ข้าวแช่ ซึ่งทำในเทศกาลสงกรานต์ 3) **อาหารที่ใช้เพื่อประกอบพิธีกรรม** เช่น แกงขี้เหล็ก ขนมต้มแดงต้มขาว ขนมเล็บมือนาง เป็นต้น ซึ่งพิธีกรรมของชาวมอญ จะเกี่ยวข้องในเรื่องการไหว้ผีและบรรพบุรุษ นอกจากนี้ในเรื่องของความเชื่อในเรื่องความตายของชาวมอญที่จะไม่เสียใจกับคนที่ตาย เพราะเชื่อว่า ตายในที่สูง หมายถึง เสียชีวิตในวัยที่เหมาะสม ดังนั้นชาวมอญในอดีต ไม่แต่งงานไปงานศพ จะแต่งสีส่น แต่คนรุ่นใหม่ใส่สีดำ

ภารกิจภาคต่อ “ถอดรหัสคัมภีร์ใบลาน”

มอญ ช่น ภูมิ

คืนนี้ ในปีการศึกษา 2557 คณะนิเทศศาสตร์ ร่วมกับศูนย์ภาษาและวัฒนธรรม ออกรับบริการส่วนด้านเสียงจากนิย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ และจังหวัดปทุมธานี ได้กำหนดจัดกิจกรรมเวทีเสวนาชุมชน
“มอญ ช่น ภูมิ ตอน ถอดรหัสคัมภีร์ใบลาน” ขึ้น ในวันเสาร์ที่ 29 กันยายน พ.ศ.2557 ณ วัดศาลาลอย
ย่านตลาดโลก จังหวัดปทุมธานี ตั้งแต่เวลา 09.00 น.-10.00 น.

คัมภีร์ใบลานมอญโบราณที่เขียนด้วยอักษรขอมโบราณ

โดยแนวคิดของการจัดเวทีเสวนาชุมชนครั้งนี้ ได้รับแรงบันดาลใจ
ที่วัดศาลาลอยมอญ “ที่เรียกกันว่า “คัมภีร์พระธรรมบาลี”
ซึ่งเป็นคัมภีร์ที่เรียกได้ว่า เป็น “คัมภีร์ใบลานมอญ”

อย่างไรก็ตาม คัมภีร์ดังกล่าวได้ถูกเขียนขึ้นเป็นการขนาน
ทำให้มีผู้รู้เพียงไม่กี่ท่านที่จะเข้าใจเนื้อหาในคัมภีร์นี้ได้ รวมทั้งมีผู้ที่ต้องการ
ศึกษาเรื่องราวเหล่านี้ในวงจำกัดและผู้ที่สนใจศึกษาอยู่ในวงกว้าง

ด้วยเกรงว่าคัมภีร์ใบลานดังกล่าวจะสูญหายไป ดังนั้น คณะทำงานจึง
มุ่งเน้นความสำคัญของการอนุรักษ์ จึงได้จัดเวทีเสวนาชุมชนเพื่อรวบรวม
เนื้อหาเรื่องราวของมอญ ช่น ภูมิ ตอน ถอดรหัสคัมภีร์ใบลาน

ในการจัดเวทีเสวนาชุมชน “มอญ ช่น ภูมิ ตอน ถอดรหัสคัมภีร์ใบลาน” ครั้งนี้ จะมีรูปแบบการจัดงานช่วงเช้าและบ่าย

ช่วงเช้า
จัดกิจกรรมเสวนาชุมชน
เพื่อถอดรหัสมอญโบราณ

ช่วงบ่าย
จัดกิจกรรมเสวนาชุมชน
เพื่อถอดรหัสมอญโบราณ

ด้วยวิธีการเรียนการสอนแบบผสมผสานกันนี้ จะช่วยให้นักศึกษาได้เรียนรู้การทำงานร่วมกันระหว่าง
สังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และศิลปกรรมศาสตร์ และจะได้เรียนรู้เรื่องราวของมอญ ช่น ภูมิ ตอน
รวมทั้งสามารถนำกลับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ภาพที่ 20 ภาพรวมของเวทีเสวนาชุมชน “มอญ ช่น ภูมิ ตอน ถอดรหัสคัมภีร์ใบลาน”

ภาพที่ 20 การจัดเวทีเสวนาชุมชน “มอญ ช่น ภูมิ ตอน ถอดรหัสคัมภีร์ใบลาน” ในช่วง
เช้าแล้วนั้น ช่วงบ่ายเรามีกิจกรรมเพื่อระดมความคิดแบบมีส่วนร่วมกันระหว่างกลุ่มชาวบ้านศาลาแดง
เหนือ นักศึกษาทั้งในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท ทีมคณาจารย์และตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ ใน
ประเด็นการศึกษาต่อเนื่องมาจากเวทีเสวนาในช่วงเช้า โดยแบ่งกลุ่มออกตามภูมิความรู้ของหมู่บ้านศาลา
แดงเหนือ 4 ภูมิ เพื่อร่วมกันวางแผนและวางกลยุทธ์การจัดงานมอญ ช่น ภูมิ 2 โดยชุดข้อมูลที่ได้จากการ
ระดมความคิด คือ

ภูมิประวัติศาสตร์ ชุมชนแห่งนี้มีประวัติศาสตร์ที่ยาวนานและมีตำแหน่งที่ตั้งที่สวยงามอยู่
ติดริมแม่น้ำ การที่เราจะทำให้ประวัติศาสตร์คงอยู่สืบไปเราจำเป็นต้องมีการเผยแพร่ จุดเด่นของชุมชน
มอญแห่งนี้คือ การที่มีการแต่งกายเป็นเอกลักษณ์ มีวัฒนธรรมเป็นของตัวเอง และมีคัมภีร์ ใบลานที่เป็น
การจารึกประวัติศาสตร์ของชุมชนแห่งนี้ การเผยแพร่ที่เราจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลักคือ ภายในและ

ภายนอก โดยการเผยแพร่ภายใน เราจะเริ่มจากในชุมชนของเราเองก่อนที่จะเราจะเผยแพร่ให้คนภายนอกได้ รับรู้ นั่นเราควรที่จะเริ่มจากคนภายในชุมชนของเราเองให้มีพื้นฐานที่แข็งแรง ในชุมชนแห่งนี้มีวัดเป็นศูนย์ ร่วมจิตใจ อาจจะมีการจัดตั้งว่า ทุก ๆ วันศุกร์หลังจากมีการสวดมนต์ให้มีการสอนภาษามอญหรือ ประวัติศาสตร์ต่าง ๆ ให้กับเด็กรุ่นใหม่หรือคนในชุมชนที่สนใจ. เพราะปัญหาที่เราพบ ณ ขนาดนี้คือ มีคนที่ รู้จริงอยู่เพียงคนเดียวคือผู้ใหญ่บ้านและ ตอนนี้อย่างไม่มีผู้สืบทอดถ้าปล่อยให้ไปแบบนี้สักวันหนึ่งภูมิ ความรู้เหล่านี้ก็จะสูญหายไป และเรื่องการแต่งกาย ณ ปัจจุบันนี้แฟชั่นในยุคปัจจุบันได้เข้ามาแทรกแทนที่ เครื่องแต่งกายแบบพื้นเมือง เราอยากให้มีการรณรงค์อนุรักษ์ให้คนรุ่นหลังได้เห็นคุณค่าแล้วความ สวยงามของเครื่องแต่งกายพื้นเมือง

ส่วนการเผยแพร่ภายนอก ในปัจจุบันนี้การท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์นั้นเป็นกระแสที่กำลัง มาแรง ทางชุมชนมีจุดแข็งหลายประการทั้งในเรื่องของสถานที่สวยงามและอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพ และ วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ จากข้อเสนอแนะของกลุ่มแบ่งออกได้เป็นดังนี้

1. จัดกิจกรรมตลาดน้ำ ประชาสัมพันธ์ให้คนภายนอกได้รู้จักชุมชนมอญมากยิ่งขึ้น
2. ชูจุดเด่นของชุมชนแห่งนี้ที่เป็นชุมชนต่อเรือที่เก่าแก่ อาจจะมีการจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ เพื่อ อนุรักษ์ อุปกรณ์และวิธีการต่าง ๆ เอาไว้
3. จัดทำเส้นทางประวัติศาสตร์ เนื่องจากภูมิศาสตร์ของชุมชนแห่งนี้ไม่ไกลจากกรุงเทพและมี เส้นทางผ่านที่สวยงาม อาจจะมีการทำเป็นเส้นทางจักรยาน เชิงอนุรักษ์ เพื่อดึงดูด นักท่องเที่ยวเข้ามาที่ชุมชน
4. ผสมผสานเทคโนโลยีเข้ากับวัฒนธรรมชุมชน ในปัจจุบันคนส่วนใหญ่ใช้ Smartphone การ นำเสนอข้อมูลข่าวสารผ่านทาง application นั้นเป็นสิ่งที่ทำได้ง่ายและรวดเร็วจำนวนผู้คนที่ จะ เข้าถึงนั้นเป็นจำนวนมาก

ทั้งนี้ในเรื่องรายละเอียดต้องฝากให้เด็กรุ่นใหม่ออกแบบนำเสนอให้น่าสนใจ เพราะข้อมูล ที่เป็นประโยชน์นั้นมีอยู่แล้ว ขาดแต่คนที่เห็นคุณค่านำไปเผยแพร่สู่สังคมต่อไป ทั้งนี้ทุกอย่งนั้นเป็น เพียงข้อเสนอแนะ ที่ทางกลุ่มภูมิประวัติศาสตร์นั้น อยากที่จะอนุรักษ์วัฒนธรรมดี ๆ ไม่อยากให้ มรดก เหล่านี้นั้นสูญหายไป การเริ่มต้นที่จะเผยแพร่ก่อนที่จะออกไปสู่สังคมภายนอกนั้นต้องเริ่มจากการที่

ชุมชนภายในของเราแข็งแกร่งเสียก่อน หวังว่าข้อมูลที่ได้จากการประชุมในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนไม่มากนักน้อย

ภูมิสังคม หมู่บ้านศาลาแดงเหนือเป็นหมู่บ้านของชาวมอญซึ่งยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีมอญได้อย่างเข้มแข็งตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สิ่งหนึ่งที่เป็นความปรารถนาของชาวบ้านในหมู่บ้านนี้คือ การก่อตั้ง “พิพิธภัณฑ์เรือโบราณ” หรือ “พิพิธภัณฑ์แห่งการเรียนรู้” เนื่องจากในประวัติศาสตร์ชนชาติมอญเป็นชนชาติที่ดำเนินชีวิตอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเป็นหลักไม่ว่าจะเป็นการตั้งบ้านเรือน การประกอบอาชีพ วิธีการดำเนินชีวิต หรือการแสดงออกทางขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม ซึ่งต่างก็พึ่งพาแม่น้ำเป็นหลัก ดังนั้น ความตั้งใจของผู้อาวุโสในชุมชนคือ ต้องการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ เพื่อเป็นการบอกเล่าถ่ายทอดถึงประวัติอันยาวนานของชนชาติมอญให้ชนรุ่นหลังได้เข้าใจ รวมทั้งเป็นการเผยแพร่คุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิต และวัฒนธรรมให้เป็นวิทยาทานแก่คณาจารย์ นักศึกษา เยาวชน และบุคคลที่สนใจสืบต่อไป

อย่างไรก็ตามเพื่อเป็นการต่อยอดโครงการดังกล่าวให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น คณะนิเทศศาสตร์ได้ขยายความร่วมมือระหว่างกันแบบข้ามภาควิชาและข้ามคณะวิชา เพื่อระดมความคิดในการพัฒนาโครงการบริการวิชาการแก่สังคมตามความถนัดและทักษะจากการจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งการสรุปกิจกรรมนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของโครงการโดย เปิดเวทีระดมความคิดกับผู้แทนชุมชนจากหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ และผู้แทนในระดับการบริหารจัดการท้องถิ่นของอำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี ตัวแทนนักศึกษาปริญญาตรีและปริญญาโท จากมหาวิทยาลัยกรุงเทพ และมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ผลของการระดมความคิดจากการถอดบทเรียนของกลุ่ม “ภูมิสังคม” ได้ผลสรุปดังนี้ คือ สังคมของหมู่บ้านศาลาแดงเหนือจะถูกแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) บ้านหรือครอบครัว 2) วัด 3) โรงเรียน ซึ่งถือเป็นสังคมที่อยู่ในวิถีชีวิตของทุกคน อย่างหลีกเลี่ยงและการทำงานที่ถ่ายทอด หรือสร้างความภาคภูมิใจให้กับเยาวชนที่จะช่วยสืบทอดวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิต

แนวทางการสืบทอดที่กลุ่มภูมิสังคมได้หารือร่วมกันนั้น เพื่อนำเสนอความงดงามและคุณค่าความเป็นชาวมอญในมิติ “ภูมิสังคม” ของชุมชนหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี คือ

1. สังคม ที่เกิดจากครอบครัวให้มีคุณภาพ ลักษณะที่ดี ของครอบครัวชาวมอญในชุมชนศาลาแดงเหนือ คือ วิธีที่เรียบง่าย การให้ความเคารพต่อบุพการี มีการปลูกฝังให้มีลูก ๆ มีนิสัยรักชุมชน มีจิตวิญญาณของความเป็นผู้ถ่ายทอด มีคุณธรรมและจริยธรรม รู้จักรับผิดชอบต่อสังคมซึ่งถือว่าเป็นเสน่ห์อย่างมากมายของชุมชนแห่งนี้ แต่สิ่งที่ควรที่จะพัฒนาเพิ่มคือการที่ลูกหลานในชุมชนออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับพ่อแม่ให้น้อยลง ควรมีกิจกรรมที่จะทำให้ เยาวชนกับมาหาพ่อแม่มากขึ้น และสร้างกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เยาวชนสามารถนำวิถีชีวิตความเป็นมอญไปปรับใช้และเชื่อมโยงกับการดำเนินชีวิตในสังคมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขได้

2. สังคม ที่เกิดจากวัด ด้วยวิถีชุมชนมอญในท้องถิ่นมีส่วนเกี่ยวข้องกับวัด ทั้งเรื่องการแต่งกายอย่างสวยงามในการมาวัดของผู้สูงอายุที่มีรูปแบบของเครื่องแต่งกายที่บ่งบอกถึงความเป็นชุมชนมอญการรักษา ศิล 5 การทำบุญที่เป็นกิจวัตร การสวดมนต์ ความเป็นส่วนตัว จากสิ่งเหล่านี้หากคนสูงอายุที่มีในชุมชน จากหายไป วิถีการใช้ชีวิตเหล่านี้คงหายไปด้วย จึงควรรณรงค์อย่างต่อเนื่องที่จะให้เด็กๆ ในชุมชนมาวัดพร้อมกับผู้ปกครอง

3. สังคมจากโรงเรียน ถือเป็นที่สำคัญที่จะช่วยปลูกฝังให้เยาวชนมีความรัก มีอุดมการณ์ที่จะสืบทอดวิถีความเป็นความเป็นมอญ จึงควรจัดวิชาเรียนที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้ภาษามอญ จัดให้เด็กแต่งกายด้วยชุดมอญมาเรียนทุกวันศุกร์ของสัปดาห์ จัดกิจกรรมการแสดงในโรงเรียนหรือศูนย์ศิลปวัฒนธรรมที่ให้นักเรียนได้แสดงศิลปะของชาวมอญ เพื่อให้เยาวชนจะได้เข้ามาพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนได้อย่างยั่งยืนต่อไป

ภูมิอาหารมอญ อาหารของมอญเป็นอาหารเฉพาะถิ่นของชุมชนมอญ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ อาหารมอญในชีวิตประจำวัน อาหารมอญในพิธีการ และอาหารมอญในเทศกาล หากชนรุ่นหลังต้องการจะสืบสานและต่อยอดภูมิอาหารมอญของชาวมอญเพื่อให้เกิดความยั่งยืน สามารถดำเนินการอย่างครบวงจรได้ตามวิธีการดังต่อไปนี้

1. สร้างเรื่องราว (story) ให้แก่อาหารมอญให้เกิดเอกลักษณ์เฉพาะทั้งด้านประวัติความเป็นมาและส่วนประกอบของอาหารมอญ รวมทั้งสื่อสารถึงที่มาที่ไปของอาหารมอญ การสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นแต่โบราณ โดยนำเรื่องคุณค่าทางโภชนาการที่แฝงด้วยภูมิปัญญาของชาวมอญมาสร้างเป็นแบรนด์ของชุมชนมอญขึ้นมา นอกจากนั้น เรายังสามารถนำชื่อของอาหารที่มีต้นกำเนิดที่น่าสนใจมาสร้างเป็น

เรื่องราว (story) ได้ ยกตัวอย่างเช่น ขนมจีนที่ชาวมอญจะรับประทานเฉพาะฤดูร้อน จะต้องนำแป้งไปหมักเพื่อทำเส้น มีต้นกำเนิดมาจากคำว่า “ชะนอม” หมายถึง สิ่งที่ทำจากแป้งหมัก และคำว่า “จีน” หมายถึง สุก เมื่อแป้งที่หมักไว้สุก ชาวมอญก็จะพูดว่า “ชะนอมจีน” ซึ่งหมายถึง แป้งสุกแล้ว ทำให้ “ชะนอมจีน” เปลี่ยนกลายมาเป็น “ขนมจีน” ในที่สุด เป็นต้น

2. รวบรวมภูมิปัญญาของชาวมอญเกี่ยวกับอาหารมอญ รวบรวมกลุ่มชาวมอญเก่าแก่หรือกลุ่มแม่บ้านชาวมอญที่มีความชำนาญในการประกอบอาหาร เพื่อค้นหาประเภทของอาหารมอญ สูตรการทำอาหารมอญ ตลอดจนวิธีทำและส่วนผสม ทั้งอาหารคาว อาหารหวาน หรืออาหารสำหรับรับประทานเล่น นำมาสร้างมูลค่าเพิ่มทางการตลาด และเปิดให้ประชาชนเข้ามาในหมู่บ้านชาวมอญ ลองประกอบอาหารมอญและรับประทานอาหารมอญ เพื่อที่จะได้นำไปบอกต่อ เช่น ข้าวเหนียวแดง กะละแม แกงใบมะขาม แกงกระเจียบพุงปลาซึ่งมีส่วนผสมคล้ายแกงส้ม ได้แก่ พุงปลาช่อน พริกแกงทำจากพริกเหลืองตำหยาบ ๆ เป็นต้น

3. การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ สร้างสื่อการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ โดยคำนึงถึงความสำคัญของคนในชุมชนทุกระดับ จัดทำตำราเกี่ยวกับอาหารมอญหรือหนังสือที่รวบรวมสูตรอาหารมอญเพื่อให้ความรู้เรื่องอาหารประจำท้องถิ่น นอกจากนั้น ยังจัดการฝึกอบรมการประกอบอาหารให้ความรู้ ความเข้าใจเรื่องอาหารมอญ จัดกิจกรรมเทศกาลอาหารมอญขึ้นทั้งในชุมชนและนอกชุมชนอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งมีการเผยแพร่ข่าวสารทางสื่อหลัก เช่น ให้คนมีชื่อเสียงที่มีความเชี่ยวชาญด้านการประกอบอาหารออกรายการโทรทัศน์เพื่อแนะนำวิธีประกอบอาหารมอญ และทำการประชาสัมพันธ์ทางสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เช่น Website, Facebook เป็นต้น

4. ค้นหาช่องทางนำอาหารมอญเข้าสู่กระแสความนิยมของคนในสังคม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางการตลาด ยกตัวอย่างเช่น นำอาหารมอญเข้าสู่กระแสคนรักสุขภาพของคนรุ่นใหม่ในสังคม เนื่องจากอาหารมอญเป็นอาหารที่มีเรื่องของคุณค่าทางโภชนาการหรือที่เรียกว่า “อาหารบำบัด” เช่น หน่อกะลา ต้มปลง เราสามารถสื่อสารเรื่องของคุณค่าทางโภชนาการเหล่านี้โดยการใช้สื่อรูปแบบต่างๆ ในการเผยแพร่ เช่น ลงนิตยสารคนรักสุขภาพ หรือการนำอาหารมอญเข้าสู่กระแสเชิงอนุรักษ์ สื่อสารวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าของชุมชนชาวมอญ ภูมิปัญญาเก่าแก่ของตำราอาหารมอญให้เกิดความสำนึกในการอนุรักษ์แก่คนรุ่นหลัง

5. สร้างสถานที่ (Location) สำหรับเป็นศูนย์กลางการเผยแพร่ข้อมูลหรือหลักสูตรต่าง ๆ เกี่ยวกับอาหารมอญให้เป็นที่ยอมรับในวงกว้าง เช่น พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ความเป็นมา วิธีการประกอบอาหารมอญ รวมทั้งทำการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมและอาหารมอญขึ้นมา และดำเนินการเผยแพร่ทางสื่อต่างๆ

ภูมิศาสนา จากชุดข้อมูลองค์ความรู้จากวิทยากรที่นำเสนอผ่านเวทีเสวนาในช่วงเช้า คือ ชาวมอญศาลาแดงเหนือนับถือศาสนาพุทธนิกายธรรมยุตธรรมัญญ และมีความเคร่งครัดมาก ไม่มีความเชื่อในเรื่องของผีสิงเทวดา ผู้หญิงไม่สามารถบวชได้ รวมถึงผู้หญิงจะเข้าไปในกุฏิพระไม่ได้เลย นอกจากนี้พระนิกายธรรมยุตจะไม่มีพิธีให้พรหลังจากใส่บาตร และชาวบ้านทุกคนจะเดินมาใส่บาตรที่วัด เนื่องจากพระนิกายธรรมยุตธรรมัญญไม่เดินออกบิณฑบาต พระจะสวดมนต์เป็นภาษามอญ และต้องฉันท์อาหาร ในขณะที่ชาวบ้านกำลังสวดมนต์ ซึ่งทางวัดศาลาแดงเหนือมีพระมอญ 2 รูป และพระไทย 1 รูป รวมเป็น 3 รูป

นอกจากนี้ในตอนเย็นของทุกวันตั้งแต่บ่ายสามโมง ชาวบ้านจะมาสวดมนต์ที่วัด เป็นภาษามอญทุกวัน ก็จะมีคนมาถือศีลด้วย ซึ่งจะเห็นว่าในปัจจุบันการสวดมนต์ภาษามอญกำลังจะหายไป ดังนั้นจึงเกิดการตั้งคำถามว่า “การพูดภาษามอญจะหายไปจริงไหม” จึงเกิดการระดมความคิดแบบมีส่วนร่วมถึงวิธีการแก้ไขไม่ให้เกิดการสวดมนต์ภาษามอญ และการนับถือศาสนาของมอญหายไป สรุปได้ดังนี้

1. ทำเป็นพุทธพาณิชย์ มาทำบุญ(ศรัทธา) นำบุญ(เรียรายปัจจัย) เพื่อสร้างพิพิธภัณฑ์ความเป็นมาของชาติพันธุ์มอญให้ชนรุ่นหลังได้สามารถเข้ามาศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมได้
2. ผู้นำชุมชนสามารถเป็นผู้นำที่แข็งแรงได้ เพื่อให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ได้สานต่อทางด้านศาสนา เช่นมีการจัดตั้งยุวชนจิตอาสา
3. เพิ่มหลักสูตรการเรียน ของโรงเรียนในเขตพื้นที่ (ทั้งประถมและมัธยม) ซึ่งในโรงเรียนนั้นก็จะมีนักเรียนที่มีเชื้อสายมอญและไม่มีเชื้อสายมอญ ก็มองว่าสามารถเรียนรู้ร่วมกันได้
4. กำหนดให้มีการใส่ชุดมอญ 1 วันต่อสัปดาห์ ในสถาบันการศึกษาหรือในชุมชน
5. สร้างกิจกรรมของมอญ
6. สร้าง Page บน Facebook ที่สอนภาษามอญ ซึ่งจะสอนทั้งการพูดและการอ่าน

7. สร้างสื่อการเรียนการสอนภาษามอญ
8. สร้างภาษามอญวันละคำ ผ่านเสียงตามสายในชุมชน
9. ทำเป็นเทปสวดมนต์ภาษามอญแจกฟรี และนำไปเผยแพร่ผ่านอินเทอร์เน็ตหรือเว็บไซต์ของมอญทั้งหมด
10. มีโรงเรียนที่เปิดสอนภาษามอญทุก ๆ วันอาทิตย์

การขับเคลื่อนให้เกิดเป็นรูปแบบที่ดีและเกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมมีความจำเป็นต้องสร้างการมีส่วนร่วมผ่านผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง

1. ให้ภาครัฐ หน่วยงานของราชการ มาช่วยสนับสนุนในเรื่องของงบประมาณ ในส่วนของ การพัฒนาศาสนา
2. สถาบันการศึกษา ต้องเข้ามาช่วยเหลือในเรื่องของหลักสูตรการเรียนการสอนในชั้นเรียน
3. องค์กร และธุรกิจเอกชน
4. การจัดกิจกรรมลักษณะคล้ายมอญช่อนภูมิ
5. สร้างสื่อเพื่อการขับเคลื่อน และมีการเผยแพร่ออกสู่สาธารณะ
6. สร้างตลาดให้เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยว
7. หาบุคคลที่มีชื่อเสียง ที่มีเชื้อสายมอญ เข้ามาช่วยพูดและขับเคลื่อน
8. ปลุกฝังให้เด็ก ๆ รักษาในภาษามอญและสวดมนต์ภาษามอญ

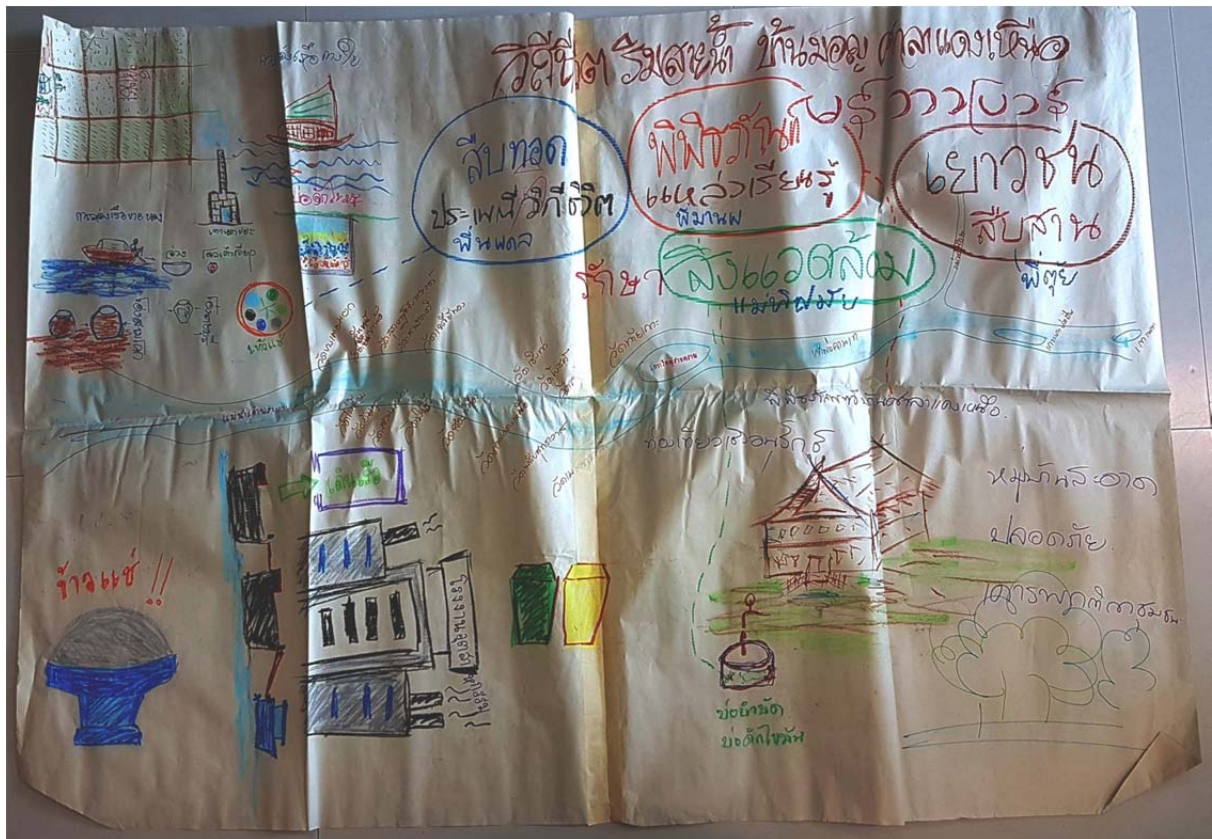
จากเวทีเสวนาจะพบว่า การดำเนินงานทั้งหมดนั้น จะได้ผลเป็นอย่างดีถ้าทุกคนทั้งคนในชุมชน ภาครัฐ ภาคเอกชน ล้วนเห็นความสำคัญศาสนา ภาษามอญที่จะหายไป ก็จะทำให้ทุกฝ่ายร่วมกันลงมือ หาหนทางแก้ไข ร่วมถึงสร้างกลยุทธ์ที่จะเป็นแรงผลักดันหรือตัวขับเคลื่อนให้ ศาสนานิกายธรรมยุต รามัญ และภาษามอญยังคงอยู่สืบต่อไปยังชนรุ่นหลัง

ภาพที่ 21 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อถอดบทเรียนองค์ความรู้
จากโครงการ “มอญ ช่อน ภูมิ ตอน ถอดรหัสคัมภีร์โบราณ”

จากเวทีเสวนาชุมชน “มอญ ช่อน ภูมิ ตอน ถอดรหัสคัมภีร์โบราณ” ทางคณะนิเทศศาสตร์
โครงการบริการวิชาการแก่สังคมต่อเนื่อง นั่นคือ **โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการในหัวข้อ “มอญ ช่อน ภูมิ สร้างองค์ความรู้สู่การพัฒนาชุมชน”** โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างนักสร้างสรรค์พัฒนาชุมชนอย่าง
แท้จริง และนำข้อมูล องค์ความรู้เหล่านั้นไปสร้างเป็นข้อมูลพื้นฐาน รวบรวมให้มีลักษณะที่บุคคลอื่นที่
สนใจสามารถไปค้นคว้าต่อได้ อีกทั้งนักสร้างสรรค์พัฒนาชุมชนที่เข้าร่วมการอบรม จะเป็นตัวแทนในการ
ขับเคลื่อนทางด้านข้อมูลในโครงการมอญ ช่อน ภูมิ ที่จะจัดขึ้นในครั้งต่อไปอีกด้วย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า
ในอนาคตภายหน้าเมื่อพิพิธภัณฑ์เรือสามารถเกิดได้จริงเป็นรูปธรรม ข้อมูลเหล่านี้ก็就会被บันทึกเป็นเนื้อหา
ในพิพิธภัณฑ์เรือต่อไป

รูปแบบการจัดงานช่วงเช้าและบ่าย มีผู้เข้าร่วมอบรมทั้งสิ้นประมาณ 20 ท่าน ประกอบไป
ด้วยตัวแทนจากหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ ตัวแทนจากตำบลเชียงรากน้อย และตัวแทนจากองค์การบริหาร
ส่วนตำบลเชียงรากน้อย โดยมีคณะคณาจารย์และนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ใน
พระบรมราชูปถัมภ์ เข้าร่วมประมาณ 10 ท่าน โดยเชิญวิทยากรภายนอก (กลุ่มดินสอสี) นำทีมโดย
วรพจน์ โสธากิวิธ (พี่ต๋ม) เข้ามาบรรยายให้ความรู้ วางกรอบแนวความคิด จนนำไปสู่การถอดองค์ความรู้
จากการอบรมเชิงปฏิบัติการ ประเด็นที่จะใช้ในการอบรมดังกล่าวมี 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ค้นหาจากเหง้าการ

จากภาพที่ 22 ตัวแทนกลุ่มผู้นำชุมชนหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ ที่ประกอบไปด้วย อนุวัตร ใจชอบ (ผู้ใหญ่บ้าน) นกตล แสงปลั่ง (ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน) มาณพ แก้วหยก (ผู้วิจัยขอใช้ว่า “ปราชญ์ชุมชน”) สมเจต มิ่งโมฬี (อาสาสมัครพัฒนาชุมชนดีเด่น) เขียรชนก แพรดำ (นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดปทุมธานี) และพรชนก หม่อมงาม (หัวหน้าส่วนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลเชียงรากน้อย) โดยมีวรุณี เซาว์นสุทุม อาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นกระบวนกรในกลุ่ม ได้มีส่วนร่วมในการค้นหารากเหง้าในครั้งนี้ได้ ดิงภูมิหลังในเชิงประวัติศาสตร์วิถีชีวิตของชาวมอญศาลาแดงเหนือที่อาศัยอยู่ ทำมาหากิน ชีวิตรากเหง้า ผูกพันกับแม่น้ำเจ้าพระยา รวมไปถึงศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ โดยใช้ชุดข้อมูลที่ผ่านมาจากเวทีเสวนาเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่มากขึ้น

นอกจากนี้การวางกรอบแนวความคิดในการสืบทอดภูมิปัญญา ใช้วิธีการสื่อสารร่วมกันระหว่างกลุ่มนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยกรุงเทพ และนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ และอีกกลุ่มคือทีมคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยกรุงเทพที่ทำงานด้านบริการวิชาการแก่สังคม และมีประสบการณ์ในการลงพื้นที่ดำเนินการกับหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ พบว่า หลักการของการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนคือ การที่คนในชุมชนร่วมกันสร้างสรรค์สิ่งที่มีคุณค่าด้วยพลังของคนในชุมชนเอง บุคคลภายนอก เช่น มหาวิทยาลัย จึงเป็นเพียงแค่ผู้สนับสนุนให้เกิดความเข้มแข็งเท่านั้น ดังนั้นความสามารถหลักของศาสตร์แห่งการสื่อสารจะถูกนำมาใช้เพื่อระดมทุนทางด้านวิชาการ เพื่อพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ในหลาย ๆ ศาสตร์ให้เกิดความตระหนักแก่คนในพื้นที่ ดังนี้

1. สร้างช่องทางการสื่อสาร (Channel) ในการเผยแพร่โครงการไปยังหน่วยงานภายนอก
2. เผยแพร่สารหลัก (Key message) ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันนั่นคือ การระดมทุน
3. สร้างการรับรู้ (Awareness) ให้คนภายในและภายนอกชุมชนได้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างพิพิธภัณฑ์เรือ
4. สร้างทัศนคติ (Attitude) ที่ดีให้แก่คนภายในชุมชนในเรื่องของการสืบสานอนุรักษ์วัฒนธรรมมอญ
5. เผยแพร่ความรู้ (Knowledge) ที่เกี่ยวข้องหรือเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญามอญ
6. เปลี่ยนแปลงการประพฤติปฏิบัติ (Practice) ของคนภายในชุมชนให้เกิดการรวมตัวอย่างเข้มแข็งและสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่งดงามของตน

ในภาคบ่ายของการอบรมทางทีมวิทยากรได้ช่วยถอดองค์ความรู้จากชุดข้อมูลที่ชาวบ้านและนักศึกษาช่วยกันระดมความคิด เพื่อนำไปสู่ชุดข้อมูลในการจัดกิจกรรมมอญ ซอน ภูมิ ต่อไป โดยสิ่งที่เห็นได้ชัดและยังคงแนวความคิดเดิมของชาวบ้านหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ คือ การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การมีพิพิธภัณฑ์หรือแหล่งเรียนรู้ และเป้าหมายใหม่ที่สำคัญคือการขับเคลื่อนด้วยแรงของเยาวชนในหมู่บ้าน ก็จะช่วยให้การสืบทอดดำรงคงอยู่ไว้ได้ และยังก่อให้เกิดความตระหนักของผู้ใหญ่ในหมู่บ้านที่จะธำรงรักษาอัตลักษณ์ของตนไว้อีกด้วย

หลักจากการจัดเวทีเสวนาและอบรมเชิงปฏิบัติการแล้วนั้น ทำให้ทางคณะทำงานได้ชุดข้อมูลที่มากขึ้นกว่าการจัดงานมอญช่อนภูมิปีแรก และกิจกรรมหรือกระบวนการที่ผ่านมาส่วนใหญ่เราเลือกกลุ่มตัวแทนที่เป็นผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่วัยกลางคน ไปจนถึงผู้สูงอายุก็มี กิจกรรมต่อมาผู้วิจัยจึงดำเนิน **กิจกรรมการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความร่วมมือในการจัดกิจกรรมมอญช่อนภูมิ 2** ขึ้นกับกลุ่มเยาวชนในหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยครั้งนี้ครั้งนี้ เพราะจากเป้าหมายสำคัญในกิจกรรม “มอญ ช่อน ภูมิ สร้างองค์ความรู้สู่การพัฒนาชุมชน” เลยลองใช้เครื่องมือการเรียนรู้กับเยาวชนในหมู่บ้านศาลาแดงเหนือเพื่อสืบค้นตัวตนในพื้นที่ศาลาแดงเหนือ กระบวนการนี้จะมีต่อเนื่องทุกวันเสาร์ เริ่มตั้งแต่ 21 กุมภาพันธ์ 2558 ไปจนถึง 14 มีนาคม 2558 โดยใช้เวลาประมาณ 5 ครั้ง โดยแต่ละครั้งจะเน้นกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการพูดคุยร่วมกัน และใช้เครื่องมือทางด้านศิลปะมาใช้กับกลุ่มเด็กและเยาวชนในหมู่บ้าน เพื่อให้เข้าถึงได้ง่ายและไม่มีขอบเขตจำกัดมากเกินไป และนักวิจัยได้มีทีมวิจัยจากกลุ่มจิตอาสาเสียดำธรรมดี ที่มีประสบการณ์การทำงานกับเด็กและเยาวชนในพื้นที่ห่างไกล เพราะฉะนั้นการสื่อสารกับคนที่หลากหลายเชื้อชาติและวัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญ

ในครั้งแรกผู้วิจัยได้ใช้กิจกรรมที่ว่า “**รู้จักตัวตน**” ด้วยการให้เด็ก ๆ ที่มาได้แนะนำตัวเองกับทีมนักวิจัย และทีมนักวิจัยก็แนะนำกลับ จากนั้นจึงใช้ศิลปะเข้ามาสร้างสีสันเพื่อกระตุ้นให้เด็ก ๆ ได้เรียนรู้และสนุกกับกิจกรรมที่ต้องร่วมกันทำ จากกรอบการดำเนินงานที่วางไว้ในเรื่องการรู้จักตัวตน ไม่ใช่เพียงแค่ต้องการรู้จักฉัน รู้จักเธอ แต่ได้ให้เด็ก ๆ ได้รู้จักตัวตนของชุมชนบ้านเกิดของตัวเอง ซึ่งจากการพูดคุยเมื่อนักวิจัยตั้งประเด็นคำถามว่า ในหมู่บ้านศาลาแดงเหนือมีอะไรดี คำตอบที่ได้ 3 อันดับคือ 1) สนามเด็กเล่น 2) สนามฟุตบอล 3) แม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งทำให้ค้นพบว่า เด็ก ๆ และเยาวชนในหมู่บ้านศาลาแดงเหนือยังใช้มุมมองของความเป็นเด็กที่ผูกพันกับความสนุกสนาน จนหลงลืมรากเหง้าทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรมซึ่งเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่เด็ก ๆ ในหมู่บ้านไม่ได้ให้ความสำคัญมากนัก

ภาพที่ 23 ภาพบรรยากาศในหมู่บ้านจากมุมมองของเด็ก ๆ ในหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ

จากภาพที่ 23 แสดงให้เห็นถึงมุมมองของเด็กในหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ ผ่านการวาดภาพในชุมชน โดยเพิ่มโจทย์ให้สะท้อนสิ่งที่พวกเขามองว่านั่นคือพื้นที่ศาลาแดงเหนือ เด็ก ๆ ก็จะเห็นภาพชัดเจนมากขึ้น โดยสิ่งที่วาดภาพออกมาจะมีในส่วนของวัฒนธรรมการแต่งกาย เตาเผาขยะ และสิ่งแวดลอมรอบ ๆ หมู่บ้าน ประเภท แม่น้ำ เมฆ ท้องฟ้า พระอาทิตย์ ซึ่งเป็นภาพวาดตามจินตนาการของวัยเด็กอยู่แล้ว แต่ทีมนักวิจัยก็เสริมข้อมูลระหว่างทางเพื่อให้ เด็ก ๆ ได้นึกถึงและวาดสิ่งเหล่านั้นเพิ่มเติมมากขึ้น เมื่อนักวิจัยและทีมสรุปการเรียนรู้ที่ได้จากวันนี้ก็ให้การบ้านกับเด็ก ๆ ภายใตกรอบแนวคิดที่นักวิจัยวางไว้ คือ “รู้จากคนรอบข้าง” โดยให้โจทย์กับเด็ก ๆ ว่าให้ลองไปถามคุณพ่อ คุณแม่ ปู่ ย่า ตา ยาย หรือใครก็ได้ที่เราคิดว่าเขาสามารถให้ข้อมูลสิ่ง ๆ ที่เรามองว่ามีความเป็นศาลาแดงเหนือมากที่สุด แล้วเอาข้อมูลมาเล่าสู่กันฟังในครั้งต่อไป

จากการสอบถามข้อมูลหลังจากการทำกิจกรรมในครั้งแรกจากผู้ปกครองพบว่า เด็ก ๆ มีความกระตือรือร้นในการค้นคว้าหาข้อมูล กล้าที่จะเข้าไปถามผู้ใหญ่ในพื้นที่ให้บอกเล่าเรื่องราวที่เขาอยากรู้ และที่สำคัญเด็ก ๆ รู้จักตัวตนมากขึ้น

สัปดาห์ต่อมาเด็ก ๆ ออกมาร่วมกิจกรรมกันน้อยลง เนื่องจากช่วงเวลาทำกิจกรรมบางครั้งเด็ก ๆ ในหมู่บ้านยังไม่กลับมาจากเรียนพิเศษ หรือบางทีพ่อกับแม่มารับไปค้างที่บ้าน (นอกพื้นที่หมู่บ้านศาลาแดงเหนือ) การบ้านที่ฝากไว้ทุกคนทำมาแต่เงินอายุไม่กล้าพูดคุย เลยต้องหากิจกรรมสนุกสนานให้ทำจากทีมที่ ๆ ผู้ช่วยนักวิจัย พอผ่อนคลายสนุกสนานก็เริ่มที่จะกล้าพูด กล้าคุย กล้าเล่าเรื่องมากขึ้น เราเลยเริ่มกิจกรรม “สำรวจชุมชน” ด้วยการให้เด็ก ๆ พาเดินเที่ยวรอบหมู่บ้านในฐานะเจ้าถิ่น ส่วนใหญ่เด็กจะตื่นตาตื่นใจและให้ความสนใจذنไม่ ผักสวนครัวรั้วกินได้เป็นพิเศษ เพราะหมู่บ้านเป็นอีกหนึ่งวิถีการ

ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชาวบ้านศาลาแดงเหนือ การเดินเที่ยวชมยังมีชาวบ้าน 3 ท่านที่มาร่วมเดินทางด้วยคือ ป้าจิม ป้าหม่องและป้าโปรก ท่านทั้ง 3 เดินไปกับพวกเราแนะนำสิ่งต่าง ๆ ที่เด็ก ๆ อยากรู้อยากเห็น พาไปเที่ยวในบ้าน และเล่าถึงประวัติศาสตร์เชิงพื้นที่มากมาย บ้านหลังไหนเคยทำอะไรมาก่อน เช่น บ้านนี้ปกติกวนกระยาสารท ทำกะปิ บ้านนี้ยังมีเรือรับจ้างลากจูง และยังบอกถึงอะไรที่มันหายไปแล้วบ้าง ซึ่งบางช่วงบางตอนจากการเล่าจากคุณป้าพร้อมเสียงสั่นเครือ เล่นเอานักวิจัยและทีมผู้ช่วยถึงกับมองหน้ากัน และส่งรอยยิ้มชื่นชมยินดีกับความภาคภูมิใจที่พวกเขาหวนเห่นในสิ่งที่ตนมี สิ่งนี้อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คนในพื้นที่นี้มีใจที่จะอนุรักษ์สิ่งที่มีค่าทั้งวัตถุ สถาปัตยกรรม สิ่งแวดล้อม รวมไปถึงภูมิปัญญาและวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าแก่การสืบทอดต่อไป

ภาพที่ 24 กิจกรรมสำรวจชุมชน

จากภาพที่ 24 หลังจากการเดินสำรวจเสร็จก็กลับมาพูดคุย สอบถาม พบว่า เด็ก ๆ ในหมู่บ้านได้เห็นอะไรมากขึ้น และได้รู้จักการสอบถามผู้ใหญ่ในหมู่บ้านในเรื่องราวของประวัติศาสตร์ เราเลยพูดคุยกันว่าสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่พวกเราจะต้องสื่อสารให้คนภายนอกได้รับรู้ว่าหมู่บ้านศาลาแดงเหนือมีอะไรดี ทางนักวิจัยเลยบอกเด็ก ๆ กับชาวบ้านว่าจะมีงานมอญซ่อนภูมิ อีกครั้งในปีนี ซึ่งในงานอยากให้เด็ก ๆ และชาวบ้านในหมู่บ้านได้ลุกขึ้นมาจัดงานร่วมกัน โดยทางมหาวิทยาลัยก็จะช่วยเต็มที่ในเรื่องของการให้คำปรึกษา นักวิจัยเลยเสนอว่าเรามาทำอะไรที่จะประดับตกแต่งภายในงานให้

สวยงาม สะท้อนอัตลักษณ์พื้นถิ่นความเป็นมอญกันดีใหม่ ซึ่งชาวบ้านก็เสนอว่าทำ “พวงมะโหดร” จึงถามชาวบ้านว่ามีใครทำเป็นไหม เรายาสอนเด็ก ๆ ในหมู่บ้านทำกัน และให้ชาวบ้านช่วยกันทำด้วย จากการนำเสนอของนักวิจัยในครั้งนั้น พบว่า ชาวบ้านในหมู่บ้านศาลาแดงเหนือไม่มีใครทำพวงมะโหดรได้เลย สะท้อนให้เห็นถึงการจางหายของวิถีชีวิตทางด้านศิลปปะงานฝีมือ นักวิจัยเลยถามเด็ก ๆ ว่าอยากวาดรูปอีกไหม เด็ก ๆ บอกอยากวาดอีก อยากวาดทุกสัปดาห์เลย นักวิจัยเลยให้ทำกิจกรรม “วาดด้วยใจ” โดยกำหนดโจทย์ไปว่าเราได้เรียนรู้เรื่องหมู่บ้านมาแล้ว เราลองมาวาดรูปที่สะท้อนความเป็นหมู่บ้านในมุมมองของพวกเรากัน (ตามภาพที่ 25) แล้วนำไปจัดแสดงในงานมอญช่อนภูมิ 2 ซึ่งเป็นที่ถูกใจสำหรับเด็ก ๆ มาก

ภาพที่ 25 ผลงานจากกิจกรรม “วาดด้วยใจ”

จากกรณีการทำพวงมะโหดรทำให้นักวิจัยต้องขอคำปรึกษากับทีมคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ (ตามภาพประกอบที่ 26) ซึ่งเคยลงพื้นที่หมู่บ้านศาลาแดงเหนือบ่อยครั้ง จึงได้รับการช่วยเหลือในการหาวิทยากรมาช่วยสอนการทำพวงมะโหดรได้ ในสัปดาห์ถัดมาที่มีการนัดหมายทำพวงมะโหดรนั้นทางนักวิจัยได้ทีมคณาจารย์และนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ช่วยสอนและทำพวงมะโหดร ร่วมกับอาสาสมัคร

เสื่อดำ...ธรรมดี โดยไปเรียนรู้กันที่มหาวิทยาลัยในช่วงเช้าก่อนที่จะกลับบ้านมาสอนน้อง ๆ และชาวบ้านในหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ เรียกว่าเรียนรู้ไปพร้อมกัน ทำออกมาสวยบ้างไม่สวยบ้างแต่ก็มาจากการเรียนรู้และช่วยเหลือกันทำ โดยจำเป็นต้องมีอุปกรณ์และขั้นตอนในการทำ ดังนี้

อุปกรณ์

1. กระดาษว่าว สีต่างๆ อย่างน้อย 3 สี
2. ด้าย หรือ เชือกสายป่านว่าว สียาวประมาณ 1 ฟุต
3. กระดาษแข็งรูปวงกลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ประมาณ 1 นิ้ว เจาะรูตรงกลางร้อยด้าย
4. กรรไกรตัดกระดาษ

ขั้นตอนการทำ

1. ขั้นตอนแรกต้องตัดกระดาษว่าวออกเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสก่อน เอาสีละ 1 แผ่น 3 สี ก็ 3 แผ่น ถ้าต้องการพวงมะโหดขนาดใหญ่ก็ต้องใช้กระดาษที่ใหญ่ขึ้น
2. ต่อไปก็พับกระดาษที่ตัดไว้ให้เป็นสามเหลี่ยม แล้วพับครึ่งสามเหลี่ยมนั้นต่ออีก 2 ครั้ง
3. คราวนี้หมุนยอดสามเหลี่ยมเอาด้านสั้น(ด้านที่ปิดไม่ได้) ไปไว้ทางขวามือ แล้วพับสันทับเข้าไป จนดูคล้ายสามเหลี่ยม 2 รูปซ้อนทับกันอยู่ ต้องระวังพับผิดด้าน
4. ต่อไปก็ใช้กรรไกรตัดกระดาษสามเหลี่ยมนั้นสลับฟันปลา โดยตัดจากยอดบนลงล่างจนเกือบถึงชายด้านล่าง ให้มีระยะห่างเท่า ๆ กัน ตัดให้ลึกจนเกือบขาดได้เลยค่ะ ทำทั้ง 3 แผ่น
5. เมื่อตัดกระดาษครบแล้วก็คลี่กระดาษออกเป็นรูปสี่เหลี่ยม แล้วนำทั้ง 3 แผ่นมาวางซ้อนกัน
6. ใช้ปลายกรรไกรเจาะรูกลางแผ่นกระดาษทั้งสามเพื่อร้อยด้าย อย่าลืมเจาะรูกระดาษแข็งรูปวงกลมรองด้านในก่อน จากนั้นจึงร้อยด้าย
7. ใช้มือจับแต่งให้กระดาษที่ซ้อนกันอยู่นั้นให้เป็นทรงจอมแห แล้วจับด้ายที่โผล่ขึ้นมาด้านบน สะบัดแรง ๆ 4-5 ครั้งก็จะได้พวงมะโหดที่สวยงาม

ภาพที่ 26 กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันในการทำพวงมะโหด
เพื่อนำมาประดับในงานมอญซ่อนภูมิ ครั้งที่ 2

จากการร่วมแรงร่วมใจกันทำพวงมะโหดเพื่อนำมาใช้ประดับตกแต่งในงานมอญซ่อนภูมิ 2 ที่จะจัดขึ้นในวันเสาร์ที่ 14 มีนาคม 2558 และเด็ก ๆ ส่งงานวาดภาพในหมู่บ้านสวยงามตามจินตนาการของเด็ก ๆ สะท้อนผ่านบ้านลุงแสน ธรรมชาติ พระเจดีย์ สิ่งของเด็ก ๆ บางส่วนภูมิใจในหมู่บ้านเด็ก ๆ ทิ้งท้ายว่าจะเรียนอะไรกันต่อดี นักวิจัยเลยตอบไปว่าให้คิดมาอยากเรียนรู้อะไรในหมู่บ้านบ้าง แล้วไปหาผู้รู้ในหมู่บ้านแล้วมาเรียนด้วยกัน

จากกิจกรรมการสร้างการมีส่วนร่วมของทีมนักวิจัย และทีมคณาจารย์นักศึกษาที่ลงมาบริการวิชาการแก่สังคม ในพื้นที่หมู่บ้านศาลาแดงเหนือ้นตลอดปีการศึกษานั้น นำไปสู่การจัดโครงการ **“มอญ ซ่อน ภูมิ” ครั้งที่ 2** ที่ส่งเสริมการสืบทอดวิถีภูมิปัญญาพื้นถิ่นโดยใช้องค์ความรู้จากกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผ่านมามาตลอดปีการศึกษามาเป็นข้อมูลพื้นที่ในการจัดงานร่วมกัน ซึ่งในครั้งนี้ชาวบ้านได้ลงมือร่วมกันทำในหลายส่วนเพิ่มมากขึ้น โดยแบ่งและจัดสรรพื้นที่กิจกรรมออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่

ภาพที่ 27 บรรยายาศักิจกรรมมอญช่อนภูมิ2
ณ วัดศาลาแดงเหนือ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

โซนวิถีชีวิต จัดแสดงให้เห็นชีวิตจริงจากการเดินทางเที่ยวในหมู่บ้านตลอดทางเดินริมแม่น้ำเจ้าพระยา โดยจะได้เรียนรู้ถึงวิถีชีวิตของคนมอญที่อาศัยอยู่ริมแม่น้ำ ความสวยงามของทัศนียภาพและธรรมชาติ ทำให้ชาวมอญศาลาแดงเหนือต้องดูแลรักษาท้องน้ำบริเวณหมู่บ้านให้สะอาดตา รวมไปถึงรั้วต้นโมกซ์ที่หลายครัวเรือนปลูกไว้ เพราะมีความเชื่อว่าจะช่วยบังคลื่นน้ำจากเรือยนต์แล่นผ่านในแม่น้ำเจ้าพระยาในช่วงเวลาน้ำท่วมสูง นอกจากนี้ยังได้เห็นสถาปัตยกรรมบ้านเรือนไทยทรงมอญเก่าแก่กว่า 100 ปี (บ้านลุงแสน) และเห็นชาวบ้านแต่ละครัวเรือนปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตแห่งความพอเพียงและความเป็นอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข เพราะจะทำให้คนในหมู่บ้านได้เรียนรู้ถึงการแบ่งปันกันและกัน

โซนประวัติศาสตร์ จัดแสดงภาพเก่าเล่าเรื่องของชาวมอญหมู่บ้านศาลาแดงเหนือตรงบริเวณป้ายวัดศาลาแดงเหนือ ริมทางเดินติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา แสดงให้เห็นถึงความงดงามของเรื่องราวประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม พิธีกรรมต่าง ๆ ในอดีตว่ามีเรื่องราวที่น่าติดตามค้นหา นอกเหนือจากชาวบ้านจะเห็นภาพเก่าเล่าเรื่องในรูปแบบของภาพนิ่งแล้ว ทางคณะทำงานบริการวิชาการแก่สังคม ก็ได้ลงขันนวัตกรรม AR Code เข้ามาใช้ในการชมเรื่องราวภาพเก่าเล่าเรื่องในรูปแบบ

ของภาพเคลื่อนไหวพร้อมเสียงบรรยาย เพื่อให้เหมาะกับการเข้าถึงของคนรุ่นใหม่ผ่านแอปพลิเคชันในโทรศัพท์มือถือในระบบ ios และ android ซึ่งเป็นที่น่าสนใจ เพียงแต่การใช้งานวัตรกรรมในครั้งนี้เป็นในรูปแบบของการทดลองใช้ได้แค่ 30 วัน ถือว่าเป็นพื้นฐานในการให้หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่สนใจต่อยอดหรือสนับสนุนต่อไป

โซนศิลปะ จัดแสดงที่ลานหน้าวัดศาลาแดงเหนือ โดยมีซุ้มกิจกรรมการเรียนรู้ทางด้านศิลปะและงานฝีมือที่ได้รับความร่วมมือจากคณาจารย์และนักศึกษาจากคณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มาออกซุ้มกิจกรรมสอน และมีกิจกรรมไขไฉนเสิร์ฟให้เด็ก ๆ ที่มาเที่ยวงานได้ระบายสีกัน และมีกิจกรรมและจำหน่ายของที่ระลึกมากมายเพื่อให้ได้เรียนรู้โดยเป้าหมายของโซนกิจกรรมนี้เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องการให้เกิดประสบการณ์และการเรียนรู้ร่วมกัน

โซนอาหาร มีการออกร้านขายของตลอดเส้นทางถนนเข้าวัดศาลาแดงเหนือจนมาถึงบริเวณลานหอรบั้ง โดยร้านค้าที่มาจำหน่ายสินค้าส่วนใหญ่จะเน้นอาหารและขนมไทยโบราณ เช่น ข้าวเกรียบว่าว ขนมเบื้อง ขนมไทย เป็นต้น สอดคล้องกับแนวคิดของการจัดงานมอญช่อนภูมิ ชาวบ้านศาลาแดงเหนือก็ออกร้านจำหน่ายอาหารชาวมอญรสชาติตามวิถีดั้งเดิมอีกด้วย เช่น ข้าวแช่มอญ น้ำพริกปลาร้ามอญ หมี่กรอบ เป็นต้น

โซนกิจกรรมบันเทิง จะเป็นการจัดกิจกรรมการแสดงบนเวที โดยป็นีทางชาวบ้านมีส่วนร่วมมากขึ้นในการแต่งกายชุดมอญมาร่วมงาน มีการประกวดการแต่งกาย กิจกรรมการแสดงจากหลากหลายกลุ่มคนที่นักศึกษาและตัวแทนชาวบ้านช่วยกันคิดและจัดสรรมาร่วมแสดง นอกจากนี้สิ่งที่ยังคงเป็นอัตลักษณ์ของชาวมอญ และเป็นที่ชื่นชอบของชาวบ้านและเด็ก ๆ ในหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ ก็คือ “รำมอญ” ที่ทำให้ชาวบ้านและผู้คนที่มาเที่ยวในงานได้สนุกสนานร่วมกัน เป็นการสร้างรอยยิ้มให้กับคนในหมู่บ้านโดยเฉพาะผู้สูงอายุ เป็นการฝึกฝนการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมกับคนรุ่นใหม่และเยาวชนในหมู่บ้าน

หลังจากงานมอญช่อนภูมิ 2 ผ่านไปแล้วนั้น ทางนักวิจัยได้กลับมาที่หมู่บ้านศาลาแดงเหนือ ตามคำเรียกร้องของเด็ก ๆ ในหมู่บ้านที่อยากรู้เรื่องการทำข้าวแช่มอญ (ตามภาพประกอบภาพที่ 28) ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของชาวมอญศาลาแดงเหนืออีกหนึ่งอย่างที่มีจะทำในช่วงเทศกาลสงกรานต์เท่านั้น บอกรู้ว่าเคยจดข้อมูลไว้แต่หายไปแล้ว ป้าอัมพรกับป้าสมบุญเลยจัดให้ชุดใหญ่ โดยมีป้ารัชนีมาคอยกำกับหลานสาว และมีอาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ร่วม

สังเกตการณ์ จากกิจกรรมเชิงทดลองในครั้งนี้พบว่า การทำข้าวแช่มอญนั้นพิถีพิถันทุกขั้นตอนและใช้เวลา
ร่วม2ชั่วโมงกว่าจะสำเร็จ จึงเป็นที่น่าสังเกตว่าเด็ก ๆ น้อย ๆ ในหมู่บ้านสนุกสนานกับการทำได้เพียงแค่
ชั่วโมงแรกเท่านั้น ด้วยวัยของพวกเขา หลังจากนั้นก็จะม่วนเวียนมามองมาช่วยบ้างตามแต่ละคน....
ข้าวแช่มอญประกอบด้วยวัตถุดิบที่หาได้ตามท้องตลาดทั่วไป แต่ชาวมอญจะเลือกวัตถุดิบที่ดีที่สุด สด
สะอาดที่สุด ได้แก่ ปลาชะโด (นำมาตากแดดจนแห้ง) เนื้อหมู (หมูก่อนแล่บางนำมาตากแดดเดียว) หัวไช
โป้ว กระเทียมดอง ไข่เค็ม (ไข่เป็ดดองเอง22วัน) ไข่ไก่ หัวหอม น้ำตาลปี๊บ น้ำตาลทราย ซีอิ๊วดำ และข้าว
เสาให้ กรรมวิธีวันนี้ขอเรียกว่า **"พ่อครัวแม่ครัวรุ่นจิ๋ว"** เสน่ห์ปลายจวักจากเด็กมอญวันนี้อร่อยและ
สนุกสนานกันมาก เด็ก ๆ สนุกสนานกับการได้ทำเองกับมือ เพราะบางคนก็ไม่เคยได้ทำได้แต่มองปู่ย่าตา
ยายทำที่บ้าน บางคนก็เคยช่วยทำนิด ๆ หน่อย ๆ แต่มาวันนี้ได้มีโอกาสลงมือเองก็เต็มที่กับการได้เรียนรู้
และได้ชิมฝีมือตัวเองเอร็ดอร่อยไปตาม ๆ กัน

ภาพที่ 28 บรรยากาศการทำข้าวแช่มอญของเด็ก ๆ เยาวชนในหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ

จากการดำเนินโครงการและการทำกิจกรรมสร้างการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีส่วนร่วมตลอดปี
การศึกษา คณะนิเทศศาสตร์และชาวบ้านหมู่บ้านศาลาแดงเหนือสามารถสื่อสารเข้าใจกันมากขึ้น พร้อม
และมีการสนับสนุนการดำเนินงานร่วมกันแบบบูรณาการ ดังนี้

1. สร้างองค์ความรู้ (Develop Body of Knowledge) ด้วยการบูรณาการการเรียนการสอนในรูปแบบ Creative Teaching และ Project Based Learning ผ่านศาสตร์ความรู้ต่าง ๆ จากรายวิชาของคณะนิเทศศาสตร์ ได้แก่ 1) ปช.303 บริหารข้อมูลเชิงวิเคราะห์ของประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 2) ปชส. 201 การบริหารความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3) ปช.406 การสื่อสารผ่านกิจกรรม 4) สมณ. 403 การสร้างสรรค์งานโฆษณาชั้นสูง 5) วท.434 การผลิตรายการโทรทัศน์ชั้นสูง

2. สร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ (Build New Researchers) ลงพื้นที่ ร่วมค้นหา ประเด็นหรือโจทย์เพื่อทำวิจัยท้องถิ่น (Community Based Research) อาสาสมัครในหมู่บ้าน อาทิ ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน เด็ก คนหนุ่มสาว คนวัยทำงาน ผู้นำหมู่บ้าน เป็นต้น โดยกิจกรรมนี้เกิดขึ้นภายใต้โครงการ “มอญ ช่อน ภูมิ สร้างองค์ความรู้สู่การพัฒนาชุมชน”

3. สร้างสรรค์งานบริการวิชาการ (Create Academic Services) ในรูปแบบของโครงการบริการแก่สังคมและทางศิลปวัฒนธรรม ภายใต้โครงการ “มอญช่อนภูมิ 2”

4. สร้างทุนทางวัฒนธรรม (Build Cultural capital) สร้างการเรียนรู้ร่วมกันโดยใช้ศาสตร์ทางด้านนิเทศศาสตร์ เพื่อผสานช่องว่างระหว่างวัย และวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการสืบทอดภูมิปัญญาพื้นบ้าน วัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่น วิถีชีวิตของหมู่บ้านมอญริมแม่น้ำเจ้าพระยา ให้ชุมชนรุ่นหลังทั้งภายในครอบครัว และบุคคลภายนอกที่อยากจะศึกษาสิ่งที่มีค่าสืบทอด ภายใต้โครงการ “ภาพเก่าเล่าเรื่อง” เฟส2 โครงการ “สื่อโฆษณาเพื่อชุมชน” และโครงการ “สื่อหลอมรวมสร้างสรรค์เพื่อการจัดการองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น” ครั้งที่ 2

จากการบริการวิชาการแก่สังคมตามกรอบนโยบายของมหาวิทยาลัยมุ่งเน้นให้เกิดผลต่อการพัฒนานักศึกษา ชุมชน หรือสังคม จากการสำรวจค้นข้อมูลจากเวทีเสวนาทำให้เราได้กรอบแนวคิดมากมายเพื่อมาพัฒนาและปรับกระบวนการทำงานในการบริการวิชาการแก่สังคม เพื่อให้ตอบโจทย์ของชุมชนมากมาย ซึ่งชุดข้อมูลหรือองค์ความรู้ที่ได้ในครั้งเสวนานั้นสามารถทำคณะนิเทศศาสตร์จัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่มุ่งให้มหาวิทยาลัยประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม (Ensure Sustainable Success) ผ่านการใช้ประโยชน์จากการบริการวิชาการที่ให้เกิดผลต่อการพัฒนานักศึกษาและสังคม และมีการวางแผนดำเนินโครงการผ่านการบูรณาการเรียน

การสอนในรายวิชา และการสร้างเครือข่ายระหว่างสถาบันการศึกษา ชุมชน และสังคม โดยกำหนดวัตถุประสงค์และรูปแบบโครงการ/การดำเนินงาน ดังนี้

1. การสร้างจิตสำนึกของการเป็น “พลเมืองสร้างสรรค์เพื่อชุมชน” ได้แก่ โครงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักศึกษาให้เป็นที่ยอมรับ (CSR Awards) เพื่อสนับสนุนและผลักดันผลงานนักศึกษาด้านบริการวิชาการแก่สังคมเข้าสู่เวทีประกวดในระดับชาติและนานาชาติ ซึ่งมีการวางแผนในการส่งนักศึกษาเข้าสู่เวทีการประกวดงานด้านสังคม ชุมชนและสาธารณะประโยชน์ ซึ่งในปีการศึกษา 2557 มีนักศึกษาเข้าร่วมโครงการประกวดจากหน่วยงานภายนอก คือ โครงการทูตความดีแห่งประเทศไทย 2557 Gen A (Generation Active) หัวข้อ “พลังจิตอาสาเปลี่ยนประเทศ” (มูลนิธิธรรมดี) โครงการปั้นนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ครั้งที่ 5 (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ) โครงการกรุงไทย ต้นกล้าสีขาว (ธนาคารกรุงไทย) โครงการกล้าใหม่ใฝ่รู้ (ธนาคารไทยพาณิชย์) โครงการปั้นฝัน เดอะบัณฑิต (เนชั่น กรุ๊ป) และโครงการสื่อต้นแบบสร้างสุข ระดับอุดมศึกษา ปี 2 ครั้งที่ 2 (สมาคมเคเบิลทีวีแห่งประเทศไทยร่วมกับสสส.)

2. การส่งเสริมนำอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยไปเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์แก่ชุมชน ได้แก่ โครงการ BUSR – Creative Convergence ภายใต้การพัฒนานโยบายด้าน Bangkok University Social Responsibility (BUSR) ซึ่งประกอบไปด้วย 6 โครงการที่เน้นการบูรณาการเรียนการสอนทั้งในวิชา และหลากหลายสาขาวิชา จนไปถึงในระดับหลักสูตร นั่นคือ โครงการ “มอญ ช่อน ภูมิ ตอน ถอดรหัสคัมภีร์โบราณ” โครงการ “มอญ ช่อน ภูมิ สร้างองค์ความรู้สู่การพัฒนาชุมชน” โครงการ “ภาพเก่าเล่าเรื่อง” เฟส 2 โครงการ “สื่อหลอมรวมสร้างสรรค์เพื่อการจัดการองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น” ครั้งที่ 2 โครงการ “สื่อโฆษณาเพื่อชุมชน” โครงการ “มอญ ช่อน ภูมิ”

3. การสนับสนุนการดำเนินงานตามหลักกฎหมายและหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ โครงการการพัฒนางานวิจัย/งานสร้างสรรค์ และองค์ความรู้ด้าน BUSR เพื่อสร้างกรอบการดำเนินงานบริการวิชาการแก่สังคม BUSR ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม จนนำไปสู่งานวิจัย และการสร้างเครือข่ายในระดับมหาวิทยาลัย และหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ซึ่งประกอบไปด้วย 3 กิจกรรมหลัก คือ โครงการ BUSR Module/Body of Knowledge ผลงานวิจัยที่ได้รับการยอมรับระดับชาติและนานาชาติ และงานแสดงผลงานด้าน BUSR ผ่านเวทีในระดับชาติและนานาชาติ

จากกรอบการดำเนินงานดังกล่าวสะท้อนผลความสำเร็จตามตัวบ่งชี้ของโครงการบริการวิชาการแก่สังคมทั้งในระดับคณะและมหาวิทยาลัย ซึ่งเกิดจากการทำงานร่วมกันระหว่างนักศึกษา คณาจารย์ และชาวบ้านที่สนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ทั้งข้อมูล องค์ความรู้ สถานที่ และอื่น ๆ มากมาย ดังนี้

1. การสร้างจิตสำนึกของการเป็น “พลเมืองสร้างสรรค์เพื่อชุมชน” ในปีการศึกษา 2557 มีนักศึกษาเข้าร่วมส่งผลงานและได้รับการคัดเลือก ดังนี้

1.1 รางวัลชนะเลิศหนังสือ “จิตอาสา เพื่อพัฒนาชุมชน” ในโครงการทูตความดีแห่งประเทศไทย 2557 Gen A (Generation Active) หัวข้อ “พลังจิตอาสาเปลี่ยนประเทศ” นักศึกษาที่ได้เข้าร่วมโครงการ คือ นายณภัทร ตั้งสง่า ชั้นปีที่ 4 ภาควิชาภาพยนตร์ นายพลุพงศ์ เพ็ชรฉกรรจ์ ชั้นปีที่ 3 ภาควิชาภาพยนตร์ นายกรภพ พลนิกร ชั้นปีที่ 1 ภาควิชาภาพยนตร์ นายณัฐวุฒิ พินเทียง ชั้นปีที่ 1 ภาควิชาภาพยนตร์ และนายศิริศักดิ์ ธรรมติกานนท์ ชั้นปีที่ 1 ภาควิชาภาพยนตร์

1.2 โครงการปั่นฝัน เดอะบัณฑิต ได้ถูกคัดเลือกในการออกรายการโทรทัศน์ “พื้นที่เพาะฝันบัณฑิต” ออกอากาศวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2558 ทางช่อง NOW26 นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ คือ นายณภ วัฒนวัฒน ชั้นปีที่ 4 ภาควิชาวารสารศาสตร์ นางสาวศุภสุดา เถาเมะนะกุล ชั้นปีที่ 4 ภาควิชาวารสารศาสตร์นายณติ เขี่ยมอริคม ชั้นปีที่ 4 ภาควิชาวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ นายณัฐภัทร สิทธิ ชั้นปีที่ 2 ภาควิชาวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์

2. การส่งเสริมนำอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยไปเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์แก่ชุมชน ได้แก่

2.1 โครงการ “มอญ ซ่อน ภูมิ ตอน ถอดรหัสคัมภีร์โบราณ” บูรณาการการเรียนการสอนในรายวิชาจากสาขาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ หลักสูตรปริญญาโท คณะนิเทศศาสตร์ ได้แก่ วิชา CA655 Strategic Communication Seminar จำนวน 18 คน และมีนักศึกษาจากรายวิชาอื่นๆ ที่ต้องการเข้าร่วมฟังเสวนาเพื่อนำไปใช้ต่อยอดในการเรียนการสอนของคณาจารย์และนักศึกษาที่สามารถได้ประโยชน์จากองค์ความรู้ร่วมกัน ได้แก่ วิชา PRT201 Stakeholder Relationship Management จำนวน 100 คน นอกจากนี้ยังมีนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำนวน 15 คน เข้าร่วมฟังเสวนาอีกด้วย

2.2 โครงการ “มอญ ซ่อน ภูมิ สร้างองค์ความรู้สู่การพัฒนาชุมชน” เป็นโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างนักศึกษา คณาจารย์ มหาวิทยาลัย ชุมชน โดยมีผู้เข้าร่วมอบรมทั้งสิ้นประมาณ 10 ท่าน ประกอบไปด้วยตัวแทนจากหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ ตัวแทนจากตำบลเชียงรากน้อย และตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงรากน้อย โดยมีคณะคณาจารย์และนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เข้าร่วมสังเกตการณ์ ประมาณ 11 ท่าน โดยเชิญวิทยากรภายนอกเข้ามาบรรยายให้ความรู้ วางกรอบแนวความคิด จนนำไปสู่การถอดองค์ความรู้จากการอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยกำหนดประเด็นที่จะใช้ในการอบรมดังกล่าวมี 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ค้นหารากเหง้าการสืบสกุล 2) วางกรอบแนวความคิดในการสืบทอดภูมิปัญญา 3) ถอดองค์ความรู้จากการอบรมเพื่อนำไปสู่ชุดข้อมูลในการจัดกิจกรรมมอญ ซ่อน ภูมิในครั้งต่อไป โดยได้รับเกียรติจากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิและมีประสบการณ์การทำงานวิจัยกับชุมชน

2.3 โครงการ “ภาพเก่าเล่าเรื่อง” เฟส 2 เนื่องจากโครงการนี้ ถือเป็นกระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชุมชนซึ่งจะนำไปสู่การทำการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community-based Research) ของคณะทำงานบริการวิชาการแก่สังคม คณะนิเทศศาสตร์ และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ที่จะเริ่มในภาคการศึกษาที่ 2/2557 ดังนั้น จึงมิได้มีการบูรณาการกับการเรียนการสอนในรายวิชาใด แต่อย่างไรก็ตาม โครงการดังกล่าวได้ถูกนำเสนอและถ่ายทอดให้บุคคลทั่วไปได้รับทราบข้อมูลชุมชนผ่านการแสดงนิทรรศการในงาน ในงาน มอญ ซ่อน ภูมิ 2 ที่จัดขึ้นวันที่ 14 มีนาคม 2558 และในวันประเพณีสงกรานต์ (13 เมษายน 2558) ณ หมู่บ้านศาลาแดงเหนือ ซึ่งถือว่าขั้นตอนดังกล่าวนอกจากจะเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ยังเป็นเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนและบุคคลภายนอกอีกด้วย นอกจากนี้หลังจากดำเนินโครงการมาอย่างต่อเนื่องเป็นปีที่ 2 ทางคณะนิเทศศาสตร์ได้รับเกียรติและความไว้วางใจจากสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดปทุมธานีให้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการจัดทำหนังสือระลึกฉลองครบรอบ 200 ปีจังหวัดปทุมธานี และการจัดแสดงภาพเก่าเล่าเรื่องเมืองปทุมธานี ภายใต้โครงการสงกรานต์ปลอดเหล้า จัดแสดงในวันที่ 3-9 เมษายน 2558 ณ ลานอเนกประสงค์องค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี

2.4 โครงการ “สื่อหลอมรวมสร้างสรรค์เพื่อการจัดการองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น” ครั้งที่ 2 มีการบูรณาการในรายวิชาจากภาควิชาวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ คณะนิเทศศาสตร์ จำนวน 1 รายวิชา คือ วท. 434 การผลิตรายการโทรทัศน์ขั้นสูง โดยนักศึกษามีส่วนร่วมในการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์ประเด็นสำคัญหลักที่ต้องการนำเสนอ ภายใต้กรอบการผลิตในลักษณะ

รายการโทรทัศน์ ประเภทสารคดีเชิงข่าว โดยสนับสนุนให้นักศึกษาส่งผลงานเข้าร่วมประกวดในโครงการ สื่อด้านแบบสร้างสรรค์ ระดับอุดมศึกษา ปี 2 ครั้งที่ 2 และรายการสารบันเทิง โดยเนื้อหาสาระมุ่งเน้นที่จะ นำเสนอเรื่องราววิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ความสวยงามของวิถีความเป็นอยู่แบบดั้งเดิมที่ยังคง หลงเหลือและถ่ายทอดผ่านหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เช่น บ้านเรือน สถาปัตยกรรมทางศาสนา ข้าวของ เครื่องใช้โบราณ เป็นต้น นักศึกษานำประเด็นเหล่านี้มาสร้างสรรค์ภายใต้โจทย์ “200ปีจังหวัดปทุมธานี” เพื่อให้ตระหนักและเกิดการสืบทอดที่จะดำรงไว้ซึ่งการอนุรักษ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญาพื้นบ้าน วิถีชีวิต สถานที่ท่องเที่ยว อาหาร และอื่น ๆ

2.5 โครงการ “สื่อโฆษณาเพื่อชุมชน” การบูรณาการการเรียนการสอนในรายวิชาของภาค วิชาการโฆษณาใน 2 วิชา เช่น วิชา สมณ.307 การวางแผนรณรงค์โฆษณา และวิชา สมณ.204 ความคิด สร้างสรรค์ในการโฆษณา ให้นักศึกษาได้เก็บข้อมูลเพื่อสร้างสรรค์ชิ้นงานโฆษณาได้หลากหลายรูปแบบ เพื่อเป็นแผนในการประชาสัมพันธ์โครงการ โดยโครงการดังกล่าวจะถูกนำเสนอและถ่ายทอดให้บุคคล ทั่วไปได้รับทราบข้อมูลชุมชนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งถือว่าขั้นตอนดังกล่าวนอกจากจะเป็นการเก็บ รวบรวมข้อมูลแล้ว ยังเป็นเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนและบุคคลภายนอกอีกด้วย

2.6 โครงการ “มอญ ช้อน ภูมิ 2” บูรณาการการเรียนการสอนในรายวิชา PR 406 : Event and Sponsorship Communication ของภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ ได้จัดกิจกรรมเพื่อ สังคมภายใต้ชื่อ “มอญ-ช้อน-ภูมิ” ในพื้นที่ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมบทบาทหน้าที่ในการแสดงความรับผิดชอบต่อชุมชนและสังคมของมหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร (University Social Responsibility) ด้วยการพัฒนาการเรียนการสอนแบบบูรณาการสร้างสรรค์ (Creative Convergence) เพื่อการจัดการองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นอันจะมุ่งสู่การนำร่องพัฒนา งานวิจัยเพื่อชุมชน (Mini Community-based Research) ที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาวิจัยเชิง ปฏิบัติการที่เน้นชุมชนเป็นศูนย์กลางอย่างเป็นรูปธรรม กิจกรรม “มอญ-ช้อน-ภูมิ” ได้นำเสนอความงดงาม และคุณค่าความเป็นชาวมอญในมิติภูมิต่างๆ เช่น ภูมิปัญญา ภูมิสถาปัตย์ ภูมิทัศน์ ภูมิธรรม ภูมิคุ้มกัน และความภูมิใจ ผ่าน 5 รูปแบบพื้นที่สร้างสรรค์ คือ 1) พื้นที่วิถีชีวิต 2) พื้นที่ภูมิปัญญา 3) พื้นที่ ศิลปวัฒนธรรม 4) พื้นที่การเรียนรู้ 5) พื้นที่สินค้าและผลิตภัณฑ์ ที่ร่วมกันสร้างสรรค์โดยนักศึกษา คณาจารย์ และชุมชนหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

3. การสนับสนุนการดำเนินงานตามหลักกฎหมายและหลักธรรมาภิบาล ได้แก่

3.1 ดร.พีรยา หาญพงศ์พันธุ์ บทความวิจัยเรื่อง “From CSR to USR: Repositioning Public Relations’ Role in University Social Responsibility Practices in Thailand” ตีพิมพ์ในวารสาร นิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฉบับที่ 2/2558 (เมษายน – มิถุนายน 2558)

3.2 ผศ.ดร.ร.ต.อ.(หญิง)มัลลิกา ผลอนันต์ บทความวิจัยเรื่อง “ผลลัพธ์ของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับชุมชนท้องถิ่น” ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการสมาคมอุดมศึกษา เอกชนประเทศไทย (สสอท.) ปีที่ 20 ฉบับที่ 1 เดือนพฤษภาคม 2557

3.3 อ.อาชวิชัย ฤทธินสุวรรณ์ บทความวิชาการ “กิจกรรมนอกหลักสูตรเพื่อสร้างจิตสำนึกสาธารณะผ่านเครือข่ายจิตอาสาเสียด้า...ธรรมดี” นำเสนอในงานประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ภายใต้หัวข้อ “การสอนที่สร้างสรรค์ในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล” วันศุกร์ที่ 15 พฤษภาคม 2558

3.4 ดร.พีรยา หาญพงศ์พันธุ์/ผศ.ดร.ร.ต.อ.(หญิง)มัลลิกา ผลอนันต์/อ.อาชวิชัย ฤทธินสุวรรณ์ โครงการทูตความดีแห่งประเทศไทย 2557 Gen A (Generation Active) หัวข้อ “พลังจิตอาสาเปลี่ยนประเทศ” จัดแสดงในงานโครงการนิทรรศการผลงานสร้างสรรค์เพื่อชุมชนได้ตั้งแต่วันที่ 18-20 พฤษภาคม 2558 ณ หอศิลป์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต อาคารหอสมุดสุรัตน์ฯ ชั้น 2

3.5 ดร.พีรยา หาญพงศ์พันธุ์/ผศ.ดร.ร.ต.อ.(หญิง)มัลลิกา ผลอนันต์/อ.อาชวิชัย ฤทธินสุวรรณ์ โครงการมอญชอนภูมิ จัดแสดงในงานโครงการนิทรรศการผลงานสร้างสรรค์เพื่อชุมชนได้ตั้งแต่วันที่ 18-20 พฤษภาคม 2558 ณ หอศิลป์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต อาคารหอสมุดสุรัตน์ฯ ชั้น 2

3.6 อ.อาชวิชัย ฤทธินสุวรรณ์ โครงการสื่อหลอมรวมสร้างสรรค์เพื่อการจัดการองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดแสดงในงานโครงการนิทรรศการผลงานสร้างสรรค์เพื่อชุมชนได้ตั้งแต่วันที่ 18-20 พฤษภาคม 2558 ณ หอศิลป์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต อาคารหอสมุดสุรัตน์ฯ ชั้น 2

3.7 การลงนามความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา (คณะกรรมการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์) เพื่อดำเนินงานด้านการเรียนการสอน งานวิจัย ด้านบริการวิชาการแก่สังคมร่วมกัน

3.8 ดร.พีรยา หาญพงศ์พันธุ์/ผศ.ดร.ร.ต.อ.(หญิง)มัลลิกา ผลอนันต์/อ.อาชวิษฎ์ กฤษณสุวรรณ ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการจัดงานทำหนังสือเฉลิมฉลอง 200 ปีจังหวัดปทุมธานี ดำเนินโครงการโดยสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดปทุมธานี

3.9 ดร.พีรยา หาญพงศ์พันธุ์/ผศ.ดร.ร.ต.อ.(หญิง)มัลลิกา ผลอนันต์/อ.อาชวิษฎ์ กฤษณสุวรรณ ได้รับแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการจัดงานสงกรานต์ปลอดเหล้าถนนข้าวแช่ ดำเนินโครงการโดยสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดปทุมธานี

3.10 อ.อาชวิษฎ์ กฤษณสุวรรณ ร่วมจัดนิทรรศการภาพเก่าเล่าอดีตปทุมธานี เพื่อเฉลิมฉลอง 200 ปีจังหวัดปทุมธานี วันที่ 3-9 เมษายน 2558 ดำเนินโครงการโดยสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดปทุมธานี

3.11 อ.อาชวิษฎ์ กฤษณสุวรรณ ได้รับทุนสนับสนุนในการทำวิจัยเรื่อง “การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ กรณีศึกษา โครงการบริการวิชาการ” จากมหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ผลจากการดำเนินงานด้านการบริการวิชาการแก่สังคม คณะนิเทศศาสตร์ มีการวางแผนการดำเนินงานบริการวิชาการแก่สังคมในการผลักดันนโยบาย เรื่อง “Bangkok University Social Responsibility (BUSR)” อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อมุ่งพัฒนาบทบาทหน้าที่ในการแสดงความรับผิดชอบต่อชุมชนและสังคมของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ภายใต้แนวคิด University Social Responsibility (USR) ซึ่งนับเป็นพันธกิจหลักสำหรับสถาบันการศึกษาในปัจจุบัน โดยมุ่งพัฒนาการเรียนการสอนแบบสร้างสรรค์ 360° (Creative Convergence) ที่เน้นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยและชุมชน รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ ภูมิปัญญา วิถีชีวิต ศิลปะ และวัฒนธรรมท้องถิ่นสู่แนวทางการปฏิบัติที่จะเป็นประโยชน์ต่อคนในชุมชนท้องถิ่นและสังคมโดยรวมอย่างยั่งยืน อีกทั้งยังเป็นการพัฒนางานวิจัยที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการที่เน้นชุมชนเป็นศูนย์กลางอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างสรรค์และพัฒนา “นักสร้างสรรค์ชุมชน” อย่างเป็นรูปธรรม เช่น งานวิจัยซึ่งมีพื้นที่เป็นฐาน (Area-based Research) งานวิจัยโดยมีชุมชนเป็นฐาน (Community-based Research) และงานวิจัยเชิงพันธกิจสัมพันธ์มหาวิทยาลัยกับสังคม (University-Community Engagement) จากการดำเนินโครงการบริการวิชาการแก่สังคมทำให้มหาวิทยาลัยสนับสนุนทุนในการทำ

วิจัย เรื่อง “การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ กรณีศึกษา โครงการบริการวิชาการ” และได้รับความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา (คณะกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์) เพื่อดำเนินงานด้านการเรียนการสอน งานวิจัย ด้านบริการวิชาการแก่สังคมร่วมกัน นอกจากนี้ ดร.พริยา หาญพงศ์พันธุ์/ผศ.ดร.รตอ.(หญิง)มัลลิกา ผลอนันต์/อ.อาชวิษฐ์ กฤษณสุวรรณ เป็นตัวแทนของมหาวิทยาลัยที่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดปทุมธานีแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการจัดงานทำหนังสือเฉลิมฉลอง 200 ปีจังหวัดปทุมธานี และคณะกรรมการจัดงานสงกรานต์ปลอดเหล้าถนนข้าวแช่ รวมไปถึงได้รับเกียรติให้จัดนิทรรศการภาพเก่าเล่าอดีตปทุมธานี เพื่อเฉลิมฉลอง 200 ปี จังหวัดปทุมธานี

บทที่ 5

การรับรู้อัตลักษณ์มอญในมุมมองของคนในพื้นที่กับคนภายนอก

จากชุดข้อมูลกระบวนการสื่อสารและกิจกรรมการมีส่วนร่วมผ่านโครงการบริการวิชาการ แก่สังคมผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณในรูปแบบของแบบสอบถามในช่วงของการจัดกิจกรรมมอญช่อนภูมิ ในวันเสาร์ที่ 29 มีนาคม พ.ศ.2557 เพื่อศึกษาการรับรู้อัตลักษณ์มอญในมุมมองของคนในพื้นที่ ได้แก่ ชาวบ้านหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ ชาวบ้านในชุมชนใกล้เคียง กับคนภายนอก ได้แก่ นักศึกษา คณาจารย์ และบุคคลทั่วไปที่มาเที่ยวชมงาน เพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์ที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นถึงแก่นแท้ของความเป็นชาติพันธุ์มอญ และแสดงให้เห็นถึงความพึงพอใจและการมีส่วนร่วมในภาพรวมของการจัดกิจกรรมมอญช่อนภูมิ เพื่อนำไปพัฒนาในการจัดกิจกรรมในครั้งต่อไป โดยข้อมูลที่ได้สามารถวิเคราะห์ได้ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 14 ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลส่วนบุคคล		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	128	39.9
	หญิง	173	53.9
	ไม่ตอบ	20	6.2
อายุ	ต่ำกว่า 15 ปี	16	5.0
	15-20ปี	86	26.8
	21-30ปี	94	29.3
	31-40ปี	43	13.4
	41-50ปี	37	11.5
	51-60ปี	37	11.5
	มากกว่า60ปี	5	1.6
	ไม่ตอบ	3	.9
ความมีเชื้อสายมอญ	มีเชื้อสายมอญ	121	37.7
	ไม่มีเชื้อสายมอญ	191	59.5
	ไม่ตอบ	9	2.8

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
สถานะของผู้เข้าร่วมงาน		
นักศึกษาทั่วไป	112	34.9
นักศึกษาที่จัดกิจกรรม	35	10.9
คนในพื้นที่เชิงรำน้อย	80	24.9
คนนอกพื้นที่เชิงรำน้อย	71	22.1
หน่วยงานภาครัฐ	16	5.0
ไม่ตอบ	7	2.2
รวม	321	100.0

จากข้อมูลในตารางที่ 14 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชายจำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 39.9 เป็นเพศหญิงจำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 53.9 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21-30 ปีมีจำนวน 94 คนคิดเป็นร้อยละ 29.3 ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามไม่ได้เป็นผู้มีเชื้อสายมอญมีจำนวน 191 คนคิดเป็นร้อยละ 59.5 และเป็นผู้มีเชื้อสายมอญ 121 คนคิดเป็นร้อยละ 37.7 ส่วนสถานะของผู้เข้าร่วมงานส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาทั่วไปมากที่สุดจำนวน 112 คนคิดเป็นร้อยละ 34.9 รองลงมาเป็นคนในพื้นที่เชิงรำน้อยจำนวน 80 คนคิดเป็นร้อยละ 24.9 และอันดับที่สามคือคนนอกพื้นที่เชิงรำน้อยจำนวน 71 คนคิดเป็นร้อยละ 22.1

ข้อมูลที่ปรากฏสะท้อนให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่เชิงรำน้อยที่มีต่อการจัดกิจกรรมมอญช่อนภูมินั้นน้อย ถ้าเทียบกับจำนวนประชากรที่อาศัยในพื้นที่ เมื่อวิเคราะห์จะพบว่าชาวบ้านจากหมู่บ้านปากอาด(หมู่1) และศาลาพัน(หมู่4) มาเข้าร่วมน้อยเพราะว่าเป็นพื้นที่หมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลจากพื้นที่หมู่บ้านศาลาแดงเหนือซึ่งเป็นพื้นที่จัดกิจกรรม ชาวบ้านที่มาส่วนใหญ่ คือ ผู้นำชุมชน หรือหัวเรือหลักที่ทำงานร่วมกันมาตลอดกับมหาวิทยาลัย ส่วนชาวบ้านในพื้นที่ที่เป็นศาลาแดงเหนือ เมตารังค์ วัดพลับส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุ และเด็ก คนที่มาเข้าร่วมจึงมาได้เพียงบางส่วนที่ไปมาสะดวกในช่วงเวลาหนึ่ง บางคนอาจแวะเวียนมาแล้วรีบกลับ จึงเป็นไปได้ที่ไม่ได้ถูกเก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถาม

ตารางที่ 15 การเปิดรับแหล่งข่าวการประชาสัมพันธ์กิจกรรม

การเปิดรับข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ
แผ่นพับ	54 (3)	10.7
ป้ายประกาศตามถนน	58 (2)	11.5
โปสเตอร์	46	9.1
เฟชบุ๊ก	38	7.5
เว็บไซต์	27	5.4
วิทยุ	11	2.2
โทรทัศน์	15	3.0
เพื่อนคนใกล้ชิด	212 (1)	42.1
สื่ออื่นๆ	43	8.5
รวม	504	100.0

จากข้อมูลในตารางที่ 15 กลุ่มคนที่มาร่วมงานส่วนใหญ่รับรู้การประชาสัมพันธ์กิจกรรมมาจากเพื่อนคนใกล้ชิดมากที่สุดจำนวน 212 คนคิดเป็นร้อยละ 42.1 รองลงมาคือรับรู้จากป้ายประกาศตามถนนจำนวน 58 คิดเป็นร้อยละ 11.5 อันดับที่สามคือรับรู้ข่าวจากสื่อแผ่นพับจำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 10.7

ข้อค้นพบจากสถิติการเปิดรับข้อมูลข่าวสารกิจกรรมมอญซ่อนภูมิ พบว่า การรับรู้ข่าวสารของคนที่มาร่วมงานส่วนใหญ่มาจากเพื่อนคนใกล้ชิด นั่นหมายถึงส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักศึกษาที่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และมีส่วนร่วมในรายวิชาที่ได้ลงมามูลฐานการเรียนรู้ การเรียนการสอน ส่วนป้ายประกาศตามถนน กับแผ่นพับ จะเป็นกลุ่มคนในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียงที่ได้รับข้อมูลข่าวสาร เพราะเข้าถึงได้จากการมองเห็น และแผ่นพับกลุ่มนักศึกษาจัดกิจกรรมก็ดำเนินการแจกตามพื้นที่เองด้วย

ตารางที่ 16 สาเหตุของการมาร่วมงาน

สาเหตุของการมาร่วมงาน	จำนวน	ร้อยละ
ผู้ร่วมจัดกิจกรรม	95	9.4
เป็นคนในพื้นที่	105	10.3
ชื่นชอบกิจกรรมแบบนี้อยู่แล้ว	134 (3)	13.2
อยากเรียนรู้วัฒนธรรมและชีวิต	110	10.8

ตารางที่ 16 (ต่อ)

สาเหตุของการมาร่วมงาน	จำนวน	ร้อยละ
อยากชื่นชมสถาปัตยกรรมในวัดและหมู่บ้าน	119	11.7
อยากศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น	108	10.6
อยากมาจับจ่ายซื้ออาหารขนมโบราณ	165 (1)	16.3
อยากมาชมการแสดง	158 (2)	15.6
อื่นๆ	21	2.1
รวม	1015	100.0

สาเหตุของการเข้าร่วมงานจากข้อมูลในตารางที่ 16 พบว่ากลุ่มตัวอย่างอยากมาจับจ่ายซื้ออาหารขนมโบราณมากที่สุดจำนวน 165 คนคิดเป็นร้อยละ 16.3 อันดับที่สองอยากมาชมการแสดงจำนวน 158 คนคิดเป็นร้อยละ 15.6 อันดับที่ 3 มาร่วมงานเพราะชื่นชอบกิจกรรมแบบนี้อยู่แล้วจำนวน 134 คนคิดเป็นร้อยละ 13.2

ตัวเลขในเชิงสถิติไม่ค่อยแตกต่างกันเพราะรูปแบบการจัดงานเป็นงานที่สะท้อนถึงความต้องการของคนในพื้นที่ ที่ผ่านกระบวนการวางแผนและหารือร่วมกันมาก่อน เพราะฉะนั้นการมาเพื่อจับจ่ายซื้อของ หรือมาชมการแสดงเพื่อความรื่นเริงเป็นเรื่องปกติของการจัดงานในลักษณะนี้

ตารางที่ 17 การเข้าร่วมกิจกรรม

การเข้าร่วมกิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ
เข้าร่วมกิจกรรมปันยิ้มภูมิ	67	4.0
โซนนิทรรศการนิทรรศการวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญา	203	12.1
โซนนิทรรศการภาพเก่าเล่าเรื่อง	216 (3)	12.8
โซนนิทรรศการการออกแบบพิพิธภัณฑ	192	11.4
โซนสวนสนุกวัฒนธรรมกับกิจกรรมการเล่นสไลด์	140	8.3
โซนแหล่งการเรียนรู้เกษตรพอเพียง	188	11.2
โซนกิจกรรมสาธิตต่าง ๆ	155	9.2
โซนอาหาร สินค้า และผลิตภัณฑ์	262 (1)	15.6
โซนเวทีการแสดง	258 (2)	15.3
รวม	1681	100.0

จากตารางที่ 17 กิจกรรมที่ผู้เข้าร่วมงานสนใจมากที่สุดคือโซนอาหาร สินค้า และผลิตภัณฑ์จำนวน 262 คนคิดเป็นร้อยละ 15.6 อันดับที่ 2 คือโซนเวทีการแสดงจำนวน 258 คนคิดเป็นร้อยละ 15.3 และ อันดับที่ 3 คือกิจกรรมในโซนนิทรรศการภาพเก่าเล่าเรื่องจำนวน 216 คนคิดเป็นร้อยละ 12.8

การเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้สอดคล้องกับตารางที่ 3 สาเหตุของการมาเข้าร่วมงานนอกจากนี้ในโซนต่าง ๆ ของกิจกรรมที่มีความหลากหลายแต่เน้นเรื่องราววิถีชีวิตของคนในชุมชนนั้น กิจกรรมภาพเก่าเล่าเรื่อง เป็นที่น่าสนใจเพราะว่าเป็นการได้สะท้อนให้เห็นถึงเรื่องราวในอดีตของวิถีชีวิตของหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ สถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์ งานประเพณีทางศาสนาต่าง ๆ ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการสื่อสารพูดคุยกันเมื่อชมภาพดังกล่าว ส่วนคนนอกพื้นที่ที่ชื่นชอบน่าจะมาจากพื้นที่จัดแสดงเป็นการนำภาพเก่าแขวนตามทางเดินในหมู่บ้าน ภาพเก่าบางภาพคือภาพเหตุการณ์ในอดีตที่เกิดขึ้นในพื้นที่บริเวณนั้น เลยทำให้เกิดเรื่องราว เรื่องเล่าที่มีการวางแผนการดำเนินงานในส่วนของนิทรรศการชุดนี้มีความรู้และความหมายต่อผู้เข้าชมกิจกรรม

ตารางที่ 18 ความรู้เกี่ยวกับชุมชนมอญศาลาแดงเหนือก่อนและหลังการทำกิจกรรม

	ก่อน			หลัง		
	M	SD	ระดับ	M	SD	ระดับ
- คนมอญนิยมสร้างวัดมอญขึ้นเป็นศูนย์กลางของชุมชน	1.34	.79	ปานกลาง	1.83	.48	สูง
- คนมอญศาลาแดงเหนืออพยพเข้ามาเป็นครั้งที่ 8	.93	.79	ปานกลาง	1.73	.55	สูง
- วัดศาลาแดงเหนือเป็นวัดเก่าแก่สังกัดธรรมยุตสร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 2	.94	.83	ปานกลาง	1.75	.51	สูง
- ชุดพบพระพุทธรูปโบราณเมื่อมีการรื้อถอนโบสถ์เก่าที่สร้างขึ้นสมัย ร.4	.80	.81	ปานกลาง	1.70	.60	สูง
- พระสงฆ์มอญยังมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำชุมชนและอบรมสั่งสอน	1.19	.81	ปานกลาง	1.83	.47	สูง
- คนมอญศาลาแดงเหนือส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขายทางน้ำ	1.29	.80	ปานกลาง	1.82	.48	สูง
- คนมอญศาลาแดงเหนือมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย	1.38	.79	สูง	1.92	.33	สูง
- หมู่บ้านศาลาแดงเหนือได้ชื่อว่าเป็นหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง	1.34	.77	ปานกลาง	1.87	.41	สูง

ตารางที่ 18 (ต่อ)

	ก่อน			หลัง		
	M	SD	ระดับ	M	SD	ระดับ
- ประเพณีสงกรานต์เป็นประเพณีสำคัญของชาวมอญศาลาแดงเหนือ	1.40	.77	สูง	1.87	.42	สูง
- การทำบุญไหว้พระยังยึดถือปฏิบัติและใช้ภาษามอญอย่างเคร่งครัด	1.30	.78	ปานกลาง	1.85	.46	สูง

จากข้อมูลในตารางที่ 18 ก่อนการเข้าไปทำกิจกรรมกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนมอญศาลาแดงเกือบทุกเรื่องในระดับปานกลาง ยกเว้นเรื่อง ชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย และ ประเพณีสงกรานต์เป็นประเพณีสำคัญของชาวมอญศาลาแดงเหนือ แต่ภายหลังทำกิจกรรมแล้วพบว่ากลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนมอญศาลาแดงเพิ่มขึ้นในทุกด้านเป็นระดับสูง เพราะรูปแบบกิจกรรมและบรรยากาศในงานอาจุคคล้ายงานวัด แต่แฝงไว้ด้วยชุดข้อมูลหรือองค์ความรู้มากมายเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมของชาติพันธุ์มอญ

ตารางที่ 19 กิจกรรมที่สะท้อนความเป็นมอญ

กิจกรรม	ความเป็นมอญ					
	สะท้อนความเป็นมอญ		ไม่สะท้อนความเป็นมอญ		ไม่แน่ใจ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
บ้านยี่มอญ	143	44.5	43	13.4	88	27.4
นิทรรศการวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญา	214	66.7	6	1.9	91	28.3
นิทรรศการภาพเก่าเล่าเรื่อง	236	73.5	11	3.4	64	19.9
สวนสนุกวัฒนธรรมกับกิจกรรมการเล่นสบ้า	197	61.4	8	2.5	81	25.2
แหล่งการเรียนรู้เกษตรพอเพียง	142	44.2	31	9.7	133	41.4
อาหาร สินค้า และผลิตภัณฑ์	187	58.3	14	4.4	110	34.3
กิจกรรมสาธิตการทำหางหงส์ ข้าวเหนียวแดง	202	62.9	11	3.4	82	25.5
การแสดงหุ่นสายเสมา	123	38.3	11	4.4	165	51.4
การแสดงอัตวิถีมอญ	194	60.4	10	3.1	104	32.4

ตารางที่ 19 (ต่อ)

กิจกรรม	ความเป็นมอญ					
	สะท้อน ความเป็นมอญ		ไม่สะท้อน ความเป็นมอญ		ไม่แน่ใจ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เกมมอญพันธุ์แท้	171	53.3	13	4.0	124	38.6
ภาพยนตร์เมืองสูงวัย	129	40.2	16	5.0	154	48.0

ข้อค้นพบที่แสดงในตารางที่ 19 กิจกรรมที่สะท้อนความเป็นมอญที่กลุ่มผู้มาร่วมงานรับรู้สูงที่สุดคือ นิทรรศการภาพเก่าเล่าเรื่องจำนวน 236 คนคิดเป็นร้อยละ 73.5 รองลงมาอันดับที่สองคือนิทรรศการวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาจำนวน 214 คนคิดเป็นร้อยละ 66.7 กิจกรรมสาธิตการทำหางหงส์ ข้าวเหนียวแดงจำนวน 202 คนคิดเป็นร้อยละ 62.9 ส่วนกิจกรรมที่ผู้เข้าร่วมงานคิดว่าสะท้อนความเป็นมอญน้อยที่สุดคือการแสดงหุ่นสายเสมา (38.3) เพราะเป็นศิลปะการแสดงของไทย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงภูมิความรู้ของผู้เข้าร่วมงานที่สามารถรับรู้ถึงภาพรวมของการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ว่าสิ่งใดที่สะท้อนความเป็นมอญมากน้อยต่างกันอย่างไร เหตุที่การจัดงานได้นำการแสดงหุ่นสายเสมาเข้ามาร่วมแสดงด้วยนั้น เป็นเพียงสีสันในการจัดงานเพื่อให้เด็ก ๆ ในชุมชนและคนทั่วไปได้ชมความงามของศิลปวัฒนธรรมไทยที่สืบทอดมายาวนาน ทรงคุณค่าควรที่จะตระหนักถึงว่ากลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่ยังคงหวงแหนและธำรงรักษาไว้

ตารางที่ 20 การรับรู้สัญลักษณ์ที่เป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ

สัญลักษณ์	อัตลักษณ์ความเป็นมอญ					
	เป็นอัตลักษณ์มอญ		ไม่เป็นอัตลักษณ์มอญ		ไม่แน่ใจ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
หางหงส์	259	80.7	7	2.2	46	14.3
พวงมะหาด/พวงมะโหด	191	59.5	10	3.1	105	32.7
ลูกมะตาด	242	75.4	12	3.7	58	18.1
ลูกมะสัน	171	53.3	15	4.7	122	38.0
ใบกระเจียว	198	61.7	17	5.3	94	29.3

ตารางที่ 20 (ต่อ)

สัญลักษณ์	อัตลักษณ์ความเป็นมอญ					
	เป็นอัตลักษณ์มอญ		ไม่เป็นอัตลักษณ์มอญ		ไม่แน่ใจ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ปลาร้าดิบ	203	63.2	24	7.5	83	25.9
ข้าวแช่	248	77.3	18	5.6	45	14.0
ภาษา	266	82.9	8	2.5	38	11.8
สถาปัตยกรรม	194	60.4	8	2.5	100	31.2
คัมภีร์ใบลานภาษามอญ	247	76.9	13	4.0	51	15.9
การแต่งกาย	256	79.8	10	3.1	44	13.7
การเล่นสะบ้า	206	64.2	11	3.4	79	14.6

จากตารางที่ 20 การรับรู้อัตลักษณ์ชาติมอญที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้มากที่สุดคือ ภาษามอญ เป็นอัตลักษณ์ชาติมอญที่สำคัญที่สุดจำนวน 266 คนคิดเป็นร้อยละ 82.9 รองลงมาอันดับที่ 2 คือหางหงส์ จำนวน 259 คนคิดเป็นร้อยละ 80.7 และการแต่งกายแบบมอญเป็นอันดับที่สามจำนวน 256 คนคิดเป็นร้อยละ 79.8 เพราะจากแบบสอบถามตัวเลือกทุกข้อสะท้อนอัตลักษณ์ความเป็นมอญทั้งสิ้น จากกลุ่มตัวอย่างเลือกมากที่สุด 3 ลำดับนั้นมีความเป็นไปได้ที่ถูกจัดแสดงให้เด่นชัดมากที่สุดในงาน กล่าวคือ ภาษามอญ คือ ภาษาถิ่นดั้งเดิมที่หมู่บ้านศาลาแดงเหนือเป็นเพียงหมู่บ้านเดียวที่ยังคงใช้ภาษามอญในการสื่อสารมากที่สุดในจังหวัดปทุมธานี ส่วนหางหงส์นั้นจะเป็นธงสัญลักษณ์ที่ใช้ในงานประเพณีสงกรานต์ของหมู่บ้านศาลาแดงเหนือและชาวมอญทุกปี นอกจากนี้วัฒนธรรมการแต่งกายที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญ เพราะในงานชาวบ้านหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ และชาวมอญในเขตพื้นที่ใกล้เคียงและอื่น ๆ ก็ร่วมกันแต่งกายชุดมอญมาร่วมงาน ถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติสำหรับงานบุญประเพณีต่าง ๆ ที่ควรค่าแก่การปฏิบัติสืบทอดกันมาเพื่อไม่ให้สูญหายไปตามกาลเวลา

ตารางที่ 21 ความพึงพอใจกิจกรรมในงาน

กิจกรรมในงาน	ความพึงพอใจ		
	M	SD	ระดับ
ปั้นยิมอิมภูมิ	1.98	.99	ปานกลาง
นิทรรศการวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญา	2.53 (2)	.68	สูง
นิทรรศการภาพเก่าเล่าเรื่อง	2.59 (1)	.72	สูง
สวนสนุกวัฒนธรรมกับกิจกรรมเล่นสบ้า	2.14	.97	ปานกลาง
แหล่งการเรียนรู้เกษตรพอเพียง	2.34	.81	สูง
อาหาร สินค้า และผลิตภัณฑ์	2.47	.79	สูง
กิจกรรมสาธิตการทำางหงส์ ข้าวเหนียวแดง	2.28	.96	ปานกลาง
การแสดงหุ่นสายเสมา	2.48	.82	สูง
การแสดงอัตวิถีมอญ	2.52 (3)	.76	สูง
เกมมอญพันธุ์แท้	2.51	.76	สูง
ภาพยนตร์เมืองสูงวัย	2.37	.87	สูง

*ค่าเฉลี่ยมีคะแนนเต็ม 3

จากข้อมูลในตารางที่ 21 แสดงความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมงาน พบว่า กิจกรรมนิทรรศการภาพเก่าเล่าเรื่องเป็นกิจกรรมที่ผู้เข้าร่วมงานมีความพึงพอใจสูงที่สุดมีค่าเฉลี่ย 2.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .72 อันดับที่สองคือนิทรรศการวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญา มีค่าเฉลี่ย 2.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .68 และอันดับที่สามคือกิจกรรมการแสดงอัตวิถีมอญมีค่าเฉลี่ย 2.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .76 ส่วนกิจกรรมที่ผู้เข้าร่วมงานมีความพึงพอใจน้อยที่สุดคือกิจกรรมปั้นยิมอิมภูมิมีค่าเฉลี่ย 1.98 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .99

จากตัวเลขเชิงสถิติที่ปรากฏสะท้อนให้เห็นว่ากิจกรรมที่สะท้อนความเป็นมอญนั้นจะได้รับความสนใจมากที่สุด และเป็นกิจกรรมที่ถูกสื่อสารในรูปแบบของนิทรรศการและการแสดง ผ่านการดำเนินงานของทีมงานจากมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ส่วนกิจกรรมปั้นยิมอิมภูมินั้นที่ไม่ได้รับความพึงพอใจหรือผลตอบรับเป็นเพราะชาวบ้านศาลาแดงเห็นส่วนใหญ่ติดภารกิจเตรียมอาหารและเตรียมการจัดงานมอญ ช่อนภูมิในตอนเย็น จึงไม่มีเวลาหรือโอกาสที่จะเข้าร่วมปั่นจักรยานทั้ง ๆ ที่ชอบและมีจักรยาน 3 ล้อที่เป็นสัญลักษณ์ของคนที่นี่อยู่แล้ว นอกจากนี้การประชาสัมพันธ์สำหรับคนนอกยังไม่ทั่วถึงพอและเป็นกิจกรรมที่

จัดในช่วงเวลาเช้า และในความเป็นจริงแล้วถนนบริเวณหน้าวัดศาลาแดงเหนือตลอดเส้นทางนั้น ปกติจะมีนักปั่นจักรยานอยู่แล้วแต่น่าจะมีแนวทางในการปั่นจักรยานคนละรูปแบบกับการปั่นยั้มอ้อมภูมิที่เน้นการปั่นท่องเที่ยว เวชชวิธีตามจุดต่าง ๆ

ตารางที่ 22 ความพึงพอใจการจัดงาน

กิจกรรมในงาน	ความพึงพอใจ		
	<i>M</i>	<i>SD</i>	ระดับ
ความเหมาะสมด้านสถานที่จัดงาน	2.63	.64	สูง
ความเหมาะสมด้านวันและเวลาการจัดงาน	2.46	.67	สูง
ความเหมาะสมด้านรูปแบบการจัดงาน	2.47	.68	สูง

*ค่าเฉลี่ยมีคะแนนเต็ม 3

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของความพึงพอใจการจัดงานในตารางที่ 22 พบว่า กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในด้านความเหมาะสมด้านสถานที่จัดงานคือบริเวณวัดศาลาแดงเหนือมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย 2.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .64 รองลงมาคือ ความพึงพอใจเกี่ยวกับความเหมาะสมด้านรูปแบบการจัดงานมีค่าเฉลี่ย 2.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .68 และอันดับสุดท้าย คือความพึงพอใจด้านความเหมาะสมด้านวันและเวลาการจัดงานมีค่าเฉลี่ย 2.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .67 ผลที่ได้สามารถตอบโจทย์ความต้องการกับเจ้าของพื้นที่ได้ดีที่สุด เพราะผ่านการวางแผนร่วมกันมา ต่างจากปีที่จัด 3-3-9 ปันรักซ์ ปันรู้ เพราะเราเลือกไปจัดนอกพื้นที่จึงทำให้กระแสดอรับไม่ดี และเรายังค้นพบอีกว่าโดยส่วนใหญ่แล้ววิถีชีวิตของคนมอญจะเป็นคนติดพื้นที่ ให้ไปร่วมงานหรือจัดงานที่อื่นมักจะไม่ค่อยอยากที่จะไปนัก

ตารางที่ 23 แนวโน้มการเข้าร่วมงานครั้งต่อไป

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
เข้าร่วม	288	89.7
ไม่เข้าร่วม	10	3.1
ไม่ตอบ	23	7.2
รวม	321	100.0

จากข้อมูลในตารางที่ 23 แสดงว่าผู้เข้าร่วมงานแสดงความคิดเห็นว่าหากมีการจัดงานในลักษณะนี้ต่อไปก็มีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมงานนี้อีกจำนวน 288 คนคิดเป็นร้อยละ 89.7

การวิเคราะห์สมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 1 กลุ่มผู้เข้าร่วมงานมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกัน

ตารางที่ 24 ความแตกต่างด้านความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	<i>df</i>	<i>Sig.</i>
ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม	1.22	.62	-2.274	208	.000
หลังเข้าร่วมกิจกรรม	1.84	.35			

จากข้อมูลในตารางที่ 24 จากการวิเคราะห์ด้วยวิธี Pair Sample T-test กลุ่มผู้เข้าร่วมงานมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05

สมมติฐานข้อที่ 2 กลุ่มผู้เข้าร่วมงานที่มีเพศแตกต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกัน

ตารางที่ 25 เพศที่แตกต่างกับความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

		จำนวน	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	<i>df</i>	<i>Sig.</i>
ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม	ชาย	97	1.28	.54	1.80	240	.072
	หญิง	145	1.14	.64			
หลังเข้าร่วมกิจกรรม	ชาย	74	1.88	.25	1.05	240	.053
	หญิง	119	1.79	.41			

ตารางที่ 25 จากการวิเคราะห์ด้วยวิธี Independent Sample T-test พบว่าเพศที่แตกต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

**สมมติฐานข้อที่ 26 กลุ่มผู้เข้าร่วมงานที่มีอายุแตกต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือ
ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกัน**

ตารางที่ 26 การวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างอายุก่อนเข้าร่วมกิจกรรม

	จำนวน	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>F</i>	<i>Sig</i>
ต่ำกว่า 15 ปี	14	1.15	.49	7.8	.00
15-20ปี	55	1.01	.53		
21-30ปี	76	1.06	.68		
31-40ปี	40	1.21	.58		
41-50ปี	35	1.45	.48		
51-60ปี	34	1.68	.40		
มากกว่า60ปี	4	1.92	.15		
รวม	258	1.23	.61		

ตารางที่ 26 จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 27 การเปรียบเทียบความแปรปรวนจำแนกเป็นรายคู่ของอายุที่แตกต่างกันก่อนเข้าร่วมกิจกรรม

	41-50ปี	51-60ปี	มากกว่า60ปี
ต่ำกว่า 15 ปี		.040	.002
15-20ปี	.003	.000	.000
21-30ปี	.024	.000	.000
31-40ปี		.003	.000

เมื่อทำการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายกลุ่มด้วยวิธีของ Tamhane พบว่ามีความแตกต่างกันอยู่ 10 คู่ ประกอบด้วย กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปีมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือก่อนเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกับคนที่มีอายุ 51-60 ปี (.040) และคนที่มีอายุมากกว่า 60 ปี (.002) ส่วนคนที่มีอายุ 15-ปีมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือหลังเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกับคนที่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี (.003) และ คนที่มีอายุ 51-60 ปี (.000) และ คนที่มีอายุมากกว่า 60 ปี (.000) นอกจากนั้น คนที่มีอายุ 21-30 ปีมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือหลังเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกับคนที่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี (.024) คนที่มีอายุ 51-60 ปี (.000) และ คนที่มีอายุมากกว่า 60 ปี (.000)

สุดท้าย กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 31-40 ปีมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือหลังเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกับคนที่มีอายุระหว่าง 51-60 ปี (.003) และคนที่มีอายุมากกว่า 60 ปี (.000)

ตารางที่ 28 การวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างอายุภายหลังเข้าร่วมกิจกรรม

	จำนวน	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>F</i>	<i>Sig</i>
ต่ำกว่า 15 ปี	13	1.91	.25	2.57	.020
15-20ปี	37	1.80	.42		
21-30ปี	48	1.77	.39		
31-40ปี	37	1.80	.28		
41-50ปี	35	1.96	.11		
51-60ปี	33	1.05	.10		
มากกว่า60ปี	4	1.97	.05		
รวม	207	1.85	.30		

ตารางที่ 28 จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือหลังเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 29 การเปรียบเทียบความแปรปรวนจำแนกเป็นรายคู่ของอายุที่แตกต่างกันภายหลังเข้าร่วมกิจกรรม

	41-50ปี	51-60ปี	มากกว่า60ปี
ต่ำกว่า 15 ปี			
15-20ปี			
21-30ปี	.043		.043
31-40ปี	0.44		

จากตารางที่ 29 เมื่อทำการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายกลุ่มด้วยวิธีของ Tamhane พบว่ามีความแตกต่างกันอยู่ 3 คู่ ประกอบด้วย ผู้มาร่วมงานที่มีอายุระหว่าง 21-30 ปีมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือหลังเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกับคนที่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี (.043) และคนที่มีอายุมากกว่า 60 ปี (.043) และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 31-40 ปีมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือหลังเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกับคนที่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี (.044)

**สมมติฐานข้อที่ 4 กลุ่มผู้เข้าร่วมงานที่มีเชื้อสายมอญและไม่มีเชื้อสายมอญมีความรู้เกี่ยวกับ
ชุมชนศาลาแดงเหนือก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกัน**

ตารางที่ 30 ความเป็นมอญกับความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

		จำนวน	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	<i>df</i>	<i>Sig.</i>
ก่อนเข้าร่วม กิจกรรม	มีเชื้อสายมอญ	107	1.58	.44	9.66	250	.000
	ไม่มีเชื้อสายมอญ	145	.05	.59			
หลังเข้าร่วม กิจกรรม	มีเชื้อสายมอญ	100	1.96	.11	5.26	201	.000
	ไม่มีเชื้อสายมอญ	103	1.71	.46			

ตารางที่ 30 จากการวิเคราะห์ความแตกต่างด้วยค่า *t* พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีเชื้อสายมอญเปรียบเทียบกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีเชื้อสายมอญมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ทั้งก่อนเข้าร่วมกิจกรรม และหลังเข้าร่วมกิจกรรม

**สมมติฐานข้อที่ 5 กลุ่มผู้เข้าร่วมงานที่มีสถานะผู้เข้าร่วมงานแตกต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับชุมชน
ศาลาแดงเหนือก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกัน**

ตารางที่ 31 การวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างสถานะผู้เข้าร่วมงานและความรู้เกี่ยวกับมอญก่อนเข้าร่วมกิจกรรม

	จำนวน	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>F</i>	<i>Sig</i>
นักศึกษาทั่วไป	79	1.05	.61	14.50	.000
นักศึกษาที่จัดกิจกรรม	25	.86	.67		
คนในพื้นที่เชียงรายน้อย	72	1.63	.37		
คนนอกพื้นที่เชียงรายน้อย	69	1.17	.56		
หน่วยงานภาครัฐ	13	1.10	.67		
รวม	258	1.23	.61		

ตารางที่ 31 จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะผู้เข้าร่วมงานแตกต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 32 การเปรียบเทียบความแปรปรวนจำแนกเป็นรายคู่ระหว่างสถานะการเข้างานและความรู้เกี่ยวกับมอญก่อนเข้าร่วมกิจกรรม

	คนในพื้นที่เชียงรากน้อย	คนนอกพื้นที่เชียงรากน้อย	หน่วยงาน ภาครัฐ
นักศึกษาทั่วไป	.000	.000	
นักศึกษาที่จัดกิจกรรม	.000		
คนในพื้นที่เชียงรากน้อย			
คนนอกพื้นที่เชียงรากน้อย			
หน่วยงานภาครัฐ			

จากตารางที่ 32 เมื่อทำการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายกลุ่มด้วยวิธีของ Tamhane พบว่ามีความแตกต่างกันอยู่ 3 คู่ ประกอบด้วย นักศึกษาทั่วไป และ นักศึกษาที่จัดกิจกรรมมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือก่อนเข้าร่วมกิจกรรมต่างกับคนในพื้นที่เชียงรากน้อย (.000) ในอีกกลุ่มหนึ่ง คนในพื้นที่เชียงรากน้อยมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือก่อนเข้าร่วมกิจกรรมต่างกับคนนอกพื้นที่เชียงรากน้อย (.000)

ตารางที่ 33 การวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างสถานะผู้เข้าร่วมงานและความรู้เกี่ยวกับมอญหลังเข้าร่วมกิจกรรม

	จำนวน	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>F</i>	<i>Sig</i>
นักศึกษาทั่วไป	50	1.82	.35	9.17	.000
นักศึกษาที่จัดกิจกรรม	14	1.45	.65		
คนในพื้นที่เชียงรากน้อย	70	1.05	.12		
คนนอกพื้นที่เชียงรากน้อย	62	1.85	.25		
หน่วยงานภาครัฐ	11	1.98	.06		
รวม	207	1.86	.31		

ตารางที่ 33 จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะผู้เข้าร่วมงานแตกต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือหลังเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 34 การเปรียบเทียบความแปรปรวนจำแนกเป็นรายคู่ระหว่างสถานะการเข้างานและความรู้เกี่ยวกับมอญหลังเข้าร่วมกิจกรรม

	นักศึกษา ทั่วไป	นักศึกษาที่ จัดกิจกรรม	คนในพื้นที่ เชียงรายน้อย	คนนอกพื้นที่ เชียงรายน้อย	หน่วยงาน ภาครัฐ
นักศึกษาทั่วไป					.043
คนนอกพื้นที่เชียงรายน้อย					.013

จากตารางที่ 34 เมื่อทำการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายกลุ่มด้วยวิธีของ Games-Howell พบว่ามีความแตกต่างกันอยู่ 2 คู่ ประกอบด้วย นักศึกษาทั่วไปที่มาร่วมงานมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือหลังเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกับหน่วยงานภาครัฐ (.043) และอีกรายกลุ่มหนึ่งคือ คนนอกพื้นที่เชียงรายน้อยมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือหลังเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกับหน่วยงานภาครัฐ (.013)

สมมติฐานข้อที่ 6 ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมที่สะท้อนความเป็นมอญ

สมมติฐานข้อที่ 6.1 ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมปั่นยี่ม่อมภูมิ

ตารางที่ 35 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีเชื้อสายมอญกับกิจกรรมปั่นยี่ม่อมภูมิ

	การสะท้อนความเป็นมอญ				
	ไม่ตอบ	ไม่เป็น	ไม่แน่ใจ	เป็น	
มีเชื้อสายมอญ	19 (6.1)	24 (7.7)	27 (8.7)	51 (16.3)	$\chi^2 = 9.434$
ไม่มีเชื้อสายมอญ	27 (8.7)	17 (5.4)	61 (19.6)	86 (27.6)	df = 3
รวม	46 (14.7)	41 (13.1)	88 (28.2)	137 (43.9)	p = 0.240

ข้อมูลในตารางที่ 35 แสดงว่าความมีเชื้อสายมอญของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมปั่นยี่ม่อมภูมิ ($\chi^2 = 9.434$, $p = 0.240$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 6.2 ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมนิทรรศการนิทรรศการวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญา

ตารางที่ 36 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีเชื้อสายมอญกับกิจกรรมนิทรรศการนิทรรศการวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญา

	การสะท้อนความเป็นมอญ				
	ไม่ตอบ	ไม่เป็น	ไม่แน่ใจ	เป็น	
มีเชื้อสายมอญ	2 (0.6)	1 (0.3)	25 (8.0)	93 (29.8)	$\chi^2 = 9.790$ $df = 3$ $p = .020$
ไม่มีเชื้อสายมอญ	8 (2.6)	5 (1.6)	63 (20.2)	115 (36.9)	
รวม	10 (3.2)	6 (1.9)	88 (28.2)	208 (66.7)	

ข้อมูลในตารางที่ 36 แสดงว่าความมีเชื้อสายมอญของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมนิทรรศการนิทรรศการวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญา ($\chi^2 = 9.790$, $p = 0.020$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 6.3 ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมนิทรรศการภาพเก่าเล่าเรื่อง

ตารางที่ 37 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีเชื้อสายมอญกับกิจกรรมนิทรรศการภาพเก่าเล่าเรื่อง

	การสะท้อนความเป็นมอญ				
	ไม่ตอบ	ไม่เป็น	ไม่แน่ใจ	เป็น	
มีเชื้อสายมอญ	3 (1.0)	2 (0.6)	11 (3.5)	105 (33.7)	$\chi^2 = 18.672$ $df = 3$ $p = .000$
ไม่มีเชื้อสายมอญ	7 (2.2)	9 (2.9)	51 (16.3)	124 (39.7)	
รวม	10 (3.2)	11 (3.5)	62 (19.9)	229 (73.4)	

ข้อมูลในตารางที่ 37 แสดงว่าความมีเชื้อสายมอญของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมนิทรรศการภาพเก่าเล่าเรื่อง ($\chi^2 = 18.672$, $p = 0.000$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

**สมมติฐานข้อที่ 6.4 ความมีเชื่อสายมอญมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมสวนสนุกวัฒนธรรมกับ
กิจกรรมการเล่นสละบ้า**

ตารางที่ 38 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีเชื่อสายมอญกับกิจกรรมสวนสนุกวัฒนธรรมกับ
กิจกรรมการเล่นสละบ้า

	การสะท้อนความเป็นมอญ				
	ไม่ตอบ	ไม่เป็น	ไม่แน่ใจ	เป็น	
มีเชื่อสายมอญ	12 (3.8)	2 (0.6)	30 (9.6)	77 (24.7)	$\chi^2 = 1.025$ $df = 3$ $p = .795$
ไม่มีเชื่อสายมอญ	22 (7.1)	6 (1.9)	49 (15.7)	114 (36.5)	
รวม	34 (10.9)	8 (2.6)	79 (25.3)	191 (61.2)	

ข้อมูลในตารางที่ 38 แสดงว่าความมีเชื่อสายมอญของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์กับ
กิจกรรมสวนสนุกวัฒนธรรมกับกิจกรรมการเล่นสละบ้า ($\chi^2 = 1.025$, $p = 0.795$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

**สมมติฐานข้อที่ 6.5 ความมีเชื่อสายมอญมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมแหล่งการเรียนรู้เกษตร
พอเพียง**

ตารางที่ 39 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีเชื่อสายมอญกับกิจกรรมแหล่งการเรียนรู้เกษตร
พอเพียง

	การสะท้อนความเป็นมอญ				
	ไม่ตอบ	ไม่เป็น	ไม่แน่ใจ	เป็น	
มีเชื่อสายมอญ	8 (2.6)	20 (6.4)	43 (13.8)	50 (16.0)	$\chi^2 = 11.899$ $df = 3$ $p = .008$
ไม่มีเชื่อสายมอญ	7 (2.2)	11 (3.5)	86 (27.6)	87 (27.9)	
รวม	15 (4.8)	31 (9.9)	129 (41.3)	137 (43.9)	

ข้อมูลในตารางที่ 39 แสดงว่าความมีเชื่อสายมอญของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับ
กิจกรรมแหล่งการเรียนรู้เกษตรพอเพียง ($\chi^2 = 11.899$, $p = 0.008$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 6.6 ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมอาหาร สินค้า และผลิตภัณฑ์

ตารางที่ 40 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีเชื้อสายมอญกับกิจกรรมอาหาร สินค้า และผลิตภัณฑ์

	การสะท้อนความเป็นมอญ				
	ไม่ตอบ	ไม่เป็น	ไม่แน่ใจ	เป็น	
มีเชื้อสายมอญ	3 (1.0)	6 (1.9)	27 (8.7)	85 (27.2)	$\chi^2 = 13.796$ $df = 3$ $p = .003$
ไม่มีเชื้อสายมอญ	7 (2.2)	8 (2.6)	80 (25.6)	96 (30.8)	
รวม	10 (3.2)	14 (4.5)	107 (34.3)	181 (58.0)	

ข้อมูลในตารางที่ 40 แสดงว่าความมีเชื้อสายมอญของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมอาหาร สินค้า และผลิตภัณฑ์ ($\chi^2 = 13.796$, $p = 0.003$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 6.7 ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมสาธิตการทำางหงส์ ข้าวเหนียวแดง

ตารางที่ 41 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีเชื้อสายมอญกับกิจกรรมสาธิตการทำางหงส์ ข้าวเหนียวแดง

	การสะท้อนความเป็นมอญ				
	ไม่ตอบ	ไม่เป็น	ไม่แน่ใจ	เป็น	
มีเชื้อสายมอญ	9 (2.9)	1 (0.3)	13 (4.2)	98 (31.4)	$\chi^2 = 31.250$ $df = 3$ $p = .000$
ไม่มีเชื้อสายมอญ	17 (5.4)	10 (3.2)	66 (21.2)	98 (31.4)	
รวม	26 (8.3)	11 (3.5)	79 (25.3)	196 (62.8)	

ข้อมูลในตารางที่ 41 แสดงว่าความมีเชื้อสายมอญของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมสาธิตการทำางหงส์ ข้าวเหนียวแดง ($\chi^2 = 31.250$, $p = 0.000$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 6.8 ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมการแสดงหุ่นสายเสมา

ตารางที่ 42 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีเชื้อสายมอญกับกิจกรรมการแสดงหุ่นสายเสมา

	การสะท้อนความเป็นมอญ				
	ไม่ตอบ	ไม่เป็น	ไม่แน่ใจ	เป็น	
มีเชื้อสายมอญ	11 (3.5)	6 (1.9)	73 (23.4)	31 (9.9)	$\chi^2 = 14.302$ $df = 3$ $p = .003$
ไม่มีเชื้อสายมอญ	8 (2.6)	8 (2.6)	87 (27.9)	88 (28.2)	
รวม	19 (6.1)	14 (4.5)	160 (51.3)	119 (38.1)	

ข้อมูลในตารางที่ 42 แสดงว่าความมีเชื้อสายมอญของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมการแสดงหุ่นสายเสมา ($\chi^2 = 14.302$, $p = 0.003$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 6.9 ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมการแสดงอัตวิถีมอญ

ตารางที่ 43 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีเชื้อสายมอญกับกิจกรรมการแสดงอัตวิถีมอญ

	การสะท้อนความเป็นมอญ				
	ไม่ตอบ	ไม่เป็น	ไม่แน่ใจ	เป็น	
มีเชื้อสายมอญ	6 (1.9)	2 (0.6)	31 (9.9)	82 (26.3)	$\chi^2 = 6.022$ $df = 3$ $p = .111$
ไม่มีเชื้อสายมอญ	7 (2.2)	8 (2.6)	69 (22.1)	107 (34.3)	
รวม	13 (4.2)	10 (3.2)	100 (32.1)	189 (60.6)	

ข้อมูลในตารางที่ 43 แสดงว่าความมีเชื้อสายมอญของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมการแสดงอัตวิถีมอญ ($\chi^2 = 6.022$, $p = 0.111$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 6.10 ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมเกมมอญพันธุ์แท้

ตารางที่ 44 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีเชื้อสายมอญกับกิจกรรมเกมมอญพันธุ์แท้

	การสะท้อนความเป็นมอญ				
	ไม่ตอบ	ไม่เป็น	ไม่แน่ใจ	เป็น	
มีเชื้อสายมอญ	6 (1.9)	1 (1.3)	42 (13.5)	69 (22.1)	$\chi^2 = 1.711$ $df = 3$ $p = .634$
ไม่มีเชื้อสายมอญ	7 (2.2)	9 (2.9)	77 (24.7)	98 (31.4)	
รวม	13 (4.2)	13 (4.2)	119 (38.1)	167 (53.5)	

ข้อมูลในตารางที่ 44 แสดงว่าความมีเชื้อสายมอญของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมเกมมอญพันธุ์แท้ ($\chi^2 = 1.711$, $p = 0.634$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 6.11 ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมภาพยนตร์เมืองสูงวัย

ตารางที่ 45 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีเชื้อสายมอญกับกิจกรรมภาพยนตร์เมืองสูงวัย

	การสะท้อนความเป็นมอญ				
	ไม่ตอบ	ไม่เป็น	ไม่แน่ใจ	เป็น	
มีเชื้อสายมอญ	15 (4.8)	5 (1.6)	62 (19.9)	39 (12.5)	$\chi^2 = 11.921$ $df = 3$ $p = .008$
ไม่มีเชื้อสายมอญ	7 (2.2)	11 (3.5)	87 (27.9)	86 (27.6)	
รวม	22 (7.1)	16 (5.1)	149 (47.8)	125 (40.1)	

ข้อมูลในตารางที่ 45 แสดงว่าความมีเชื้อสายมอญของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมภาพยนตร์เมืองสูงวัย ($\chi^2 = 11.921$, $p = 0.008$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 7 ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับอัตลักษณ์ชนชาติมอญ

สมมติฐานข้อที่ 7.1 ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ว่าหางหงส์เป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ

ตารางที่ 46 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีเชื้อสายมอญกับการรับรู้ว่าหางหงส์เป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ

	หางหงส์เป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ				
	ไม่เป็น	ไม่แน่ใจ	เป็น	ไม่ตอบ	
มีเชื้อสายมอญ	1 (0.3)	118	2 (0.6)	0 (0.0)	$\chi^2 = 38.902$ $df = 3$ $p = .000$
ไม่มีเชื้อสายมอญ	45 (14.4)	(37.8)	7 (2.2)	7 (2.2)	
		132 (42.3)			
รวม	46 (14.7)	250 (80.1)	9 (2.9)	7 (2.2)	

ตารางที่ 46 แสดงว่าความมีเชื้อสายมอญของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ว่าหางหงส์เป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ ($\chi^2 = 38.902$, $p = 0.000$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 7.2 ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ว่าพวงมะโหดเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ

ตารางที่ 47 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีเชื้อสายมอญกับการรับรู้ว่าพวงมะโหดเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ

	พวงมะโหดเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ				
	ไม่เป็น	ไม่แน่ใจ	เป็น	ไม่ตอบ	
มีเชื้อสายมอญ	30 (9.6)	82 (26.3)	8 (2.6)	1 (0.3)	$\chi^2 = 11.051$ $df = 3$ $p = .008$
ไม่มีเชื้อสายมอญ	74 (23.7)	101 (32.4)	7 (2.2)	9 (2.9)	
รวม	104 (33.3)	183 (58.7)	15 (4.8)	10 (3.2)	

ตารางที่ 47 แสดงว่าความมีเชื้อสายมอญของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ว่าพวงมะโหดเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ ($\chi^2 = 11.051$, $p = 0.008$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 7.3 ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ว่าลูกมะตาดเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ

ตารางที่ 48 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีเชื้อสายมอญกับการรับรู้ว่าลูกมะตาดเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ

	ลูกมะตาดเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ				
	ไม่เป็น	ไม่แน่ใจ	เป็น	ไม่ตอบ	
มีเชื้อสายมอญ	11 (3.5)	107	2 (0.6)	1 (0.3)	$\chi^2 = 19.593$ $df = 3$ $p = .000$
ไม่มีเชื้อสายมอญ	46 (14.7)	(34.3)	7 (2.2)	11 (3.5)	
		127 (40.7)			
รวม	57 (18.3)	234 (75.0)	9 (2.9)	12 (3.8)	

ตารางที่ 48 แสดงว่าความมีเชื้อสายมอญของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ว่าลูกมะตาดเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ ($\chi^2 = 19.593$, $p = 0.000$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 7.4 ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ว่าลูกมะสันเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ

ตารางที่ 49 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีเชื้อสายมอญกับการรับรู้ว่าลูกมะสันเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ

	ลูกมะสันเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ				
	ไม่เป็น	ไม่แน่ใจ	เป็น	ไม่ตอบ	
มีเชื้อสายมอญ	25 (8.0)	88 (28.2)	6 (1.9)	2 (0.6)	$\chi^2 = 33.936$ $df = 3$ $p = .000$
ไม่มีเชื้อสายมอญ	93 (29.8)	78 (25.0)	7 (2.2)	13 (4.2)	
รวม	118 (37.8)	166 (53.2)	13 (4.2)	15 (4.8)	

ตารางที่ 49 แสดงว่าความถี่เชื่อสายมอญของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ว่าลูกมะสันเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ ($\chi^2 = 33.936$, $p = 0.000$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 7.5 ความถี่เชื่อสายมอญมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ว่าใบกระเจียบเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ

ตารางที่ 50 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีเชื่อสายมอญกับการรับรู้ว่าใบกระเจียบเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ

	ใบกระเจียบเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ				
	ไม่เป็น	ไม่แน่ใจ	เป็น	ไม่ตอบ	
มีเชื่อสายมอญ	2 (0.6)	15 (4.8)	101	3 (1.0)	$\chi^2 = 39.652$ $df = 3$ $p = .000$
ไม่มีเชื่อสายมอญ	15 (4.8)	75 (24.0)	(32.4)	9 (2.9)	
			92 (29.5)		
รวม	17 (5.4)	90 (28.8)	193	12 (3.8)	
			(61.9)		

ตารางที่ 50 แสดงว่าความถี่เชื่อสายมอญของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ว่าใบกระเจียบเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ ($\chi^2 = 39.652$, $p = 0.000$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 7.6 ความถี่เชื่อสายมอญมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ว่าปลาร้าสับเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ

ตารางที่ 51 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีเชื่อสายมอญกับการรับรู้ว่าปลาร้าสับเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ

	ปลาร้าสับเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ				
	ไม่เป็น	ไม่แน่ใจ	เป็น	ไม่ตอบ	
มีเชื่อสายมอญ	2 (0.6)	7 (2.2)	108	4 (1.3)	$\chi^2 = 59.912$ $df = 3$ $p = .000$
ไม่มีเชื่อสายมอญ	20 (6.4)	74 (23.7)	(34.6)	7 (2.2)	
			90 (28.8)		
รวม	22 (7.1)	81 (26.0)	198	11 (3.5)	
			(63.5)		

ตารางที่ 51 แสดงว่าความถี่เชื้อสายมอญของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ว่าเป็นอาหารที่เป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ ($\chi^2 = 59.912$, $p = 0.000$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 7.7 ความถี่เชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ว่าเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ

ตารางที่ 52 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีเชื้อสายมอญกับการรับรู้ว่าเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ

	ข้าวแช่เป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ				
	ไม่เป็น	ไม่แน่ใจ	เป็น	ไม่ตอบ	
มีเชื้อสายมอญ	1 (0.3)	2 (0.6)	115	3 (1.0)	$\chi^2 = 38.858$ $df = 3$ $p = .000$
ไม่มีเชื้อสายมอญ	16 (5.1)	43 (13.8)	(36.9)	7 (2.2)	
			125 (40.1)		
รวม	17 (5.4)	45 (14.4)	240 (76.9)	10 (3.2)	

ตารางที่ 52 แสดงว่าความถี่เชื้อสายมอญของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ว่าเป็นอาหารที่เป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ ($\chi^2 = 38.858$, $p = 0.000$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 7.8 ความถี่เชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ภาษามอญเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ

ตารางที่ 53 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีเชื้อสายมอญกับการรับรู้ภาษามอญเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ

	ภาษามอญเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ				
	ไม่เป็น	ไม่แน่ใจ	เป็น	ไม่ตอบ	
มีเชื้อสายมอญ		1 (0.3)	118	2 (0.6)	$\chi^2 = 31.650$ $df = 3$ $p = .000$
ไม่มีเชื้อสายมอญ	8 (2.6)	36 (11.5)	(37.8)	7 (2.2)	
			140 (44.9)		
รวม	8 (2.6)	37 (11.9)	258 (82.7)	9 (2.9)	

ตารางที่ 53 แสดงว่าความถี่เชื้อสายมอญของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ภาษา
มอญเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ ($\chi^2 = 31.650$, $p = 0.000$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

**สมมติฐานข้อที่ 7.9 ความถี่เชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับการรับรู้สถาปัตยกรรมมอญ
เป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ**

ตารางที่ 54 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีเชื้อสายมอญกับการรับรู้สถาปัตยกรรมมอญ
เป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ

	สถาปัตยกรรมมอญเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ				
	ไม่เป็น	ไม่แน่ใจ	เป็น	ไม่ตอบ	
มีเชื้อสายมอญ		32 (10.3)	77 (24.7)	12 (3.8)	$\chi^2 = 11.107$ $df = 3$ $p = .011$
ไม่มีเชื้อสายมอญ	8 (2.6)	63 (20.2)	113 (36.2)	7 (2.2)	
รวม	8 (2.6)	95 (30.4)	190 (60.9)	19 (6.1)	

ตารางที่ 54 แสดงว่าความถี่เชื้อสายมอญของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับการรับรู้
สถาปัตยกรรมมอญเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ ($\chi^2 = 11.107$, $p = 0.011$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

**สมมติฐานข้อที่ 7.10 ความถี่เชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับการรับรู้คำภีร์ไบเบิลภาษา
มอญเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ**

ตารางที่ 55 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีเชื้อสายมอญกับการรับรู้คำภีร์ไบเบิลภาษา
มอญเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ

	คำภีร์ไบเบิลภาษามอญเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ				
	ไม่เป็น	ไม่แน่ใจ	เป็น	ไม่ตอบ	
มีเชื้อสายมอญ	1 (0.3)	3 (1.0)	114 (36.5)	3 (1.0)	$\chi^2 = 37.201$ $df = 3$ $p = .000$
ไม่มีเชื้อสายมอญ	12 (3.8)	48 (15.4)	124 (39.7)	7 (2.2)	
รวม	13 (4.2)	51 (16.3)	238 (76.3)	10 (3.2)	

ตารางที่ 55 แสดงว่าความมีเชื้อสายมอญของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ว่า คัมภีร์ไบเบิลภาษามอญเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ ($\chi^2 = 37.201$, $p = 0.000$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 7.11 ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ว่าการแต่งกายแบบมอญ เป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ

ตารางที่ 56 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีเชื้อสายมอญกับการรับรู้ว่าการแต่งกายแบบมอญเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ

	การแต่งกายแบบมอญเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ				
	ไม่เป็น	ไม่แน่ใจ	เป็น	ไม่ตอบ	
มีเชื้อสายมอญ		10 (3.2)	108	3 (1.0)	$\chi^2 = 13.126$ $df = 3$ $p = .004$
ไม่มีเชื้อสายมอญ	10 (3.2)	32 (10.3)	(34.6)	8 (2.6)	
			141 (45.2)		
รวม	10 (3.2)	42 (13.5)	249 (79.8)	11 (3.5)	

ตารางที่ 56 แสดงว่าความมีเชื้อสายมอญของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ว่าการแต่งกายแบบมอญเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ ($\chi^2 = 13.126$, $p = 0.004$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 7.12 ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ว่าการละเล่นสะบ้าเป็น อัตลักษณ์ชนชาติมอญ

ตารางที่ 57 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีเชื้อสายมอญกับการรับรู้ว่าการละเล่นสะบ้าเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ

	การละเล่นสะบ้าเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ				
	ไม่เป็น	ไม่แน่ใจ	เป็น	ไม่ตอบ	
มีเชื้อสายมอญ	2 (0.6)	26 (8.3)	84 (26.9)	9 (2.9)	$\chi^2 = 3.589$ $df = 3$ $p = .309$
ไม่มีเชื้อสายมอญ	9 (2.9)	50 (16.0)	116 (37.2)	16 (5.1)	
รวม	11 (3.5)	76 (24.4)	200 (64.1)	25 (8.0)	

ตารางที่ 57 แสดงว่าความถี่เชื้อสายมอญของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ว่าการละเล่นส่ำเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ ($\chi^2 = 3.589$, $p = 0.309$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 8 สถานะของผู้เข้าร่วมงานที่แตกต่างกันจะมีความพึงพอใจกิจกรรมภายในงานที่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 8.1 สถานะของผู้เข้าร่วมงานที่แตกต่างกันจะมีความพึงพอใจกิจกรรมปั่นยืมอิมมูมิแตกต่างกัน

ตารางที่ 58 การวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างสถานะผู้เข้าร่วมงานและความพึงพอใจกิจกรรมปั่นยืมอิมมูมิ

	จำนวน	M	SD	F	Sig
นักศึกษาทั่วไป	112	2.65	1.17	14.33	.000
นักศึกษาที่จัดกิจกรรม	35	2.45	1.26		
คนในพื้นที่เชียงรายน้อย	80	3.33	2.32		
คนนอกพื้นที่เชียงรายน้อย	71	5.09	3.58		
หน่วยงานภาครัฐ	16	3.25	2.29		

จากตารางที่ 58 ผู้ร่วมงานที่มีสถานะแตกต่างกันมีความพึงพอใจกับกิจกรรมปั่นยืมอิมมูมิแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 59 การเปรียบเทียบความแปรปรวนจำแนกเป็นรายคู่ระหว่างสถานะการเข้างานและความพึงพอใจกิจกรรมปั่นยืมอิมมูมิ

	นักศึกษาทั่วไป	นักศึกษาที่จัดกิจกรรม	คนในพื้นที่เชียงรายน้อย	คนนอกพื้นที่เชียงรายน้อย	หน่วยงานภาครัฐ
นักศึกษาทั่วไป				.000	
นักศึกษาที่จัดกิจกรรม				.000	
คนในพื้นที่เชียงรายน้อย				.006	
คนนอกพื้นที่เชียงรายน้อย					
หน่วยงานภาครัฐ					

เมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายกลุ่มดังตารางที่ 59 โดยใช้วิธี Tamhane พบว่ามีความแตกต่างกันอยู่ 3 คู่ คือ คนนอกพื้นที่เขียงรากน้อยมีความพึงพอใจแตกต่างกันกับนักศึกษาทั่วไป (.000) นักศึกษาที่จัดกิจกรรม (.000) และ คนในพื้นที่เขียงรากน้อย (.006)

สมมติฐานข้อที่ 8.2 สถานะของผู้เข้าร่วมงานที่แตกต่างกันจะมีความพึงพอใจกิจกรรมนิทรรศการวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาแตกต่างกัน

ตารางที่ 60 การวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างสถานะผู้เข้าร่วมงานและความพึงพอใจกิจกรรมนิทรรศการวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญา

	จำนวน	<i>M</i>	<i>SD</i>	F	Sig
นักศึกษาทั่วไป	112	2.79	.96	1.07	.367
นักศึกษาที่จัดกิจกรรม	35	2.45	1.26		
คนในพื้นที่เขียงรากน้อย	80	2.91	1.29		
คนนอกพื้นที่เขียงรากน้อย	71	2.91	1.38		
หน่วยงานภาครัฐ	16	3.00	1.67		

จากตารางที่ 60 ผู้ร่วมงานที่มีสถานะแตกต่างกันมีความพึงพอใจกับกิจกรรมนิทรรศการวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 8.4 สถานะของผู้เข้าร่วมงานที่แตกต่างกันจะมีความพึงพอใจกิจกรรมนิทรรศการภาพเก่าเล่าเรื่องแตกต่างกัน

ตารางที่ 61 การวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างสถานะผู้เข้าร่วมงานและความพึงพอใจกิจกรรมนิทรรศการภาพเก่าเล่าเรื่อง

	จำนวน	<i>M</i>	<i>SD</i>	F	Sig
นักศึกษาทั่วไป	112	2.75	1.16	1.47	.209
นักศึกษาที่จัดกิจกรรม	35	2.85	1.66		
คนในพื้นที่เขียงรากน้อย	80	3.07	1.23		
คนนอกพื้นที่เขียงรากน้อย	71	3.12	1.29		
หน่วยงานภาครัฐ	16	3.37	2.24		

จากตารางที่ 61 ผู้ร่วมงานที่มีสถานะแตกต่างกันมีความพึงพอใจกับนิทรรศการภาพเก่าเล่าเรื่องไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 8.4 สถานะของผู้เข้าร่วมงานที่แตกต่างกันจะมีความพึงพอใจกิจกรรมสวนสนุกวัฒนธรรมกับกิจกรรมการละเล่นสละบ้ำแตกต่างกัน

ตารางที่ 62 การวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างสถานะผู้เข้าร่วมงานและความพึงพอใจกิจกรรมสวนสนุกวัฒนธรรมกับกิจกรรมการละเล่นสละบ้ำ

	จำนวน	M	SD	F	Sig
นักศึกษาทั่วไป	112	2.77	1.16	9.71	.000
นักศึกษาที่จัดกิจกรรม	35	2.48	1.29		
คนในพื้นที่เชียงรายน้อย	80	3.03	1.91		
คนนอกพื้นที่เชียงรายน้อย	71	4.56	3.44		
หน่วยงานภาครัฐ	16	3.12	1.62		

จากตารางที่ 62 ผู้ร่วมงานที่มีสถานะแตกต่างกันมีความพึงพอใจกับกิจกรรมสวนสนุกวัฒนธรรมกับกิจกรรมการละเล่นสละบ้ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 63 การเปรียบเทียบความแปรปรวนจำแนกเป็นรายคู่ระหว่างสถานการณืทำงานและความพึงพอใจกิจกรรมสวนสนุกวัฒนธรรมกับกิจกรรมการละเล่นสละบ้ำ

	นักศึกษา ทั่วไป	นักศึกษาที่ จัดกิจกรรม	คนในพื้นที่ เชียงรายน้อย	คนนอกพื้นที่ เชียงรายน้อย	หน่วยงาน ภาครัฐ
นักศึกษาทั่วไป				.001	
นักศึกษาที่จัดกิจกรรม				.000	
คนในพื้นที่เชียงรายน้อย				.013	
คนนอกพื้นที่เชียงรายน้อย					
หน่วยงานภาครัฐ					

เมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายกลุ่มดังตารางที่ 63 โดยใช้วิธี Tamhane พบว่ามีความแตกต่างกันอยู่ 3 คู่ คือ คนนอกพื้นที่เขียงรากน้อยมีความพึงพอใจแตกต่างกันกับนักศึกษาทั่วไป (.001) นักศึกษาที่จัดกิจกรรม (.000) และ คนในพื้นที่เขียงรากน้อย (.013)

สมมติฐานข้อที่ 8.5 สถานะของผู้เข้าร่วมงานที่แตกต่างกันจะมีความพึงพอใจกิจกรรมแหล่งการเรียนรู้เกษตรพอเพียงแตกต่างกัน

ตารางที่ 64 การวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างสถานะผู้เข้าร่วมงานและความพึงพอใจกิจกรรมแหล่งการเรียนรู้เกษตรพอเพียง

	จำนวน	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>F</i>	<i>Sig</i>
นักศึกษาทั่วไป	112	2.73	1.17	1.14	.338
นักศึกษาที่จัดกิจกรรม	35	2.65	1.67		
คนในพื้นที่เขียงรากน้อย	80	3.06	2.07		
คนนอกพื้นที่เขียงรากน้อย	71	2.88	1.39		
หน่วยงานภาครัฐ	16	3.43	2.22		

จากตารางที่ 64 ผู้ร่วมงานที่มีสถานะแตกต่างกันมีความพึงพอใจกับกิจกรรมแหล่งการเรียนรู้เกษตรพอเพียงไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 8.6 สถานะของผู้เข้าร่วมงานที่แตกต่างกันจะมีความพึงพอใจกิจกรรมอาหารสินค้า และผลิตภัณฑ์แตกต่างกัน

ตารางที่ 65 การวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างสถานะผู้เข้าร่วมงานและความพึงพอใจกิจกรรมอาหารสินค้า และผลิตภัณฑ์

	จำนวน	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>F</i>	<i>Sig</i>
นักศึกษาทั่วไป	112	2.80	1.30	1.83	.122
นักศึกษาที่จัดกิจกรรม	35	2.54	1.31		
คนในพื้นที่เขียงรากน้อย	80	3.26	1.84		
คนนอกพื้นที่เขียงรากน้อย	71	3.01	1.36		
หน่วยงานภาครัฐ	16	2.81	1.79		

จากตารางที่ 65 ผู้ร่วมงานที่มีสถานะแตกต่างกันมีความพึงพอใจกับกิจกรรมอาหารสินค้า และผลิตภัณฑ์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 8 .7 สถานะของผู้เข้าร่วมงานที่แตกต่างกันจะมีความพึงพอใจกิจกรรมสาธิตการทำทางหงส์ ข้าวเหนียวแดงแตกต่างกัน

ตารางที่ 66 การวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างสถานะผู้เข้าร่วมงานและความพึงพอใจกิจกรรมสาธิตการทำทางหงส์ ข้าวเหนียวแดง

	จำนวน	M	SD	F	Sig
นักศึกษาทั่วไป	112	2.75	1.17	8.59	.000
นักศึกษาที่จัดกิจกรรม	35	2.57	1.28		
คนในพื้นที่เชียงรายน้อย	80	3.21	1.86		
คนนอกพื้นที่เชียงรายน้อย	71	4.36	3.09		
หน่วยงานภาครัฐ	16	3.06	1.65		

จากตารางที่ 66 ผู้ร่วมงานที่มีสถานะแตกต่างกันมีความพึงพอใจกับกิจกรรมสาธิตการทำทางหงส์ ข้าวเหนียวแดงไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 67 การเปรียบเทียบความแปรปรวนจำแนกเป็นรายคู่ระหว่างสถานะการทำงานและความพึงพอใจกิจกรรมสาธิตการทำทางหงส์ ข้าวเหนียวแดง

	นักศึกษา ทั่วไป	นักศึกษาที่ จัดกิจกรรม	คนในพื้นที่ เชียงรายน้อย	คนนอกพื้นที่ เชียงรายน้อย	หน่วยงาน ภาครัฐ
นักศึกษาทั่วไป				.001	
นักศึกษาที่จัดกิจกรรม				.001	

เมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายกลุ่มดังตารางที่ 67 โดยใช้วิธี Tamhane พบว่ามีความแตกต่างกันอยู่ 2 คู่ คือ คนนอกพื้นที่เชียงรายน้อยมีความพึงพอใจแตกต่างกันกับนักศึกษาทั่วไป(.001) และ นักศึกษาที่จัดกิจกรรม (.001)

สมมติฐานข้อที่ 8.8 สถานะของผู้เข้าร่วมงานที่แตกต่างกันจะมีความพึงพอใจกิจกรรมการแสดงหุ่นสายเสมาแตกต่างกัน

ตารางที่ 68 การวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างสถานะผู้เข้าร่วมงานและความพึงพอใจกิจกรรมการแสดงหุ่นสายเสมา

	จำนวน	<i>M</i>	<i>SD</i>	F	Sig
นักศึกษาทั่วไป	112	2.81	1.31	2.30	.059
นักศึกษาที่จัดกิจกรรม	35	2.62	1.28		
คนในพื้นที่เชียงรากน้อย	80	3.37	1.94		
คนนอกพื้นที่เชียงรากน้อย	71	3.04	1.33		
หน่วยงานภาครัฐ	16	3.37	2.24		

จากตารางที่ 68 ผู้ร่วมงานที่มีสถานะแตกต่างกันมีความพึงพอใจกับกิจกรรมการแสดงหุ่นสายเสมาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 8.9 สถานะของผู้เข้าร่วมงานที่แตกต่างกันจะมีความพึงพอใจกิจกรรมการแสดงอัตวิถีมอญแตกต่างกัน

ตารางที่ 69 การวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างสถานะผู้เข้าร่วมงานและความพึงพอใจกิจกรรมการแสดงอัตวิถีมอญ

	จำนวน	<i>M</i>	<i>SD</i>	F	Sig
นักศึกษาทั่วไป	112	2.79	1.31	1.05	.101
นักศึกษาที่จัดกิจกรรม	35	2.57	1.28		
คนในพื้นที่เชียงรากน้อย	80	3.23	1.70		
คนนอกพื้นที่เชียงรากน้อย	71	3.11	1.30		
หน่วยงานภาครัฐ	16	3.00	1.67		

จากตารางที่ 69 ผู้ร่วมงานที่มีสถานะแตกต่างกันมีความพึงพอใจกับกิจกรรมการแสดงอัตวิถีมอญไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

**สมมติฐานข้อที่ 8.10 สถานะของผู้เข้าร่วมงานที่แตกต่างกันจะมีความพึงพอใจกิจกรรมเกมมอญ
พันธุ์แท้แตกต่างกัน**

ตารางที่ 70 การวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างสถานะผู้เข้าร่วมงานและความพึงพอใจกิจกรรมเกมมอญพันธุ์แท้

	จำนวน	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>F</i>	<i>Sig</i>
นักศึกษาทั่วไป	112	2.75	1.18	1.45	.215
นักศึกษาที่จัดกิจกรรม	35	2.65	1.28		
คนในพื้นที่เชียงรากน้อย	80	3.15	1.74		
คนนอกพื้นที่เชียงรากน้อย	71	3.04	1.33		
หน่วยงานภาครัฐ	16	3.12	1.62		

จากตารางที่ 70 ผู้ร่วมงานที่มีสถานะแตกต่างกันมีความพึงพอใจกับกิจกรรมเกมมอญพันธุ์แท้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

**สมมติฐานข้อที่ 8.11 สถานะของผู้เข้าร่วมงานที่แตกต่างกันจะมีความพึงพอใจกิจกรรม
ภาพยนตร์เมืองสุวักแตกต่างกัน**

ตารางที่ 71 การวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างสถานะผู้เข้าร่วมงานและความพึงพอใจกิจกรรมภาพยนตร์เมืองสุวัก

	จำนวน	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>F</i>	<i>Sig</i>
นักศึกษาทั่วไป	112	2.65	1.21	3.63	.007
นักศึกษาที่จัดกิจกรรม	35	2.57	1.33		
คนในพื้นที่เชียงรากน้อย	80	3.48	2.28		
คนนอกพื้นที่เชียงรากน้อย	71	2.05	1.39		
หน่วยงานภาครัฐ	16	3.31	2.33		

จากตารางที่ 71 ผู้ร่วมงานที่มีสถานะแตกต่างกันมีความพึงพอใจกับกิจกรรมภาพยนตร์เมืองสุวักแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 72 การเปรียบเทียบความแปรปรวนจำแนกเป็นรายคู่ระหว่างสถานะการเข้างานและความพึงพอใจกิจกรรมภาพยนตร์เมืองสุโขทัย

	นักศึกษา ทั่วไป	นักศึกษาที่ จัดกิจกรรม	คนในพื้นที่ เชิงรัก น้อย	คนนอกพื้นที่ เชิงรัก น้อย	หน่วยงาน ภาครัฐ
นักศึกษาทั่วไป			.034		

เมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายกลุ่มดังตารางที่ 72 โดยใช้วิธี Tamhane พบว่ามีความแตกต่างกันอยู่ 1 คู่ คือ คนในพื้นที่เชิงรักน้อยมีความพึงพอใจแตกต่างกันกับนักศึกษาทั่วไป (.034)

สมมติฐานข้อที่ 9 ความมีเชื้อสายมอญส่งผลต่อความพึงพอใจกิจกรรมภายในงานแตกต่างกัน

ตารางที่ 73 ความมีเชื้อสายมอญกับความพึงพอใจกิจกรรมภายในงาน

		จำนวน	M	SD	t	df	Sig.
บัณฑิตมอญ	มีเชื้อสายมอญ	121	3.69	2.69	1.70	310	.090
	ไม่มีเชื้อสายมอญ	191	3.18	2.32			
นิทรรศการวิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรม และภูมิปัญญา	มีเชื้อสายมอญ	121	2.05	1.34	1.55	310	.122
	ไม่มีเชื้อสายมอญ	191	2.72	1.16			
นิทรรศการภาพเก่าเล่าเรื่อง	มีเชื้อสายมอญ	121	3.10	1.28	1.54	310	.123
	ไม่มีเชื้อสายมอญ	191	2.86	1.39			
สวนสนุกวัฒนธรรม	มีเชื้อสายมอญ	121	3.33	2.35	.832	310	.406
	ไม่มีเชื้อสายมอญ	191	3.12	2.10			
แหล่งการเรียนรู้เกษตรพอเพียง	มีเชื้อสายมอญ	121	3.14	2.03	1.89	310	.059
	ไม่มีเชื้อสายมอญ	191	2.74	1.34			

ตารางที่ 73 (ต่อ)

		จำนวน	M	SD	t	df	Sig.
อาหาร สินค้า และผลิตภัณฑ์	มีเชือกสายมอญ	121	3.19	1.72	2.36	310	.019*
	ไม่มีเชือกสาย มอญ	191	2.78	1.34			
กิจกรรมสาธิต การทำหางหงส์ ข้าวเหนียวแดง	มีเชือกสายมอญ	121	3.47	2.14	1.93	310	.054
	ไม่มีเชือกสาย มอญ	191	3.02	1.97			
การแสดงหุ่น สายเสมา	มีเชือกสายมอญ	121	3.38	1.93	2.91	310	.004*
	ไม่มีเชือกสาย มอญ	191	2.79	1.33			
การแสดงอัตวิถิ มอญ	มีเชือกสายมอญ	121	3.22	1.59	2.67	310	.008*
	ไม่มีเชือกสาย มอญ	191	2.77	1.33			
เกมมอญพันธุ์ แท้	มีเชือกสายมอญ	121	3.14	1.63	2.36	310	.019*
	ไม่มีเชือกสาย มอญ	191	2.75	1.26			
ภาพยนตร์ เมืองสูงวัย	มีเชือกสายมอญ	121	3.46	2.16	3.65	310	.000*
	ไม่มีเชือกสาย มอญ	191	2.66	1.31			

จากตารางที่ 73 ความมีเชือกสายมอญส่งผลต่อความพึงพอใจกิจกรรมภายในงานแตกต่างกันบางกิจกรรม เช่น กิจกรรมอาหาร สินค้า และผลิตภัณฑ์ (.019) การแสดงหุ่นสายเสมา (.004) การแสดงอัตวิถีมอญ (.008) เกมมอญพันธุ์แท้ (.019) และภาพยนตร์เมืองสูงวัย (.000) ส่วนความมีเชือกสายมอญไม่ส่งผลต่อกิจกรรมปั้นยี่มอญ (.090) นิทรรศการวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญา (.122) นิทรรศการภาพเก่าเล่าเรื่อง (.123) สวนสนุกวัฒนธรรม (.406) แหล่งการเรียนรู้เกษตรพอเพียง (.059)

บทที่ 6

ผลที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม

โครงการบริการวิชาการแก่สังคม ภายใต้กรอบนโยบายที่มหาวิทยาลัยกำหนดมานั้นพบว่า ทั้งชุมชนรวมทั้งคณาจารย์และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ต่างก็ได้รับประโยชน์ในเชิงกายภาพและสภาพจิตใจจากการดำเนินกิจกรรม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ชุมชนตำบลเชียงรากน้อย

1.1 ด้านเศรษฐกิจชุมชน เนื่องจากในวันจัดกิจกรรมมีการออกร้านของชาวบ้านในหมู่บ้านต่าง ๆ เช่น พรมเช็ดเท้า น้ำยาขัดรองเท้า ขนมกง ขนมไทย แกงมะตาด แกงกะทิต่างๆ อาหารจากเห็ด งานร้อยลูกปัด และไม้กวาดอ่อน เป็นต้น ถึงแม้ในวันจัดงานดังกล่าวจะมีประชาชนเข้าร่วมงานน้อยกว่าเป้าหมายที่คาดหวัง แต่ชาวบ้านก็ยังพอมีโอกาสในขายสินค้าของตนได้บ้างพอสมควร รวมทั้งได้มีโอกาสประชาสัมพันธ์สินค้าของตนอีกด้วย นอกจากนี้ยังมีชุดข้อมูลขนมกงและขนมชะมด (สามเกลอ) ขนมไทยที่นิยมในช่วงเทศกาลออกพรรษา ที่ถูกถ่ายทำและปรากฏในเนื้อหาละครโทรทัศน์ “ศาลาลำไย” จากร้านขายหน้าบริเวณวัดโพธิ์นิมิตตาราม หมู่ 4 ศาลาพัน ตำบลเชียงรากน้อย เป็นขนมไทยโบราณที่หาคนทำและรับประทานได้ยากในปัจจุบัน แต่จากการได้ลงพื้นที่ในการทำโครงการนั้น นักศึกษาได้ลงไปถ่ายทอดเรื่องราวและนำเสนอในเนื้อหาของละครโทรทัศน์ ภายใต้โครงการละครกลางแปลง...สำแดงชุมชน เพื่อให้รู้ถึงกรรมวิธีในการทำขนมดังกล่าว

1.2 ด้านอัตลักษณ์ชุมชน ในการจัดงานจักรยานรักษะโลกช่วงเช้า คณะทำงานได้เชิญคุณประพัฒน์ กองศรี ประธานสมาพันธ์ไทยรามัญ จังหวัดปทุมธานี ขึ้นกล่าวเชิญชวนและพูดถึงรายละเอียดของกิจกรรมเป็นภาษามอญ โดยคุณประพันธ์ได้แต่งกายแบบมอญและเคี้ยวหมากซึ่งแสดงให้เห็นอัตลักษณ์ของชุมชนเชียงรากน้อยที่มีความเป็นชุมชนมอญอยู่มาก รวมทั้งในขบวนจักรยานก็ได้มีกลุ่มชาวบ้านในหมู่บ้านศาลาแดงเหนือแต่งกายมอญปั่นจักรยานสามล้อ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้านเข้าร่วมการปั่นจักรยานรักษะโลกด้วย ซึ่งการจัดงานในครั้งนี้ถือว่าเป็นการเปิดพื้นที่ให้สาธารณชนได้รู้จักวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ความเป็นมอญเวทีหนึ่ง

1.3 ด้านการสื่อสาร เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชุมชนตำบลเชียงรากน้อยกับมหาวิทยาลัยกรุงเทพ อีกทั้งเป็นการสร้างพันธมิตรเครือข่ายชุมชนอีกด้วย

1.4 ด้านจิตใจ ผู้เข้าร่วมงานได้รับความสนุกสนานจากกิจกรรมการเล่นเกมส์ โดยเฉพาะยุวชนจิตอาสาเชียงรากน้อยที่เข้ามาร่วมปั่นจักรยานรักษาสีโลกตั้งแต่ช่วงเช้า และในช่วงเย็นได้มีกิจกรรมบันเทิงและเกมส์สนุก ๆ ที่นักศึกษาเป็นผู้ดำเนินการแข่งขันโดยมีจุดประสงค์เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างยุวชนฯ กับนักศึกษา รวมทั้งคณาจารย์ ชาวบ้าน และผู้เข้าชมงานอีกด้วย

1.5 ด้านปัจเจกชน การดำเนินงานสามารถทำให้ชาวบ้านได้ค้นพบปราชญ์ชาวบ้านที่สามารถให้ข้อมูลหรือเรื่องราวอันเป็นอัตลักษณ์พื้นถิ่นของหมู่บ้านศาลาแดงเหนือได้ คือ อนุวัตร ใจชอบ (ผู้ใหญ่บ้าน) จะเป็นปราชญ์ความรู้ทางด้านสถาปัตยกรรมภายในหมู่บ้านและวัด นกดล แสงปลั่ง (ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน) ปราชญ์ความรู้ทางด้านวิถีการดำเนินชีวิตของคนในหมู่บ้านและการค้าขายทางเรือ มาณพ แก้วหยก ปราชญ์ผู้รู้ทางด้านชาติพันธุ์ ขนบธรรมเนียมและประเพณีต่าง ๆ ปาริณา บุตรทิม ปราชญ์ทางด้านสิ่งแวดล้อมและวิถีอาหารของชาวมอญ หมั่น จักรกลม ปราชญ์ความรู้ทางด้านศาสนา

ดังนั้นการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ที่สะท้อนผ่านการจัดกิจกรรมในรูปแบบการประชุมแบบทางการและไม่ทางการ การจัดเวทีเสวนา การจัดกิจกรรมผ่านโครงการบริการวิชาการ แสดงให้เห็นถึงทุนชุมชน ที่ประกอบไปด้วย ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางวัฒนธรรม ทุนมนุษย์ ทุนสังคม และทุนสัญลักษณ์ ที่ปรากฏขึ้นผ่านในทุกกิจกรรม เป็นการทำให้ชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของอัตลักษณ์ความเป็นตัวตน เพื่อแสดงออกให้เห็นถึงความเข้มแข็งของวิถีชีวิตที่สืบทอดกันมา นำไปสู่การส่งเสริมผลงานชาวบ้านให้เป็นที่ประจักษ์ต่อคนภายนอก ได้แก่ นางสาวพรรณศรพร ใจชอบ (เยาวชนสตรีดีเด่น) และนายสมเจต มิ่งโมฬี (อาสาสมัครพัฒนาชุมชนดีเด่น) และทางคณะนิเทศศาสตร์มีส่วนร่วมในการเป็นที่ปรึกษาคอยให้คำแนะนำในการช่วยปรับและพัฒนาข้อมูลหมู่บ้าน ในรูปแบบของเอกสารการดำเนินงานเพื่อส่งเข้าประกวดหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อยู่เย็นเป็นสุข ของหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ซึ่งผลที่ได้จากการประกวด คือ นายสมเจต มิ่งโมฬี อาสาพัฒนาชุมชนหมู่ 4 (ศาลาพัน) ได้รับรางวัลอาสาพัฒนาชุมชนดีเด่นประจำปี 2556สอดคล้องกับสุชาติดา พงศ์กิตติวิบูลย์ (2555) พบว่า การอยู่ร่วมกับเชื้อชาติอื่นจึงจำเป็นต้องแสดงอัตลักษณ์เพื่อแสดงถึงการดำรงอยู่ รวมทั้งการสร้างอำนาจการต่อรองในพื้นที่ มิติทางด้านวัฒนธรรม

2. คณาจารย์และนักศึกษา

2.1 เปิดมุมมองให้นักศึกษาได้เห็นคุณค่าของสิ่งที่อาจจะไม่เคยเห็นหรือเคยทราบมาก่อนที่เกี่ยวกับชุมชนในมิติต่าง ๆ เช่น มิติประเพณีวัฒนธรรม มิติด้านศาสนา มิติด้านเศรษฐกิจชุมชน และ

มิติด้านการอยู่ร่วมกัน เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากการคิดจริงและทำจริง ผ่านการจัดกิจกรรมและโครงการจริง 6 กิจกรรม ได้แก่ 1) เวทีเสวนา บัดฝุ่นภูมิปัญญา ค้นที่มาเชียงรากน้อย 2) โครงการ 3-3-9 พื้นที่สร้างสรรค์...บ้านรักษ์ บ้านรู้ 3) โครงการกินอย่างไทย ทำอย่างไร ฝรั่งอยากรู้ 4) โครงการ บัดดีอาสา 5) โครงการแบ่งปันรอยยิ้มเพื่อชุมชน และ (6) โครงการละครกลางแปลง...สำแดงชุมชน

จากการดำเนินโครงการบริการวิชาการผ่านผลงานบูรณาการเรียนการสอนในรายวิชานำไปสู่การส่งเสริมและผลักดันผลงานนักศึกษาสู่ภายนอกสถาบัน ได้แก่ โครงการทูตความดีแห่งประเทศไทย 2557 Gen A (Generation Active) หัวข้อ “พลังจิตอาสาเปลี่ยนประเทศ” ผลงานของนาย ณภัทร ตั้งสง่า นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ทุน BU Creative สาขาวิชาภาพยนตร์ คณะนิเทศศาสตร์

2.2 คณาจารย์และนักศึกษาเห็นคุณค่าของการทำงานร่วมกัน โดยได้เรียนรู้ถึงการแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้า ความอดทน ความยากลำบาก ความเสียสละ การให้อภัย และความภาคภูมิใจในตนเอง

2.3 คณาจารย์ได้มีการนำโครงการฯ ไปบูรณาการกับการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project Based Learning) ซึ่งโครงการฯ ได้ถูกออกแบบเพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดการค้นคว้าอย่างอิสระและกระตือรือร้น รวมทั้งก่อให้เกิดทักษะการคิดต่อยอดสิ่งต่างๆ

2.4 คณาจารย์ได้มีการนำโครงการฯ ไปบูรณาการกับการทำวิจัย เช่น บทความวิจัยของอาจารย์กนกพร เพ็ญนารถ ในหัวข้อ การเรียนรู้แบบร่วมมือผ่านโครงงานบริการชุมชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงภายในตนเอง: ถอดบทเรียนภาคปฏิบัติจากมหาวิทยาลัยสร้างสรรค์

2.5 คณาจารย์ได้มีการนำโครงการฯ ไปบูรณาการให้เกิดเป็นงานสร้างสรรค์ เช่น คู่มือกระบวนการผลิตละครโทรทัศน์ (สั้น) สร้างสรรค์วิถีชุมชน

3. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

3.1 สานความสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยกรุงเทพกับชุมชนตำบลเชียงรากน้อย ถึงแม้ว่าชาวบ้านส่วนใหญ่จะยังไม่ให้ความร่วมมือหรือสนับสนุนกิจกรรม แต่ก็ถือว่าการทำงานร่วมกันครั้งนี้ทำให้เกิดสัญญาณของความเกื้อกูล ช่วยเหลือ และสนับสนุนเกิดขึ้น

3.2 ถ่ายทอดอัตลักษณ์มหาวิทยาลัย (ความคิดสร้างสรรค์ และจิตวิญญาณผู้ประกอบการ) ให้ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับทราบ

นอกจากนี้การเรียนรู้ร่วมกันคณะนิเทศศาสตร์ได้นำมาพัฒนานโยบายด้านการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ (Bangkok University Social Responsibility - BUSR) เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับชุมชนท้องถิ่น โดยทดลองกระบวนการเรียนรู้ผ่านรายวิชา COM857 Integrated Academic Social Responsibility Project (โครงการบริการวิชาการแบบบูรณาการ) เพื่อให้นักศึกษาได้ลงพื้นที่ในการเรียนรู้ปฏิบัติงานจริง (Project based learning) ผ่านการเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหาประเด็นปัญหาต่าง ๆ (Problem based learning) เป็นการฝึกทักษะการเรียนรู้ชีวิต และปลูกฝังคุณค่าความเป็นพลเมืองที่มีจิตสาธารณะ พร้อมผลักดันผลงานของนักศึกษา คณาจารย์ ชาวบ้านในชุมชนเข้าสู่เวทีการประกวดทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและนานาชาติอีกด้วย

การดำเนินโครงการบริการวิชาการแก่สังคม โดยลงพื้นที่หมู่บ้านศาลาแดงเหนือ ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี คณะนิเทศศาสตร์ ตลอดระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมา (ปีการศึกษา 2555 -2558) ถือได้ว่าเป็นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัย กับชาวบ้านหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ ลองผิดลองถูกร่วมกันมาเปรียบเสมือนครอบครัวเดียวกันที่มีเป้าหมายในการมีส่วนร่วมที่จะพัฒนาท้องถิ่นให้ยั่งยืนด้วยวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในหมู่บ้าน โอกาสหรือผลงานต่าง ๆ ที่ได้รับเป็นผลงานเชิงประจักษ์ ดังนี้

ระดับบุคคล ผู้นำชุมชน ตัวแทนชาวบ้านได้รับคัดเลือกให้เป็นบุคลากรได้รับรางวัลในระดับบุคคลของคนในชุมชน ตามสายงานปฏิบัติ ส่วนนักศึกษา คณาจารย์ สามารถผลิตผลงานวิจัย งานวิชาการ และงานสร้างสรรค์ นำเสนอทั้งในระดับสถาบัน ระดับชาติและนานาชาติ การได้รับคัดเลือกให้เป็นตัวแทนหรือคณะกรรมการในระดับจังหวัด ผลงานการประกวดของนักศึกษา การขับเคลื่อนเพื่อการพัฒนา และการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุดข้อมูลหรือองค์ความรู้มากมายจากหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ

ระดับกลุ่ม การมีส่วนร่วมในการทำงานด้านการสืบทอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญา จนนำไปสู่เกียรติประวัติที่คณะนิเทศศาสตร์นำโดยดร.พีรชัย เกิดสินธุ์ คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ได้มีโอกาสเข้าร่วมพิธีมอบโล่รางวัล "วัฒนคุณากร" สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดดีเด่น และข้าราชการพลเมืองดีเด่น กระทรวงวัฒนธรรม จากนายวีระ โรจน์พจนรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม ในงาน 14ปี สถาปนากระทรวงวัฒนธรรม จัดขึ้นวันที่ 3 ตุลาคม 2559 ณ หอประชุมใหญ่ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย โดยทางสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดปทุมธานี ท่านวัฒนธรรมจังหวัด เจ้าหน้าที่ทุกส่วนงานได้ให้ความ

ไว้วางใจกับคณะฯ ในการมีส่วนช่วยขับเคลื่อนให้ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดปทุมธานีให้สืบทอดต่อไป อีกทั้งยังให้คณะเป็นศูนย์กลางในการอบรมเยาวชนในการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม ตลอดจนการดำเนินการบริการวิชาการแก่สังคมได้วางแนวทางการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม จนพัฒนาต่อ ยอดมาจนถึงทุกวันนี้ ควบคู่ไปกับหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ ชาวไทยเชื้อสายมอญในจังหวัดปทุมธานีที่ให้ความสำคัญและสนับสนุนกิจกรรม "มอญช้อนภูมิ"

ระดับชุมชน หลังจากการดำเนินโครงการบริการวิชาการแก่สังคมด้วยกัน นำไปสู่ความสามารถของกลุ่มชาวบ้านศาลาแดงเหนือที่ขับเคลื่อนพลังความเข้มแข็งทางศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญา จัดทำแผนเสนองบประมาณการปรับปรุงภูมิทัศน์หมู่บ้าน/วัดศาลาแดงเหนือให้เป็นพื้นที่จุดพักการท่องเที่ยวทางเรือ ตามกรอบนโยบายของจังหวัดปทุมธานี

บทที่ 7

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปการวิจัย เพื่อแสดงให้เห็นถึงที่มาของการดำเนินงานภายใต้โครงการบริการวิชาการ แก่สังคม ของคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ผ่านการทำงานในลักษณะเชิงนโยบายในส่วนของ ยุทธศาสตร์การบริการวิชาการแก่สังคม ในช่วงระยะเวลา 3 ปี ผลที่ได้จากดำเนินงาน/โครงการ และ กิจกรรมต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นถึงการวางแผนการทำงานอย่างแบบยืดหยุ่นตามสถานการณ์แวดล้อม ทั้งใน เรื่องของเวลา สภาพภูมิอากาศ วิธีชีวิต รวมไปถึงตัวแปรในเรื่องของงบประมาณก็เข้ามามีผลต่อการ ดำเนินงาน ดังนั้นลักษณะการทำงานจึงมีการวางแผนงาน โดยแบ่งออก 3 ลักษณะ คือ 1) การใช้เครื่องมือ ในการลงพื้นที่ 2) การกำหนดวัตถุประสงค์การดำเนินงาน 3) ผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินโครงการ ดังภาพที่

28

ภาพที่ 29 แผนภาพสรุปการวิจัย“การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น
หมู่บ้านศาลาแดงเหนือ กรณีศึกษา: โครงการบริการวิชาการแก่สังคม”

จากภาพที่ 29 แผนภาพสรุปการวิจัย“การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ กรณีศึกษา: โครงการบริการวิชาการแก่สังคม” สามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

1. **การใช้เครื่องมือในการลงพื้นที่** ด้วยลักษณะการทำงานของทีมบริการวิชาการแก่สังคม และนักวิจัยมากคณะนิเทศศาสตร์ เพราะฉะนั้นเครื่องมือหลักที่เราเลือกใช้ คือ การสื่อสารทั้งแบบทางการผ่านการนัดหมายหรือร่วมกันทั้งที่มหาวิทยาลัย องค์การบริหารส่วนตำบลเชียงรากน้อย ส่วนที่ไม่เป็นทางการจะเป็นลักษณะพูดคุย เก็บข้อมูล ขอคำปรึกษาแนะนำ ก็จะมีนัดหมายกันที่หมู่บ้าน และร้านอาหาร นอกจากนี้การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมผ่านเครื่องมือชุมชน นำไปสู่การออกแบบ/สร้างสื่อกิจกรรมทั้งรูปแบบของการจัดเวทีเสวนา และงานมอญซ่อนภูมิ เครื่องมือเหล่านี้ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่เข้ามาใช้ในกระบวนการการทำงาน

2. **การกำหนดวัตถุประสงค์การดำเนินงาน** จะกำหนดไว้ชัดเจนในแต่ละปีการศึกษาเพราะเป็นไปตามกรอบยุทธศาสตร์การทำงานบริการวิชาการแก่สังคมของคณะนิเทศศาสตร์ โดยกำหนดไว้ว่าในปีแรก (ปีการศึกษา 2555) การลงพื้นที่ตำบลเชียงรากน้อยที่เป็นพื้นที่ใหม่ เน้นเน้นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างทีมคณาจารย์ นักศึกษากับชาวบ้านในพื้นที่ เพื่อทำการเจรจาเข้าใจร่วมกันถึงลักษณะกรเข้ามาในพื้นที่ รวมไปถึงกฎเกณฑ์ ระเบียบต่าง ๆ ที่ชาวบ้านในพื้นที่เคร่งครัด ซึ่งการดำเนินการลักษณะนี้ไปสู่การเก็บบันทึกข้อมูลพื้นฐานเพื่อหาจุดเด่น จุดด้อย โอกาสและนำมาต่อยอดในการพัฒนา อีกทั้งยังช่วยรื้อฟื้น บัดฝุ่น และประกอบร่างให้หนักถึงรากเหง้าของวิถีชีวิตดั้งเดิมที่ยังเหลือและคงอยู่ ส่วนในปีการศึกษา 2556 เริ่มที่จะทำงานกับชาวบ้านผ่านโครงการหรือกิจกรรมโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะแบ่งเบาภาระงานของอาจารย์ เลยเกิดแนวคิดเชิงบูรณาการ โดยให้ทีมคณาจารย์ที่ลงมาทำงานร่วมกับชาวบ้านได้ลองใช้การเรียนการสอนในรายวิชามาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ เช่น อาจจะเป็นผลงานของนักศึกษาที่จะต้องส่งหรือใช้กระบวนการเรียนการสอนผ่านตัวแทนหรือชาวบ้านในพื้นที่ ถือได้ว่าเป็นการทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของกลุ่มคนหลากหลายที่มากไปด้วยภูมิหลังและประสบการณ์ทั้งในเชิงวิชาการและวิชาชีพทางด้านวิถีชีวิตและภูมิปัญญา พอในปีการศึกษา 2557 เรามุ่งเน้นการต่อยอดองค์ความรู้จากการดำเนินการที่ผ่านมา และมองกลุ่มเป้าหมายผ่านเยาวชนในหมู่บ้านเพื่อให้เกิดแรงกระตุ้นในการขับเคลื่อนและสานต่อภูมิปัญญา เพื่อให้เกิดการพัฒนาได้อย่างยั่งยืน ไม่สูญหาย

3. **ผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินโครงการ** การดำเนินโครงการบริการวิชาการแก่สังคมที่ผ่านลักษณะการทำงานตามกรอบนโยบายของมหาวิทยาลัยกำหนดไว้นั้น จากงานวิจัยสามารถ

สะท้อนให้เห็นการทำงานอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เกิดการทำงานแบบมีส่วนร่วม ร่วมกันหลายภาคส่วนทั้งในระดับนักศึกษา กับคณาจารย์ อาจารย์กับอาจารย์ทั้งในคณะเดียวกันและต่างคณะ มหาวิทยาลัยกรุงเทพกับชาวบ้าน ชาวบ้านกับชาวบ้าน ชาวบ้านกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ระดับท้องถิ่น ซึ่งถือว่าเป็นการทำงานลักษณะครอบคลุมกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างครบวงจร โดยสภาพโดยรวมของการดำเนินโครงการถือว่ามีผลเป็นรูปธรรมแต่อาจจะมีติดขัดบ้างตามระบบ แต่ก็แก้ไขและผ่านมาได้โดยตลอด เพราะฉะนั้นผลลัพธ์ที่ได้สะท้อนผ่านการสื่อสารทำให้ได้ข้อมูลพื้นฐาน รู้จุดเด่นจุดด้อยของพื้นที่ และความต้องการพื้นฐานของพื้นที่ เพื่อนำไปสู่แนวความคิดชุมชนในฝันทั้งเชิงกายภาพ เศรษฐกิจ คุณภาพชีวิต เกิดการค้นหาค้นพบอัตลักษณ์จากกิจกรรมที่ดำเนินการร่วมกันมา และมีการประเมินผลวัดความพึงพอใจเพื่อนำมาต่อยอดและปรับปรุง นอกจากนี้ผลลัพธ์ที่เกิดเป็นรูปธรรมคือ เราสามารถค้นพบผู้นำตามธรรมชาติที่สามารถเป็นตัวแทนของวิถีมุมปัญญาและวัฒนธรรมของพื้นที่ เพื่อช่วยคิด ช่วยวางแผน ช่วยประสาน ช่วยทำกิจกรรมต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 5 รูปแบบกิจกรรม คือ

3.1 **กิจกรรมเวทีเสวนา** ได้แก่ เวทีเสวนาบัดฝุ่นภูมิปัญญาค้นที่มาเชียงรากน้อย เวทีเสวนาถอดรหัสคัมภีร์ใบลาน

3.2 **กิจกรรมสร้างการมีส่วนร่วม** ได้แก่ แผนที่ชุมชน กิจกรรม 3-3-9 พื้นที่สร้างสรรค์ปันรักปันรู้ กิจกรรมปันยิ้มอิ่มภูมิ กิจกรรมภาพเก่าเล่าเรื่อง กิจกรรมการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความร่วมมือในการดำเนินงานมอญซ่อนภูมิ

3.3 **กิจกรรมรูปแบบสนับสนุนองค์ความรู้** ได้แก่ กิจกรรมCreative Story(Board) กิจกรรมวิถีมอญผ่านเรื่องเล่าเชิงละคร กิจกรรมกินข้าวแช่แลหน้า

3.4 **กิจกรรมส่งเสริมเชิงวิชาการและงานวิจัย** ได้แก่ กิจกรรมมอญซ่อนภูมิสร้างองค์ความรู้สู่การพัฒนาชุมชน งานวิจัยและงานวิชาการรวมถึงงานสร้างสรรค์ของอาจารย์คณะนิเทศศาสตร์ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ เครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบัน(มหาวิทยาลัยกรุงเทพกับมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์) ผลงานนักศึกษาสู่เวทีการประกวด

3.5 **กิจกรรมขับเคลื่อนเพื่อส่งเสริมการพัฒนา** ผลักดันผลงานในระดับหมู่บ้านและบุคคลสู่เวทีการคัดเลือกระดับท้องถิ่นและจังหวัด

ดังที่กาญจนา แก้วเทพและคณะ (2551, น.353-367) กล่าวว่า หัวใจสำคัญของการสื่อสารชุมชน คือ ความรู้และความเข้าใจที่มีต่อต้นทุน ศักยภาพ ข้อจำกัดของชุมชน เพื่อจะนำเอาความรู้ความเข้าใจนั้นไปออกแบบการสื่อสารให้เหมาะสมกับประเด็นหรือเป้าหมายที่ต้องการ ดังนั้น หากศึกษา

กระบวนการสื่อสารของชุมชน ควรมีความเข้าใจในเรื่องบริบททางการสื่อสารของชุมชนนั้น ๆ เนื่องจากการสื่อสารเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายใต้สภาพแวดล้อมหนึ่ง ๆ เสมอ นอกจากนี้การวางกลยุทธ์การสื่อสารในการระดมพลังชุมชนเพื่อการพัฒนา (กาญจนา แก้วเทพ และคณะ, 2549, น.146-148) สมรรถนะด้านการสื่อสาร (Communication Competence) คือ การรู้จักใช้การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ (Strategic communication) และทักษะในการสื่อสาร (Tactic communication skills) ได้เหมาะสมกับสถานการณ์ในฐานะสื่อบุคคล (ผู้นำชุมชน) ประสานสิ่งต่าง ๆ ระหว่างสิ่งเก่าและใหม่ เช่น ทุนสังคม (ความสามารถคน) ที่เป็นสิ่งเก่าที่มีอยู่แล้ว กับสิ่งใหม่ ๆ เช่น ทุนทรัพย์ ความรู้ จากภายนอกชุมชน หรือการประสานวิธีการสื่อสารแบบเก่าที่มีลักษณะสั่งการและการสื่อสารทางเดียว กับวิธีการสื่อสารแบบใหม่ที่มีลักษณะการขอความร่วมมือและใช้การสื่อสารสองทางแบบมีส่วนร่วม

ดังนั้นการทำงานในลักษณะการสื่อสารและเพื่อการสร้างการเข้าถึงและเข้าใจบทบาทมหาวิทยาลัยได้จัดสรรคณะกรรมการทำงานด้านบริการวิชาการแก่สังคมจากคณะนิเทศศาสตร์ เพื่อวางแผนที่จะลงพื้นที่ และทำการศึกษาบริบททางการสื่อสารของชุมชนแบบมีส่วนร่วม โดยเริ่มที่การสำรวจชุมชนโดยผู้เข้ามามีส่วนร่วมนั้นหมายถึงมหาวิทยาลัยกรุงเทพ จำเป็นต้องมีความรู้ และความเข้าใจ 2 ประเด็นหลัก คือ

1. **บริบทเชิงกายภาพของชุมชน** โดยในงานวิจัยพบว่า หมู่บ้านศาลาแดงเหนือเป็นหมู่บ้านของคนไทยเชื้อสายมอญตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลเชียงรากน้อยอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี บรรพบุรุษของชาวบ้านศาลาแดงเหนือส่วนใหญ่อพยพมาจากเมืองเมาะตะมะ (หรือเมาะลำเลิง) เนื่องจากพ่ายแพ้สงครามพม่าจึงพากันอพยพครอบครัวเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยซึ่งเป็นการอพยพครั้งที่ 8 ชุมชนเป็นที่ราบลุ่ม น้ำหลาก น้ำท่วมทุกปี หมู่บ้านติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา มีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่บ้างแต่คนที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่ เป็นคนนอกพื้นที่ทั้งนั้น ผู้คนมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายระบบการคมนาคม ได้ 2 ทางคือ ทางบก คือ รถโดยสารประจำทาง ปทุม-เชียงรากน้อย 111 แต่อาจรอนานเนื่องจากมี ผู้โดยสารใช้บริการน้อย ทางเรือ คือ นั่งเรือโดยสาร (รับจ้าง) ล่องแม่น้ำเจ้าพระยา โดยสามารถขึ้นได้จากบริเวณท่าเรือหน้าศาลากลางเก่าจังหวัดปทุมธานี

ในส่วนของอาณาเขตนั้นมีเนื้อที่ประมาณ 11.7 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 7,300 ไร่ มีอาณาเขตดังนี้ ทิศเหนือ ติดกับตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทิศใต้ ติดกับตำบลบ้านจั่น และตำบลบ้านปทุม อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ทิศตะวันออก ติดกับเทศบาลเมือง

ท่าโขลง อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ทิศตะวันตก ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา (ฝั่งตรงข้ามเป็นตำบลท้ายเกาะ) ด้านสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่นของชาวมอญคือเจดีย์ชเวดากอง ซึ่งเป็นเจดีย์ของบริเวณรอบเจดีย์จะมีเสาสงฆ์ มีลักษณะคล้ายตุงของชาวล้านนา เสาหงส์นี่ถือเป็นเอกลักษณ์สำคัญของชาวมอญที่สำคัญ

2. **บริบทเชิงวิถีของชุมชน** พื้นฐานดั้งเดิมของชาวมอญศาลาแดงเหนือมีอาชีพค้าขายทางเรือ ชาวน้ำจะล่องเรือไปขายสินค้าต่าง ๆ ตามแม่น้ำลำคลอง สินค้าที่ขึ้นชื่อคือ ไข่ ซึ่งชาวน้ำจะปั่นเอง บางส่วนก็รับมา และนำลงเรือไปขายยังจังหวัดทางภาคกลางและภาคเหนือ การล่องเรือจะใช้เวลาเป็นแรมเดือน เมื่อของหมดก็จะล่องกลับมารับของที่หมู่บ้านอีกครั้ง ดังนั้นชีวิตของชาวมอญศาลาแดงเหนือจึงมีความผูกพันกับเรือและสายน้ำ

ชาวมอญศาลาแดงเหนือแต่งกายเป็นเอกลักษณ์แบบมอญทุกครั้งเมื่อมีงานบุญต่าง ๆ เพื่อคงเอกลักษณ์และรักษาวัฒนธรรมการแต่งกายตามแบบมอญดั้งเดิม คือผู้ชายจะใส่เสื้อสีขาวทรงหลวม ๆ มีผ้าคาดไหล่ ใส่สร้อยสีแดง ส่วนผู้หญิงจะใส่เสื้อแขนกระบอก มีสไบคาดไหล่และนุ่งผ้าซิ่นยาวคลุมเท้า และยังคงรักษาไว้ซึ่งวิถีชีวิต ภูมิปัญญา รวมไปถึงประเพณีและวัฒนธรรม โดยเฉพาะเรื่องภาษามอญ ผู้สูงอายุในหมู่บ้านศาลาแดงเหนือส่วนใหญ่ยังพูดและฟังภาษามอญได้อยู่ เด็ก ๆ ในหมู่บ้านก็พอได้บ้างสำหรับครอบครัวที่ปู่ ย่า ตา ยาย ยังคงใช้ภาษามอญสื่อสารและสอนหลานพูด ที่สำคัญทุกเย็นในเวลาประมาณ 15.30น. ผู้สูงอายุในหมู่บ้านกว่า 10 คนจะออกมาสวดมนต์เย็นด้วยภาษามอญ ถือได้ว่าเป็นอัตลักษณ์สำคัญของหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ เป็นหมู่บ้านชาติพันธุ์มอญเดียวในจังหวัดปทุมธานีที่ยังคงมีการสวดมนต์ด้วยภาษามอญ และจำนวนประชากรที่สื่อสารภาษามอญได้มากที่สุด

นอกจากนี้หมู่บ้านศาลาแดงเหนือ ยังมีประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง (ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 ตรงกับวันพระกลาง) ประเพณีสงกรานต์ (วันที่ 13-15 เมษายน) ประเพณีสงฆ์แซ่ กระทำในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ประเพณีแห่ธงธงตะขาบ กระทำในวันสุดท้ายของเทศกาลสงกรานต์ ประเพณีทำบุญวันสารท (แรม 15 ค่ำ เดือน 10 วันพระขึ้นเดือน 10) ประเพณีจุดลูกหนู กระทำในงานฉกฉวยของพระสงฆ์ชาวมอญ

กระบวนการสื่อสารถือเป็นกระบวนการเบื้องต้นที่จะเข้ามามีบทบาทในการผสมผสานความสัมพันธ์ และสร้างความเข้าใจร่วมกัน ชาวน้ำศาลาแดงเหนือยังคงยึดมั่นในวัฒนธรรมและประเพณีดั้งเดิมของชาวมอญต้องการให้เยาวชนรุ่นหลังสืบทอดวัฒนธรรมมอญที่มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ต้องการให้คนรุ่นหลังได้รับรู้ถึงวิถีชีวิตชาวมอญและความเป็นมาของชาวมอญ ชาวน้ำคิดว่าสิ่งที่สามารถ

ถ่ายทอดและบอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาและวิถีชีวิตของชาวมอญได้คือ “พิพิธภัณฑ์เรือ” แหล่งเรียนรู้และศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับชนชาติมอญ ข้อมูลต่าง ๆ จะถูกจัดเก็บอย่างเป็นระบบมากขึ้นและสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับชนรุ่นหลังรวมทั้งผู้ที่สนใจได้ศึกษาต่อไป

ดังเช่นที่กาญจนา แก้วเทพ (2546, น.109) กล่าวถึงการสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนไว้ว่า การมีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสารของประชาชนจะเกิดขึ้นได้ต้องเกี่ยวข้องกับความรู้สึกเป็นเจ้าของ (sense of belonging) โดยด้านหนึ่งความรู้สึกเป็นเจ้าของ นำมาซึ่งความสนใจ ห่วงใย ดูแลรักษา ในขณะที่อีกด้านหนึ่งความรู้สึกเป็นเจ้าของจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเป็นผู้เป็นเจ้าของมีอำนาจที่สามารถเข้าไปจัดการกับสิ่งของหรือเรื่องราว นั้น ซึ่งก็คือการเข้ามามีส่วนร่วมนั่นเอง ดังนั้นการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและความรู้สึกผูกพันเป็นกระบวนการรับส่งซึ่งกันและกัน คือเมื่อเริ่มต้นด้วยการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสารก็จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งระดับความเข้าใจ ระดับอารมณ์ไปจนถึงระดับการกระทำ ที่จะนำไปสู่ความผูกพันต่อประเด็นนั้น ๆ เมื่อผูกพันก็จะกลายเป็นแรงจูงใจให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการสื่อสารมากขึ้น นอกจากนี้ Singhal (2001 อ้างถึงในปาริชาติ สถาปิตานนท์ และคณะ, 2549, น.22-23) อธิบายกรอบ “การมีส่วนร่วม” ด้วยหลัก 6 Cs คือ การร่วมมือ (Co-operation) การทำงานบนความร่วมมือของคนท้องถิ่น การยินยอม (Compliance) การทำงานเพื่อคนในท้องถิ่น โดยการมอบหมายภารกิจ/หน้าที่พร้อมกับเสนอแนวคิดต่าง ๆ บุคคลภายนอกทำหน้าที่เป็นผู้กำหนดวาระสำคัญ และทิศทางการดำเนินกระบวนการ การให้คำปรึกษา (Consultation) คือ การสอบถามความคิดเห็นต่าง ๆ ของคนในท้องถิ่น บุคคลภายนอกทำหน้าที่ในการวิเคราะห์ข้อมูล และมีอำนาจในการตัดสินใจลงมือกระทำกิจกรรม ส่วนการให้ความร่วมมือ (Cooperation) คือการทำงานร่วมกันเพื่อแสวงหาแนวทางที่เหมาะสม โดยบุคคลภายนอกมีบทบาทเฉพาะด้านการสนับสนุนข้อมูลเกี่ยวกับทิศทางต่าง ๆ ในการดำเนินงาน จนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน (Co-learning) เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อสร้างความเข้าใจต่าง ๆ ร่วมกันเป็นทีม เพื่อช่วยกำหนดแผนการดำเนินกิจกรรมโดยบุคคลภายนอกทำหน้าที่ในการสนับสนุนการขับเคลื่อน นำไปสู่การลงมือกระทำร่วมกัน (Collective action) จากคนในท้องถิ่นเองขับเคลื่อนวาระไปสู่การปฏิบัติ

อย่างไรก็ตามอมรรักษ์ เจริญโชติธรรม (2559, น.22-23) กล่าวว่า ในการสื่อสารชุมชนเพื่อพัฒนานั้น ขั้นตอนเชิงปฏิบัติเป็นสิ่งสำคัญที่สะท้อนการดำเนินงานพัฒนาของแต่ละชุมชน โดยเฉพาะการใช้การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือในการพัฒนานั้น จำเป็นต้องมีขั้นตอนที่ปฏิบัติได้จริง 4 ขั้นตอน คือ การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน การสร้างกระบวนการปรึกษาหารือกับชุมชน การร่วมกันพัฒนาและปรับปรุงระบบการสื่อสาร และการร่วมกันพัฒนาระบบและการดำเนินการประเมินผล ซึ่งจะต้อง

ชีวิตได้ในระดับบุคคล กลุ่ม และชุมชน เพราะฉะนั้นกิจกรรมการมีส่วนร่วมระหว่างมหาวิทยาลัยกับพื้นที่ในการทำวิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 ช่วงตามกรอบระยะเวลาการดำเนินงานตามปีการศึกษา 2555-2557

ช่วงแรก (ปีการศึกษา 2555) จากเวทีเสวนา “ปันฝันภูมิปัญญา ค้นที่มาเชียงรากน้อย” สู่โครงการ “3-3-9 พื้นที่สร้างสรรค์...ปันรัก ปันรู้” การดำเนินงานบริการวิชาการแก่สังคมในระยะแรกนี้เรียกได้ว่าเป็นการลองผิดลองถูก และเป็นการทำงานร่วมกันจากหลายหน่วยงานในมหาวิทยาลัย ตามกรอบนโยบาย มุ่งเน้นการสร้าง “พื้นที่สร้างสรรค์” ผ่านโครงการเล็ก ๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์และมิตรภาพอันดีระหว่างมหาวิทยาลัย กับชุมชน โดยเฉพาะโครงการที่สามารถสร้างเครือข่ายกลุ่มชาวบ้านและผู้นำชุมชนได้ คือ ห้องเรียนชีวิตจิตอาสา ครัวอาสาช่วยภัยน้ำท่วม และห้องเรียนพลเมือง แนวทางการรับมือภัยพิบัติในอนาคต เพราะเป็นช่วงก่อนเกิดอุทกภัยในเขตพื้นที่ปทุมธานี ปีพ.ศ. 2554 ได้ไม่นานจนนำไปสู่การเข้าช่วยเหลือในเรื่องของอาหารกล่อง ของสดและของแห้งแก่กลุ่มชาวบ้านในเขตพื้นที่ทำงานบริการวิชาการแก่สังคม เมื่อสถานการณ์กลับสู่ปกติจึงเกิดการสานต่อความสัมพันธ์กันระหว่างชาวบ้านกันเอง และมหาวิทยาลัย ทำให้ต่อยอดการทำงานร่วมกันเพื่อฟื้นฟู พัฒนาองค์ความรู้จากชุมชน

โดยช่วงแรกผลที่ได้จากการดำเนินการ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) การเตรียมงาน คือ การลงพื้นที่สื่อสารทำความเข้าใจ สร้างความสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดความไว้วางใจ ผ่านการประชุมหารือร่วมกันกับกลุ่มชาวบ้าน นำไปสู่การทำกิจกรรมการมีส่วนร่วมกันระดมความคิด เพื่อค้นหาตัวตนของคนในพื้นที่เชียงรากน้อย ซึ่งถือได้ว่าเป็นชุดข้อมูลแรกที่ทางมหาวิทยาลัยได้จากตัวแทนกลุ่มชาวบ้านของตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก ปทุมธานี นำไปสู่การดำเนินการ 2 ลักษณะด้วยกัน คือ การจัดเวทีเสวนา “ปันฝันภูมิปัญญา ค้นที่มาเชียงรากน้อย” เพราะการพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืนได้นั้นต้องมาจากคนในชุมชนเป็นหลักช่วยกันกำหนดทิศทาง หาแนวทางร่วมกันในการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ ภูมิปัญญาที่มีอยู่ จากเวทีเสวนาทำให้มหาวิทยาลัยได้ข้อมูลเพิ่มเติมขึ้นในเรื่องราววิถีชีวิต ภูมิปัญญา ประวัติศาสตร์ และอัตลักษณ์พื้นถิ่นดั้งเดิมของชาวบ้านในตำบลเชียงรากน้อย จากชุดข้อมูลจากเวทีเสวนานี้ผ่านการประชุมและหารือร่วมกันจนนำไปสู่ 2) การดำเนินงานโครงการ “3-3-9 พื้นที่สร้างสรรค์...ปันรัก ปันรู้” เป็นกิจกรรมปันจักรยานเพื่อศึกษาวิถีชีวิต โดยกิจกรรมจุบพล่อยตัวและกลับมาสูดท้าย คือ ศาลากลางเก่า ปทุมธานี ซึ่งตั้งอยู่ในเมืองปทุมธานี แต่ตลอดเส้นทาง 33 กิโลเมตรของการปั่นจักรยานนั้น จะผ่านเส้นทางหมู่บ้านชุมชน และวัดในเขตพื้นที่อำเภอสามโคก แต่การดำเนินกิจกรรมในครั้งนั้นไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่ตำบลเชียงรากน้อยได้ เพราะปัญหาเชิงกายภาพ คือ หมู่บ้านในตำบลเชียงรากน้อย ไม่ได้เป็นหมู่บ้านที่เรียงรายใกล้ชิดกัน จาก 5 หมู่บ้านนั้น วัดพลับ เมตาราม และศาลาแดงเหนือ จะอยู่ติดกันและเป็นหมู่บ้านริม

แม่น้ำเจ้าพระยา มีเชื้อสายมอญ ส่วนปากออดและศาลาพันจะอยู่อีกฝากถนนติดคลองเปรมประชากร ใกล้เคียงกับเขตโรงงานอุตสาหกรรมนคร นอกจากนี้ในช่วงเวลานั้นถนนหน้าหมู่บ้าน วัดพลับ เมตารังค์ และศาลาแดงเหนือ ถมทำใหม่พื้นฟูหลังเหตุการณ์อุทกภัย จึงไม่สามารถใช้พื้นที่บริเวณละแวกชุมชนเอง จัดกิจกรรมได้ จึงเป็นเหตุให้มาจัดที่ศาลากลางเก่า ปทุมธานี ทำให้ชาวบ้านที่มาร่วมงานส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่หมู่บ้านศาลาแดงเหนือ โดยทางมหาวิทยาลัยได้จัดรถขนส่งทั้งชาวบ้าน และรถจักรยานสามล้อของชาวบ้านมาร่วมปั่นจนเกิดเป็นสีสันถนนคนมอญ เพราะคนมอญศาลาแดงเหนือก็ใส่ชุดเสื้อผ้าสะท้อนความเป็นอัตลักษณ์เข้าร่วมงานอย่างเต็มที่ การจัดกิจกรรมมีอุปสรรคนอกจากเรื่องเส้นทางแล้ว สภาพอากาศในช่วงบ่ายไม่เอื้ออำนวยด้วยฝนที่ตกลงมาอย่างหนัก ระยะเวลาพอสมควร ในช่วงเย็นจึงไม่ได้รับความนิยมจากคนในพื้นที่บริเวณแถวนั้น ทั้ง ๆ ที่การจัดกิจกรรมถนนคนมอญเป็นแนวคิดที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการเสนอภาพรวมของการจัดงาน มีการจำหน่ายสินค้าทางวัฒนธรรมข้าวแช่และหมี่กรอบ รวมไปถึงอาหารอื่น ๆ ในส่วนของมหาวิทยาลัยก็มีการจัดแสดงนิทรรศการภาพวาดจากนักศึกษาคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ส่วนคณะนิเทศศาสตร์ก็ฉายละครสั้นส่งเสริมการเรียนรู้ของคนในชุมชน เรื่อง “ศาลาล้านึก” ที่มีเนื้อหาสะท้อนถึงวิถีชีวิตของคนในหมู่บ้านศาลาพัน (หมู่4) ซึ่งเป็นผลงานของนักศึกษาที่บูรณาการในรายวิชาการเรียนการสอน เก็บข้อมูลเชิงวิถีชีวิต วัฒนธรรม รวมไปถึงเศรษฐกิจและการเกษตรของชาวบ้าน มาถ่ายทอดในรูปแบบของสื่อประเภทละครโทรทัศน์ นำมาจัดฉายบนจอฉายขนาดใหญ่

การสื่อสารกันในการดำเนินงานครั้งแรกนั้น สอดคล้องกับกาญจนา แก้วเทพ และคณะ (2549, น.125) กล่าวว่า ผลการพัฒนาด้านกายภาพนั้นปรากฏผลที่เห็นได้ชัดเจน คือ ในเรื่องของความเป็นอยู่ และด้านจิตใจเป็นการฟื้นฟูความมั่นใจ ความมีคุณค่า นอกจากนี้สุชาติ พงศ์กิตติวิบูลย์ (2555) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีความรักและหวงแหนสื่อพื้นบ้าน และกระตือรือร้นที่จะสืบทอดสื่อพื้นบ้านต่อไป ในขณะที่การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมยังช่วยสร้างสัมพันธภาพสำหรับผู้มีส่วนได้เสีย (stakeholders) ทุกภาคส่วนในชุมชนจนพัฒนาไปสู่เครือข่าย (network) ในการทำงานสืบทอดสื่อพื้นบ้านให้เข้มแข็งต่อไป สิ่งที่สำคัญสำหรับกระบวนการสืบทอดและสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ต้องตั้งอยู่บนหลักของ “การสื่อสารอย่างมีส่วนร่วม” ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการทำงานร่วมกันของผู้ส่งสาร หรือผู้สืบทอดในลักษณะของการทำงานบนเครือข่าย หรือการให้ผู้รับสารซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบการสืบทอดที่เหมาะสมกับกลุ่มวัยของตน

นอกจากนี้เป้าหมายของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม (กาญจนา แก้วเทพ และคณะ, 2543, น.54-55) เป็นการกระตุ้นให้ชุมชนมองเห็นคุณค่าของตนเอง เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับชาวบ้านที่เข้ามามี

ส่วนร่วมได้เห็นคุณค่า ความคิดและความเชื่อของเขา เพื่อพิสูจน์ความเชื่อของชุมชนที่คิดว่าตนเองไม่สามารถใช้เทคโนโลยีที่ซับซ้อนได้ เพื่อสร้างทักษะการสร้างสื่อให้กับชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้แสดงความรู้สึก ปัญหา วิธีการวิเคราะห์ปัญหา รวมถึงวิธีการแก้ปัญหา เพื่อเป็นการยกระดับความมีสติและความรับผิดชอบให้กับทั้งชุมชนหรือชุมชนอื่น ๆ เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เราต้องยอมรับว่า ผลการใช้กระบวนการทัศน์การพัฒนาแบบบนลงล่างนั้นไม่เพียงแต่จะไม่ได้ผลตามที่คาดหวังเอาไว้เท่านั้น หากทว่ายังทิ้งร่องรอยแห่งความสูญเสียในเชิงภูมิปัญญา และวัฒนธรรมเอาไว้ด้วย กล่าวคือ ชาวบ้านจะเกิดความ วัฒนธรรมแห่งการพึ่งพา การรอคอยความช่วยเหลือจากภายนอก และไม่เชื่อมั่นว่าตนเองสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยความสามารถของตนเอง จะเห็นได้จากความล้มเหลวการเจรจาวิจัยเพื่อท้องถิ่น ผู้ดำเนินการดำเนินโครงการ “มอญ ช่อน ภูมิ” ถือได้ว่าเป็นช่องทางการทำงานบริการวิชาการแก่สังคมในช่วงเวลานั้น เพื่อแก้ปัญหาคำดำเนินการวางแผนเชิงรุกเข้าหาชาวบ้านมากเกินไป จากการประเมินพบว่าวิธีการลักษณะนี้ ไม่สามารถหลอมรวมชุมชนเพื่อให้ลุกขึ้นมาเป็นนักวิจัยได้ เพราะสิ่งที่กำลังดำเนินการในขณะนั้นต้องยอมรับว่าเป็นการยึดเยียด สิ่งที่ชาวบ้านไม่ได้ต้องการ และตัวชาวบ้านเองก็ไม่ได้มีความสามารถหรือความเข้าใจในเรื่องของการวิจัยมากพอที่จะยอมรับกับสิ่งที่ทางมหาวิทยาลัยนำเสนอ จุดรวมของการหารือในวันนั้น พบว่า ชาวบ้านเห็นปัญหาร่วมกัน คือ วิถีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่กำลังจะสูญหายไป แต่มีชาวบ้านเพียงบางส่วนที่ตระหนักและอยากให้สิ่งเหล่านี้ยังสืบทอดและคงอยู่ จึงกลับมาสู่ความต้องการสูงสุด นั่นคือ ต้องการให้หมู่บ้านศาลาแดงเหนือมีพิพิธภัณฑ์ถาวร เพื่อเก็บวัตถุมรดกมากมาย เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับคนรุ่นหลัง ซึ่งความต้องการนี้ถูกเสนอและพูดคุยบ่อยครั้งตั้งแต่ที่มหาวิทยาลัยได้เข้ามาขับเคลื่อนผ่านกระบวนการบริการวิชาการแก่สังคม และทางคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ก็ได้บูรณาการเรียนการสอนผ่านรายวิชาให้นักศึกษาออกแบบและทำแบบจำลองมาจัดแสดงให้ชาวบ้านได้เห็นและเลือกแบบที่ถูกใจ ซึ่งเป็นกิจกรรมการมีส่วนร่วมที่สามารถสะท้อนให้เห็นความต้องการร่วมกันของชาวบ้านในเรื่องของแบบโครงสร้างพิพิธภัณฑ์ที่จำลองขึ้นมา

ดังนั้นทีมนักวิจัยและคณะทำงานบริการวิชาการแก่สังคมได้บทเรียนการเรียนรู้เพื่อนำมาปรับกระบวนการทัศน์ใหม่ให้สอดคล้องต่อความต้องการของชาวบ้าน และตามกำลังความสามารถของมหาวิทยาลัยที่จะช่วยขับเคลื่อนทางด้านการสืบทอดศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาของหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ จึงเกิดกรอบความคิดเชิงบูรณาการเพื่อสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจกลับมาอีกครั้ง พร้อมจุดประกายแนวทางในการสืบทอดภูมิปัญญาในรูปแบบกิจกรรมการมีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้ชาวบ้านในหมู่บ้านศาลาแดงเหนือเกิดความตระหนักและภาคภูมิใจในคุณค่าความเป็นชาติพันธุ์มอญ นั่นคือ

เป้าหมายของการสร้างกิจกรรมพิเศษในลักษณะคล้ายกับโครงการ 3-3-9 ปันรัก ปันรู้ โดยผ่านกระบวนการเก็บข้อมูลในช่วงแรกนั้น จึงได้ข้อสรุปการจัดกิจกรรม “มอญซ่อนภูมิ” ขึ้น ซึ่งเน้นการบูรณาการเรียนการสอนในรายวิชาของทีมนักศึกษาที่ลงมาร่วมทำงานบริการวิชาการแก่สังคมมากขึ้น ภายใต้โจทย์ “การสืบทอดวิถีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น” อาทิ กิจกรรมปันยิ้มอ้อมภูมิ โครงการนิทรรศการภาพเก่าเล่าเรื่อง โครงการ Creative Story (Board) โครงการวิถีมอญผ่านเรื่องเล่าเชิงละคร โครงการกินข้าวแช่แลหนั่ง ซึ่งลักษณะการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างกลุ่มนักศึกษา คณาจารย์ โดยมีกลุ่มตัวแทนชาวบ้านหมู่บ้านศาลาแดงเหนือคอยให้การสนับสนุนในเรื่องของข้อมูล

นอกจากนี้การจัดเวทีเสวนา “ถอดรหัส...คัมภีร์โบราณ” สู่โครงการ “มอญ ซ่อน ภูมิ” ครั้งที่ 2 (ปีการศึกษา 2557) จนสามารถต่อยอดในเชิงวิชาการและการเรียนการสอนผ่านรายวิชา นทศ.857 โครงการบริการวิชาการแก่สังคมแบบบูรณาการ (COM857 Integrated Academic Social Responsibility Project) ศึกษา เรียนรู้ และฝึกปฏิบัติการจัดโครงการบริการวิชาการแก่สังคมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การให้คำปรึกษา การอบรม การจัดการประชุม การจัดเวทีเสวนา และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือร่วมใจ และการประสานสัมพันธ์กับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาระบบการมีส่วนร่วม เรียนรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้างสรรค์คุณประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ที่ตอบสนองต่อความต้องการและสอดคล้องกับบริบทขององค์การภาครัฐและเอกชน องค์การอิสระ องค์การสาธารณะ ชุมชน องค์การวิชาชีพ และสังคมโดยกว้างอย่างเป็นรูปธรรม ผ่านโครงการหลัก 4 โครงการ คือ

โครงการเวทีเสวนาชุมชน “มอญ ซ่อน ภูมิ ตอน ถอดรหัสคัมภีร์โบราณ” เป็นการรวบรวมข้อมูลเชิงลึกจากชาวมอญศาลาแดงเหนือในลักษณะที่เป็นภูมิองค์ความรู้ที่ถูกซ่อนเก็บไว้รอการสูญสลาย เพราะจากการทำมอญซ่อนภูมิ ในปีที่ผ่านมาทางกระทำงานประเมินร่วมกันว่าข้อมูลที่มียังไม่ครอบคลุมเพียงพอต่อการนำมาเผยแพร่ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวที่ได้เพิ่มเติมมา ได้แก่ ภูมิประวัติศาสตร์ (สมชาย เตือนเพ็ญ) เรื่องราวเชิงเศรษฐกิจภูมิวิถีการดำเนินชีวิตของคนมอญที่ส่วนใหญ่อยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ก็จะค้าขายทางเรือ ทั้งสินค้าข้าวของเครื่องใช้ในชีวิตรประจำวัน หรือเครื่องปั้นดินเผาหม้อ ตุ่ม โองที่ขนมาจากราชบุรี ภูมิสังคม (กษภรณ์ ตราโมท) วิถีความเป็นอยู่สะท้อนผ่านความผูกพันในพุทธศาสนาธรรมยุตธรรมัญ ทำให้ชาวมอญมีความสัมพันธ์ช่วยเหลือกัน เชื้อเรื่องงานพิธีกรรมญาติ และประเพณีที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ภูมิสิ่งแวดล้อม (ลาวัณย์ วิจารณ์) ชาวมอญที่อาศัยอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ความผูกพันกับสายน้ำที่เปรียบเสมือนสายเลือดหล่อเลี้ยงชีวิมาตั้งแต่อดีต ส่งผลให้ชาวมอญในหมู่บ้านศาลาแดงเหนือสนใจ ดูแลอนุรักษ์รักษาแหล่งน้ำเจ้าพระยาในบริเวณวัดและหมู่บ้าน ไม่ทิ้งขยะหรือสิ่งปฏิกูล สร้างบ่อดักไขมันจาก

ภูมิปัญญาเพื่อครองของเสียจากการชะล้าง เป็นต้น ส่วนในเรื่องของภูมิศาสตร์(พิศาล บุญผูก) กับองค์ความรู้ในเรื่องของคัมภีร์ไบเบิลหลักฐานทางพุทธศาสนาที่เป็นหลักธรรมคำสอนผูกพันกับการดำเนินวิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายรามัญตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งถูกเก็บไว้ที่หอไตรในบริเวณวัดศาลาแดงเหนือ และภูมิวิถีอาหาร (องค์ บรรจุน) สะท้อนอาหารความเกี่ยวพันในเรื่องของพิธีกรรม เทศกาล และวิถีชีวิต ทั้งแกงกระเจียบ แกงมะตาด แกงมะสัน กาละแม กระยาสารท ข้าวแช่ แกงขี้เหล็ก ข้าวต้มแดงต้มขาว เป็นต้น ข้อมูลจากปราชญ์ผู้รู้ตัวจริงที่คนในหมู่บ้านศาลาแดงเหนือได้ยกย่องและคัดเลือกให้มาเป็นวิทยากรในการให้ความรู้ ทางมหาวิทยาลัยสามารถนำข้อมูลที่ได้มาทดลองเผยแพร่ในรูปแบบของ AR Code ซึ่งเป็นการนำเทคโนโลยีเข้ามาผสมผสานกับเรื่องวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดเป็นนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสังคม ชุมชน โดยเฉพาะชุมชนมอญที่มีสิ่งที่น่าสนใจมากมาย เพื่อสร้างเครือข่ายการพัฒนาสืบสานองค์ความรู้ท้องถิ่น ที่ประกอบไปด้วยชุมชน หน่วยงานภาครัฐท้องถิ่น สถาบันอุดมศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่าง ๆ โดยเฉพาะเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่จะได้เข้าถึงการเรียนรู้ร่วมกัน

โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการในหัวข้อ “มอญ ช่อน ภูมิ สร้างองค์ความรู้สู่การพัฒนาชุมชน” เน้นการสร้างนักสร้างสรรค์พัฒนาชุมชน ที่มีหน้าที่เป็นตัวแทนของคนในหมู่บ้าน และตำบลในการขับเคลื่อนกิจกรรมที่ส่งผลต่อการสืบถอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ สร้างความตระหนักรู้ในตัวตนที่มีอยู่เพื่อสะท้อนให้คนภายนอกได้เห็นและเกิดการรับรู้ถึงศักยภาพของคนในหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ ซึ่งได้เห็นภาพของแผนที่ชุมชนที่สะท้อนลักษณะเชิงกายภาพ และวัฒนธรรมของชุมชน สอดคล้องกับพัชรินทร์ สิริสุนทร (2556, น.557) ในเรื่องของกรอบความรู้เครื่องมือในการทำงานพัฒนาสังคม แผนที่เครื่องมือที่ช่วยให้นักพัฒนาสังคมมีความเข้าใจสภาพ บริบท และปรากฏการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ทีมนักวิจัย และมหาวิทยาลัยได้มีช่องทางในการนำชุดข้อมูลองค์ความรู้ที่ได้จากการเสวนาชุมชน “มอญ ช่อน ภูมิ ตอน ถอดรหัสคัมภีร์ไบเบิล” ได้แก่ ภูมิประวัติศาสตร์ ภูมิสังคม ภูมิสิ่งแวดล้อม ภูมิศาสตร์ และภูมิวิถีอาหาร มาต่อยอดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

นอกจากนี้โครงการเพื่อการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมมุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือในการจัดกิจกรรมมอญช่อนภูมิ เป็นกิจกรรมที่เกิดจากการดำเนินโครงการวิจัย เพื่อเป็นการกระตุ้นชาวบ้านในหมู่บ้าน ได้มีส่วนร่วมในการร่วมจัดกิจกรรม นอกจากจะมีส่วนร่วมทางด้านข้อมูลที่ตลอด 2-3 ปีที่ผ่านมาทางคณะนิเทศศาสตร์มีชุดข้อมูลมากมาย เราจึงอยากให้ชาวบ้านได้ใช้ศักยภาพและความเข้มแข็งจากการอบรม พัฒนา ผักผ่อนร่วมกันมาเป็นหัวเรือใหญ่ในการดำเนินงาน โดยนักวิจัยกำหนดแนวทางในการสร้างกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ลักษณะ คือ **รู้จักตัวตน** จากประเด็นคำถามว่า ในหมู่บ้าน

ศาลาแดงเหนือมีอะไรดี คำตอบที่ได้ 3 อันดับคือ 1) สนามเด็กเล่น 2) สนามฟุตบอล 3) แม่น้ำเจ้าพระยา สะท้อนให้เห็นถึงการหลงลืมรากเหง้าทางวัฒนธรรม แต่กลับให้ความสำคัญกับวัตถุสิ่งของ **รู้จากคนรอบข้าง** ผ่านการเดินสำรวจชุมชน สิ่งที่สะท้อนผ่านมาในมุมมองของเด็ก ๆ ที่เข้าร่วมเป็นภาพความคิดใหม่ ที่เห็นทางจากการสังเกต การเรียนรู้ การบอกเล่า การซักถาม ทำให้พวกเขารู้จักความเป็นหมู่บ้านศาลาแดงเหนือเพิ่มมากขึ้น **วาดด้วยใจ** เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันที่ผ่านกระบวนการทำงานกับกลุ่มเด็ก ๆ มาสักระยะจนนำมาซึ่งภาพฉายความคิดของเด็ก ๆ ในหมู่บ้านที่แสดงผ่านภาพที่ตัวเองวาดในมุมมองของพวกเขาที่มีต่อหมู่บ้านศาลาแดงเหนือถิ่นเกิด นั่นคือ ลักษณะเชิงกายภาพของหมู่บ้านที่ผสมผสานวิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่แวดล้อมไปด้วยธรรมชาติ พระเจดีย์ทรงมูเตตา บ้านเรือนไทยเก่าแก่กว่าร้อยปี และเรื่องราวที่เป็นวิถีทางอาชีพของบรรพบุรุษ กิจกรรมที่ร่วมทดลองทำเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของเด็ก ๆ และชาวบ้านในหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ นั่นคือ **การทำพวงมะโหด กับพ่อครัวแม่ครัวรุ่นจิ๋ว** โดยการทำพวงมะโหดทำให้นักวิจัยพบว่า คนในหมู่บ้านศาลาแดงเหนือไม่มีใครที่สามารถมาสอนเด็ก ๆ ให้ทำพวงมะโหดได้เลย นั่นแสดงให้เห็นถึงความหลงลืมในการศึกษาศิลปวัฒนธรรมที่เคยทำมาในอดีต เพราะอาจจะเป็นเรื่องเล็กน้อยและไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ เพียงแต่ที่นักวิจัยเล็งเห็นความสำคัญของการจัดงานมอญช่อนภูมิ 2 เพราะครั้งแรกที่จัดเราใช้งบประมาณในการจัดซื้อพวงมะโหดสำเร็จรูปด้วยต้นทุนพวงละ 80 บาท ในจำนวนที่สิ้นเปลืองพอสมควร จึงอยากให้ชาวบ้านได้ช่วยกันทำเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการประดับตกแต่งสถานที่จัดงาน ส่วนในเรื่องของการเรียนรู้การทำข้าวแช่มมอญที่ให้กลุ่มแม่บ้านในหมู่บ้านช่วยสอนเด็ก ๆ ในหมู่บ้านได้ลองทำนั้นด้วยกรรมวิธีที่ไม่ยากสำหรับเด็กจนเกินไป การช่วยเหลือกันทำทำให้เด็ก ๆ ได้จดจำขั้นตอนและวิธีการทำ ฝึกทักษะการจดบันทึกและการจดจำอีกด้วย

กาญจนา แก้วเทพ (2548, น.52-54 อ้างถึงใน สุชาดา พงศ์กิตติวิบูลย์, 2559, น.28-29) กล่าวถึงลักษณะของการสื่อสารชุมชนเพื่อการพัฒนาว่าต้องเน้นการสร้างความร่วมมือร่วมใจกัน แบบจำลองใหม่ของการสื่อสาร คือแบบจำลองเชิงพิธีกรรมที่มีเป้าหมายเพื่อแสดงความเข้าใจ สร้างความหมาย สร้างอารมณ์ความรู้สึกร่วมกัน รูปแบบการสื่อสารชุมชนแบบใหม่จะช่วยพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมชุมชน เช่น การจัดเวทีเสวนา การประชุมกลุ่ม เป็นต้น ทั้งนี้การสื่อสารต้องประสานกันทั้งแบบเก่าและแบบใหม่เพราะมีข้อดี ข้อด้อยต่างกัน เพราะฉะนั้นสื่อประเภทบุคคล หรือสื่อประเพณียังจำเป็นต้องใช้ควบคู่กันไป ผู้นำชุมชนเป็นกำลังสำคัญในการเป็นผู้ส่งสารเพื่อพัฒนาสังคมและวัฒนธรรม เพราะเป็นผู้ที่เข้าใจบริบททางชุมชนเป็นอย่างดีกว่าเจ้าหน้าที่รัฐ เพราะฉะนั้นเราต้องรู้จักกลยุทธ์การใช้สื่อให้มากกว่าสื่อ จะเห็นได้จากการจัดโครงการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยผ่านการบริการวิชาการแก่สังคม มักเลือกใช้สื่อกิจกรรมเป็น

ช่องทางในการดำเนินกระบวนการ และเลือกพื้นที่หมู่บ้าน/วัดศาลาแดงเหนือ เพื่อสะท้อนความเป็นอัตลักษณ์ของคนพื้นที่นั้น นอกจากนี้สื่อที่เลือกใช้มีความจำเป็นต้องหลากหลายเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มคนที่หลากหลายด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตามไม่เพียงแค่นี้สื่อสำคัญเท่านั้น ตัวสารหรือเนื้อหาเองก็มีความสำคัญ โดยจะต้องใส่ใจกับการคัดเลือกสาร การออกแบบสาร การนำเสนอสาร นำไปสู่กลยุทธ์การผสมสาร คือนำแนวคิดสาระบันเทิง (Edutainment) โดยนำเนื้อหาสาระมาผสมกับความบันเทิง เพื่อสร้างความน่าสนใจและเข้าถึงกลุ่มชาวบ้านได้ง่ายมากยิ่งขึ้น

ดังเช่นที่ดวงพร คำณูวัฒน (2559, น.27) กล่าวว่า การขยับสื่อบุคคลเป็นนักสื่อสารนั้น เพราะสื่อบุคคลมีทุนทางสังคมที่สนับสนุนการเป็นผู้ส่งสารที่ดีในการสื่อสารชุมชน กล่าวคือ คนเหล่านี้ต้องเป็นคนในพื้นที่ อยู่ในสภาพแวดล้อม และบริบททางสังคมเดียวกันกับคนอื่น ๆ ในชุมชน เผชิญปัญหาและความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เหมือนกัน นับเป็นต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังต้องเป็นคนรอบรู้ในเรื่องที่เป็นประเด็นการสื่อสาร คือต้องหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

อย่างไรก็ตามการดำเนินโครงการบริการวิชาการแก่สังคม ถึงแม้จะมีหลากหลายกิจกรรม แต่เป้าหมายหลักเพื่อนำไปสู่การจัดกิจกรรมใหญ่ที่เรียกว่า “มอญซ่อนภูมิ” ภายใตกรอบนโยบายในการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์ จากคนในชุมชนได้ช่วยกันดำเนินการและขับเคลื่อน ซึ่งทางคณะทำงานได้เล็งเห็นความสำคัญและพยายามที่จะวางแผนเพื่อให้ลักษณะของการจัดงานออกมาได้ตามแนวคิดความที่วางไว้ สื่อกิจกรรม (ณัฐสุพงศ์ สุขใสต, 2559, น.44) เป็นสื่อที่เน้นการมีส่วนร่วมในชุมชน ทำให้เห็นภาพการกระทำ และมีลักษณะการสื่อสารได้ตอบอย่างชัดเจน บทบาทของสื่อกิจกรรม คือ การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้าร่วมในกระบวนการสื่อสารอย่างเต็มที่ทั้งในฐานะผู้ส่งสารและผู้รับสาร ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปกรอบแนวความคิดภาพงานวัดหรืองานเทศกาลทั่วไปกับงานมอญซ่อนภูมิว่ามีจุดที่แตกต่างกันตามตารางที่ 74

ตารางที่ 74 ตารางเปรียบเทียบระหว่างงานวัดทั่วไปกับงานมอญช่อนภูมิ

รายละเอียด	งานวัด	งานมอญช่อนภูมิ
ความเป็นเจ้าของ	หน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่น/จังหวัด (เจ้าภาพ)	ชาวบ้านหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ (แม่งาน)
วัตถุประสงค์การจัดงาน	สนุกสนาน รื่นเริง บันเทิง	สนุกสนาน รื่นเริง บันเทิง สาระ ความรู้
งบประมาณ	หน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่น/จังหวัด องค์กรเอกชน	มหาวิทยาลัย องค์กรเอกชน ชาวบ้าน
ลักษณะการดำเนินงาน	ว่าจ้าง (คนนอกทำ คนในดู)	แรงงานแรงใจในหมู่บ้าน (คนในสร้างสรรค์)
การมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่	ผู้รับสาร/ผู้ใช้สาร (มาเที่ยว)	ผู้ส่ง/ผู้ผลิต/ผู้ร่วมผลิต/ผู้ร่วมแสดง (มาร่วมคิด ร่วมทำ)
สถานที่	นอกพื้นที่	ในพื้นที่
กิจกรรม	ซุ้มเกม เครื่องเล่น เวทีคอนเสิร์ต	ฐานเรียนรู้ นิทรรศการพื้นถิ่น ภาพเก่าเล่าเรื่อง การแสดงสะท้อนอัตลักษณ์
การแต่งกาย	ชุดทั่วไป แต่งกายย้อนยุค (Varity)	ตามแบบประเพณีมอญ (Unity)
ผลลัพธ์	สนุกสนาน รื่นเริง บันเทิง	สนุกสนาน รื่นเริง บันเทิง สาระ ความรู้ ความภาคภูมิใจ สื่อสาร สืบทอด
ภาพจำ	เทศกาล (Festival)	พื้นที่สร้างสรรค์ (Creative Space)

จากตารางที่ 74 แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างงานวัดทั่วไปกับงานวัดแบบมอญช่อนภูมิ โดยแบ่งเกณฑ์ในการศึกษาได้ 10 ลักษณะ คือ

1. **ความเป็นเจ้าของ** จากลักษณะความเป็นเจ้าของงานวัดทั่วไปจะเห็นได้ว่าเกิดจากนโยบาย กิจกรรม งานประเพณีหลักตามวัฒนธรรมหรือพุทธศาสนาผ่านการตัดสินใจจากหน่วยงานภาครัฐในระดับท้องถิ่นและจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจในการสั่งการ ซึ่งแตกต่างจากงานมอญช่อนภูมิที่คนในพื้นที่หมู่บ้านศาลาแดงเหนือเป็นเจ้าของ

2. **วัตถุประสงค์ในการจัดงาน** โดยส่วนใหญ่การจัดงานในลักษณะงานวัดสิ่งสำคัญที่ต้องการก็เพื่อความสนุกสนาน เป็นงานรื่นเริงที่เต็มไปด้วยกิจกรรมมากมายที่ให้ความบันเทิง แต่งานมอญช่อนภูมิเราจะเพิ่มความบันเทิงแบบมีสาระและความรู้ผ่านกิจกรรมมากมาย

3. **งบประมาณ** การจัดงานหรือกิจกรรมตัวแปรในเรื่องของทุนเป็นสิ่งสำคัญเพราะทุกอย่างจะต้องใช้เงินเข้ามามีส่วนในการจัดซื้อ จัดจ้าง จัดงาน จัดกิจกรรม งบประมาณโดยส่วนใหญ่ของงาน

วันเมื่อเจ้าของงานคือหน่วยงานภาครัฐที่มาในรูปแบบของนโยบายการจัดงานงบประมาณจึงมาจากการจัดสรรผ่านระบบของราชการ และการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากองค์กรเอกชนที่มุ่งเน้นการโฆษณา ซึ่งแตกต่างจากงานมอญช่อนภูมิที่งบประมาณมากจากมหาวิทยาลัย และการหาองค์กรเอกชนเข้ามาช่วยสนับสนุนแบบไม่หวังผล ที่สำคัญงบประมาณจากชาวบ้านที่มาในรูปแบบของการสนับสนุนอาหาร น้ำดื่ม เลี้ยงทีมหรือคณะทำงาน

4. **ลักษณะการดำเนินงาน** เมื่อการจัดสรรงบประมาณมาจากภาครัฐก็จะผ่านระบบการจัดซื้อจัดจ้างองค์กรเอกชนมาจัดงาน ในลักษณะ “คนนอกทำ คนในดู” คือคนในพื้นที่รอคอยเมื่องานเสร็จและเริ่มเปิดงานถึงได้มีโอกาสเข้ามาเที่ยวดู ซึ่งแตกต่างจากมอญช่อนภูมิที่จะเป็นในลักษณะ “คนในสร้างสรรค์” เริ่มต้นคิดและทำตั้งแต่แรกจนจบงานร่วมพลังกันในหมู่บ้าน

5. **การมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่** งานวัดคนในพื้นที่เป็นเพียงผู้รับข้อมูลข่าวสารว่าจะมีการจัดงานเพื่อมาเป็นผู้ใช้สารที่ไม่ได้มาจากคนในพื้นที่ เรียกว่า “มาเที่ยว” แต่งานมอญช่อนภูมิ คนในพื้นที่กลับผู้ส่งข้อมูล องค์ความรู้ สามารถเป็นผู้ผลิตงานในส่วนต่าง ๆ และเป็นผู้ร่วมผลิตไปด้วย ที่สำคัญยังมีบทบาทของผู้ร่วมแสดงและสร้างสรรค์งานให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมและข้อมูลถูกต้อง เรียกได้ว่า “มาร่วมคิด ร่วมทำ”

6. **สถานที่จัดงาน** ส่วนใหญ่งานวัดมักจะจัดที่วัดที่มีพื้นที่กว้างเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจากภายนอกเข้ามา ยกเว้นงานวัดที่จัดงานในลักษณะงานตามประเพณีตามพุทธศาสนาที่อาจจะจัดทุกวัน หรือแม้แต่บางงานก็ไม่ได้ใช้พื้นที่วัดจัดอาจเป็นศาลากลางจังหวัด หรือในพื้นที่ที่ทางภาครัฐกำหนด ซึ่งแตกต่างจากวัดศาลาแดงเหนือที่เป็นวัดธรรมยุติกนิกาย ไม่นิยมจัดงานรื่นเริงแต่กลับมองเห็นคุณค่าของงานวัดแบบมอญช่อนภูมิ และใช้พื้นที่วัดและหมู่บ้านของตัวเองจัดงานนี้ขึ้นมา

7. **กิจกรรม** รูปแบบการจัดกิจกรรมสำหรับงานวัดจะเน้นชู้มเกม เครื่องเล่น เวทีคอนเสิร์ต และชู้มงานของมากมายหลากหลาย แต่งานมอญช่อนภูมิจะเน้นกิจกรรมฐานเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในการจัดงานอย่างเต็มที่ทั้งไฟประดับตกแต่งบริเวณจัดงาน หางหงส์ พวงมะโหด กลุ่มนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มาร่วมออกชู้มกิจกรรมสาธิต ที่จะทำให้คนที่มาร่วมงานและคนในหมู่บ้านได้สนุกร่วมกัน นอกจากนี้การจัดกิจกรรมในส่วนต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 4 พื้นที่ **โซนวิถีชีวิต** จัดแสดงให้เห็นชีวิตจริงจากการเดินท่องเที่ยวในหมู่บ้านตลอดทางเดินริมแม่น้ำเจ้าพระยา โดยจะได้เรียนรู้ถึงวิถีชีวิตของคนมอญที่อาศัยอยู่ริมแม่น้ำ ความสวยงามของทัศนียภาพและธรรมชาติ พร้อมทั้งได้เรียนรู้สถาปัตยกรรมบ้านเรือนไทยทรงมอญเก่าแก่กว่า 100 ปี (บ้านลุงแสน) และเห็นวิถี

ครัวเรือนปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตแห่งความพอเพียงและความเป็นอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข **โซนประวัติศาสตร์** จัดแสดงภาพเก่าเล่าเรื่องของชาวมอญหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ สะท้อนให้เห็นถึงความงดงามของเรื่องราวประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม พิธีกรรมต่าง ๆ ในอดีตว่ามีเรื่องราวที่น่าติดตามค้นหา นอกเหนือจากชาวบ้านจะได้เห็นภาพเก่าเล่าเรื่องในรูปแบบของภาพนิ่งแล้วทางคณะทำงานบริการวิชาการแก่สังคม ก็ได้ลองใช้นวัตกรรม AR Code เข้ามาใช้ในการชมเรื่องราวภาพเก่าเล่าเรื่องในรูปแบบของภาพเคลื่อนไหวพร้อมเสียงบรรยาย เพื่อให้เหมาะกับการเข้าถึงของคนรุ่นใหม่ผ่านแอปพลิเคชันในโทรศัพท์มือถือ **โซนศิลปะ** จะมีซุ้มกิจกรรมการเรียนรู้ทางด้านศิลปะและงานฝีมือที่ได้รับความร่วมมือจากคณาจารย์และนักศึกษาจากคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มาออกซุ้มกิจกรรมสาธิตใช้สุนทรียศาสตร์ทางด้านศิลปะมาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ร่วมกัน **โซนอาหาร** การออกร้านขายของสอดคล้องกับแนวคิดของการจัดงานมอญช่อนภูมิโดยชาวบ้านศาลาแดงเหนือก็ออกร้านจำหน่ายอาหารชาวมอญรสชาติตามวิถีดั้งเดิมอีกด้วย เช่น ข้าวแช่มอญ น้ำพริกปลาร้ามอญ หมี่กรอบ เป็นต้น **โซนกิจกรรมบันเทิง** ชาวบ้านมีส่วนร่วมมากขึ้นในการแต่งกายชุดมอญมาร่วมงาน และสิ่งที่ยังคงเป็นอัตลักษณ์ของชาวมอญ ก็คือ “รำมอญ” ที่ทำให้ชาวบ้านและผู้คนที่มาเที่ยวในงานได้สนุกสนานร่วมกัน เป็นการสร้างรอยยิ้มให้กับคนในหมู่บ้านโดยเฉพาะผู้สูงอายุ เป็นการฝึกฝนการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมกับคนรุ่นใหม่และเยาวชนในหมู่บ้าน

8. **การแต่งกาย** งานวัดโดยส่วนใหญ่คนที่เข้ามาเที่ยวชมงานเลือกแต่งกายลำลองตามสภาพอากาศ นอกจากบ้างงานที่มีแนวความคิดเชิญชวนให้แต่งกายย้อนยุคแบบหลากหลายแล้วแต่สะดวกไม่จำกัดว่ายุคไหน ส่วนคนจัดงานหรือร้านค้าก็แล้วแต่ว่าจะมีแนวความคิดการจัดงานมาแบบยุคไหนบางครั้งพ่อค้าแม่ขายก็จัดเต็มตามข้อมูลที่คนจัดงานสั่งมา หากแต่งานมอญช่อนภูมิเกิดจากการมีส่วนร่วมและความเข้มแข็งทางวิถีและวัฒนธรรมของชาวมอญการแต่งกายตามแบบประเพณีมอญถึงแม้จะมีส่วนที่เปลี่ยนหรือหายไปแล้ว แต่อย่างน้อยทุกครั้งที่มีงานของมอญ ชาวมอญจะแต่งกายมาร่วมทุกครั้งทุกงาน เพื่อแสดงออกเชิงสัญลักษณ์เป็นการแสดงออกถึงตัวตนที่มีอยู่

9. **ผลลัพธ์** การจัดงานในลักษณะของงานวัดผลที่คาดหวังไว้ก็คือ คนที่มาเที่ยวชมจะต้องสนุกสนาน รื่นเริง ได้รับความบันเทิงกลับไปจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้น แต่จบลงเมื่อสิ้นสุดการจัดงานและอาจจะกลับมาอีกหรือไม่มา ซึ่งต่างจากงานมอญช่อนภูมิที่เน้นสนุกสนานบันเทิงอย่างมีสาระและได้ความรู้ ที่สำคัญเกิดความภาคภูมิใจของคนในพื้นที่ที่จะหวงแหน อนุรักษ์ไว้ และเกิดการ

สื่อสารต่อยอดในสิ่งที่พวกเขามีอยู่ให้คนภายนอกได้รับรู้ในวงกว้างมากยิ่งขึ้น ซึ่งทำให้เรื่องราววิถีชีวิตของพวกเขา ยังคงอยู่ไม่สูญหายไปไหน

10. **ภาพจำ** เมื่อพูดถึงงานภาพในมายาคติก็อาจจะเป็นงานแบบเดิม ๆ งานวัดที่เป็น “เทศกาล” (Festival) งานประเพณี งานวัดที่เป็นลักษณะงานประจำปี ที่อาจจะเป็นงานในรูปแบบพุทธพาณิชย์มากยิ่งขึ้น หากแต่งานวัดในรูปแบบมอญช่อนภูมิกลับถูกประกอบสร้างจากแนวคิด “พื้นที่สร้างสรรค์” (Creative Space) สร้างพื้นที่หรือเรื่องเล่าจากคนในพื้นที่เอง ให้เกิดพื้นที่สร้างสรรค์ ชุมชนสร้างสรรค์ เพื่อให้คนในพื้นที่เกิดความภาคภูมิใจและขับเคลื่อนต่อไปได้อย่างยั่งยืน

นอกจากนี้แล้วการรับรู้อัตลักษณ์มอญในมุมมองของคนในพื้นที่ถิ่นกับคนภายนอก จากการจัดกิจกรรมมอญช่อนภูมิ ในวันเสาร์ที่ 29 มีนาคม พ.ศ.2557 เหนือ ตามกรอบสมมติฐานดังนี้

1. กลุ่มผู้เข้าร่วมงานมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

2. กลุ่มผู้เข้าร่วมงานที่มีเพศแตกต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงให้เห็นว่าเพศไม่ได้มีผลต่อการรับรู้ข้อมูลของชุมชนศาลาแดงเหนือ

3. กลุ่มผู้เข้าร่วมงานที่มีอายุแตกต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกันมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยในงานวิจัยพบว่าพบว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมมีความแตกต่างกันอยู่ 10 คู่ ประกอบด้วย กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปีและ 31-40 ปี มีความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือก่อนเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกับคนที่อายุ 51 ปีขึ้นไป ส่วนคนที่อายุ 15-20 ปี และ 21-30 ปี มีความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือหลังเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกับคนที่อายุระหว่าง 41 ปีขึ้นไป

นอกจากนี้กลุ่มผู้เข้าร่วมที่มีอายุแตกต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือหลังเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 พบว่ามีความแตกต่างกันอยู่ 3 คู่ ประกอบด้วย ผู้มาร่วมงานที่มีอายุระหว่าง 21-30 ปีมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือหลังเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกับคนที่อายุระหว่าง 41-50 ปี และคนที่อายุมากกว่า 60 ปี และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 31-40 ปีมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือหลังเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกับคนที่อายุระหว่าง 41-50 ปี

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสื่อกิจกรรมมอญซ่อนภูมิทำให้ความรู้ของผู้เข้าร่วมที่เคยคิดไม่เหมือนกันกลับมาคิดเหมือนกัน และในความรู้นั้นสามารถรู้จักความเป็นมอญใกล้เคียงกันมากขึ้น เพราะฉะนั้นสื่อกิจกรรมมอญซ่อนภูมิลดความแปลกแยกในส่วนของช่องว่างระหว่างวัยได้

4. กลุ่มผู้เข้าร่วมงานที่มีเชื้อสายมอญและไม่มีเชื้อสายมอญมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ทั้งก่อนเข้าร่วมกิจกรรม และหลังเข้าร่วมกิจกรรม

5. กลุ่มผู้เข้าร่วมงานที่มีสถานะผู้เข้าร่วมงานแตกต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกันมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยสถานะก่อนเข้าร่วมงานจะแตกต่างกันอยู่ 3 คู่ ประกอบด้วย นักศึกษาทั่วไป และนักศึกษาที่จัดกิจกรรมมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือก่อนเข้าร่วมกิจกรรมต่างกับคนในพื้นที่เชียงรากน้อย ในอีกกลุ่มหนึ่ง คนในพื้นที่เชียงรากน้อยมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือก่อนเข้าร่วมกิจกรรมต่างกับคนนอกพื้นที่เชียงรากน้อย

ส่วนหลังเข้าร่วมงานกิจกรรมมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนืออย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยมีความแตกต่างกันอยู่ 2 คู่ ประกอบด้วย นักศึกษาทั่วไปที่มาร่วมงานมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือหลังเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกับหน่วยงานภาครัฐ และอีกกลุ่มหนึ่งคือ คนนอกพื้นที่เชียงรากน้อยมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือหลังเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกับหน่วยงานภาครัฐ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการรับรู้เกี่ยวกับชุมชนศาลาแดงเหนือนั้นก่อนเข้าร่วมกิจกรรมมอญซ่อนภูมิคนในพื้นที่เชียงรากน้อยจะรู้ดีกว่ากลุ่มนักศึกษาที่เป็นนักศึกษาจัดงานและนักศึกษาทั่วไปที่เข้าร่วมกิจกรรม รวมไปถึงคนนอกพื้นที่เชียงรากน้อย แต่หลังจากได้เข้าร่วมกิจกรรมแล้วนักศึกษาทั่วไปและคนนอกพื้นที่เชียงรากน้อย ซึ่งถือว่าเป็นนักท่องเที่ยวที่มาเข้าร่วมในกิจกรรมกลับมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนมากกว่าหน่วยงานภาครัฐในระดับท้องถิ่น

6. ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมที่สะท้อนความเป็นมอญ

6.1 ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมปั่นยี่ม่อภูมิจากกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมปั่นยี่ม่อภูมิ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

6.2 ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมนิทรรศการนิทรรศการวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญา มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมนิทรรศการนิทรรศการวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญา ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

6.3 ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมนิทรรศการภาพเก่าเล่าเรื่องมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมนิทรรศการภาพเก่าเล่าเรื่อง ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

6.4 ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมสวนสนุกวัฒนธรรมกับกิจกรรมการเล่นสไลด์น้ำไม่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมสวนสนุกวัฒนธรรมกับกิจกรรมการเล่นสไลด์น้ำที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

6.5 ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมแหล่งการเรียนรู้เกษตรพอเพียง มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมแหล่งการเรียนรู้เกษตรพอเพียง ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

6.6 ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมอาหาร สินค้า และผลิตภัณฑ์ มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมสาธิตการทำทางหงส์ ข้าวเหนียวแดง ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

6.7 ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมสาธิตการทำทางหงส์ ข้าวเหนียวแดง มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมสาธิตการทำทางหงส์ ข้าวเหนียวแดง ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

6.8 ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมการแสดงหุ่นสายเสมา มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมการแสดงหุ่นสายเสมา ที่ระดับ 0.05

6.9 ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมการแสดงอัตวิถีมอญไม่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมการแสดงอัตวิถีมอญที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

6.10 ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมเกมมอญพันธุ์แท้ไม่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมเกมมอญพันธุ์แท้ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

6.11 ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมภาพยนตร์เมืองสูงวัย ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ความมีเชื้อสายมอญไม่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมที่สะท้อนความเป็นมอญที่จัดขึ้นในกิจกรรมมอญช่อนภูมิ โดยส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมประเภทการแสดงและการละเล่น ซึ่งการเล่นสบ้าเป็นการละเล่นของมอญแต่เป็นมอญคนละพื้นที่ และการแสดงละครอัตวิถีมอญอาจจะดูยากเกินไป รวมไปถึงเกมมอญพันธุ์แท้ก็เป็นกิจกรรมที่กลุ่มนักศึกษาทำกันเองมากกว่าที่ชาวบ้านจะเข้ามามีส่วนร่วมจึงเป็นไปได้ว่าความเป็นมอญศาลาแดงเหนือเกิดการรับรู้ต่างกัน ซึ่งแตกต่างกับกิจกรรมภาพยนตร์เมืองสูงวัย ที่ไม่ได้สะท้อนความเป็นมอญ แต่เนื้อหาเป็นเรื่องเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นไปได้ว่าเป็นเรื่องใกล้เคียงกับลักษณะประชากรในช่วงวัยเดียวกันจึงได้รับการรับรู้ นอกจากนี้กิจกรรมที่ความเป็นมอญรับรู้ว่ามีวัฒนธรรมความเป็นมอญส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่ผูกพันข้องเกี่ยวกับวิถีชีวิต ภูมิวิถีประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรม อาหาร และเศรษฐกิจการค้าขาย ซึ่งสอดคล้องกับชุดข้อมูลที่ผ่านการพูดคุย หรือบ่อยครั้งทั้งแบบเป็นทางการจัดเวทีเสวนา และไม่เป็นทางการ

7. ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับอัตลักษณ์ชนชาติมอญ

7.1 ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ทางหงส์เป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

7.2 ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ว่าวงมะโหดเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

7.3 ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ว่าลูกมะตาดเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

7.4 ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ว่าลูกมะสันเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

7.5 ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ว่าใบกระเจียบเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

7.6 ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ว่าปลาไร่สับเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

7.7 ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ว่าเป็นอัตลักษณ์ชนชาติมอญ
ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

7.8 ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ภาษามอญเป็นอัตลักษณ์ชนชาติ
มอญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

7.9 ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับการรับรู้สถาปัตยกรรมมอญเป็นอัตลักษณ์
ชนชาติมอญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

7.10 ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับการรับรู้คำภีร์ไบเบิลภาษามอญเป็นอัต
ลักษณ์ชนชาติมอญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

7.11 ความมีเชื้อสายมอญมีความสัมพันธ์กับการรับรู้การแต่งกายแบบมอญเป็นอัต
ลักษณ์ชนชาติมอญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

7.12 ความมีเชื้อสายมอญไม่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้การเล่นสะบ้าเป็นอัตลักษณ์
ชนชาติมอญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ดังนั้นความมีเชื้อสายมอญไม่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมที่สะท้อนความเป็นมอญประเภท
การแสดงและการละเล่น ซึ่งการเล่นสะบ้าเป็นการละเล่นของมอญแต่เป็นมอญคนละพื้นที่ จึงเป็นไปได้ว่า
ความเป็นมอญของหมู่บ้านศาลาแดงเหนือจะไม่รับรู้กิจกรรมดังกล่าว

8. สถานะของผู้เข้าร่วมงานที่แตกต่างกันจะมีความพึงพอใจกิจกรรมภายในงานที่แตกต่างกัน

8.1 สถานะของผู้เข้าร่วมงานที่แตกต่างกันจะมีความพึงพอใจกิจกรรมบ้นยืมอิมภูมิ
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยความแตกต่างกันอยู่ 3 คู่ คือ คนนอกพื้นที่เชียงรากน้อยมี
ความพึงพอใจแตกต่างกันกับนักศึกษาทั่วไป นักศึกษาที่จัดกิจกรรม และ คนในพื้นที่เชียงรากน้อย

8.2 สถานะของผู้เข้าร่วมงานที่แตกต่างกันจะมีความพึงพอใจกับกิจกรรมนิทรรศการวิถี
ชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

8.3 สถานะของผู้เข้าร่วมงานที่แตกต่างกันจะมีความพึงพอใจกับนิทรรศการภาพเก่าเล่าเรื่องไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

8.4 สถานะของผู้เข้าร่วมงานที่แตกต่างกันจะมีความพึงพอใจกับกิจกรรมสวนสนุกวัฒนธรรมกับกิจกรรมการละเล่นสละบ้าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

8.5 สถานะของผู้เข้าร่วมงานที่แตกต่างกันจะมีความพึงพอใจกับกิจกรรมแหล่งการเรียนรู้เกษตรพอเพียงไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

8.6 สถานะของผู้เข้าร่วมงานที่แตกต่างกันจะมีความพึงพอใจกับกิจกรรมอาหาร สินค้า และผลิตภัณฑ์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

8.7 สถานะของผู้เข้าร่วมงานที่แตกต่างกันจะมีความพึงพอใจกับกิจกรรมสาธิตการทำทางหงส์ ข้าวเหนียวแดงไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

8.8 สถานะของผู้เข้าร่วมงานที่แตกต่างกันจะมีความพึงพอใจกับกิจกรรมการแสดงหุ่นสายเสมาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

8.9 สถานะของผู้เข้าร่วมงานที่แตกต่างกันจะมีความพึงพอใจกิจกรรมการแสดงอัตวิถีมอญไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

8.10 สถานะของผู้เข้าร่วมงานที่แตกต่างกันจะมีความพึงพอใจกิจกรรมเกมมอญพันธุ์แท้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

8.11 สถานะของผู้เข้าร่วมงานที่แตกต่างกันจะมีความพึงพอใจกิจกรรมภาพยนตร์เมืองสูงวัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยมีความแตกต่างกัน คือ คนในพื้นที่เขียงรากน้อยมีความพึงพอใจแตกต่างกันกับนักศึกษาทั่วไป

9. ความมีเชื้อสายมอญส่งผลต่อความพึงพอใจกิจกรรมภายในงานแตกต่างกันบางกิจกรรม เช่น กิจกรรมอาหาร สินค้า และผลิตภัณฑ์ การแสดงหุ่นสายเสมา การแสดงอัตวิถีมอญ เกมมอญพันธุ์แท้ และภาพยนตร์เมืองสูงวัย ส่วนความมีเชื้อสายมอญไม่ส่งผลต่อกิจกรรมปั่นยี่ม่อภูมิ นิทรรศการ

วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญา นิทรรศการภาพเก่าเล่าเรื่อง สวนสนุกวัฒนธรรม และแหล่งการเรียนรู้เกษตรพอเพียง

จะเห็นได้ว่าคนในพื้นที่ซึ่งรากน้อยซึ่งเป็นเจ้าของวัฒนธรรมและคนนอกพื้นที่ในส่วนของกิจกรรมที่เป็นในเรื่องของนิทรรศการ ภาพเก่าเล่าเรื่อง ความพึงพอใจเหมือนกัน ส่วนกิจกรรมปั้นยี่มอ้อมภูมิคนที่รู้สึกแตกต่างคือคนนอกพื้นที่ซึ่งรากน้อย เพราะไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม ส่วนการละเล่นสะบ้า ทางหงส์รู้สึกพึงพอใจแตกต่าง และในส่วนภาพยนตร์เมืองสูงวัยในระดับความพึงพอใจคนในพื้นที่รับรู้แต่ไม่พึงพอใจเพราะไม่ได้เป็นเรื่องราวของคนในพื้นที่โดยตรง ซึ่งแตกต่างจากนักศึกษา

ดังนั้นการจัดกิจกรรมมอ้อมภูมิสามารถสร้างการรับรู้ในเรื่องของความเป็นมอ้อมก่อนและหลังไม่แตกต่างกัน ทั้งคนที่มีเชื้อสายมอ้อมและไม่มีเชื้อสายมอ้อม แต่สิ่งที่แตกต่างกันคือระดับความพึงพอใจต่อกิจกรรมแต่ละประเภท นั้นแสดงให้เห็นว่าสื่อกิจกรรมมอ้อมภูมิสามารถสร้างการรับรู้ และอาจส่งผลต่อการสืบทอดภูมิปัญญาให้กับคนรุ่นใหม่ได้

จากงานวิจัยสะท้อนให้เห็นถึงผลที่ได้จากการจัดกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม ผ่านโครงการบริการวิชาการแก่สังคม คือ

ผลระดับบุคคล ชาวบ้านหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ และชาวบ้านในตำบลเชียงรากน้อยมีศักยภาพในการเรียนรู้สูง สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ การเรียนรู้นอกจากจะสร้างสรรค์ภูมิปัญญาให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องแล้ว ยังก่อให้เกิดความภาคภูมิใจและความปิติแก่ผู้เรียนรู้อีกด้วย

ผลระดับกลุ่มบุคคล เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้ร่วมคิดร่วมทำจากประสบการณ์ที่แตกต่างกัน แต่สามารถมาหาช่องว่างในการทำงานร่วมกันได้ จนนำไปสู่ความภาคภูมิใจ ก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน และที่สำคัญเกิดเครือข่ายของการปฏิบัติการศึกษาควมมุ่งเน้นการแก้ปัญหาความทุกข์ยากให้แก่คนส่วนใหญ่ของประเทศ โดยกระจายการเรียนรู้จากสถานศึกษาไปสู่ชุมชน หรือคืนการศึกษาให้ชุมชน เพื่อให้การเรียนรู้ตอบสนองความต้องการของชุมชน และทำให้เกิดการระดมองค์ความรู้ในท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและนำไปสู่การปฏิบัติการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย ทั้งยังช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชุมชนกับมหาวิทยาลัย

ผลระดับชุมชน ชุมชนมีความหลากหลายทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และอื่น ๆ การนำรูปแบบการเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จในชุมชนหนึ่งไป

ใช้ในอีกชุมชนหนึ่ง หรือการวางแผนจากส่วนกลางแล้วนำไปให้ชุมชนท้องถิ่นปฏิบัติจึงมักประสบความสำเร็จล้มเหลว นอกจากนี้ ปัจจัยทั้งภายในและภายนอกชุมชนยังเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จึงต้องมีการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ในแต่ละชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

ดังนั้นการจัดกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในชุมชน มุ่งเน้นการสร้างปัญญาให้คนในชุมชนสามารถพัฒนาตนเอง ครอบครัว และชุมชน ได้อย่างบูรณาการหรือเพื่อเสริมสร้างพลังให้คนในชุมชนสามารถพึ่งตนเองและพึ่งพากันเองได้มากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการเชื่อมต่อประสบการณ์ระหว่างบุคคลและชุมชนโดยผ่านกระบวนการกลุ่มและเครือข่ายการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างบูรณาการนั้น มีสาระและขอบเขตกว้างขวาง โดยเฉพาะการเลี้ยงชีพของคนในชุมชน ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากทุกส่วนของสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน อาทิ นักวิชาการ สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน นักธุรกิจองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน และอื่น ๆ การเรียนรู้ในชุมชนจึงมิได้เกี่ยวข้องกับบุคลากรทางการศึกษาเท่านั้น แต่เป็นการเรียนรู้ร่วมกันของทุกฝ่าย และที่สำคัญการจัดกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในชุมชนนำไปสู่วัตถุประสงค์หลาย ๆ ประการพร้อม ๆ กัน เช่น เพื่อสืบค้นผู้นำจิตวิญญาณ สร้างความเข้าใจร่วมกัน สร้างคุณค่าและจิตสำนึกใหม่ ปลุกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่ดีงาม เกิดความเอื้ออาทร สร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน สร้างกระบวนการทัศน์ใหม่ (วิธีคิดและวิธีทำงาน) ทราบปัญหาและความต้องการของชุมชน ได้แนวทาง วิธีการ และแผนงาน การแก้ปัญหา ได้เริ่มทดลองปฏิบัติ ได้โจทย์วิจัย เกิดการสะสมองค์ความรู้ในท้องถิ่น ได้องค์ความรู้ใหม่ และขยายผลผ่านการสรุปทบทวนเรียนรู้ร่วมกัน ได้หลักสูตรท้องถิ่นและนำไปสู่การปฏิรูปการเรียนการสอน ชุมชนมีโอกาสเรียนรู้และจัดการร่วมกัน รวมทั้งสิ่งแวดล้อมได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟู

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ และคณะ. (2543). *สื่อเพื่อชุมชน: การประมวลองค์ความรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- กาญจนา แก้วเทพ. 2546. *อีกครั้งกับเรื่องการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม*. วารสารวิจัยสังคม สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 26(2).
- กาญจนา แก้วเทพ และคณะ. (2549). *ใต้ฟ้ากำแพงการศึกษา สื่อบุคคลและเครือข่ายการสื่อสาร ภาพรวมจากงานวิจัย*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- จันทนา ทองประยูร. (2548). *เอกสารการสอนชุดวิชาปรัชญานิติศาสตร์ และทฤษฎีการสื่อสาร หน่วยที่ 8 หน้า 10*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขานิติศาสตร์.
- ณัฐสุพงศ์ สุขโสด. (2559). *ความรู้เบื้องต้นการสื่อสารชุมชน หน่วยที่ 3*. นนทบุรี. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขานิติศาสตร์.
- ดวงพร คำคุณวัฒน์. (2559). *ความรู้เบื้องต้นการสื่อสารชุมชน หน่วยที่ 15*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขานิติศาสตร์.
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และคณะ. (2549). *การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและการพัฒนาชุมชน: จากแนวคิดสู่ปฏิบัติการวิจัยในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- ปาริชาติ เบญจวรรณ และศุภกาญจน์ ผลกล้า. *แนวทางในการพัฒนาการดำรงรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชนชาติมอญบ้านศาลาแดงเหนือ ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี*. สืบค้นวันที่ 1 กรกฎาคม 2557 จาก www.yru.ac.th/e-journal/file/jajarlovekitty/pre_122.doc.
- พัชรินทร์ สิริสุนทร. (2556). *แนวคิด ทฤษฎี เทคนิคและการประยุกต์เพื่อการพัฒนาสังคม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัททิรา วิริยะสกุลธรณ์. (2551). *บทบาทสื่อพิธีกรรมในการอนุรักษ์แม่น้ำป่าสักของชาวไทย-ยวน อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัสวลี นิติเกษตรสุนทร. (2548). *แนวคิดหลักด้านการสื่อสาร. ใน ปรัชญานิติศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร (หน่วยที่ 1-7)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วารุณี พงษ์ภิญโญ. (2545). *ภูมิปัญญาชาวบ้านต่อการสร้างความเข้มแข็งชุมชน: กรณีศึกษากำนันอัมพวัน หมู่ที่ 8 ตำบลลำราญ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาไทยศึกษาเพื่อการพัฒนา สถาบันราชภัฏเลย.

- รัตติกาล เจนจัด. (2548). *ของเล่นพื้นบ้านในฐานะสื่อเพื่อการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับเด็กและเยาวชน ตำบลป่าแดด อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาดา พงศ์กิตติวิบูลย์. (2551). *การสืบทอดสื่อพื้นบ้านทุ่งตึก จ.จันทบุรี เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาการสื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาดา พงศ์กิตติวิบูลย์. (2555). *การสืบทอดสื่อพื้นบ้านเชิงกลเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน อำเภอพนมดงรัก จังหวัดชลบุรี*.
- สุชาดา พงศ์กิตติวิบูลย์. (2559). *ความรู้เบื้องต้นการสื่อสารชุมชน หน่วยที่ 8*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขานิเทศศาสตร์.
- สุจิตรา เปลี่ยนรุ่ง. (2553). *การสื่อสารเพื่ออำรรักษาและต่อรองอัตลักษณ์ความเป็นมอญ ของกลุ่มชาวมอญพลัดถิ่นในประเทศไทยท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาการสื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรรักษ์ เจริญโชติธรรม. (2559). *การบริหารจัดการและกลยุทธ์การสื่อสารชุมชน หน่วยที่ 2*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขานิเทศศาสตร์.
- Tufte, T., & Mefalopulos, P. (2009). *Participatory Communication A Practical Guide*. Washington, DC: The World Bank

ประวัติผู้วิจัย

อาชวิชัย กฤษณสุวรรณ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี นิเทศศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ในปีพ.ศ.2541 และในปีพ.ศ.2554 จบการศึกษาระดับปริญญาโท วารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เข้าทำงานที่มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ในปีพ.ศ.2550 มีผลงานที่ได้รับตีพิมพ์เผยแพร่ อาทิ บทความวิชาการเรื่อง จากเวทีเสวนา “บัดฝุ่นภูมิปัญญา คั้นที่มาเขียงรากน้อย” สู่วิเคราะห์ “3-3-9 พื้นที่สร้างสรรค์...ปันรัก ปันรู้” บทความวิชาการเรื่อง “กิจกรรมนอกหลักสูตรเพื่อสร้างจิตสำนึกสาธารณะผ่านเครือข่ายจิตอาสาเสือด้า...ธรรมดี” บทความวิจัยเรื่อง “การจัดวางผังละครโทรทัศน์ของไทย” บทความวิจัยเรื่อง “การจัดการค่ายผู้ผลิตละครโทรทัศน์ก่อนและหลังข่าวของสถานีโทรทัศน์” ปัจจุบันเป็นอาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ